

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
& ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Αριθμ. Πρωτοκ. 207
16-10-07

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ
ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΚΑΠ).

ΜΕΛΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
ΚΑΙ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΤΣΟΓΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Συμβουλευτική επιτροπή:

Αθ. Σφουγγάρης, Επίκουρος Καθηγητής, (Επιβλέπων)

Στ. Τζώρτζιος, Καθηγητής

Ν. Δαναλάτος, Καθηγητής

ΒΟΛΟΣ 2007

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 3864/1
Ημερ. Εισ.: 24-01-2008
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΦΠΑΠ
2007
ΤΣΟ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την διεκπεραίωση της παρούσας διατριβής οφείλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα κ. Αθανάσιο Σφουγγάρη, Επίκουρο Καθηγητή, για τη συνεχή καθοδήγησή του καθώς και για τις χρήσιμες και πολύτιμες υποδείξεις του σε όλα τα στάδια της έρευνας. Τον Καθηγητή κ. Στ. Τζώρτζιο και τον Καθηγητή κ. Ν. Δαναλάτο για τη συμμετοχή τους στην τριμελή εξεταστική επιτροπή καθώς και για την ουσιαστική τους βοήθεια που συνέβαλε καθοριστικά στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας.

Την κ. Όλγα Χριστοπούλου, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, για τη δική της σημαντική συμβολή και βοήθεια, τις εγκάρδιες φίλες μου, Καλφούντζου Βασιλική, Μούτσιου Μαρία, Σολωμού Αλεξάνδρα, Αθανασούλη Βασιλική και Παβέλη Αγγελική για την ξεχωριστή συμμετοχή τους, καθώς και τον φίλιτο Θεόδωρο Τσιλιγιάννη.

Τέλος, χρωστάω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην πολυαγαπημένη μου οικογένεια για την τεράστια κατανόηση και υπομονή τους, καθώς και την απεριόριστη ηθική τους συμπαράσταση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	7
1.1. Ελληνική Γεωργία: Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον.....	7
1.2. Ο Αγροτικός Τομέας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.....	10
1.3. Η Αγροτική Πτυχή της Διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	12
1.4. Ο Αγρότης του 21 ^{ου} Αιώνα.....	14
1.5. Η Πολιτική Περιβάλλοντος στον Αγροτικό Χώρο με Στόχο τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Υπαίθρου.....	15
1.6. Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ): Η Δημιουργία	16
1.7. Αρχές της ΚΑΠ.....	18
1.8. Στόχοι της ΚΑΠ.....	19
1.9. Θέσπιση και Πλήρη Λειτουργία της ΚΑΠ.....	20
1.10. Το Αγροτικό Εισόδημα στα Πλαίσια της ΚΑΠ.....	23
1.11. Στήριξη των Αγροτικών Κοινωνιών και Ενδυνάμωση της Αγροτικής Ανάπτυξης.....	24
1.12. Κοινή Γεωργική Πολιτική και Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ).....	26
1.13. Η Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης και οι Διαπραγματεύσεις του Γύρου της Χιλιετίας.....	28
1.14. Η Σύνοδος Κορυφής των Βρυξελλών.....	30
1.15. Αγροτική Πολιτική (1992-2000): Οκτώ Κρίσιμα Χρόνια.....	31
1.16. Agenda 2000.....	35
1.16.1 Τα Τρία Βασικά Σημεία της Agenda 2000.....	36
1.17. Πρώτος και Δεύτερος Πυλώνας της ΚΑΠ.....	37
1.18. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική Σήμερα.....	39
1.19. Αναθεώρηση της ΚΑΠ και Μεσογειακά Προϊόντα.....	42
1.20. Ο Δρόμος για μια Αειφορική Γεωργία.....	45
1.21. Ο Ρόλος των Γεωργικών Εφαρμογών στην Αειφορική Γεωργική Ανάπτυξη.....	47
1.22. Γεωργοπεριβαλλοντικά Μέτρα.....	48
2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	50
3. ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	52
3.1. Νομός Τρικάλων.....	52

3.2. Νομός Γρεβενών.....	53
3.3. Επιλογή Δήμων.....	54
4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	60
4.1. Συμπλήρωση Ερωτηματολογίων.....	60
4.2. Ανάλυση Ερωτηματολογίων.....	61
5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ	63
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	151
7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	153
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	156
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	161

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γεωργία αποτέλεσε την αρχή της ανάπτυξης και τη βάση για την εξέλιξη του πολιτισμού γι' αυτό και δικαίως αποκαλείται από τους αρχαίους χρόνους “Μήτηρ και τροφός πάσης επιστήμης και τέχνης”. Οι ιστορικοί τοποθετούν την πρώτη εμφάνισή της, όταν ο άνθρωπος άρχισε να καλλιεργεί τα φυτά, στη Μεσοποταμία πριν από 10 – 12 χιλιάδες χρόνια. Οι πρόγονοι του δίκοκκου σιταριού και δίστοιχου κριθαριού ήταν από τα πρώτα φυτά που καλλιεργήθηκαν στην περιοχή. Στη συνέχεια, οι αρχαίοι Έλληνες συνέλλεξαν, συστηματοποίησαν και προήγαγαν τις γνώσεις των λαών της Ανατολής και έδειξαν ζηλευτή γεωργική πρόοδο.

Στις αρχές του 19^{ου} εμφανίστηκε η μηχανοποίηση ενώ σταδιακά η γεωργία άρχισε να μετατρέπεται από τέχνη σε επιστήμη, που βασίζεται όχι πλέον στην πείρα αλλά σε θεμελιακές αρχές. Η ανακάλυψη των νόμων του Mendel, η εφαρμογή τους και γενικά η ανάπτυξη της επιστήμης της βελτίωσης φυτών οδήγησε σε πραγματική έκρηξη στον τομέα της δημιουργίας νέων φυτών, τύπων και ποικιλιών που ικανοποιούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό τις απαιτήσεις του ανθρώπου. Οι έρευνες και οι ανακαλύψεις της γεωργικής χημείας, της μηχανολογίας, των εγγείων βελτιώσεων και όλων των άλλων κλάδων των Γεωπονικών Επιστημών συνέβαλαν στην επαναστατική πρόοδο της γεωργίας στον 20^ο αιώνα.

Ριζική υπήρξε επίσης η αλλαγή στο σύστημα διάθεσης των γεωργικών προϊόντων. Αρχικά, ο γεωργός απέβλεπε να ικανοποιήσει με τη γεωργική του εκμετάλλευση τις προσωπικές και οικογενειακές του ανάγκες, αργότερα και σταδιακά συμμετέχει στο σύστημα της κάλυψης αναγκών σε τοπικό επίπεδο, σε εθνικό, σε διακρατικό με την εφαρμογή της κοινής αγροτικής πολιτικής και σε διεθνές επίπεδο με την εφαρμογή της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου που αποβλέπει στην παγκοσμιοποίηση της αγοράς (<http> 79) .

Ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας, η γεωργία παράγει το 10% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της χώρας και απασχολεί το 20% του εργατικού δυναμικού. Τα νωπά αγροτικά προϊόντα αποτελούν το 10% του συνόλου των εξαγωγών, ενώ τα μεταποιημένα προϊόντα το 30%. Στηρίζει δε μια σειρά εθνικά σημαντικών βιομηχανικών κλάδων, όπως οι βιομηχανίες τροφίμων, καπνού, κλωστοϋφαντουργίας αλλά και τον κλάδο του τουρισμού.

Σαν παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής συνοχής συνέβαλε στην μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων καθώς και στη μείωση των έντονων τάσεων αστυφιλίας των δεκαετιών '60 και '70. Τέλος, διασφαλίζει την απασχόληση σε μεγάλο τμήμα του Ελληνικού χώρου αφού περισσότερο από το 60% του συνόλου των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα κατοικεί σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές ([http 1](#)).

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων, μέσω της ποιοτικής αναβάθμισής τους και της μείωσης του ανά μονάδα παραγωγής κόστους είναι δυνατόν να επιτευχθεί μέσω μέτρων, μερικά εκ των οποίων είναι τα εξής:

- Ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και μεθόδων
- Η συνένωση του μικρού και κατακερματισμένου κλήρου, καθώς και η δημιουργία νέων δυνατοτήτων αγοράς και ενοικίασης αγροτικής γης
- Η ενίσχυση του όγκου της παραγωγής σε προϊόντα χαμηλού κόστους και υψηλής ποιότητας
- Η ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών στον τομέα εμπορίας και μεταποίησης, με την εφαρμογή προγραμμάτων εκσυγχρονισμού των μονάδων μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων
- Η προώθηση ουσιαστικών κινήτρων για την προσέλκυση νέων αγροτών με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την αναστροφή της υψηλής ηλικιακής πυραμίδας των απασχολούμενων στη γεωργία

Συμπερασματικά, αναφέρεται ότι ο αγροτικός τομέας απαιτεί την πραγματοποίηση επενδύσεων μεγάλου ύψους, την εφαρμογή νέων μεθόδων και τεχνολογιών αλλά και την κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης του αγροτικού δυναμικού ([http 6](#)).

1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ: ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΠΑΡΟΝ, ΜΕΛΛΟΝ

Η Ελληνική γεωργία αποτελεί για τη χώρα μας τόσο από κοινωνική όσο και από οικονομική πλευρά εξαιρετικά σημαντικό παράγοντα. Η συγκράτηση του πληθυσμού στην περιφέρεια και ειδικότερα σε μειονεκτικές περιοχές της χώρας δίνει περαιτέρω βαρύτητα στο σημαντικό ρόλο της γεωργίας για τη διατήρηση της οικονομικής και κοινωνικής δομής της χώρας ([http 6](#)).

Η γεωργία του 2000 στοχεύει στην εξεύρεση τρόπων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών, που θα αναδείξουν νέα προϊόντα ή υπηρεσίες και θα προσθέσουν αξία στα ήδη υπάρχοντα. Είναι ανάγκη επομένως στον Γεωργικό Τομέα να παρθούν πρωτοβουλίες και να γίνουν αλλαγές, οι οποίες θα έχουν ορατά αποτελέσματα. ([http 2](#)).

Η χώρα μας έχει συνολική έκταση 131.957 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Το 30 % της συνολικής έκτασης (39,2 εκατ. στρ.) καταλαμβάνει η γεωργική γη η οποία ανάλογα με το υψόμετρο κατανέμεται σε πεδινές εκτάσεις (56 %), ημιορεινές εκτάσεις (26 %) και ορεινές εκτάσεις (18 %). Εν τούτοις, με το πέρασμα των χρόνων η γεωργική γη μειώνεται και το 1995 φτάνει στα 37,9 εκατομ. στρέμματα εκμετάλλευσης από τα οποία μόνο τα 32,1 εκατομ. στρέμματα αποτελούν την χρησιμοποιούμενη γεωργική γη.

Όσο αφορά στο κλίμα της χώρας μας κύριο χαρακτηριστικό του αποτελεί η θερινή ξηρασία, η οποία παρουσιάζεται έντονη στις πεδινές περιοχές, εξασθενεί στις ορεινές και ελαττώνεται προοδευτικά προς το βορρά καθώς και η έντονη εποχιακή ανισοκατανομή της βροχής, η οποία κατά τη θερινή περίοδο μπορεί να κυμαίνεται από το 46 % του συνολικού ύψους μέχρι το 7 % (Υπουργείο Γεωργίας 2000). Οι κλιματολογικές αυτές συνθήκες της χώρας μας ευνοούν την καλλιέργεια των γνωστών μεσογειακών προϊόντων όπως ελαιόλαδο, βαμβάκι, καπνός, σταφίδα και άλλων. Οι πεδινές καλλιέργειες σε περιοχές όπως είναι η Θεσσαλία βασίζονται στα δημητριακά, τα ζαχαρότευτλα και το βαμβάκι. Ο ανταγωνισμός για τα προϊόντα αυτά τόσο στην Ε.Ε. όσο και εκτός αυτής είναι οξύτατος, οι ενισχύσεις μειώνονται διαχρονικά και σε συνδυασμό με το μικρό μέγεθος των ελληνικών καλλιεργειών αυτές καθίστανται αναποτελεσματικές. Παράλληλα, σημειώνεται ότι είναι αρκετά

δύσκολη η διαφοροποίηση των καλλιεργειών και η παραγωγή προϊόντων περισσότερο ανταγωνιστικών. Οι ορεινές καλλιέργειες βασίζονται κυρίως στην ελαιοπαραγωγή, την αμπελουργία και την παραγωγή καπνού. Θα πρέπει πάντως να αναφέρουμε την πολύ καλή ποιότητα των παραγόμενων ποσοτήτων βάμβακος και δημητριακών (καλαμποκιού και σκληρού σίτου) καθώς και τις ικανοποιητικές αποδόσεις που επιτυγχάνονται ανά στρέμμα ([http 6](#)).

Η ελληνική γεωργία από το 1981 διέπεται από τους κανόνες της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και όπως είναι φυσικό εξελίσσεται σε σχέση με τις αντίστοιχες μεταβολές της ΚΑΠ σηματοδοτώντας θετικές αλλαγές αλλά και μακροπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις για τον αγροτικό ελληνικό τομέα. Στη σύνθεση της παραγωγής επικράτησαν προϊόντα υψηλών αποδόσεων και υψηλότερου βαθμού στήριξης. Οι γεωργοί όμως απομακρύνθηκαν από τις τάσεις της αγοράς και δεν έλαβαν έγκαιρα τα κατάλληλα ερεθίσματα για να ακολουθήσουν τις τρέχουσες εξελίξεις ([http 3](#)).

Έτσι, η μείωση της παραγωγής επέφερε και τη μείωση του αγροτικού εισοδήματος ενώ η συμβατική γεωργία από την άλλη δέχεται σφοδρές κατηγορίες από καταναλωτές οι οποίοι αμφισβητούν την ποιότητα των συμβατικών γεωργικών προϊόντων (Φωτόπουλος 1998).

Ένας σοβαρός παράγων που συντέλεσε στο να παρουσιάζει η αγροτική παραγωγή κατά τα τελευταία έτη μικρό ρυθμό αύξησης και μειούμενη συμμετοχή στη συνολική παραγωγική δραστηριότητα ήταν η αδυναμία της να υποστεί την απαιτούμενη αναδιάρθρωση εις βάρος των παραδοσιακών καλλιεργειών και εις όφελος των προϊόντων εκείνων, των οποίων η ζήτηση στο εσωτερικό και το εξωτερικό ήταν έντονη, αλλά και προβλεπόταν πολύ μεγαλύτερη στο μέλλον. Είναι χαρακτηριστικό το ότι μεταξύ 1991 και 2000 το μέσο ετήσιο ποσοστό αύξησης των βασικών παραδοσιακών προϊόντων ήταν θετικό. Το ποσοστό αυτό ήταν πολύ μικρότερο στην παραγωγή καπνού (0,1%) και σταφίδων (1,6%) και μεγαλύτερο στην παραγωγή σιταριού (3,4%), βαμβακιού (9%) και ελαιόλαδου (11,8%). Η εμμονή στην παραγωγή προϊόντων, των οποίων η ζήτηση όχι μόνο δεν παρουσίαζε δυναμισμό, αλλά βρισκόταν σε κάμψη, μπορεί να δικαιολογηθεί, ως ένα βαθμό, από την κρατική πολιτική επιδοτήσεως πολλών προϊόντων, κυρίως όμως από τις σοβαρές ενισχύσεις της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, οι οποίες, προφανώς, σκοπό είχαν να υποβοηθήσουν την αναδιάρθρωση της ελληνικής αγροτικής παραγωγής. Έτσι, η προσδοκία απολήψεως υψηλών τιμών και, ιδίως, η διασφάλιση ενός ικανοποιητικού επιπέδου εισοδήματος συντέλεσαν σε στήριξη της παραγωγής των παραδοσιακών προϊόντων, ενώ θα έπρεπε

τα τελευταία να εγκαταλειφθούν βαθμιαίως και να αντικατασταθούν με καλλιέργειες, οι οποίες ανταποκρίνονται στις ελληνικές κλιματικές συνθήκες και αποφέρουν πολύ μεγαλύτερο εισόδημα ανά απασχολούμενο (<http> 71).

Πίνακας 1. Ποσοστιαίες % μεταβολές παραγωγής κυριότερων καλλιεργειών

4. Ποσοστιαίες % μεταβολές παραγωγής κυριότερων καλλιεργειών					
Έτος	Σιτάρι	Βαμβάκι	Καπνός	Σταφίδες	Ελαιόλαδο
1991	63,1	3,6	27,2	7,9	101,5
1992	-27,6	32,0	9,2	-0,6	-16,4
1993	-9,1	27,4	-12,7	2,2	0,0
1994	18,8	23,5	-14,5	-0,2	-9,4
1995	-6,3	7,0	5,0	6,4	20,0
1996	-9,9	-3,3	1,4	-1,6	2,8
1997	-11,6	-11,6	-4,7	2,1	15,0
1998	3,4	5,2	-2,8	-1,4	-6,8
1999	0,3	5,2	2,2	2,4	25,4
2000	5,8	0,9	-2,1	-1,0	-14,5

Πηγή: ΕΣΥΕ

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, η ελληνική γεωργική παραγωγή δεν αναμένεται να επεκταθεί στις επόμενες δεκαετίες, είτε θα παραμείνει στάσιμη, είτε θα μειωθεί περισσότερο. Δεν είναι ο συνεχώς αυξανόμενος ανταγωνισμός που καθιστά την ελληνική παραγωγή σε κρίση αλλά οι περιοριστικές πολιτικές της μεταρρύθμισης που αφορούν το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη (Μπεόπουλος και Σκούρας 1997).

Τέλος, η παρέμβαση της αγροτικής πολιτικής στην παραγωγική διαδικασία του αγροτικού τομέα είναι ιδιαίτερα έντονη. Η μεταβίβαση πόρων προς τον ελληνικό αγροτικό τομέα με τη μορφή εισοδηματικής ενίσχυσης συνιστά μεγάλο τμήμα του αγροτικού εισοδήματος. Ωστόσο, η μεταφορά πόρων προς τον αγροτικό τομέα δεν συνοδεύτηκε από αποτελεσματικές αναπτυξιακές πολιτικές με συνέπεια μετά από την απορρόφηση τεράστιων πόρων για τη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος, ο αγροτικός τομέας να παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα. Είναι κοινός τόπος η χαμηλή ανταγωνιστικότητα, η μεγάλη αβεβαιότητα για το μέλλον, η ισχυρή εξάρτηση από τις επιδοτήσεις, το έντονα ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο, η ανησυχητική επιβάρυνση του περιβάλλοντος, η «φοβία» από την επιταχυνόμενη απελευθέρωση των αγορών και την όξυνση του διεθνούς ανταγωνισμού (<http> 4).

Οι μελλοντικές προοπτικές των κλάδων του ελληνικού αγροτικού τομέα θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή αλλά και διεθνή αγορά, καθώς επίσης και από το βαθμό αντιμετώπισης των υαρχόντων

διαρθρωτικών προβλημάτων στην εσωτερική αγορά. Παρά τις υφιστάμενες διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας, πολλοί κλάδοι παρουσιάζουν αξιόλογο δυναμισμό και δυνατότητες επιτυχούς αντιμετώπισης του ασκούμενου ανταγωνισμού (http 6).

1.2. Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Η ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα προκάλεσε διάφορες συνέπειες στον αγροτικό τομέα, κυρίως λόγω της αντικατάστασης της εθνικής αγροτικής πολιτικής που εφαρμοζόταν πριν από το 1981 από την ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική). Τα κυριότερα μέσα πολιτικής, τα οποία η χώρα μας εφάρμοσε για τη στήριξη του πρωτογενούς τομέα πριν από την ένταξή της στην ΕΟΚ περιλάμβαναν μηχανισμούς αγοραστικής παρέμβασης, άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, επιδοτήσεις των αγροτικών εισροών, επιδοτήσεις εξαγωγών για τα πλεονασματικά και εξαγώγιμα προϊόντα, μέτρα προστασίας από τις εισαγωγές και ευνοϊκή πιστωτική πολιτική. Η νέα πολιτική ενίσχυσε σημαντικά τα αγροτικά εισοδήματα, τόσο μέσω των μηχανισμών στήριξης των γεωργικών προϊόντων και των επιδοτήσεων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό όσο και με προστατευτικά μέσα, κυρίως με αντισταθμιστικές εισφορές στις εισαγωγές. Συγκεκριμένα, ενώ το 1980 οι συνολικές επιδοτήσεις για τη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος ήταν 16,3% της ακαθάριστης αξίας παραγωγής, το 1998 έφθασαν στο 48,6% συνολικά, από τις οποίες μόνο το 6,1% προερχόταν από τον εθνικό προϋπολογισμό, ενώ το υπόλοιπο 42,5% από το Τμήμα Εγγυήσεων του FEOGA. Τα ποσοστά αυτά φανερώνουν την τεράστια χρηματοδοτική συμβολή της ΚΑΠ στη στήριξη των αγροτικών εισοδημάτων.

Με την εφαρμογή της ΚΑΠ, η παραγωγικότητα του αγροτικού τομέα αυξήθηκε ταχύτερα από την αντίστοιχη του μη αγροτικού τομέα, εξακολουθεί πάντως να υπολείπεται κατά πολύ από τη μέση παραγωγικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15. Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο 1980-1997 η παραγωγικότητα της εργασίας στον αγροτικό τομέα αυξήθηκε σε σταθερές τιμές με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,7% έναντι 0,5% των άλλων τομέων της οικονομίας (Μπαλτάς 2001).

Ωστόσο, η κατεύθυνση των θετικών αλλαγών γρήγορα αντιστράφηκε και η ελληνική γεωργία στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης άρχισε να καταλαμβάνεται από τα εξής χαρακτηριστικά:

- 50-60% της συνολικής παραγωγής φρούτων πηγαίνει κάθε χρόνο στις χωματερές
- αρνητικό αγροτικό ισοζύγιο που ανέρχεται σε 150 δισεκ. δραχμές το χρόνο σε σχέση με την Ε.Ε. (πλεονασματικό βέβαια σε σχέση με τις τρίτες χώρες)
- μεγάλες διαφορές τιμών μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή
- γήρανση του αγροτικού πληθυσμού (μόνο το 8% των νέων ακολουθούν το επάγγελμα του αγρότη)
- δυσανάλογη εκμηχάνιση (σε ορισμένες περιοχές έχουμε 1 τρακτέρ ανά 80 στρέμματα, ενώ η αναλογία στις ΗΠΑ για παράδειγμα είναι 1 τρακτέρ ανά 5000 στρέμματα). Σε πολλές περιπτώσεις αγρότες ξόδεψαν τις επιδοτήσεις σε πολυτελή αυτοκίνητα ή άλλα καταναλωτικά αγαθά
- υπερβολική χρήση νερών και χημικών. Το 80-90% του νερού καταναλώνεται στη γεωργία, γύρω στους 300.000 τόνους λιπασμάτων πηγαίνουν στα νερά κάθε χρόνο, για να αναφέρουμε μερικά παραδείγματα
- πολλοί αγρότες, και σχεδόν το σύνολο των κτηνοτρόφων (ζωοτροφές) είναι χρεωμένοι στις τράπεζες

Εξαφάνιση μοναδικών ελληνικών ποικιλιών για χάρη του «φακελόσπορου» των πανίσχυρων πολυεθνικών εταιρειών.

Όσο επικράτησε αυτή η κατεύθυνση, εκείνοι που ωφελήθηκαν ήταν οι αγρότες των εύφορων περιοχών με μεγάλους για τα ελληνικά δεδομένα κλήρους. Αυτοί ήταν ευχαριστημένοι, ενώ η πλειοψηφία των μικρών αγροτών των μη εύφορων περιοχών (π.χ. 210.000 αγροτ. εκμεταλλεύσεις έχουν έκταση κάτω των 10 στρεμμάτων) δεν είχαν φωνή (αφού οι συνεταιρισμοί οδηγήθηκαν σε διάλυση) και περιορίστηκαν στα όρια της φτώχειας ή οδηγήθηκαν σε άλλους τομείς (<http> 5).

1.3. Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Μιλάμε για Παγκοσμιοποίηση της Γεωργίας από το 1995, όταν άρχισαν να μπαίνουν σε εφαρμογή οι συμφωνίες για τα γεωργικά προϊόντα από τον Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Η Ε.Ε. αντιμετωπίζεται από την ΠΟΕ σαν ενιαία Αγορά. Έτσι η ευρωπαϊκή, άρα και η ελληνική γεωργία, έπρεπε να προσαρμοστεί στις συνθήκες του Ελεύθερου Εμπορίου. Αυτό σημαίνει ότι τα γεωργικά προϊόντα τυχαίνουν της ίδιας μεταχείρισης απ' τα κράτη, ανεξάρτητα απ' τη χώρα παραγωγής και τη χώρα προορισμού τους. Κάθε είδος προστατευτισμού (δασμοί, επιδοτήσεις, ρυθμίσεις κλπ.) απ' τα κράτη, πρέπει σταδιακά να αρθούν. Για να μπορεί να ισχύει κάποιο μέτρο, πρέπει να ισχύει παντού για τα ομοειδή προϊόντα, ώστε να μην υπάρχει "αθέμιτος" ανταγωνισμός. Έτσι η φυτική και ζωική παραγωγή σε κάθε χώρα θα πρέπει να στραφεί σε προϊόντα, που απ' τον τρόπο παραγωγής τους θα μπορούν, από άποψη τιμών, να είναι ανταγωνίσιμα διεθνώς ([http 6](http://6)).

Οκτώ χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ), μαζί με την Κύπρο και τη Μάλτα, υπέγραψαν τη Συνθήκη για την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην Αθήνα, η οποία ισχύει από τον Μάιο του 2004. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία θα ενταχθούν, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, το 2007.

Μετά τη Συμφωνία Σύνδεσης των ΧΚΑΕ με την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι χώρες αυτές υπέβαλαν αίτηση για την πλήρη ένταξή τους. Αν και ο αριθμός των καταναλωτών αυξήθηκε περίπου κατά 100 εκατ., η μέση αγοραστική δύναμη των κατοίκων των ΧΚΑΕ είναι περίπου το ένα τρίτο εκείνης των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκαν περίπου κατά 60 εκατ. εκτάρια και θα προσεγγίσουν τα 200 εκατομμύρια εκτάρια. Οι απασχολούμενοι στον αγροτικό τομέα τουλάχιστον διπλασιάστηκαν.

Η συμμετοχή του αγροτικού τομέα στο ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) των ΧΚΑΕ κυμαίνεται από 2,4% μέχρι 14,6% έναντι 2,1% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15, στο εργατικό δυναμικό από 4,6% μέχρι 44,4% έναντι 4,3% της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15, στις εξαγωγές από 4,8% μέχρι 20,5% και στις εισαγωγές από 6,8% μέχρι 11% (Baltas 2004). Οι ΧΚΑΕ έχουν σοβαρές ανάγκες για

διαρθρωτικές βελτιώσεις στον αγροτικό τομέα, καθώς και στους τομείς με τους οποίους αυτός διασυνδέεται (Μέργος 1998).

Σχετικά με τις επιπτώσεις που έχει η διεύρυνση στον κοινοτικό προϋπολογισμό, διάφορες αρχικές εκτιμήσεις έγιναν που αναβιβάζουν το κόστος από 5 μέχρι 50 δισ. ευρώ, ανάλογα με τις υποθέσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται στα διάφορα σενάρια. Ειδικότερα, οι προβλέψεις για τις αγροτικές δαπάνες είναι πολύ περιορισμένες και κυμαίνονται από 1,6 δισ. ευρώ το 2002 μέχρι 3,4 ευρώ το 2006.

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα απαιτούσε επέκταση του μηχανισμού στήριξης των τιμών της ΚΑΠ και στα νέα μέλη. Αυτό συνεπάγεται σημαντική άνοδο των τιμών παραγωγού, λαμβανομένου υπόψη ότι οι τιμές παραγωγού στις ΧΚΑΕ ήταν μικρότερες εκείνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15. Για την αποφυγή δυσμενών καταστάσεων, η Επιτροπή υιοθέτησε τη σταδιακή εφαρμογή των άμεσων ενισχύσεων κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου δέκα ετών. Η απόφαση που ελήφθη στη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών (2002) προέβλεπε σε πρώτο στάδιο για τα έτη 2004, 2005, 2006 και 2007 να χορηγηθούν άμεσες ενισχύσεις ίσες με το 25%, 30%, 35% και 40% αντίστοιχα του ποσού που προέβλεπε το τότε ισχύον σύστημα, θα μπορούσαν όμως να συμπληρωθούν με εθνικούς πόρους, ώστε να μη μειωθούν τα συνολικά επίπεδα στήριξης μετά την προσχώρηση. Σε δεύτερο στάδιο, μετά το 2007, οι άμεσες ενισχύσεις θα διαμορφωθούν σταδιακά φθάνοντας στο 100% το 2013. Στο Συμβούλιο Κορυφής των Βρυξελλών στις 24-25 Οκτωβρίου 2002 αποφασίσθηκε, όπως τεθεί ένα ανώτατο όριο στις γεωργικές δαπάνες κατά τη διάρκεια της περιόδου 2007-2013, οι οποίες θα παραμείνουν στο επίπεδο του 2006 προσαυξημένες ετησίως κατά 1% για τον αναμενόμενο πληθωρισμό.

Σχετικά με τις αναμενόμενες συνέπειες από τη διεύρυνση για τον αγροτικό τομέα της Ελλάδος, το βασικότερο πρόβλημα εντοπίζεται στο δημοσιονομικό τομέα, καθόσον υπάρχει αφενός μεν αδυναμία αύξησης του κοινοτικού προϋπολογισμού, αφετέρου δε παρουσιάζονται πολλές διαρθρωτικές αδυναμίες στις ΧΚΑΕ και συνεπώς απαιτείται σημαντική οικονομική βοήθεια, με κίνδυνο απώλειας πόρων για τη χώρα μας (Baltas 2006a).

1.4. Ο ΑΓΡΟΤΗΣ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ

Σε συνολικό πληθυσμό 378 εκατομμυρίων ατόμων στη Ευρωπαϊκή Ένωση, τα 155 εκατομμύρια άτομα έχουν μια επαγγελματική δραστηριότητα. Ανάμεσά τους, λιγότερο από 6 εκατομμύρια ασχολούνται με τη γεωργία. Η Ελλάδα είναι η χώρα στην οποία το τμήμα του ενεργού πληθυσμού που απασχολείται στην γεωργία είναι το μεγαλύτερο, 17% των θέσεων εργασίας. Στις μεγάλες γεωργικές χώρες όπως στο Βέλγιο, στη Δανία και στη Γαλλία οι γεωργοί δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο το 2 με 5% του συνολικού ενεργού πληθυσμού (<http> 72).

Ο αγροτικός πληθυσμός στην Ε.Ε. μειώθηκε κατά 29% σε μια δεκαετία. Ανάλογη είναι η μείωση και στην Ελλάδα, όπου η συρρίκνωση του αγροτικού τομέα άρχισε το 1987, με την εισαγωγή των «σταθεροποιητικών μηχανισμών» που σε κάθε μεταρρύθμιση της αγοράς γίνονται αυστηρότεροι (<http> 81).

Οι αγρότες λοιπόν σε κάθε χώρα, άρα και στην Ελλάδα, θα πρέπει να παράγουν βασικά προϊόντα για την διεθνοποιημένη αγορά και όχι για να ικανοποιούν τις ντόπιες ανάγκες. Τις συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης αγοράς όμως, τις καθορίζουν οι μεγάλες εταιρίες (αγρο-πολυεθνικές και οι αλυσίδες τροφίμων του λιανικού εμπορίου).

Ο ρόλος του αγρότη περιορίζεται σ' αυτόν του παραγωγού "πρώτων υλών" διατροφής για αυτές τις εταιρίες. Στην καλύτερη περίπτωση, όσοι έχουν τα κεφάλαια, την υποδομή, την τεχνογνωσία και την πληροφόρηση για τις συνθήκες στην παγκοσμιοποιημένη αγορά, μετατρέπονται σε επιχειρηματίες του αγροτικού τομέα. Είναι μια μικρή μερίδα. Οι μικροί αγρότες "τελειώνουν" και εγκαταλείπουν τα χωράφια, οι μεγάλοι "σκλαβώνονται" με δεσμευτικά συμβόλαια, αφού η διαπραγματευτική τους δύναμη είναι μειωμένη. Αυτό είναι το μήνυμα που έρχεται απ' την παγκοσμιοποίηση. Τα μέλη των αγροτικών νοικοκυριών μειώθηκαν κατά 9%, ενώ υπήρξε εντυπωσιακή αύξηση στους μόνιμους εργάτες γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά 71,4% και των εποχιακών κατά 17,7%.

Όλα αυτά τα στοιχεία δείχνουν μια συγκεντροποίηση των εκμεταλλεύσεων και παράλληλα μια επιχειρηματοποίηση στο χώρο. Ο παραδοσιακός αγρότης εξαφανίζεται και έχουμε τον επιχειρηματία του αγροτικού τομέα, που αρχίζει και απασχολεί εργαζόμενους. Τα αποτελέσματα αυτά θα ενταθούν και μέσα από τα 3 βασικά κοινοτικά προγράμματα για την Ελλάδα που βρίσκονται σε εξέλιξη:

- α) Με το πρόγραμμα πρώρης συνταξιοδότησης θα επιδιωχθεί να τα παρατήσουν οι παλιοί αγρότες που δεν μπορούν να αλλάξουν καλλιέργειες
- β) με το πρόγραμμα νεοεισερχόμενων αγροτών θα επιδιωχθεί να μην παράγονται προϊόντα που δεν “χρειάζονται” και δεν μπορούν να προωθηθούν στην παγκοσμιοποιημένη αγορά, αφού οι νέοι αγρότες πρέπει να επενδύουν σε καινούργια “επιλέξιμα” προϊόντα που δεν έχουν κορεσθεί
- γ) για το πρόγραμμα επιχειρηματικών δράσεων με στόχο τις επενδύσεις πάλι σε “επιλέξιμα” προϊόντα και την επεξεργασία τους, αλλά που θα εξασφαλίζουν υψηλή ποιότητα παραγωγής και συσκευασίας τους, θα βελτιώνουν το περιβάλλον και θα μειώνουν τις εισροές και τη χρήση ενέργειας (http 6).

Το μοντέλο του αγρότη που πρέπει να επιδιώκεται από τους αντίστοιχους υπεύθυνους φορείς είναι ένας αγρότης καλά ενημερωμένος για το περιβάλλον του, για την κατάσταση των αγορών των προϊόντων του, για τη βιωσιμότητα της εκμετάλλευσής του και τη σιγουριά του μέλλοντός του.

1.5. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Τα νέο δόγμα που υπάρχει σήμερα για την πολιτική της υπαίθρου μπορεί να συνοψιστεί σε δύο λέξεις: «πολυλειτουργικότητα» και «προστασία περιβάλλοντος». Πλέον έχουν εξασθενήσει οι παραδοσιακές λογικές και αντιλήψεις των γεωργικών δράσεων δίνοντας προβάδισμα σ’ αυτούς τους δύο άξονες που αποτελούν τις κύριες συνιστώσες της σύγχρονης αγροτικής πολιτικής.

Η αναγνώριση του πολυλειτουργικού ρόλου της γεωργίας ανοίγει διεξόδους για προϊόντα και υπηρεσίες συνδεδεμένα με τη διαχείριση του χώρου, επιτρέποντας στη γεωργία να καλύψει ταυτόχρονα τη διατροφική αποστολή της και την αποστολή διαχείρισης του χώρου. Η έννοια της ποιότητας κερδίζει σήμερα συνεχώς έδαφος στην αγροτική παραγωγή με την υιοθέτηση μεθόδων όπως η χρήση σημάτων ποιότητας, η ονομασία προέλευσης, κ.λ.π. Η ονομασία ελεγχόμενης προέλευσης ως εργαλείο ανάδειξης της ποιότητας που δεν στηρίζεται στην παραγωγικότητα αλλά στην προστιθέμενη αξία των προϊόντων ταξινομεί εκ νέου τις περιοχές και τους χώρους της παραγωγής.

Ο αγροτο-τουρισμός είναι μια άλλη δραστηριότητα στενά συνδεδεμένη με τον αγροτικό χώρο. Η αγορά του αγροτο-τουρισμού έχει ακόμα πολλά περιθώρια ανάπτυξης στη χώρα μας. Δεν θα πρέπει να υπερβάλλουμε τις δυνατότητες ούτε να υποτιμήσουμε τις δυσκολίες. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που ενδέχεται να προσφέρουν οι αγροτικοί πληθυσμοί θα αντιμετωπίσουν ισχυρό ανταγωνισμό (Υπουργείο Γεωργίας 2000).

Τα θέματα περιβάλλοντος αρχίζουν να αποκτούν κεντρική θέση στη διαμόρφωση της αγροτικής πολιτικής, τόσο ως μέσον αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εντατικοποίησης της παραγωγής, όσο ως μέσον παροχής συμπληρωματικών εισοδηματικών ενισχύσεων στους παραγωγούς. Το κοινωνικό ενδιαφέρον άρχισε να εστιάζεται όλο και περισσότερο στην ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και στην διαταραγμένη ισορροπία του οικοσυστήματος σε σημείο μάλιστα που ένα αυξανόμενο ποσοστό της κοινής γνώμης στην Ελλάδα να θεωρεί ότι η ύπαιθρος αποτελεί μια σπουδαία πηγή περιβαλλοντικών αγαθών και όχι μόνο μια πηγή εξασφάλισης τροφίμων, όπως συνέβαινε στο παρελθόν. Στην ποιοτική γεωργία και τα πιστοποιημένα προϊόντα ανήκει το μέλλον της αγροτικής παραγωγής και προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να κινηθούν με σταθερά βήματα οι Έλληνες αγρότες (<http> 7).

1.6. ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Η Αγροτική Πολιτική υπήρξε, από τη δεκαετία του '50, ο ακρογωνιαίος λίθος της Ευρωπαϊκής Πολιτικής. Οι απαρχές της **Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ)** τοποθετούνται ιστορικά στις πρώτες συζητήσεις των ιδρυτικών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), κατά την διαμόρφωση ακόμη του Γαλλο-Γερμανικού άξονα. Η γέννησή της προέκυψε από την ανάγκη να διασφαλιστεί το ταχύτερο η σταθερή εξασφάλιση τροφίμων σε μία περίοδο ανεπάρκειας (αμέσως μετά την τραγική εμπειρία του Β' Παγκόσμιου Πολέμου), αλλά και από την επιθυμία αλλαγών στη ζωή της υπαίθρου που θα βελτίωναν το επίπεδο ζωής του αγροτικού πληθυσμού.

Καθοριστική απόφαση για την υιοθέτηση εξαρχής μίας Κοινής Πολιτικής για την Γεωργία, υπήρξε η ένταξη των γεωργικών προϊόντων στις γενικές αρχές της

Κοινής Αγοράς, αλλά και η θέσπιση ειδικών κανόνων ανταγωνισμού για την γεωργία. Οι μεν γενικές αρχές υπαγόρευσαν τη θέσπιση ενός συστήματος που θα εξασφάλιζε την ελεύθερη κυκλοφορία των γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά και την εφαρμογή Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου στο εμπόριο των γεωργικών προϊόντων με τρίτες χώρες. Οι δε ειδικοί κανόνες ανταγωνισμού προέκυψαν από την ανάγκη υιοθέτησης κοινών μέτρων απαραίτητων για την αποτελεσματικότερη στήριξη των γεωργικών εισοδημάτων. Αυτός ο συνδυασμός των γενικών αρχών και των ειδικών μέτρων αποτέλεσε τη βάση της ΚΑΠ, η θέσπιση της οποίας έμελλε να παίζει καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση και ανάπτυξη ολόκληρης της Κοινότητας και των κοινοτικών θεσμών.

Πράγματι, βασιζόμενη στις τρεις θεμελιώδεις αρχές (ενιαία εσωτερική αγορά, κοινοτική προτίμηση, χρηματοδοτική αλληλεγγύη), η ΚΑΠ:

α) Έχει καταστεί και εξακολουθεί να είναι η πιο ολοκληρωμένη, πραγματικά Κοινή Πολιτική της ΕΚ. Αν και πρωτίστως αποτελεί μία πολιτική αγοράς των γεωργικών προϊόντων, οι κανόνες της διέπουν ολόκληρο τον αγροτικό τομέα, τόσο ως προς την λειτουργία των γεωργικών αγορών (από την παραγωγή της πρώτης ύλης, την επεξεργασία, την μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία του τελικού προϊόντος μέχρι τον τελικό καταναλωτή) όσο και ως προς τις αγροτικές δομές.

β) Μέχρι και σήμερα, θεωρείται ως η σημαντικότερη τομεακή πολιτική της Κοινότητας από θεσμικής, κανονιστικής και δημοσιονομικής κυρίως πλευράς. Πέραν του 50% του λεγόμενου «κοινοτικού κεκτημένου» αφορά στη νομοθεσία της ΚΑΠ, ενώ η εφαρμογή της εξακολουθεί να απορροφά το μεγαλύτερο μέρος των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού, έστω και με φθίνουσα πορεία, από 80% στις αρχές της δεκαετίας του 1970, σε 70% το 1980 και 45% το 2000.

γ) Η θέσπιση και εξέλιξή της υπήρξε και εξακολουθεί να είναι το ισχυρότερο "θεμέλιο" αυτής καθαυτής της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Και τούτο διότι, σημαντικοί σταθμοί στην ενοποιητική διαδικασία συνδέθηκαν άμεσα ή έμμεσα, πάντως αποφασιστικά, με την ενσωμάτωση της ΚΑΠ, αφού η λειτουργία της προϋποθέτει ότι κατεξοχήν παραδοσιακές και κρίσιμες εξουσίες και αρμοδιότητες των εθνικών κυβερνήσεων σε ένα ολόκληρο παραγωγικό τομέα εκχωρούνται στα κοινοτικά Όργανα.

Από τη στιγμή, δηλαδή, που ένα Κράτος εντάσσεται στην ΕΕ, δεν μπορεί από μόνο του να αποφασίσει και να ασκήσει αμιγώς εθνική αγροτική πολιτική. Ο ρόλος του περιορίζεται στο να συν-αποφασίζει με τους εταίρους του το πλείστο των μέτρων και πολιτικών που εφαρμόζονται στον αγροτικό τομέα. Στην πράξη, σχεδόν όλα τα εθνικά μέτρα και πολιτικές καταργούνται και αντικαθίστανται από το κοινοτικό σύστημα. Με άλλα λόγια, η κρατική πολιτική στη Γεωργία περιέρχεται σχεδόν αποκλειστικά στην κοινοτική αρμοδιότητα.

Ακόμη και μετά την Συνθήκη του Μαστρίχτ όπου οι περισσότερες κοινοτικές αποφάσεις λαμβάνονται με " ειδική πλειοψηφία " και βασίζονται πλέον στην "αρχή της επικουρικότητας" (σύμφωνα με την οποία, οι κοινοτικές δράσεις θα πρέπει να συμπληρώνουν και όχι να υποκαθιστούν την δράση των Εθνικών Κυβερνήσεων), η ΚΑΠ παραμένει μέχρι στιγμής πρακτικά αλώβητη. Στον γεωργικό τομέα, και παρά τις επίμονες πιέσεις από ορισμένες πλευρές, η αρχή της επικουρικότητας εφαρμόζεται στο ελάχιστο.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να τονιστεί ότι η ΚΑΠ, ως αναπόσπαστο μέρος της εσωτερικής αγοράς, συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με όλες σχεδόν τις άλλες τομεακές πολιτικές της ΕΚ, ιδίως εκείνες που σήμερα αποκτούν αυξημένη προτεραιότητα στους ευρύτερους στόχους της ΕΕ (Οικονομική & Κοινωνική Συνοχή, Διαρθρωτική & Περιφερειακή Πολιτική, Περιβάλλον, Διεθνές Εμπόριο, Προστασία της Υγείας & ποιότητας ζωής των καταναλωτών, κοινωνική πολιτική και άλλα (<http> 18)).

1.7. ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

Οι αρχές πάνω στις οποίες βασίστηκε η ΚΑΠ είναι οι εξής:

1. **Η αρχή της ενότητας των γεωργικών προϊόντων.** Οι δασμοί, οι εισφορές ή οι επιδοτήσεις που νοθεύουν τον ανταγωνισμό δεν επιτρέπονται και οι τιμές των γεωργικών προϊόντων ενοποιούνται.
2. **Η αρχή της κοινοτικής προτίμησης.** Τα κράτη-μέλη της ΕΟΚ προτιμούν τα κοινοτικά προϊόντα, ενώ επιβάλλονται υψηλότεροι φόροι στα εισαγόμενα.
3. **Η αρχή της χρηματοδοτικής αλληλεγγύης.** Πρόκειται για τη βασικότερη αρχή της ΚΑΠ, αφού καθορίζει πώς οι απαραίτητες δαπάνες χρηματοδοτούνται από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό

Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. Έτσι, τα κράτη-μέλη δεν χρηματοδοτούν απευθείας τους γεωργούς τους (Battinger, Parot 2002).

1.8. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΑΠ

Η γεωργική πολιτική αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς της Ε.Ε. καλύπτοντας το μεγαλύτερο μέρος της ευρωπαϊκής επικράτειας και τελικά παίζοντας έμμεσα ρόλο στη ζωή όλων των κατοίκων της Ε.Ε. Με αυτή την έννοια, η ΚΑΠ αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο και θεμέλιο σε ολόκληρο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Αρχικά οι στόχοι της ΚΑΠ, όπως καθορίστηκαν στο άρθρο 33 της συνθήκης της ΕΚ, είναι οι εξής:

- να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας με την ανάπτυξη της τεχνικής προόδου και να εξασφαλίζει την ορθολογική ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής, καθώς την άριστη χρησιμοποίηση των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού
- να εξασφαλίζει κατ' αυτό τον τρόπο ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στον γεωργικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία
- να σταθεροποιεί τις αγορές
- να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό
- να διασφαλίζει λογικές τιμές κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

Στην συνέχεια η πολιτική άλλαξε από τον έλεγχο των τιμών με έμμεσα μέσα, στην άμεση επιδότηση των παραγωγών. Στόχος ήταν να αποφευχθούν τα πλεονάσματα στις νέες υπό ένταξη χώρες (που θα είχαν το κίνητρο να αυξήσουν την παραγωγή για την οικονομική βοήθεια) και να συγκεντρωθεί το πρόγραμμα στην ανάπτυξη της υπαίθρου γενικά (και όχι μόνο της γεωργίας).

Παλαιότερα η ΚΑΠ απορροφούσε πάνω από το 70% του κοινοτικού προϋπολογισμού, αλλά με τη πάροδο του χρόνου η Ευρωπαϊκή οικονομία μεταμορφώθηκε από αγροτική οικονομία, σε οικονομία παροχής πληροφοριών και

υπηρεσιών με αποτέλεσμα ο αγροτικός πληθυσμός να μειωθεί από 20% πριν 50 χρόνια στο 4% σήμερα. Η διεύρυνση των 10 νέων μελών το 2004, είχε άμεση επίπτωση στην ΚΑΠ, επειδή ο αγροτικός πληθυσμός της Ένωσης, αυξήθηκε σχεδόν κατά 70%. Σήμερα, η ΚΑΠ καταλαμβάνει περίπου το 40% του κοινοτικού προϋπολογισμού και περίπου επτά εκατομμύρια άνθρωποι (οι περισσότεροι στη Πολωνία) απασχολούνται στο τομέα της γεωργίας. Με τη πάροδο του χρόνου η ΚΑΠ άλλαξε και από επιδοτήσεις στα βασικά είδη διατροφής έδωσε έμφαση στις άμεσες πληρωμές στους γεωργούς. Όπως χαρακτηριστικά τονίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση οι επιδοτήσεις για τη παραγωγή μειώνονται δραστικά και αντικαθίστανται από τις άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς.

Σκοπός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω της ΚΑΠ είναι να συνεχιστούν οι μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνοντας προϊόντα που δεν είχαν συμπεριληφθεί στην πρώτη φάση το 2003, όπως το βαμβάκι, ο λυκίσκος, το ελαιόλαδο, ο καπνός και η ζάχαρη ([http 9](http://9)).

1.9. ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠ

Θέσπιση της ΚΑΠ (1957 - 1967)

Η ΚΑΠ άρχισε να μορφοποιείται στις λεπτομέρειές της στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Το 1961 οι Υπουργοί Γεωργίας των ιδρυτικών μελών αποφάσισαν το βασικό κατάλογο των προϊόντων που επρόκειτο να καλυφθούν από την ΚΑΠ. Ο κατάλογος επεκτάθηκε το 1963-64 (Παράρτημα I της Συνθήκης της Ρώμης). Για πρακτικούς και εμπορικούς λόγους, ωστόσο, το σύνολο σχεδόν των τροφίμων και των άλλων σχετικών προϊόντων, ακόμη κι αν δεν διέπονται από τους κανόνες των άρθρων 32-34, εντάχθηκαν εν μέρει στους κανόνες του γεωργικού εμπορίου της Κοινότητας.

Η αρχική εναρμόνιση των προηγούμενων εθνικών πολιτικών στη γεωργία επιτεύχθηκε με τη θέσπιση (βάσει του άρθρου 34) μίας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ) για κάθε ένα από τα καλυπτόμενα προϊόντα ή τομέα προϊόντων. Κάθε ΚΟΑ περιέλαβε το σύνολο των μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων, ιδιαίτερα, κανονισμούς τιμών, ενισχύσεις παραγωγής, εμπορίας, αποθήκευσης και λοιπές διευθετήσεις, καθώς και κοινό μηχανισμό για τη σταθεροποίηση των

εισαγωγών και εξαγωγών, ενώ κάθε πολιτική επί των κοινών τιμών θα έπρεπε να βασίζεται σε κοινά κριτήρια και παρόμοιες μεθόδους υπολογισμού.

Κατ' επιταγή του ίδιου άρθρου 34 (40 της Σ.Ρ), το 1962 ιδρύθηκε το γνωστό Γεωργικό Ταμείο (FEOGA) με τα δύο τμήματα του, Εγγυήσεων και Προσανατολισμού, για την κοινοτική χρηματοδότηση της ΚΑΠ σύμφωνα με τη χρηματοδοτική αλληλεγγύη, που αποτελεί μία από τις τρεις θεμελιώδεις αρχές της ΚΑΠ. Το τμήμα Εγγυήσεων (που απορροφά μέχρι και σήμερα πάνω από το 90% των πιστώσεων του Γεωργικού Ταμείου) χρηματοδοτούσε (μέχρι τουλάχιστον το 1992) το 100% των δαπανών λειτουργίας και στήριξης των αγορών, το τμήμα του Προσανατολισμού χρηματοδοτεί μέρος μόνο (50-75%) των δαπανών για την εφαρμογή των διαρθρωτικών (μη υποχρεωτικών) προγραμμάτων της ΚΑΠ, ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται από τον εθνικό προϋπολογισμό. Τα σιτηρά ήταν η πρώτη ομάδα προϊόντων που υπήχθη στους κανόνες της ΚΟΑ το 1962. Ωστόσο, η προσπάθεια να αποφασιστούν κοινές τιμές στα σιτηρά απέτυχε αρχικά (1964-65), εξαιτίας διαφωνιών που προέκυψαν, ως προς το ενδεικνυόμενο ύψος των κοινών τιμών, από πλευράς κυρίως της Γερμανίας που δεν δεχόταν τιμές χαμηλότερες από το ύψος των τότε εθνικών της τιμών. Τελικώς, κοινές τιμές στα σιτηρά αποφασίστηκαν το 1967 (και εφαρμόστηκαν το έτος εμπορίας 1967-68), σε επίπεδο πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο των εθνικών τιμών.

Στο μεταξύ, το σύστημα της ΚΟΑ σιτηρών ακολουθήθηκε, λίγο ως πολύ, στα περισσότερα προϊόντα του πρώτου καταλόγου. Το 1966 αποφασίστηκαν κοινές τιμές για το γάλα και τα γαλακτοκομικά, το βόειο κρέας, τη ζάχαρη, το ρύζι, το ελαιόλαδο και τους ελαιούχους σπόρους.

Το 1968 θεωρείται το πρώτο έτος κατά το οποίο η ΚΑΠ τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή, έτος κατά το οποίο τα περισσότερα εθνικά μέτρα στήριξης αποσύρθηκαν και αντικαταστάθηκαν βαθμιαία από το κοινοτικό σύστημα.

Θα πρέπει, λοιπόν, να επισημανθεί ότι, ενώ η Συνθήκη κάνει λόγο για κοινές τιμές και διάφορες ενδεχόμενες ενισχύσεις, υπονοεί αλλά δεν ορίζει επακριβώς ποιο σύστημα στήριξης της κοινοτικής γεωργίας (και για ποια καλυπτόμενα προϊόντα) θα έπρεπε να υιοθετηθεί. Στην πραγματικότητα, ήταν το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας που αποφάσισε (στην ιστορική Σύνοδο στη Stressa της Ιταλίας, το 1958) να υιοθετήσει, ως κύριο μηχανισμό πολιτικής, τη στήριξη των τιμών αγοράς. Εξαίρεση από αυτό το σύστημα αποτέλεσαν (αρχικά) οι ελαιούχοι σπόροι, για τους οποίους

υιοθετήθηκε, για πολύ σοβαρούς λόγους που ανάγονται στις σχέσεις της ΕΚ με τις ΗΠΑ, ο μηχανισμός των ελλειμματικών πληρωμών.

Η ΚΑΠ σε πλήρη λειτουργία (1968 - 1979)

Κατά τη διάρκεια της πλήρους λειτουργίας του, το σύστημα στήριξης των τιμών εξασφάλιζε κοινές εγγυημένες τιμές για τα κύρια προϊόντα μέσω:

- του μηχανισμού της κοινοτικής παρέμβασης, βάσει του οποίου τα προϊόντα μπορούσαν να αποθηκευτούν, με κοινοτική ευθύνη, σε απεριόριστες ποσότητες, εξασφαλίζοντας μία ελάχιστη τιμή στον παραγωγό όταν οι τιμές αγοράς έπεφταν κάτω από το επίπεδο εγγύησης
- των (μεταβλητών) αντισταθμιστικών εισφορών (ίσων προς την διαφορά των σταθερών τιμών κατωφλίου και των μεταβαλλόμενων διεθνών τιμών) που εισπράττονταν στα σύνορα υπέρ του κοινοτικού Ταμείου κατά την εισαγωγή ομοειδών προϊόντων
- των εξαγωγικών ενισχύσεων (ίσων προς την διαφορά της μέσης διεθνούς τιμής και της μέσης τιμής στην εσωτερική αγορά) χορηγούμενων στους εξαγωγείς γεωργικών προϊόντων, ανάλογα με το είδος του προϊόντος και τον προορισμό του, ώστε να μπορούν τα προϊόντα κοινοτικής προέλευσης να σταθούν ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές.

Είναι προφανές ότι οι κοινές τιμές όπως αποφασίστηκαν εξαρχής και αυξανόμενες συνεχώς με ετήσιες αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών Γεωργίας, διαμορφώθηκαν σύντομα σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από αυτά των διεθνών τιμών, που για ορισμένα προϊόντα έφτασαν να είναι ακόμη και τετραπλάσιες των διεθνών. Ως εκ τούτου, το όλο σύστημα επέτρεψε στην Κοινότητα να μεταβληθεί ταχύτατα από απολύτως ελλειμματική σε πλεονασματική στην παραγωγή βασικών γεωργικών προϊόντων, επιτυγχάνοντας έτσι, μέσα σε μία δεκαετία, τους περισσότερους στόχους της ΚΑΠ (<http> 73).

1.10. ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠ

Η υπέρμετρη ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγικότητας δεν ευνοεί το γεωργικό τομέα με τη στενή έννοια. Ενώ οι αγρότες εξωθούνται στην ολοένα και μεγαλύτερη εξειδίκευση και εντατικοποίηση των μεθόδων που εφαρμόζουν, ένα πολύ μεγάλο και διαρκώς αυξανόμενο ποσοστό της συνολικής δαπάνης για την παραγωγή αγροτικών προϊόντων απορροφάται πλέον από μη γεωργικές οικονομικές δραστηριότητες. Έτσι, ενώ κατά τη δεκαετία του 1950 στην πρώην Δυτική Γερμανία το 75% κάθε μάρκου που ξοδευόταν από τους καταναλωτές για τρόφιμα πήγαινε στα αγροκτήματα, κατά τη δεκαετία του 1980 το αντίστοιχο ποσοστό είχε πέσει μόλις στο 20%.

Παρ' όλο που οι δαπάνες της ΚΑΠ έχουν σχεδόν τριπλασιαστεί στην περίοδο 1980-90, το μέσο πραγματικό εισόδημα των αγροτών της Ε.Ε. το 1990 μόλις που ξεπερνά το αντίστοιχο του 1980, παρά το γεγονός ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός που απασχολείται στη γεωργία έχει μειωθεί περίπου κατά 50% μεταξύ του 1970 και του 1987. Επιπλέον, παρατηρείται μεγάλη ανισότητα μεταξύ των εισοδημάτων μίας μειονότητας μεγάλων, υπερεντατικοποιημένων αγροκτημάτων από τη μία μεριά και της πλειονότητας των λιγότερο εντατικών, αλλά πολύ σημαντικών από κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, μικρών καλλιεργειών από την άλλη. Οι μεγάλες καλλιέργειες, ενώ αντιπροσωπεύουν μόνο το 20% των αγροτικών επιχειρήσεων, απορροφούν το 80% των χρημάτων της ΚΑΠ που καταλήγουν στους αγρότες (<http> 74).

Μια δεκαετία μετά, κατά την περίοδο 2000 – 2001, το πραγματικό αγροτικό εισόδημα ανά απασχολούμενο αυξήθηκε κατά 3,3%. Η άνοδος αυτή προήλθε από την κατά πολύ μικρότερη άνοδο του συνολικού αγροτικού εισοδήματος (1,2%, στην οποία συνέβαλλε η κατά 9,7% πραγματική άνοδος των επιδοτήσεων αφού η πραγματική αξία της παραγωγής αυξήθηκε 0,2% μόνο) και τη συνεχιζόμενη μείωση του εργατικού δυναμικού του τομέα (-2%). Το αγροτικό εισόδημα αυξήθηκε σε όλες τις χώρες εκτός του Λουξεμβούργου, με τη μεγαλύτερη άνοδο στη Δανία (12,3%), την Πορτογαλία (11,8%), την Αυστρία (10,9%), τη Γερμανία (9,9%) και την Ιρλανδία. Το πραγματικό αγροτικό εισόδημα ανά απασχολούμενο στη γεωργία στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 1,5% μόνο, η 3η χαμηλότερη άνοδος μετά την Ιταλία (0,2%)

και τη Γαλλία (0,7%), μετά από άνοδο 2,1% το 2000 και υποχώρηση τα προηγούμενα τρία χρόνια.

Η γεωργική παραγωγή (σε τιμές παραγωγού) ήταν 3% χαμηλότερη το 2001. Σε συνδυασμό με την κατά 1,5% άνοδο των πραγματικών τιμών παραγωγού και τη μείωση (σε πραγματικούς όρους) κατά 0,6% των επιδοτήσεων είχε ως συνέπεια τη μείωση κατά 1,5% της αξίας του γεωργικού προϊόντος. Οι εξελίξεις αυτές εξηγούν και την μικρή άνοδο του αγροτικού εισοδήματος στην Ελλάδα, όπου η κτηνοτροφική παραγωγή αποτελεί μικρό σχετικό τμήμα της συνολικής παραγωγής του τομέα, σε αντίθεση με τις βόρειες χώρες. Εξαίρεση αποτελεί η Πορτογαλία, της οποίας η αξία του γεωργικού προϊόντος αυξήθηκε 4%, η μεγαλύτερη άνοδος μετά το Βέλγιο (4,8%). Σημειώνεται ότι στη Γαλλία, την Ιταλία, τη Γερμανία και την Ισπανία αναλογούν τα 3/4 του γεωργικού προϊόντος και μαζί με το Ην. Βασίλειο και την Ισπανία τους αναλογούν τα 4/5 της κτηνοτροφικής παραγωγής. Αξίζει να σημειωθεί η ευνοϊκή εξέλιξη του εισοδήματος των Δανών αγροτών για μια διετία, καθώς η άνοδος του 2001 ακολούθησε μια άνοδο 24% το 2000 και των Φιλανδών (άνοδος 4,7% το 2001, 24,8% το 2000) ([http 71](http://71)).

1.11. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) δέχτηκε πολλές σημαντικές αλλαγές κατά τη δεκαετία του 1990. Τα όρια που τέθηκαν στην παραγωγή βοήθησαν στη μείωση των πλεονασμάτων, και δόθηκε νέα έμφαση σε γεωργικές μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον. Παρόλο που συνεχιζόταν η άμεση στήριξη του αγροτικού εισοδήματος, οι αγρότες άρχισαν να στρέφονται στην αγορά και να ανταποκρίνονται στις νέες προτεραιότητες των πολιτών.

Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2003 περιλάμβανε τη σημαντική ενδυνάμωση της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης, ελαττώνοντας τις άμεσες ενισχύσεις προς τις μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις και μεταφέροντας τα κεφάλαια προς την αγροτική ανάπτυξη.

Το όφελος για τον αγρότη και την αγροτική κοινωνία:

- Ενίσχυση των επενδύσεων
- Νέες θέσεις εργασίας και σημαντικά εισοδήματα
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών
- Ορθολογικός προγραμματισμός της παραγωγής, σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις απαιτήσεις της αγοράς
- Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός τη γεωργίας από νέους ανθρώπους
- Δυνατότητα απόκτησης γνώσεων και ικανοτήτων για τη βελτίωση της τεχνολογίας παραγωγής
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων
- Ανάπτυξη παραγεωργικών δραστηριοτήτων (μεταποίηση, υπηρεσίες αγοράς κοινωνικές υπηρεσίες) που θα δημιουργούν τοπικά δυναμικές σχέσεις αλληλεξάρτησης και συμπληρωματικότητας
- Επαγγελματική κατάρτιση των γεωργών, δημιουργία επαγγελματικής συνείδησης και τέλος
- Στήριξη των αγροτικών εισοδημάτων (http 75).

Στα πλαίσια της αγροτικής ανάπτυξης παρέχεται βοήθεια σε αγρότες και κατοίκους αγροτικών περιοχών για τις εξής δραστηριότητες:

- Εκπαίδευση σε νέες αγροτικές μεθόδους και τεχνικές
- Στήριξη για την εγκατάσταση νέων αγροτών
- Στήριξη της συνταξιοδότησης των μεγάλης ηλικίας γεωργών
- Χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών
- Γεωργικές/Δασοκομικές επενδύσεις
- Εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων και μηχανημάτων
- Στήριξη στην προσπάθεια των αγροτών να τηρήσουν τα κοινοτικά πρότυπα σε θέματα περιβαλλοντικά, ευζωίας ζώων και δημόσιας υγείας
- Παροχή βοήθειας για τη δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας τροφίμων στα αγροκτήματα, έτσι ώστε οι αγρότες να έχουν υψηλότερο εισόδημα
- Στήριξη για την εμπορία αγροτικών προϊόντων
- Βελτίωση της ποιότητας και προώθηση προϊόντων υψηλής ποιότητας

- Οργάνωση ομάδων παραγωγών στα νέα κράτη μέλη
- Στήριξη γεωργίας σε ορεινές και άλλες μειονεκτικές περιοχές
- Αποκατάσταση παραγωγικού δυναμικού περιοχών που έχουν υποστεί ζημιές
- Ανακαίνιση χωριών και αγροτικών εγκαταστάσεων
- Προώθηση του τουρισμού
- Βελτίωση πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες για τον αγροτικό πληθυσμό
- Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα για τη βελτίωση του περιβάλλοντος
- Αποζημίωση αγροτών σε περιοχές Natura 2000(*)
- Αναδάσωση
- Μέτρα για τη βελτίωση της δασικής διαχείρισης ([http 8](http://8)).

1.12. ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Το 1947 ιδρύθηκε η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT - General Agreement on Tariffs and Trade) σαν φυσικό επακόλουθο των γεγονότων και των προσπαθειών που ακολούθησαν για την αποκατάσταση της ισορροπίας στην παγκόσμια οικονομία μετά το τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Λειτουργήσε για 47 χρόνια (1948- 1994), δεν αποτέλεσε όμως έναν διεθνή οργανισμό με νομική υπόσταση. Οι διαπραγματεύσεις που γίνονταν στα πλαίσια της GATT ονομάζονται Γύροι. Ο τελευταίος, με το όνομα Γύρος Ουρουγουάης (1986- 1994) κατέληξε στο Μαρρακές (1994), όπου υπογράφηκε η Τελική Πράξη, η οποία προβλέπει μεταξύ άλλων τη δημιουργία του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ από 1-1-1995.

Ο ΠΟΕ έχει τα χαρακτηριστικά ενός Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου ενώ η GATT ήταν μία Συμφωνία. Παρόλα αυτά η συνέχεια της GATT εξασφαλίστηκε με διάταξη που προβλέπει ότι ο νέος Οργανισμός θα διέπεται από τις αποφάσεις, τις διαδικασίες και τις πρακτικές που αναπτύχθηκαν στη GATT. Στον ΠΟΕ έχουν ενσωματωθεί όλα τα αποτελέσματα του Γύρου Ουρουγουάης.

Μέχρι το 1993 η ΚΑΠ και οι αγροτικές πολιτικές των κρατών όλου του κόσμου μπορούσαν να επιδοτούν τις γεωργίες τους σχεδόν απεριόριστα και χωρίς διεθνή έλεγχο. Με τη συμφωνία της GATT (1993) η παγκόσμια αγροτική πολιτική

τέθηκε υπό έλεγχο. Οι επιδοτήσεις κατατάχθηκαν σε τρεις κατηγορίες: σε αυτές που επιτρέπονται χωρίς περικοπές, σε αυτές που επιτρέπονται χωρίς περικοπές μέχρις όμως ορισμένων ορίων και σε αυτές που πρέπει σταδιακά να ελαχιστοποιηθούν (<http> 76).

Η διαπραγμάτευση για την παγκόσμια νομιμοποίηση της ΚΑΠ και των απανταχού της γης αγροτικών πολιτικών κινείται γύρω από τους κανόνες που θεσπίστηκαν το 1993 και από την GATT πέρασαν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) ο οποίος έχει 146 μέλη μεταξύ των οποίων και η Κίνα, που προσχώρησε μόλις πριν από λίγα χρόνια.

Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, έχει ως στόχο να τεθούν οι επιδοτήσεις έξω από το στόχαστρο του ΠΟΕ Αυτό που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι όχι η μείωση των επιδοτήσεων, αλλά η αλλαγή στον τρόπο καταβολής τους (<http> 10).

Το εμπόριο γεωργικών προϊόντων είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την ΕΕ, καθώς αποτελεί τον μεγαλύτερο εισαγωγέα, αλλά και το δεύτερο σε μέγεθος εξαγωγέα γεωργικών προϊόντων στον κόσμο. Οι διαπραγματεύσεις για θέματα γεωργίας στο πλαίσιο του ΠΟΕ άρχισαν το Μάρτιο του 2000.

Οι στόχοι και το ενδιαφέρον της ΕΕ στις διαπραγματεύσεις αυτές αφορούν τα ακόλουθα θέματα:

-Την ανάγκη να εξεταστούν οι μη εμπορικές πτυχές της γεωργίας. Η γεωργία διαδραματίζει πολυλειτουργικό ρόλο στο βαθμό που αφορά όχι μόνον την παραγωγή τροφίμων, αλλά και τη διατήρηση του περιβάλλοντος της υπαίθρου, την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων, την ορθή μεταχείριση των ζώων, κ.τ.λ. συνεπώς πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των εμπορικών και των μη εμπορικών θεμάτων που αφορούν τη γεωργία

-την ανάγκη για ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών, με το να λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη η μεγάλη σημασία της τροφής και της γεωργίας σε αυτές τις χώρες

-τη βελτίωση της πρόσβασης στις ευκαιρίες που παρέχει η αγορά: η ΕΕ, ως σημαντικός εξαγωγέας τροφίμων, επιδιώκει τη βελτίωση των ευκαιριών που παρέχονται στους εξαγωγείς της και τη μείωση των αδικαιολόγητων τελωνειακών φραγμών. Με τον τρόπο αυτό η ΕΕ επιδιώκει να επωφεληθεί από την αναμενόμενη επέκταση του παγκόσμιου εμπορίου γεωργικών προϊόντων (<http> 11).

Στο πλαίσιο του ΠΟΕ, οι διεθνείς συμφωνίες που άμεσα ή έμμεσα αφορούν στον αγροτικό τομέα, είναι:

- Η συμφωνία για τη Γεωργία
- Η συμφωνία για την Πνευματική Ιδιοκτησία (TRIPs) στην οποία υπάρχουν ρυθμίσεις για τις Γεωγραφικές Ενδείξεις
- Η συμφωνία για την εφαρμογή των Υγειονομικών και Φυτοϋγειονομικών μέτρων (SPS)
- Η συμφωνία για τα Τεχνικά Εμπόδια στο Εμπόριο (TBT)
- Η συμφωνία για τις Επιδοτήσεις και τα Αντισταθμιστικά Μέτρα (Subsidies and Countervailing Measures), περιλαμβανομένων και των επιδοτήσεων στην αλιεία ([http 77](http://77)).

1.13. Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ

Η Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης για τα αγροτικά προϊόντα δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη σε τρεις βασικές περιοχές: εσωτερική στήριξη, πρόσβαση στις αγορές και εξαγωγικές επιδοτήσεις. Η μείωση της εσωτερικής στήριξης δεν αποτέλεσε ποτέ πρόβλημα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, επειδή η αναθεώρηση της ΚΑΠ είχε ήδη μειώσει περισσότερο τις εσωτερικές επιδοτήσεις. Επίσης, οι μειώσεις των δασμών, αντισταθμιστικών εισφορών και άλλων μη δασμολογικών μέτρων δεν επιφέρουν ουσιαστικά μείωση της προστασίας, λόγω των διαφόρων τρόπων μέτρησης και ορισμών που χρησιμοποιήθηκαν από τα συμβαλλόμενα μέρη για να φανούν πιο μεγάλα τα αρχικά επίπεδα προστασίας. Τέλος, οι μειώσεις στις επιδοτούμενες ποσότητες καθώς και στις δαπάνες των εξαγωγικών επιδοτήσεων φαίνεται ότι επέφεραν μικρούς περιορισμούς στις εξαγωγές των ελληνικών αγροτικών προϊόντων. Το γενικό συμπέρασμα σχετικά με τις επιπτώσεις της Συμφωνίας στην ελληνική γεωργία είναι ότι αυτές υπήρξαν περιορισμένες (Σαρρής και άλλοι 1996).

Μέχρι το 1994 (Γύρος Ουρουγουάης σε επίπεδο G.A.T.T.) δεν υπήρχαν διεθνείς δεσμεύσεις για μείωση της στήριξης του γεωργικού τομέα. Η στήριξη διακρίνονταν στο πράσινο κουτί και στο κεχριμπαρένιο κουτί. Το πράσινο κουτί

αφορούσε μέτρα διαρθρωτικής πολιτικής. Το κεχριμπαρένιο κουτί αφορούσε τα μέτρα στήριξης των αγορών των γεωργικών προϊόντων. Το 1994, στα πλαίσια του Γύρου Ουρουγουάης αποφασίστηκε καταρχήν η μείωση του κεχριμπαρένιου κουτιού μέσω συγκεκριμένων δεσμεύσεων και χρονοδιαγράμματος. Επετράπη όμως η δημιουργία του μπλε κουτιού στο οποίο εντάσσονται οι ενισχύσεις που δεν συνδέονται με την παραγωγή (ανά κιλό παραγόμενου προϊόντος) αλλά με την έκταση (ανά στρέμμα) ή με τις ζωικές μονάδες (ανά κεφαλή ζώου).

Οι νέες πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις τυπικά άρχισαν τον Δεκέμβριο του 1999, όπως είχε αποφασισθεί στη Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης, και αποβλέπουν σε περαιτέρω μείωση της εσωτερικής στήριξης, της εξωτερικής προστασίας και των εξαγωγικών επιδοτήσεων. Οι διαπραγματεύσεις ουσιαστικά άρχισαν στην Doha του Κατάρ. Από την άλλη πλευρά οι ΗΠΑ διακήρυσσαν την κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων, τη δραστική μείωση ή ακόμη και την εξάλειψη των δασμών στα αγροτικά προϊόντα, τη μείωση της εσωτερικής στήριξης, την αναμόρφωση της λειτουργίας των κρατικών εξαγωγικών επιχειρήσεων και τον καθορισμό αυστηρών κανόνων για την εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων που περιορίζουν το εμπόριο. Ωστόσο, οι ίδιες οι ΗΠΑ τα τελευταία πέντε χρόνια έχουν αυξήσει σημαντικά τις εξαγωγικές επιδοτήσεις, καθώς επίσης και τις άμεσες ενισχύσεις προς τη γεωργία τους.

Στη συνέχεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε σε νέα αναθεώρηση της ΚΑΠ, όπως θα δούμε παρακάτω, και τον Ιούνιο του 2003 αποφάσισε σημαντικές αλλαγές στις Κοινές Οργανώσεις των Αγορών των περισσότερων αγροτικών προϊόντων με τρόπο που να περιορίζεται η στρεβλωτική επίδραση των επιδοτήσεων στο διεθνές εμπόριο (μερική αποσύνδεση επιδοτήσεων από τον όγκο παραγωγής).

Αμέσως μετά η Ευρωπαϊκή Ένωση σύνηψε συμφωνία με τις ΗΠΑ για κοινές θέσεις ενόψει της Συνόδου του Cancun τον Σεπτέμβριο του 2003. Η «επιθετική» στάση ωστόσο των αναπτυσσόμενων χωρών στη Σύνοδο αυτή για μεγαλύτερη μείωση των αγροτικών επιδοτήσεων και των δασμών οδήγησε σε αδιέξοδο. Έτσι, οι διαπραγματεύσεις για να υπάρξει εντός του 2005, όπως προβλεπόταν, μια πολυμερής συμφωνία απέτυχαν (<http> 23).

1.14. Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ

Η Σύνοδος Κορυφής των Βρυξελλών (24-25/10) αναμφισβήτητα άνοιξε τον δρόμο για διεύρυνση, αλλά το μεγαλύτερο μέρος του κόστους που θα έχει για την Ευρωπαϊκή Ένωση η ένταξη των 10 νέων κρατών-μελών θα το επωμιστούν οι γεωργοί και κτηνοτρόφοι των «15», δεδομένου ότι οι δαπάνες της ΚΑΠ θα παραμείνουν «παγωμένες», ενώ οι δικαιούχοι θα αυξηθούν.

Σύμφωνα με την απόφαση, οι συνολικές δαπάνες για στήριξη των αγορών και τις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις για τις αροτραίες καλλιέργειες δεν θα μπορούν την περίοδο 2007-2013 να υπερβαίνουν σε πραγματικές τιμές το ανώτατο όριο του 2006, όπως αυτό προβλέπεται στη Συμφωνία του Βερολίνου. Στην ουσία, το «πάγωμα» των δαπανών θα είναι μείωση, δεδομένου ότι προβλέπεται ετήσια αναπροσαρμογή 1%, η οποία θα είναι χαμηλότερη από τον προσδοκώμενο πληθωρισμό.

Το πρόβλημα για τους παραγωγούς των «15» προκαλείται από δύο παράγοντες. Πρόκειται για τις εισοδηματικές ενισχύσεις στους παραγωγούς αροτραίων καλλιεργειών των νέων χωρών και τη χρηματοδότηση των αντισταθμιστικών μέτρων στην παραγωγή γάλακτος για τους παραγωγούς των κρατών-μελών.

Σε ό,τι αφορά τις εισοδηματικές ενισχύσεις, η συμφωνία των Βρυξελλών προβλέπει ότι θα αρχίσουν να χορηγούνται στους παραγωγούς των νέων χωρών από το 2004. Οι ενισχύσεις αυτές θα αρχίσουν από 25% του ποσού που λαμβάνουν οι παραγωγοί των «15» το 2004, και στη συνέχεια θα αυξάνονται 5% ετησίως έως το 2007, οπότε θα φτάσουν το 40%. Τα επόμενα χρόνια, μέχρι το 2013, η αύξηση θα είναι 10% ετησίως, ώστε στο τέλος της μεταβατικής περιόδου οι ενισχύσεις να είναι ίδιες για όλους τους παραγωγούς της ΕΕ των «25».

Οι συνολικές απώλειες των Ευρωπαίων παραγωγών από τη διεύρυνση αναμένεται να φτάσουν τα 20 δισ. ευρώ την περίοδο 2006-2013, σύμφωνα με υπολογισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το «πάγωμα» των γεωργικών δαπανών που αποφάσισαν οι «15» υποχρεώνει την ΕΕ να χρηματοδοτήσει την αύξηση κατά 70% των εισοδηματικών ενισχύσεων των νέων χωρών από τους υφιστάμενους πόρους του Γεωργικού Ταμείου. Για τα

μεσογειακά προϊόντα υποστηρίζει ότι οι μεταρρυθμίσεις για τη ζάχαρη, το ελαιόλαδο, τον καπνό, το κρασί και το βαμβάκι, θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν στο νέο δημοσιονομικό πλαίσιο (<http> 69).

1.15. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (1992 – 2000): ΟΚΤΩ ΚΡΙΣΙΜΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η μεταρρύθμιση του 1992

Η ΚΑΠ στόχευε στην αύξηση της παραγωγής με την εντατικοποίηση της γεωργίας και κτηνοτροφίας, πρακτική που οδήγησε σταδιακά σε υπερπαραγωγή προϊόντων και σε εξάρτηση των αγροτών από τις επιδοτήσεις, οι οποίες δίνονταν αναλογικά με το ύψος της παραγωγής, ενώ αγνοήθηκε εντελώς η περιβαλλοντική διάσταση των αγροτικών οικοσυστημάτων (<http> 12).

Οι αρνητικές επιπτώσεις από την εφαρμογή των αρχικών μορφών της ΚΑΠ οδήγησαν σε αναθεωρήσεις της αγροτικής πολιτικής και σε μια σταδιακή στροφή της Ε.Ε., ιδίως τα τελευταία χρόνια, προς ένα πρότυπο «αειφορικής αγροτικής ανάπτυξης». Έγιναν προσπάθειες προώθησης ήπιων γεωργικών πρακτικών, φιλικών προς το περιβάλλον, για τη διαφύλαξη της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων και τη διατήρηση των παραδοσιακών αγροτικών τοπίων μεγάλης οικολογικής αξίας, με ταυτόχρονη ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος για την επίτευξη αυτών των στόχων (Delbaere 2002).

Έτσι, η αναθεώρηση της ΚΑΠ το 1992 συμπεριέλαβε, για πρώτη φορά, την υποχρέωση των κρατών-μελών να «ενσωματώσουν» την προστασία του περιβάλλοντος στις αγροτικές πολιτικές τους μέσα από τα «συνοδευτικά μέτρα για την ύπαιθρο». Σε αυτά περιλαμβάνονταν τα Γεωργο-Περιβαλλοντικά Μέτρα (ΓΠΜ) του Αγρο-Περιβαλλοντικού Κανονισμού 2078/92 αποτέλεσε σημείο καμπής για την αλλαγή της ΚΑΠ σε σχέση με το περιβάλλον (<http> 13).

Η μεταρρύθμιση οδήγησε στην συγκέντρωση της παραγωγής σε περιοχές που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα όσον αφορά της παραγωγικότητα της γης και τη γεωγραφική εγγύτητα στις αγορές. Με την επανάληψη των διαπραγματεύσεων το 1999 στο πλαίσιο του ΠΟΕ και τη διεύρυνση στις χώρες της κεντρικής και

ανατολικής Ευρώπης που διαγράφεται στον ορίζοντα, η τάση αυτή θα ενταθεί στο μέλλον.

Η αναθεώρηση του 1992 δεν αμφισβήτησε ασφαλώς τους στόχους της ΚΑΠ που περιλαμβάνονται στην Συνθήκη. Υπήρξε όμως ένα αποφασιστικό βήμα στον προσανατολισμό του γεωργικού τομέα προς την κατεύθυνση των δυνάμεων της αγοράς, με την σταδιακή μεταβολή του βασικού μηχανισμού της ΚΑΠ, από "σύστημα στήριξης των τιμών" σε σύστημα "άμεσης στήριξης του γεωργικού εισοδήματος".

Κατεύθυνση-κλειδί υπήρξε η, για πρώτη φορά, σταδιακή περικοπή (δραστική ή συντηρητική) των θεσμικών τιμών και η παροχή άμεσων ενισχύσεων στους βασικούς τομείς των αροτραίων καλλιεργειών και βοείου κρέατος (ανά καλλιεργούμενο εκτάριο ή εκτρεφόμενο ζώο) προς αποζημίωση/αντιστάθμιση των απωλειών του εισοδήματος των παραγωγών, λόγω της περικοπής των τιμών. Ταυτόχρονα υιοθετήθηκαν (ή συμπληρώθηκαν) τρία σημαντικά συνοδευτικά μέτρα που περιλάμβαναν:

- Ένα αγρο-περιβαλλοντικό πακέτο μέτρων, με στόχο την εκτατικοποίηση της παραγωγής και την προστασία των φυσικών πόρων
 - πρόγραμμα αναδάσωσης καλλιεργούμενων εκτάσεων, με αποζημίωση των απωλειών εισοδήματος μέχρι και 20 χρόνια
 - αποτελεσματικότερο καθεστώς προσύνταξης για γεωργούς άνω των 55 ετών, ως κίνητρο βελτίωσης της παραγωγικότητας και ταυτόχρονα αύξησης του μέσου μεγέθους των μικρών και μη αποδοτικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων
 - στο μεταξύ, και μολονότι η εφαρμογή της αναθεώρησης του 1992, η οποία ολοκληρώθηκε το 1995, πέτυχε, σε γενικές γραμμές, τους αρχικούς της στόχους, η δεκαετία του '90 σηματοδότησε άλλες εξελίξεις που έδωσαν λαβή για ευρύτερο σκεπτικισμό ως προς την μελλοντική εξέλιξη της ΚΑΠ. Συγκεκριμένα, διάφοροι παράγοντες, εσωτερικοί και εξωτερικοί, έθεσαν την ΚΑΠ σε μία διαδικασία συνεχούς στο εξής αναμόρφωσης, οι κυριότεροι από τους οποίους θα μπορούσαν να συνοψιστούν στους εξής:
- Η συνεχιζόμενη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων αποκλειστικά με την γεωργία, αλλά και η κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική σημασία διατήρησης του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο, εντείνουν τις πιέσεις για την προώθηση εναλλακτικών πηγών εισοδήματος και

απασχόλησης στις περιφέρειες, με την ενδυνάμωση μιας πολιτικής ανάπτυξης της υπαίθρου μάλλον παρά γεωργικής ανάπτυξης

- η αυξανόμενη πίεση για μία γεωργία περισσότερο φιλική στο περιβάλλον, η θεσμική υποχρέωση για προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και η ανάγκη ενδυνάμωσης της υγιεινής ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων, αποτελούν παράγοντες που ωθούν στην ανάγκη βασικών αλλαγών στα μέχρι τώρα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης των γεωργικών προϊόντων
- οι πολυμερείς γεωργικές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του ΠΟΕ που ξεκίνησαν μετά το πέρας ισχύος της Συμφωνίας του Γύρου Ουρουγουάης και διεξάγονται ήδη ως νέος Γύρος Doha από τον Οκτώβριο 2001, αναμένεται να οδηγήσουν σε πρόσθετες δεσμεύσεις και στα τρία ανωτέρω επίπεδα στην κατεύθυνση περαιτέρω φιλελευθεροποίησης του γεωργικού εμπορίου, πράγμα που θα καταστήσει δυσχερή την διατήρηση κυρίως των εξαγωγικών ενισχύσεων και των άλλων μέτρων στα σύνορα
- τελευταίο αλλά κυριότερο, η προοπτική της διεύρυνσης με την ένταξη 10 υποψήφιων κρατών το 2004 και αργότερα 2+1 (Βουλγαρία, Ρουμανία και Τουρκία), στα περισσότερα των οποίων ο ρόλος του γεωργικού τομέα έχει σαφώς πολύ σημαντικότερη διάσταση από ό,τι στη σημερινή ΕΕ των 15, έκανε επιτακτική την ανάγκη περαιτέρω αναμόρφωσης της ΚΑΠ, ώστε τα νέα μέλη να μπορέσουν να "στεγαστούν" ομαλά και μάλιστα εντός των υφιστάμενων δημοσιονομικών πλαισίων ([http 48](http://48)).

Ως συμπέρασμα όλων των παραπάνω, είναι σαφές ότι μετά τη μεταρρύθμιση του 1992 η ΚΑΠ έχει εισέλθει σε μια νέα περίοδο που θέτει τις βάσεις για μια νέου τύπου ανάπτυξη της υπαίθρου. Διακηρυγμένος στόχος είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και η σύγκλιση του αγροτικού τομέα της Ε.Ε. στο πλαίσιο μιας βιώσιμης ανάπτυξης της υπαίθρου. Αυτό που δεν είναι σαφές είναι η δυνατότητα επίτευξης αυτού του στόχου με το ύψος και την υφιστάμενη κατανομή των πόρων της ΚΑΠ σε μια εποχή, μάλιστα, που προτεραιότητες γεωπολιτικής σημασίας επιβάλλουν τη διεύρυνση της Ε.Ε. με την ένταξη (πλήρως το 2010) των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Κ.Α.Ε) (Λουλούδης 1999).

Η μεταρρύθμιση του 1999

Το 1999, η ΚΑΠ αναθεωρείται εκ νέου, αυτή τη φορά, όμως, κατόπιν πιέσεων που επιβλήθηκαν όχι μόνο από εξωτερικούς παράγοντες όπως στο παρελθόν, αλλά και από εσωτερικούς παράγοντες: στη δική μας σύγχρονη και ευημερούσα Ευρώπη, ο πολίτης δεν ανησυχεί πλέον για τη διαθεσιμότητα της τροφής, τη θεωρεί δεδομένη. Αντίθετα, τον απασχολεί πολύ περισσότερο ο τρόπος παραγωγής των ειδών διατροφής που καταναλώνει, δίνοντας για παράδειγμα πολύ μεγαλύτερη προσοχή στο περιβάλλον, στη διατροφική ασφάλεια, στην ποιότητα των προϊόντων και στη σωστή μεταχείριση των ζώων.

Η αναθεώρηση του 1999, γνωστή ως «Ατζέντα 2000», προβλέπει:

- Τη μείωση των εγγυημένων τιμών για ορισμένα αγροτικά προϊόντα και τη μερική αντιστάθμιση αυτής της μείωσης μέσω άμεσων ενισχύσεων του εισοδήματος των αγροτών
- τη σπουδαιότητα της αγροτικής ανάπτυξης, ως σημαντικού άξονα της ΚΑΠ. Έτσι, τα κράτη μέλη μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες προς όφελος αυτής της ανάπτυξης: μπορούν να προσφέρουν οικονομική ενίσχυση στους αγρότες για να ενθαρρύνουν την ανανέωση των γενεών, να προωθήσουν την αναδιάρθρωση των αγροτικών επιχειρήσεων και να βελτιώσουν τις ικανότητες του ανθρώπινου δυναμικού, να ενισχύσουν τις αγροτικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λιγότερο προνομιούχες περιοχές, καθώς και σε περιοχές με περιβαλλοντικούς περιορισμούς, να ενθαρρύνουν τη μεταποίηση και την εμπορευματοποίηση των αγροτικών προϊόντων, να βοηθήσουν την προσαρμογή και την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Εξάλλου, κατέστη υποχρεωτικό για τα κράτη-μέλη να χορηγούν αγροτο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις σε αγρότες οι οποίοι αναλαμβάνουν την οργάνωση αγροτικών επιχειρήσεων που σέβονται το περιβάλλον.

1.16. AGENDA 2000

Το πρόγραμμα δράσης Ατζέντα 2000 θέτει το πλαίσιο για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτικών της στη νέα χιλιετία, λαμβάνοντας υπόψη την προοπτική της Διεύρυνσης. Συγκεκριμένα, στόχος των Δεκαπέντε ήταν να περάσουν μέσα από το συγκεκριμένο πρόγραμμα τις μεταρρυθμίσεις που θα τους επέτρεπαν να απαντήσουν στις τρεις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετώπιζε η Ένωση στο κατώφλι του νέου αιώνα. Πρώτον, η ανάγκη να τροποποιηθούν τα οικονομικά της Ένωσης ώστε να μην οδηγηθεί στη χρεοκοπία με την είσοδο των δέκα νέων μελών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την Κύπρο. Δεύτερον, η Ένωση έπρεπε να αποκτήσει μια περισσότερο ορθολογική και προσανατολισμένη στην αειφόρο ανάπτυξη Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ). Τέλος, ήταν απαραίτητη μια σειρά από τροποποιήσεις στα Διαρθρωτικά Ταμεία ώστε να είναι καλύτερη η διαχείρισή τους και να εξυπηρετούν καλύτερα την ανάγκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να χτυπηθεί η ανεργία ιδιαίτερα στις απομακρυσμένες περιοχές της Ευρώπης και μεταξύ των νέων ([http 78](http://78)).

Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ το 1999 περιλάμβανε την υιοθέτηση κανονισμών που προωθούσαν ακόμη περισσότερο την περιβαλλοντική διάσταση της γεωργίας. Οι Κανονισμοί 1257/1999 (για την αγροτική ανάπτυξη) και 1259/1999 («οριζόντιος κανονισμός» που καλύπτει όλες τις άμεσες πληρωμές που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο της ΚΑΠ), οι οποίοι περιλαμβάνονταν στην Αγροτική Αναπτυξιακή Στρατηγική (Rural Development Strategy) της «Agenda 2000» (Πρόγραμμα Δράσης 2000), συνέβαλαν στην ένταξη περιβαλλοντικών απαιτήσεων στις νέες μεταρρυθμίσεις της ΚΑΠ του 1999.

Το Πρόγραμμα Δράση 2000 διατήρησε τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των γεωργοπεριβαλλοντικών προγραμμάτων για τα κράτη μέλη. Επιπλέον, στα σχέδια για την αγροτική ανάπτυξη (Κανονισμός 1257/1999), που εντάσσονται στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα, τα κράτη μέλη όρισαν και τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (ΚΟΓΠ) (Good Farming Practice) σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο για την προστασία του περιβάλλοντος ([http 13](http://13)).

Σημαντικό στοιχείο της αναθεώρησης του 1999 ήταν και η αναφορά στη διαχείριση αγροτικών περιοχών με μεγάλη αξία για τη βιοποικιλότητα (high-nature-

value farming systems), πολλές από τις οποίες είναι ενταγμένες στο δίκτυο των περιοχών NATURA 2000 ([http 14](http://14)).

1.16.1 Τα τρία βασικά σημεία της Agenda 2000

Η κοινή αγροτική πολιτική

Μεταρρύθμιση των κοινοτικών πολιτικών για τη γεωργία στο πνεύμα των αλλαγών του 1988 και 1992, προκειμένου να δοθεί ώθηση στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, να εξασφαλισθούν δίκαια εισοδήματα στους αγρότες, να απλουστευθεί η νομοθεσία και να αποκεντρωθεί η εφαρμογή

Η διαρθρωτική πολιτική

Αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής μέσω μεγαλύτερης θεματικής και γεωγραφικής συγκέντρωσης των ενεργειών καθώς και βελτίωση της διαχείρισής τους

Το περιβάλλον

Προσανατολισμός της γεωργικής πολιτικής στην αειφόρο ανάπτυξη και την ορθολογική αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πόρων. Κατ'αυτόν τον τρόπο αποφεύγονται τα λάθη του παρελθόντος με την αλόγιστη παραγωγή αγαθών και την καταστροφή τους για να διατηρούνται ψηλά οι τιμές ([http 78](http://78)).

Η μεταρρύθμιση σηματοδοτεί ένα νέο στάδιο προς την κατεύθυνση της πολιτικής στήριξης των γεωργών μάλλον αντί των προϊόντων. Πιο μακροπρόθεσμα, οι μεταρρυθμίσεις δημιουργούν συνθήκες για την προσέγγιση των γεωργικών οικονομιών των χωρών που έχουν υποβάλει υποψηφιότητα για να ενταχθούν στην Ένωση.

Η αναθεώρηση της ΚΑΠ, όπως την προτείνει η Agenda 2000, περιλαμβάνει δραστική μείωση τιμών για αγροτικά προϊόντα που καλύπτουν περίπου το 50% της τελικής γεωργικής παραγωγής στην ΕΕ. Σε πρώτη φάση ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τα αγροτικά προϊόντα του βορρά και δρομολογούνται σειρά δυσμενών ρυθμίσεων σε βασικά μεσογειακά προϊόντα, ή προτείνονται νέες. Οι ρυθμίσεις αυτές συνδυάζονται με την αποσυσχέτιση των επιδοτήσεων από τις παραγωγικές επιδόσεις, και αντ' αυτών προβλέπεται χορήγηση εισοδηματικών αντισταθμίσεων.

Οι βασικές αρχές που καθορίστηκαν για αυτήν την νέα πολιτική αγροτικής ανάπτυξης είναι :

- Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της γεωργίας, δηλαδή ο ποικίλος ρόλος της πέραν της παραγωγής ειδών διατροφής.
- Μια πολυτομεακή και ενσωματωμένη στην αγροτική οικονομία προσέγγιση, προκειμένου να διαφοροποιηθούν οι δραστηριότητες, να δημιουργηθούν νέες πηγές εισοδήματος και απασχόλησης.

Οι βασικοί άξονες της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- η ενίσχυση του γεωργικού και δασοκομικού τομέα
- η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών
- η διατήρηση του περιβάλλοντος της υπαίθρου

1.17. ΠΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

Ορισμένοι ζητούν ουσιαστική αποδυνάμωση έως και σταδιακή κατάργηση του πρώτου πυλώνα της ΚΑΠ δηλαδή των κοινών οργανώσεων αγοράς και διατήρηση μόνον του δεύτερου πυλώνα (διαρθρωτική πτυχή της ΚΑΠ και ανάπτυξη της υπαίθρου).

Είναι πράγματι ανάγκη να ενισχυθούν σημαντικά στα πλαίσια μίας νέας ΚΑΠ τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης και ανάπτυξης της υπαίθρου (Δεύτερος Πυλώνας). Θα πρέπει να ενισχυθούν οι επενδύσεις και οι υποδομές και να δημιουργηθούν επιπλέον θέσεις απασχόλησης στο χώρο της υπαίθρου. Η σχετική πολιτική θα πρέπει να είναι επίμονη και μακρόπνοη.

Επίσης, θα πρέπει να ενισχυθεί και να αναδειχτεί ο πολύ-λειτουργικός χαρακτήρας της γεωργίας προς όφελος της ποιότητας ζωής ολόκληρης της κοινωνίας. Η σημασία του πολυ-λειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας είναι ότι ενσωματώνει μαζί με την παραγωγή τροφίμων και πρώτων υλών και τις παράπλευρες λειτουργίες

δηλαδή τις οικολογικές και τις κοινωνικο-οικονομικές. Χωρίς όμως τη βασική παραγωγική λειτουργία πεθαίνουν και οι παράπλευρες. Είναι λοιπόν ουτοπία να πιστεύει κανείς ότι οι αγρότες μπορούν να μετατραπούν παντού, σύντομα και πλήρως, από γεωργούς και κτηνοτρόφους σε κηπουρούς, διαχειριστές αγροτουριστικών καταλυμάτων ή σε παραγωγούς και πωλητές ειδών οικοτεχνίας.

Η βασική γεωργική παραγωγική δραστηριότητα (ιδίως όσον αφορά τη μικρή και μεσαία οικογενειακής μορφής γεωργία) δεν μπορεί να επιβιώσει ανταγωνιστικά σε όρους παγκόσμιας αγοράς μόνο με προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης και ανάπτυξης υπαίθρου. Αυτά συνιστούν συνθήκη αναγκαία όχι όμως και ικανή. Η παγκόσμια αγορά και οι ιδιομορφίες της γεωργικής παραγωγής (κλιματικές, αδυναμία της προσφοράς να προσαρμόζεται γρήγορα στη ζήτηση λόγω δυσκινησίας των συντελεστών της παραγωγής κ.α.) δεν εξασφαλίζουν σταθερότητα τιμών και εφοδιασμού. Αυτό δημιουργεί προβλήματα τόσο στους αγρότες όσο και στους καταναλωτές. Χρειάζονται συνεπώς μηχανισμοί ρύθμισης της προσφοράς.

Τα υψηλά standards δημόσιας υγείας, προστασίας περιβάλλοντος, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, προστασίας των εργαζομένων, των παιδιών, ισότητας φύλων, ευζωίας ζώων που ζητούν οι Ευρωπαίοι πολίτες, απαιτούν πολιτικές με κανόνες, κίνητρα και αντικίνητρα. Κίνητρα που λαμβάνουν υπόψη το κόστος που απορρέει από τις υψηλές προδιαγραφές που ζητούν οι ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Ο πρώτος και ο δεύτερος πυλώνας της ΚΑΠ είναι συμπληρωματικοί και όχι υποκατάστατοι.

Ο πρώτος πυλώνας είναι εξίσου αναγκαίος όπως και ο δεύτερος: Πρώτον, για να εξασφαλίζει τους αναγκαίους ρυθμιστικούς μηχανισμούς και τις αναγκαίες διορθώσεις σε σχέση με τις απρόοπτες και βίαιες διακυμάνσεις της παγκόσμιας αγοράς. Δεύτερον, για να εξασφαλίζει μεσομακροπρόθεσμη σταθερότητα και συνέχεια στην παραγωγική διαδικασία. Τρίτον, για να εξασφαλίζει αξιοπρεπές επίπεδο απασχόλησης και εισοδήματος στους αγρότες ιδίως στους μικρούς παραγωγούς και όσους απειλούνται από περιθωριοποίηση. Τέταρτον, για να προσανατολίζει την παραγωγή με κίνητρα και αντικίνητρα προς τη βιώσιμη ανάπτυξη προς όφελος των αγροτών, των καταναλωτών, του περιβάλλοντος, της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων, της ασφάλειας των τροφίμων, της βιοποικιλότητας, της απασχόλησης, του κοινωνικού ιστού της υπαίθρου.

Ο δεύτερος πυλώνας από την άλλη μεριά είναι απαραίτητος κυρίως για τη δημιουργία υποδομών και την πραγματοποίηση επενδύσεων που αποβλέπουν στον

εκσυγχρονισμό και την ανταγωνιστικότητα της γεωργίας, αλλά και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Για την Ελλάδα κοινός παρονομαστής όλων των αναθεωρήσεων ήταν η χειροτέρευση των αγροτικών πολιτικών σε κάθε προϊόν, το δυνάμωμα της ανταγροτικής πολιτικής: νέοι περιορισμοί (πλαφόν) στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων, μείωση των επιδοτήσεων, αυξήσεις στα πρόστιμα συνυπευθυνότητας κ.ά. Η κρίση και τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει η αγροτική οικονομία των δυτικοευρωπαίων “εξάγεται” μέσω της ΚΑΠ και στην Ελλάδα (<http> 15).

1.18. Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ

Η αναθεώρηση της ΚΑΠ όπως διαμορφώθηκε 26ης Ιουνίου 2003 στο Λουξεμβούργο, επιβλήθηκε από την ανάγκη αφενός μεν να περιοριστούν οι δαπάνες του κοινοτικού προϋπολογισμού για τη γεωργία μέχρι το 2013, ενόψει και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15, αφετέρου δε να προσαρμοστούν οι ενισχύσεις του αγροτικού τομέα σύμφωνα με τις επιταγές του ΠΟΕ. Ταυτόχρονα, με την ενδιάμεση αναθεώρηση διατυπώνονται τα διαπραγματευτικά όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την τελευταία αναθεώρηση εισάγεται η αποδέσμευση της στήριξης από τον όγκο της παραγωγής, επιβάλλεται η συμμόρφωση των αγροτών προς περιβαλλοντικά και ποιοτικά κριτήρια και, σε ορισμένες περιπτώσεις, περιορίζεται η εισοδηματική στήριξη των μεγαλύτερων σε μέγεθος αγροτικών εκμεταλλεύσεων, ενώ οι εξοικονομούμενοι πόροι διατίθενται για την αγροτική ανάπτυξη. Η αποδέσμευση σημαίνει ότι οι αγρότες θα μπορούν να παίρνουν την ίδια με το παρελθόν επιδότηση (ενιαία ενίσχυση) που εισέπραξαν κατά μέσο όρο την τριετία 2000-2002, ανεξάρτητα από τα ποια προϊόντα θα παράγουν στο μέλλον ή ακόμη και χωρίς αγροτική παραγωγή, αρκεί να διατηρούν την αγροτική τους εκμετάλλευση σε καλή κατάσταση από περιβαλλοντικής άποψης (Baltas 2006b).

Η αποσύνδεση βέβαια, είναι ακόμη μερική και με διαφορετικούς όρους σε κάθε τομέα, κάτι που περιπλέκει ακόμη περισσότερο το γραφειοκρατικό σύστημα των επιδοτήσεων. Επιπλέον, η εφαρμογή πολλών αποφάσεων δεν είναι υποχρεωτική και έγκειται στο κάθε Κράτος-Μέλος να τις ενσωματώσει στο εθνικό του πρόγραμμα. Έτσι, ενώ κάποιες χώρες θα αναλάβουν το πολιτικό κόστος και θα διαφοροποιήσουν

την διαχείριση του αγροτικού τομέα τους, άλλα Κράτη-Μέλη, πιθανώς και η Ελλάδα, θα διαιωίσουν το status quo (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία 2003).

Τα θέματα περιβάλλοντος αρχίζουν να αποκτούν κεντρική θέση στη διαμόρφωση της αγροτικής πολιτικής, τόσο ως μέσον αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εντατικοποίησης της παραγωγής, όσο και ως μέσον παροχής συμπληρωματικών εισοδηματικών ενισχύσεων στους παραγωγούς ([http 16](http://16)).

Το κοινωνικό ενδιαφέρον να εστιάζεται όλο και περισσότερο στην διαταραγμένη ισορροπία του οικοσυστήματος σε σημείο μάλιστα που ένα αυξανόμενο ποσοστό της κοινής γνώμης στην Ελλάδα να θεωρεί ότι η ύπαιθρος αποτελεί μια σπουδαία πηγή περιβαλλοντικών αγαθών και όχι μόνο μια πηγή εξασφάλισης τροφίμων, όπως συνέβαινε στο παρελθόν ([http 7](http://7)).

Η μερική αποδέσμευση σε συνδυασμό με τη συμμόρφωση των αγροτών με περιβαλλοντικά και ποιοτικά κριτήρια αποτελούν τα βασικά καινοτομικά στοιχεία της νέας αναθεώρησης. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, με τη νέα αναθεώρηση της ΚΑΠ οι καλλιεργούμενες εκτάσεις και η παραγωγή σιτηρών και ελαιούχων σπόρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 θα παραμείνουν αμετάβλητα ή θα σημειωθεί μικρή πτώση. Οι καλλιέργειες που θα υποστούν τις μεγαλύτερες μειώσεις είναι η σίκαλη, το σκληρό σιτάρι και το ρύζι. Τα δύο τελευταία αγροτικά προϊόντα ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τη χώρα μας. Οι συνολικές συνέπειες στα αγροτικά εισοδήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 θα είναι αρνητικές αλλά οριακές σε σχέση με την Agenda 2000. Σχετικά με την εξέλιξη του ακαθαρίστου αγροτικού εισοδήματος στα νέα κράτη-μέλη, αυτό θα αυξηθεί σε πραγματικούς όρους σε σχέση με το 2002 λόγω της διεύρυνσης και όχι λόγω της αναθεώρησης της ΚΑΠ (Baltas 2006b).

Η αναθεώρηση του καθεστώτος των μεσογειακών προϊόντων, όπως το ελαιόλαδο, ο καπνός και το βαμβάκι, που έγινε τον Απρίλιο του 2004 κινείται μέσα στα υπάρχοντα δημοσιονομικά πλαίσια στήριξης των προϊόντων αυτών καθώς και στο πνεύμα της αναθεώρησης του Ιουνίου του 2003. Η αναθεώρηση θα αρχίσει το 2006 και θα έχει ουδέτερο αποτέλεσμα στις γεωργικές δαπάνες του κοινοτικού προϋπολογισμού. Οι επιδοτήσεις για τα τρία αγροτικά προϊόντα κοστίζουν 4 εκατ. ευρώ ετησίως, που αντιστοιχούν περίπου στο 10% των αγροτικών δαπανών της ΚΑΠ (Baltas 2006a).

Έτσι λοιπόν, η νέα ΚΑΠ απαιτεί :

- Αποσύνδεση των επιδοτήσεων από την παραγωγή
- Υποχρεωτική συμμόρφωση προς αυστηρούς κανόνες πρακτικής
- Παρακράτηση των ενισχύσεων επιβάλλει πρόστιμα σε παραβιάσεις
- Ευθύνη από τους παραγωγούς
- Ποιότητα και ανταγωνιστικότητα
- Σεβασμό προς το περιβάλλον
- Προστασία των ζώων κ.λπ.

Και εισάγει έννοιες και πρακτικές όπως:

- Προστασία του περιβάλλοντος
- Σωστή εκτροφή και διαχείριση των ζώων
- Επιδίωξη για την ποιότητα των προϊόντων και την ασφάλεια των τροφίμων
- Καλή διαχείριση και συντήρηση του καλλιεργούμενου εδάφους κ.λπ.

Κοινός παρονομαστής αυτής της άμεσης διασύνδεσης της υποχρεωτικής συμμόρφωσης προς τις γεωργικές πρακτικές με τη χορήγηση ενισχύσεων είναι η υγεία των καταναλωτών. Με άλλα λόγια η νέα ΚΑΠ εισάγει αρχές μιας αειφόρου γεωργίας.

Η ΚΑΠ θα εξακολουθεί να λειτουργεί ενισχυτικά για τον γεωργό - υπαίθριο χώρο γενικά, μέχρι το 2013. Μετά, θα αποδυναμώνεται η άμεση οικονομική ενίσχυση στον καθαυτό γεωργοκτηνοτροφικό τομέα (προϊόντα, εκμεταλλεύσεις, κ.ά.) και θα δυναμώνει (οικονομικά, θεσμικά, οργανωτικά, πολυλειτουργικά) τον χώρο της υπαίθρου (εισοδήματα κατοίκων υπαίθρου, περιβαλλοντικές διαστάσεις, συνθήκες διαβίωσης και πολλά άλλα).

1.19. ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ ΚΑΙ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Ο όρος «μεσογειακά προϊόντα», περιορίζεται καταχρηστικά στο λάδι, βαμβάκι, καπνό, παρά το γεγονός ότι και άλλα προϊόντα, κυρίως φυτικής προέλευσης (φρούτα, λαχανικά, κρασιά, βιομηχανική τομάτα, τεύτλα-ζάχαρη,) παίζουν σημαντικό ρόλο στην αγροτική παραγωγή των χωρών του ευρωπαϊκού νότου, ιδιαίτερα της Ελλάδας. Ωστόσο τα τρία προϊόντα θεωρούνται βασικά, λόγω της ύπαρξης «Κοινών Οργανώσεων Αγοράς» και ύψους κονδυλίων στήριξης (επιδοτήσεις, ενισχύσεις), που ανέρχονται για την Ελλάδα, στα 2/3 των κονδυλίων όλων των αγροτικών ενισχύσεων (δηλ. 1.650 εκατ. ευρώ ή 562 δις δρχ, σε σύνολο 2.500 εκατ. ευρώ, ή 852 δις δρχ). Με τις αποφάσεις του Συμβουλίου υπουργών Γεωργίας για αναθεώρηση της αγοράς των τριών προϊόντων, προβλέπονται σημαντικές αλλαγές προς το δυσμενέστερο, σε σχέση με τις αποφάσεις της συνόδου του Λουξεμβούργου (Ιούνιος 2003) για τα άλλα προϊόντα, παρά τη ρητή δέσμευση ότι η μεταρρύθμιση των μεσογειακών προϊόντων θα βασιστεί στους στόχους και στη φιλοσοφία αναθεώρησης της ΚΑΠ. Συγκεκριμένα οι αποφάσεις για τα τρία προϊόντα έχουν συνοπτικά ως εξής:

α) Λάδι

Στην ΕΕ υπάρχουν σήμερα γύρω στα 54 εκατ. στρέμματα ελαιώνες, από τα οποία 44,5% βρίσκονται στην Ισπανία, 26,3% στην Ιταλία, 18,8% στην Ελλάδα, 9,7% στην Πορτογαλία και 0,7% στη Γαλλία. Συνολικά στην ελαιοκαλλιέργεια απασχολούνται περίπου 2,5 εκατ. ελαιοπαραγωγοί, από τους οποίους 500.000 στην Ελλάδα, οι οποίοι λαμβάνουν 587 εκατ. ευρώ επιδότηση το χρόνο. Από το σύνολο των Ελλήνων ελαιοπαραγωγών, το 17% (115.000 άτομα) είναι πολύ μικροί (παράγουν λιγότερο από 100 κιλά λάδι το χρόνο και παίρνουν επιδότηση μέχρι 50 ευρώ). Το μεγαλύτερο μέρος (70% ή 350.000 άτομα), είναι μικροί παραγωγοί (έχουν ως τρία στρέμματα και παίρνουν επιδότηση μέχρι 5.000 ευρώ ή 1,7 εκατ. δρχ. το χρόνο). Τέλος υπάρχουν γύρω στους 35.000 παραγωγούς (13% του συνόλου), που ανήκουν στην κατηγορία των μεσαίων και μεγάλων και οι οποίοι έχουν επιδότηση άνω των 5.000 ευρώ το χρόνο, ανάλογα με την παραγωγή.

Οι αποφάσεις των υπουργών Γεωργίας για το λάδι αφορούν: α) κατάργηση κάθε στήριξης στους πολύ μικρούς παραγωγούς με επιδότηση ως 50 ευρώ, β) πλήρης

αποσύνδεση, από το 2006, των επιδοτήσεων από την παραγωγή για τους παραγωγούς μέχρι 3 στρέμματα ελαιώνες και τη χορήγηση στη θέση τους, μιας «εισοδηματικής ενίσχυσης», το ύψος της οποίας θα ανέρχεται στο μέσο όρο επιδοτήσεων των ετών 2000-2003. Η συγκεκριμένη ενίσχυση θα χορηγείται ανεξάρτητα από το αν συνεχίζουν ή όχι την παραγωγή τους με βάση τα «δικαιώματα παραγωγής». γ) Για τους μεσαίους και μεγάλους παραγωγούς, που έχουν πάνω από 3 στρέμματα, προβλέπεται «αποσύνδεση» της στήριξης από την παραγωγή, τουλάχιστον κατά 60% και αντικατάστασή τους από την «εισοδηματική ενίσχυση». Το υπόλοιπο 40%, θα διατίθεται από τις εθνικές αρχές για επιδότηση στους παραγωγούς με βάση επιλέξιμες κατηγορίες ελαιώνων (πχ. ελαιώνες σε παραδοσιακές ελαιοκομικές περιοχές, ελαιώνες σε προστατευόμενες φυσικές περιοχές, ελαιώνες με έντονα επικλινή εδάφη, ελαιώνες ιδιαίτερης σημασίας από πλευράς ποικιλίας και ηλικίας δένδρων, παρουσίας αναβαθμίδων ή άλλων χαρακτηριστικών).

Κάθε χώρα έχει δικαίωμα στήριξης μέχρι πέντε κατηγορίες επιλέξιμων ελαιώνων, προκειμένου να οριστεί διαφορετική επιδότηση ανά εκτάριο (ή στρέμμα). Δεν θα δίδεται το ίδιο ποσό σε κάθε ελαιοπαραγωγό (ακόμα κι αν διαθέτει τα ίδια στρέμματα), αλλά θα λαμβάνονται υπόψη και τα λεγόμενα κριτήρια «πολλαπλής συμμόρφωσης» (φροντίδα ελαιόδεντρων, συντήρηση εδάφους, προστασία περιβάλλοντος) ενώ σε περίπτωση μη εφαρμογής των μέτρων θα υπάρχουν περικοπές. Το νέο σύστημα της ενιαίας εισοδηματικής ενίσχυσης προκειμένου να λειτουργήσει από την 1η Γενάρη 2006, θα έχει ως αφετηρία την καλλιεργητική περίοδο από 1η Νοέμβρη 2005. Τέλος προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη θα μπορούν να παρακρατούν το 10%, των πιο πάνω επιδοτήσεων, για μέτρα που αφορούν την ποιότητα .

β) Βαμβάκι

Η παραγωγή βαμβακιού στην ΕΕ, ανέρχεται μόλις στο 2,5% της παγκόσμιας παραγωγής, με πρώτες την Κίνα (22,1%) και τις ΗΠΑ (20,1%). Ωστόσο η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη βαμβακοπαραγωγός χώρα της ΕΕ και δεύτερη στην Ευρώπη, μετά τη Ρωσία. Έχει το 79,4% της παραγωγής, 71.600 εκμεταλλεύσεις και 100.000 περίπου βαμβακοπαραγωγούς. Το σύνολο της κοινοτικής ενίσχυσης στην Ελλάδα, ανέρχεται σε 543 εκατ. ευρώ το χρόνο. Η αναθεώρηση της ΚΟΑ προβλέπει 65% αποσύνδεση της στήριξης από την παραγωγή και 35% ενίσχυση ανά εκτάριο (ή

στρέμμα). Η ενίσχυση ανά εκτάριο θα χορηγείται για μέγιστη καλλιεργήσιμη έκταση 370.000 εκτάρια (ή 3.700.000 στρέμματα). Ειδικά για την Ελλάδα, η προβλεπόμενη έκταση χωρίστηκε σε δύο μέρη. Για τα πρώτα 3.000.000 στρέμματα, η στήριξη θα ανέρχεται σε 59,41 ευρώ το στρέμμα, ενώ για τα υπόλοιπα 700.000 μειώνεται σε 34,28 ευρώ το στρέμμα. Η συγκεκριμένη ενίσχυση θα συνοδεύεται από την τήρηση της «πολλαπλής συμμόρφωσης», «διαφοροποίησης», «δημοσιονομικής πειθαρχίας».

Ειδικότερα η «διαφοροποίηση» συνεπάγεται, ότι οι μικροί παραγωγοί που έπαιρναν επιδότηση μέχρι 5.000 ευρώ, θα παίρνουν πλέον μια «εισοδηματική ενίσχυση», το ύψος της οποίας θα είναι στο μέσο όρο επιδότησης της τελευταίας τριετίας (2000-2002), ανεξάρτητα αν παράγουν ή όχι βαμβάκι. Οι μεσαίοι και μεγάλοι παραγωγοί (με επιδοτήσεις άνω των 5.000 ευρώ), θα παίρνουν 65% της στήριξης με μορφή «εισοδηματικής ενίσχυσης» και το υπόλοιπο 35% θα δίδεται ως «ειδική στρεμματική ενίσχυση». Σε περίπτωση που καλλιεργηθούν περισσότερα στρέμματα, η επιδότηση θα περικόπτεται αναλογικά. Όσον αφορά τα κονδύλια που θα εξοικονομηθούν, θα πάνε στα κράτη μέλη, για προγράμματα αναδιάρθρωσης της βαμβακοκαλλιέργειας. Ωστόσο η σύνδεση της στήριξης με την έκταση (στρέμμα) θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη μείωση του εισοδήματος στις καλλιέργειες με υψηλή απόδοση (πάνω από 400 κιλά/στρέμμα). Τέλος στις 31.12.2009 προβλέπεται υποβολή ειδικής έκθεσης εκ μέρους της Επιτροπής, η οποία θα αξιολογηθούν τα αποτελέσματα στήριξης του βαμβακιού, σε σχέση με την παραγωγή βάμβακος στη Ν. Αφρική. Αυτό πρακτικά σημαίνει αναθεώρηση του συστήματος στήριξης το 2009, προς την κατεύθυνση της μεγαλύτερης αποσύνδεσης.

γ) Καπνός

Αν οι προοπτικές στο λάδι και στο βαμβάκι, εμφανίζονται δυσοίωνες, για τον καπνό είναι εντελώς σκοτεινές. Στην Ε.Ε. καπνοπαραγωγή έχουν κυρίως Ιταλία και Ελλάδα και ακολουθούν Ισπανία και Γαλλία. Οι δαπάνες στήριξης στην Ιταλία ανέρχονται σε 339 εκατ. ευρώ, στην Ελλάδα 376, στην Ισπανία 115 και στη Γαλλία 77 εκατ. ευρώ. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου αποβλέπουν στο δραστικό περιορισμό, αν όχι στην ολοκληρωτική κατάργηση της καπνοκαλλιέργειας μετά το 2010. Ειδικότερα το Συμβούλιο αποφάσισε την «αποσύνδεση», τουλάχιστον 40% των επιδοτήσεων από την παραγωγή από το 2006 και αντικατάστασή της από μια «εισοδηματική ενίσχυση» ανεξάρτητα από την παραγωγή, ενώ το υπόλοιπο θα

παραμένει συνδεδεμένο ως το 2010. Η συνδεδεμένη ενίσχυση δύναται να χορηγηθεί αποκλειστικά σε παραγωγούς που παράγουν ορισμένες ποιοτικές ποικιλίες (Μπασμά, Κατερίνης, Καμπά-Κουλάκ και Βιρτζίνια). Ωστόσο μετά το 2010, θα επέλθει πλήρης αποσύνδεση και το 50% των κονδυλίων θα δίδεται ως εισοδηματική ενίσχυση, ενώ το υπόλοιπο 50% θα πηγαίνει στον «πυλώνα II» για προγράμματα αναδιάρθρωσης (δηλ. περιορισμού) της καπνοκαλλιέργειας. Η συγκεκριμένη ρύθμιση, δεν προβλέπει απολύτως καμιά εξαίρεση για τους μικρούς παραγωγούς, κάτω των 3,5 τόνων το χρόνο, οι οποίοι αποτελούν (για τις τρεις ανατολικές ποικιλίες) το 93% όλων των παραγωγών και παράγουν το 80% της παραγωγής ([http 17](http://17)).

1.20. Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

«Αειφορική γεωργία είναι το σύστημα πρακτικών φυτικής και ζωικής παραγωγής με συγκεκριμένη εφαρμογή για την ικανοποίηση μακροχρονίως των ανθρωπίνων αναγκών σε τρόφιμα και ίνες, την προαγωγή του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, από τους οποίους εξαρτάται η γεωργία, την αποτελεσματική χρήση των μη ανανεώσιμων πόρων και των πόρων της γεωργικής εκμετάλλευσης, καθώς και την ολοκλήρωση, όπου είναι δυνατόν, του φυσικού βιολογικού κύκλου και την άσκηση ελέγχου, τη διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας των λειτουργιών της γεωργικής εκμετάλλευσης και τέλος την προαγωγή της ποιότητας ζωής των γεωργών και της κοινωνίας στο σύνολο της», όπως ορίστηκε από το Κογκρέσο, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) (US Government 1990).

Τα τελευταία χρόνια αυξήθηκε ο αριθμός των ευρωπαϊκών και εθνικών πρωτοβουλιών για μια αειφορική Ελληνική γεωργία, με σκοπό τη βαθμιαία απεξάρτηση εξωγενών πόρων και πιστώσεων καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Η επιτυχία της αειφορικής γεωργίας απαιτεί σε τοπικό επίπεδο τη συλλογική δράση αγροτών, γεωπόνων, ερευνητών και σε εκ των άνω επίπεδο, πάλι την ολοκληρωμένη συνεργασία μεταξύ των διαμορφωτών της πολιτικής και των σχεδιαστών χρήσεων γης. Η διαδικασία αυτή απαιτεί την οριζόντια ολοκλήρωση, για καλύτερες συνθήκες συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών διοικητικών τομέων και την κάθετη ολοκλήρωση για αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ μικρο – μακρο επιπέδου.

Εν τω μεταξύ, το πάγωμα των αγροτικών επιδοτήσεων και εισροών θα είναι δαπανηρό για τους Έλληνες αγρότες βραχυπρόθεσμα, αν δε συγχρονιστούν με την ανάπτυξη αγροτικών φορέων επιμόρφωσης, με την επανευθυγράμμιση δεικτών συναλλαγής και με τη μείωση προστατευτικών μέτρων από τις βιομηχανίες. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές σαφώς επηρεάζουν την πολιτική της αειφορικής γεωργίας η οποία με τη σειρά της πρέπει να εκσυγχρονιστεί και πάλι με τις νέες μακρο-βιομηχανικές και εμπορικές επιταγές.

Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε από τα παραπάνω είναι ότι εθνικοί και διεθνείς φορείς μπόρεσαν να αντικαταστήσουν την τοπική συλλογική δράση, υπονομεύοντας τοπικές πρωτοβουλίες και θεσμούς. Από τη στιγμή που τοπικοί παράγοντες και θεσμοί παραγκωνίστηκαν, πολλοί από αυτούς εξαφανίστηκαν. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην αυξημένη υποβάθμιση του περιβάλλοντος και στην ανικανότητα των τοπικών γεωργών να ανταπεξέλθουν στις υπάρχουσες περιβαλλοντικές και οικονομικές αλλαγές. Αυτό που χρειάζεται επομένως είναι να αυξηθεί η αναγνώριση του όρου «συμμετοχή» μεταξύ εξωγενών ινστιτούτων, γεωργικών εφαρμογών και παραγωγών για την εδραίωση της αειφορικής γεωργίας. Αυτό επίσης σημαίνει πως η ευρύτερη πρόκληση για γεωργία είναι να γίνουν κέντρα εκπαίδευσης εξασφαλίζοντας την καλύτερη δυνατόν εκπαίδευση στους παραγωγούς, από τη στιγμή που η αειφορική γεωργία απαιτεί προσωπικό με υψηλά προσόντα σε αντίθεση με τη συμβατική γεωργία. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση από την άλλη, πρέπει να προηγείται. Η συγκεκριμένη εκπαίδευση πρέπει να έχει ως στόχο την ανάπτυξη καλά πληροφορημένων και εξειδικευμένων παραγωγών, οι οποίοι θα είναι πρόθυμοι να δράσουν για να λύσουν τυχόν περιβαλλοντικά προβλήματα. Ο απώτερος σκοπός της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι η προώθηση υπεύθυνης και συνειδητής περιβαλλοντικής συμπεριφοράς.

Η εδραίωση του Συμβουλίου Αγροτικής Πολιτικής που λειτουργεί σε κοινοτικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο είναι ένας νέος μηχανισμός ο οποίος μπορεί να ενσωματώσει τοπικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία εθνικών αγροτικών πολιτικών (Δαουτόπουλος 2002).

1.21. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Με δεδομένη τη θέση των Γεωργικών Εφαρμογών ως συνδεδετικού κρίκου με τους γεωργούς, είναι συνηθισμένο να κατηγορούνται οι πρώτες, όταν δεν εφαρμόζονται από τους δεύτερους οι καινοτομίες. Πρέπει, όμως, να ομολογηθεί ότι η αειφορική ανάπτυξη είναι πολύπλευρη προσπάθεια η οποία σε πολλές περιπτώσεις απαιτεί πολυμέτωπη δράση. Γι' αυτό η έρευνα για τις κατάλληλες στρατηγικές αειφορικής γεωργικής ανάπτυξης θα πρέπει να στηρίζεται σε μια ολιστική προσέγγιση, με σκοπό τον περιορισμό των διαστάσεων του προβλήματος και την ανάπτυξη εφικτών λύσεων.

Οι γεωργοί αναμένουν μεγαλύτερη υπευθυνότητα από τους γεωργοεφαρμοστές ως προς τη βελτίωση και την προσαρμοστικότητα της τεχνολογίας, με την αρχική αναγκαία εκπαίδευσή τους και στη συνέχεια με την εποπτεία της εφαρμοζόμενης από αυτούς τεχνολογίας.

Οι γεωργικές εφαρμογές πρέπει να θεωρήσουν την αειφορική γεωργία ως τη στρατηγική-κλειδί, γιατί είναι εναλλακτική λύση για τη μεγέθυνση και τη διατήρηση του χαρακτήρα της γεωργίας και των φυσικών πόρων και να εστιάζουν τόσο στο επίπεδο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, όσο και στο επίπεδο ανάπτυξης του συνόλου της γεωργίας.

Το περιβάλλον είναι ανάγκη να ενσωματωθεί στους μηχανισμούς στήριξης του εισοδήματος των γεωργών. Η οικολογική γεωργία, η επεξεργασία των αγροτικών καταλοίπων και απορριμμάτων, η λελογισμένη χρήση των φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, η προστασία της βιοποικιλότητας, η αντιδιαβρωτική χρήση των εδαφών είναι λύσεις που πρέπει να εφαρμοστούν σε ευρεία κλίμακα (Σιάρδος και Κουτσούρης 2004).

1.22. ΓΕΩΡΓΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Η ενσωμάτωση των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στην Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ε.Ε., πέραν της ενίσχυσης των αγροτών, διασφαλίζει και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς τα μέτρα αυτά συμβάλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας μέσα στα αγροτικά οικοσυστήματα.

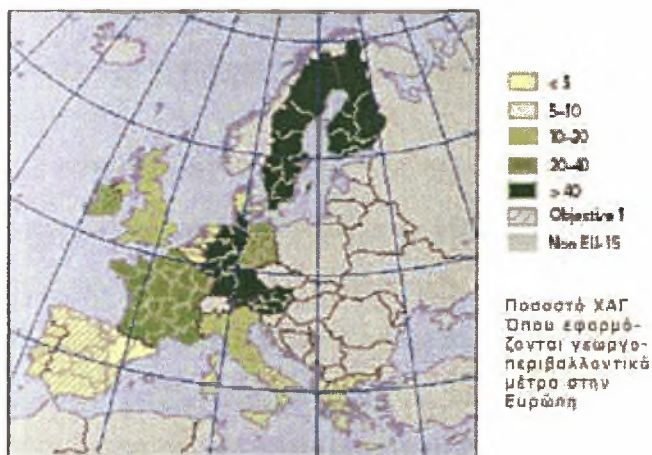
Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα άρχισαν να εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο στις διάφορες χώρες της Ευρώπης, ήδη, από τα μέσα τις δεκαετίας του 1980 (Δανία, Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία), ενώ τα μέτρα αυτά απέκτησαν μια πιο ευρεία εφαρμογή μέσα στη δεκαετία του 1990 με την υιοθέτηση, όπως ήδη αναφέρθηκε, του Αγρο-Περιβαλλοντικού Κανονισμού 2078/92. Σύμφωνα με τους κανονισμούς αυτούς στους αγρότες που συμμετέχουν στα μέτρα καλύπτεται το κόστος εφαρμογής και δίνονται αντισταθμιστικές αποζημιώσεις ενδεχόμενης απώλειας από την εφαρμογή αυτών. Ελάχιστη περιβαλλοντική δέσμευση που πρέπει να τηρούν οι αγρότες που ενδιαφέρονται να ενταχθούν σε γεωργοπεριβαλλοντικά προγράμματα είναι η εφαρμογή των ΚΟΓΠ που σχεδιάστηκαν για τον κανονισμό 1927/1999. Οι κώδικες που ισχύουν για την Ελλάδα περιλαμβάνουν υποχρεώσεις των αγροτών ανάλογα με τα προγράμματα στα οποία συμμετέχουν, όπως εφαρμογή ορθών λιπάνσεων, αρδεύσεων και φυτοπροστασίας, αμειψισπορά, τήρηση συγκεκριμένων πυκνοτήτων βόσκησης, ορθολογική διαχείριση των φυσικών χώρων και λιβαδιών, κ.α.

Υπάρχουν γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα που εφαρμόζονται στο σύνολο των αγροτικών εκτάσεων κάθε χώρας (horizontal programs), καθώς και εξειδικευμένα προγράμματα (targeted programs) που εφαρμόζονται σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, όπως είναι το δίκτυο των περιοχών NATURA 2000, για την προστασία οικοτόπων και ειδών της χλωρίδας ή πανίδας, βάσει των ιδιαιτεροτήτων των περιοχών αυτών.

Τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα που εφαρμόζονται στις χώρες της Ε.Ε. διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Τα περισσότερα από αυτά στοχεύουν στην μείωση της ρύπανσης του εδάφους από τα νιτρικά λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα, στην αποκατάσταση του αγροτικού τοπίου, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην αποφυγή ερήμωσης της υπαίθρου, λόγω εγκατάλειψης των αγροτικών δραστηριοτήτων. Στοιχεία από τη Φιλανδία όπου εφαρμόστηκαν προγράμματα

προστασίας από ρύπανση αγροχημικών ουσιών έδειξαν πως υπήρξε μεγάλη μείωση στη χρήση λιπασμάτων, η οποία κυμάνθηκε από 10-30% και μείωση κατά 34% στη χρήση φυτοφαρμάκων. Ένα από τα πιο σημαντικά μέτρα όπως είναι η βιολογική γεωργία, που προωθεί τόσο τη βελτίωση της ποιότητας των τροφίμων και της υγείας όσο και τη διατήρηση των φυσικών χώρων και της βιοποικιλότητας, καταλάμβανε έως το 2000 το 23,6% των καλλιεργούμενων εκτάσεων σε όλο τον κόσμο. Οι εκτάσεις με οργανική γεωργία στις χώρες της Ευρώπης κυμαίνονται από 0.3% στην Πολωνία έως 10% στην Αυστρία.

Ο αρχικός στόχος για την εφαρμογή των ΓΠΜ, που ήταν το 15% των αγροτικών εκτάσεων της Ε.Ε. να έχουν ενταχθεί σε γεωργοπεριβαλλοντικά προγράμματα μέχρι το 2000, επιτεύχθηκε και μάλιστα πέραν των προσδοκιών, καθώς μέχρι το 1998 στο 20% της ευρωπαϊκής υπαίθρου εφαρμόζονταν ΓΠΜ. Σήμερα εφαρμόζονται ΓΠΜ σε 26 από τις 44 ευρωπαϊκές χώρες με τις Σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία και Φιλανδία) καθώς και χώρες της κεντρικής Ευρώπης (Γερμανία, Αυστρία και Λουξεμβούργο) να εφαρμόζουν ΓΠΜ σε ποσοστό πάνω από το 40% των χρησιμοποιούμενων αγροτικών εκτάσεων τους, ενώ αντίθετα ο Ευρωπαϊκός νότος (Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα) και οι Κάτω Χώρες (Βέλγιο, Ολλανδία) έχουν πολύ μικρή συμμετοχή στα προγράμματα αυτά (μικρότερη του 5%).

Εικόνα 1. Ποσοστό από την Χρησιμοποιούμενη Αγροτική Γη (ΧΑΓ) όπου γίνεται εφαρμογή γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στις χώρες της Ε.Ε. (στοιχεία του 1998)

ΠΗΓΗ: European Environmental Agency (2001).

Σύμφωνα με στοιχεία του 1998, τα μεγαλύτερα ποσοστά καλλιεργούμενων εκτάσεων με γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα έχουν το Λουξεμβούργο (78%), η Αυστρία (77%) και η Φιλανδία (65%), ενώ για χώρες όπως η Ελλάδα, το Βέλγιο και η Ολλανδία το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο του 2%.

Στην Ελλάδα το ποσοστό των αγροτικών εκτάσεων όπου εφαρμόζονται γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα είναι από τα μικρότερα της Ευρώπης, όπως προαναφέρθηκε, καθώς εφαρμόζονται σε εκτάσεις λιγότερες του 2% της χρησιμοποιούμενης αγροτικής γης ([http 18](http://18)).

2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι εξελίξεις στον διεθνή χώρο, όπως αυτές προδιαγράφονται από τις συμφωνίες στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, καθώς και οι ενδείξεις για το μέλλον της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, διαμορφώνουν το νέο σκηνικό, στο οποίο καλείται να λειτουργήσει ο αγροτικός τομέας της χώρας. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι φανερό ότι η ελληνική γεωργία θα πρέπει να προχωρήσει σε μια διαδικασία εκσυγχρονισμού των διαρθρωτικών της δομών και συγχρόνως οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις καλούνται να βελτιώσουν την ποιότητα των προϊόντων τους.

Το βασικό ερώτημα που τίθεται είναι, αν ο σημερινός αγρότης μπορεί να ανταπεξέλθει ικανοποιητικά στις νέες απαιτήσεις και προκλήσεις που προκύπτουν κατά την προσπάθεια προσαρμογής του στις σύγχρονες τάσεις της γεωργίας. Οι σημερινές προκλήσεις όπως αυτές διαγράφονται από τις ριζικές αλλαγές στη Διεθνή αγορά εστιάζονται στην αύξηση του ανταγωνισμού, στην ευαισθητοποίηση των πολιτών για το περιβάλλον και στο άνοιγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις Ανατολικές χώρες.

Κάτω από αυτά τα πλαίσια διαμόρφωσης της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής γεωργίας, η Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλείται να παίξει καθοριστικό ρόλο από τη μια στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των Ευρωπαίων αγροτών και από την άλλη στην εξασφάλιση των καταναλωτικών απαιτήσεων, σε έναν άξονα που θα έχει ως βασική προϋπόθεση την προστασία του περιβάλλοντος.

Στην Agenda 2000 αφιερώνεται ένα ολόκληρο κεφάλαιο στην Κοινή Αγροτική Πολιτική της οποίας οι στόχοι επαναπροσδιορίζονται προκειμένου να γίνει πιο δίκαιη, λιγότερο παρεμβατική και γενικότερα πιο εκσυγχρονιστική.

Σκοπός της έρευνας είναι να προσδιοριστούν οι απόψεις και οι στάσεις των αγροτών απέναντι στη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) και να στοιχειοθετηθεί ο βαθμός ενημέρωσής τους αναφορικά με αυτή καθώς και το επίπεδο γνώσης των γεωργών όσον αφορά το παραγωγικό σύστημα επηρεαζόμενο από τις σύγχρονες γεωργικές τάσεις.

Είναι δυστυχώς αναμφισβήτητο ότι, το μορφωτικό επίπεδο σε γενικές γραμμές είναι ιδιαίτερα χαμηλό σε σύγκριση με αυτό που υπάρχει στους άλλους τομείς της οικονομίας. Η εμφάνιση του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου ασφαλώς οφείλεται, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, στο φαινόμενο συμμετοχής ατόμων μεγάλης ηλικίας στον πρωτογενή τομέα. Η παρατήρηση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική και πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψη σε αυτούς που σχεδιάζουν αλλά και υλοποιούν τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Πέρα από αυτό όμως, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των απασχολούμενων με τον πρωτογενή τομέα στέκεται σήμερα εμπόδιο στην πληροφόρηση και κινητοποίησή τους στα νέα προγράμματα που προκύπτουν από τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στοχεύουν στην εισαγωγή των νέων στη γεωργική απασχόληση μέσω σημαντικών, τις περισσότερες φορές, επιδοτήσεων. Από την άλλη πλευρά βέβαια, υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό ατόμων που το μορφωτικό τους επίπεδο είναι ίσο αλλά και ξεπερνά τη Μέση Εκπαίδευση. Αυτή η ομάδα ηλικιών πρέπει να γίνει στόχος για την περαιτέρω ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα (<http> 19).

Ο αγρότης θα πρέπει να έχει περισσότερη γνώση, περισσότερη πληροφόρηση, να είναι πιο δικτυωμένος απ' ότι στο παρελθόν και πιο συντονισμένος με τις διάφορες αλυσίδες και τις συλλογικές του οργανώσεις, πολυδραστήριος και πολυλειτουργικός. Η πρόσφατη αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής θα επιτείνει ακόμα περισσότερο αυτές τις τάσεις, καθώς η αποδέσμευση των επιδοτήσεων από την παραγωγή ανοίγει διάπλατα την πρωτογενή γεωργική παραγωγή στις δυνάμεις της παγκόσμιας αγοράς. Επίσης θα πρέπει να έχει τα εφόδια για να αντεπεξέλθει στη Νέα Γεωργία, που θα είναι μία ανταγωνιστική και επιχειρηματική γεωργία. Καθήκον της Πολιτείας είναι η δημιουργία όλων εκείνων των δομών που θα τον βοηθήσουν στην πορεία του αυτή, που θα τον ενισχύσουν και θα τον καταστήσουν ισχυρό συντελεστή αυτής της νέας πραγματικότητας (<http> 20).

3. ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Ο Νομός Τρικάλων έχει έκταση 3.389 τ.χλμ, πληθυσμό 138.946 κατοίκους, βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδας, είναι ένας από τους 4 νομούς της περιφέρειας Θεσσαλίας και διαιρείται σε 23 δήμους και 3 κοινότητες. Πρωτεύουσα του νομού είναι η πόλη των Τρικάλων, με πληθυσμό πάνω από 70.000 κατοίκους. Ο νομός συγκεντρώνει το 1,3% του πληθυσμού της χώρας, με φυσική μείωση πληθυσμού 1,9%, ενώ το 1997 κατατάχθηκε 43ος στο δείκτη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π, με 66,9% επί του μέσου όρου της Ελλάδας (<http> 21).

Το κλίμα της περιοχής αποτελεί μετάβαση από το Μεσογειακό προς το ηπειρωτικό και χαρακτηρίζεται από μεγάλο σχετικά ετήσιο εύρος θερμοκρασίας (μεγαλύτερο των 20 °C), κανονικότερη κατανομή των βροχοπτώσεων και μείωση της ξηρής περιόδου σε 1-2 μήνες (<http> 22).

Το κύριο χαρακτηριστικό της γεωμορφολογίας του νομού είναι η ορεινότητα του εδάφους, η εκτεταμένη κάλυψη από παραγωγικά δάση και οι μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων. Το 66% της έκτασης του νομού είναι ορεινό, το 14% ημιορεινό και μόνο το 20% πεδινό.

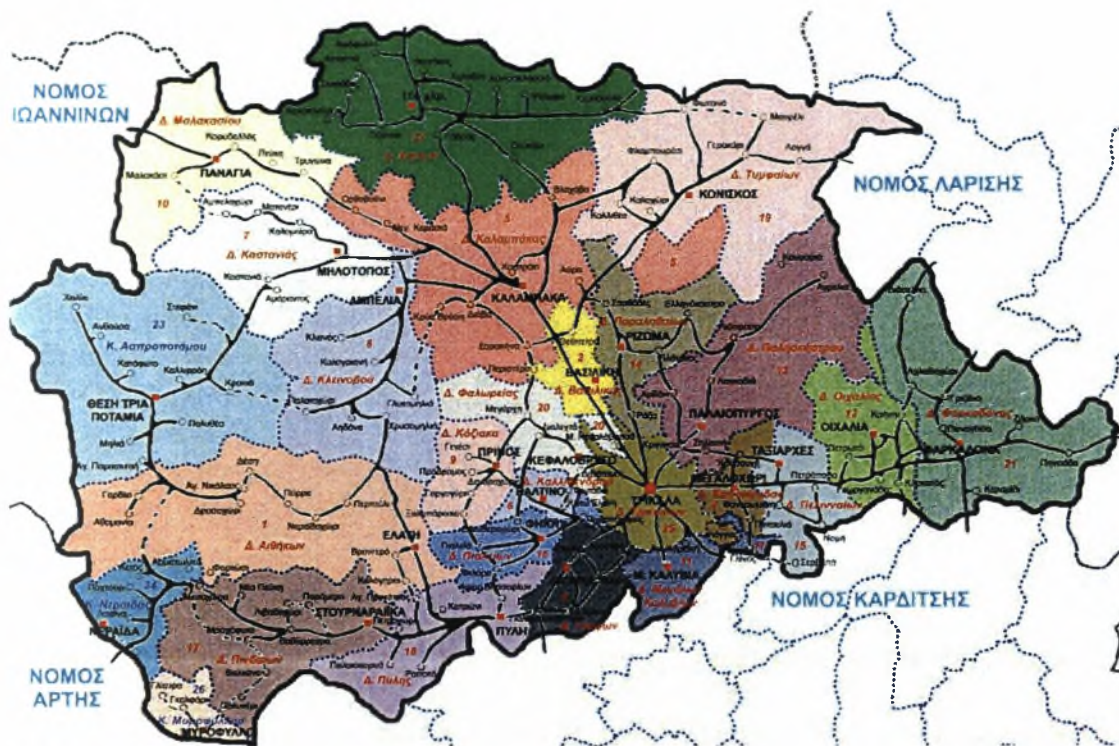
Όσο αφορά στις χρήσεις γης του νομού αυτές είναι οι εξής :

Βοσκότοποι : 42%

Δάση : 30%

Γεωργική γη : 20%

Λοιπές εκτάσεις : 8% (<http> 21).

Εικόνα 2. Χάρτης Νομού Τρικάλων

3.2. ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Ο Νομός Γρεβενών είναι νομός της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη (Γρεβενά). Έγινε ξεχωριστός νομός το 1964 όταν αποσπάστηκε τμήμα του νομού Κοζάνης και τμήμα του νομού Λαρίσης. Συνορεύει με το νομό Ιωαννίνων στα δυτικά, με το νομό Καστοριάς στα βορειοδυτικά, με το νομό Κοζάνης στα βόρεια, με το νομό Λάρισας στα νοτιοανατολικά και με το νομό Τρικάλων στα νότια. Ο πληθυσμός του νομού Γρεβενών ήταν 37.947 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Κατά την δεκαετία του '90 ήταν ο πιο αραιοκατοικημένος νομός της Ελλάδας.

Μεγάλο μέρος του νομού είναι ορεινή περιοχή και περιστοιχίζεται από τα βουνά Λύγκος στα δυτικά, Χάσια στα νοτιοδυτικά και Βούρινος στα βορειοανατολικά. Ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της χώρας, ο Αλιάκμωνας διέρχεται μέσα από τον νομό και συγκεκριμένα από το κεντρικό και βορειοανατολικό μέρος του νομού. Η τοπική οικονομία στηρίζεται κυρίως στην γεωργία και

ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ

Ο Δήμος Παλαιοκάστρου έχει (πραγματικό) πληθυσμό 3.461 κατοίκους. Στον δήμο περιλαμβάνονται:

Δ.δ. Παλαιοπόργου [1.064]

ο Παλαιόποργος [1.033]

η Κοκκώνα [31]

Δ.δ. Αγριελιάς -- η Αγριελιά [422]

Δ.δ. Αρδανίου -- το Αρδάνι [465]

Δ.δ. Ζηλευτής -- η Ζηλευτή [550]

Δ.δ. Κουμαριάς -- [0]

Δ.δ. Κρηνίτσας -- η Κρηνίτσα [567]

Δ.δ. Λιοπράσου [393]

το Λίοπορασο [236]

η Λαγκαδιά [157] (<http> 23).

ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΛΗΘΑΙΩΝ

Ο Δήμος Παραληθαίων έχει έκταση 98.052 στρέμματα. Αποτελείται από τα Δημοτικά διαμερίσματα του Ριζώματος, Ελληνοκάστρου, Ράζας, Πλάτανου και Σπαθάδων. Έδρα του δήμου είναι το Ρίζωμα. Είναι δήμος πεδινός, με ορεινές εκτάσεις στο Δημοτικό διαμέρισμα του Ελληνοκάστρου (<http> 24).

Ο Δήμος Παραληθαίων έχει (πραγματικό) πληθυσμό 3.689 κατοίκους. Αναλυτικότερα τα Δημοτικά διαμερίσματα και ο πληθυσμός τους:

Δ.δ. Ριζώματος -- το Ρίζωμα [1.380]

Δ.δ. Ελληνοκάστρου -- το Ελληνόκαστρο [331]

Δ.δ. Πλατάνου -- ο Πλάτανος [767]

Δ.δ. Ράξας [759]

η Ράξα [668]

η Χαϊδεμένη [91]

Δ.δ. Σπαθάδων [452]

οι Σπαθάδες [387]

ο Άγιος Νικόλαος [65]

ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΛΙΝΑΙΩΝ

Ο Δήμος Πελλιναίων έχει (πραγματικό) πληθυσμό 3.005 κατοίκους. Στον δήμο περιλαμβάνονται:

Δ.δ. Ταξιαρχών -- οι Ταξιάρχες [991]

Δ.δ. Νομής -- η Νομή [412]

Δ.δ. Πετροπόρου -- ο Πετρόπορος [506]

Δ.δ. Σερβωτών -- τα Σερβωτά [589]

Δ.δ. Φανερωμένης -- η Φανερωμένη [507] ([http 23](http://23)).

Για το Νομό Γρεβενών, βασιζόμενοι στα ίδια κριτήρια επιλογής όπως για το Νομό Τρικάλων, συμπεριλήφθηκαν στην έρευνά μας οι εξής δήμοι:

- Δήμος Γρεβενών
- Δήμος Δεσκάτης
- Δήμος Χασιών

ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Ο Δήμος Γρεβενών έχει (πραγματικό) πληθυσμό 15.481 κατοίκους. Στον δήμο περιλαμβάνονται:

Δ.δ. Γρεβενών [10.447]

- τα Γρεβενά [10.177]
- ο Δοξάρας [212]
- το Καλαμίτσιο [58]

Δ.δ. Αγίων Θεοδώρων [520]

- οι Άγιοι Θεόδωροι [299]
- ο Αιμιλιανός [61]
- η Ανθρακιά [124]
- η Γεωργίτσα [0]
- ο Δεσπότης [36]
- το Μελίσσιο [0]

Δ.δ. Αμυγδαλεών [854]

- οι Αμυγδαλιές [714]
- η Αγία Τριάς [93]
- η Λόχμη [47]

Δ.δ. Βατολάκκου -- ο Βατόλακκος [386]**Δ.δ. Ελάτου [262]**

- ο Έλατος [233]
- το Κάστρο [29]

Δ.δ. Ελευθέρου [269]

το Ελεύθερον [81]

το Ελεύθερον Προσφύγων [188]

Δ.δ. Καλογίου [236]

το Καλόχιο [90]

η Αγάπη [58]

ο Μεσόλακκος [88]

Δ.δ. Κυρακαλής -- η Κυρακαλή [163]

Δ.δ. Μεγάλου Σειρήνιου [858]

το Μέγα Σειρήνιο [696]

το Μικρόν Σειρήνιο [162]

Δ.δ. Μυρσίνης [387]

η Μυρσίνα [266]

ο Ασπρόκαμπος [121]

Δ.δ. Ροδιάς -- η Ροδιά [383]

Δ.δ. Συνδένδρου -- το Σύνδενδρο [345]

Δ.δ. Φελλίου [371]

το Φελλίο [289]

το Ελευθεροχώριο [82]

ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ

Ο Δήμος Δεσκάτης έχει (πραγματικό) πληθυσμό 5.066 κατοίκους. Στον δήμο περιλαμβάνονται:

Δ.δ. Δεσκάτης [4.187]

η Δεσκάτη [4.028]

ο Άγιος Γεώργιος [10]

ο Γήλοφος [141]

το Διασελλάκιο [8]

Δ.δ. Δασοχωρίου -- το Δασοχώριο [205]

Δ.δ. Παλιουριάς -- η Παλιουριά [412]

Δ.δ. Παναγίας [121]

η Παναγία [116]

η Μονή Αγίου Νικάνορος [3]

η Σκούμτσια [2]

Δ.δ. Παρασκευής -- η Παρασκευή [141]

ΔΗΜΟΣ ΧΑΣΙΩΝ

Ο Δήμος Χασίων έχει (πραγματικό) πληθυσμό 2.317 κατοίκους. Στον δήμο περιλαμβάνονται:

Δ.δ. Καρπερού [1.457]

το Καρπερό [745]

η Δήμητρα [712]

Δ.δ. Κατάκαλης -- η Κατάκαλη [220]

Δ.δ. Τρικοκκιάς [640]

η Τρικοκκιά [305]

η Άνοιξις [151]

το Τριφύλλιον [184] (<http> 23).

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε διεξήχθει στηριζόμενη σε μια από τις πιο βασικές μεθόδους συγκέντρωσης στατιστικού υλικού, τη δειγματοληπτική μέθοδο, κατά την οποία απαιτείται η χρήση ερωτηματολογίου και αφορά στη συγκέντρωση στατιστικού υλικού από κάποιο δείγμα ενός πληθυσμού. Βασίζεται στις πιθανότητες και στην κανονικότητα εμφάνισης των γεγονότων και επιδιώκει την σε μικρογραφία αναπαράσταση της κατάστασης στην οποία τα μελετώμενα χαρακτηριστικά βρίσκονται στον συνολικό πληθυσμό των στατιστικών μονάδων. Για να γίνει δυνατή η γενίκευση των συμπερασμάτων της έρευνας πρέπει το δείγμα που λαμβάνεται να είναι αντιπροσωπευτικό της κατάστασης στην οποία τα χαρακτηριστικά που ερευνώνται βρίσκονται στον πληθυσμό. Ένα δείγμα θεωρείται αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού από το οποίο προέρχεται, εφόσον τα ερευνώμενα χαρακτηριστικά των στατιστικών μονάδων του πληθυσμού είναι όμοια προς τα χαρακτηριστικά των στατιστικών μονάδων του δείγματος ή όταν η δομή του δείγματος αυτού είναι ανάλογη προς τη δομή του αντίστοιχου πληθυσμού (Τζώρτζιος 1998-99).

4.1. ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Για τη συγκεκριμένη έρευνα, ο αριθμός των ερωτηματολογίων που κρίθηκε απαραίτητος και επαρκής προς συμπλήρωση ήταν 300. Το κάθε ερωτηματολόγιο θεωρείται ως ένα ανεξάρτητο «δεδομένο» και η συμπλήρωσή του ήταν ανώνυμη. Απαρτίζεται συνολικά από 41 ερωτήσεις, με 100 μεταβλητές, κυρίως κλειστού τύπου και δευτερευόντως από δοσμένες απαντήσεις, ενώ ορισμένες ερωτήσεις μπορούν να χαρακτηριστούν ως περιφραστικές αφού απαιτούσαν κάποιο περαιτέρω σχολιασμό από τον παραγωγό. Για την ορθότητα των αποτελεσμάτων ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη διάρθρωση των ερωτήσεων. Είναι γνωστό ότι πηγές σφάλματος για οποιαδήποτε έρευνα μπορεί να είναι η δειγματοληψία από λάθος πληθυσμό, η αποτυχία της τυχαιοποίησης της δειγματοληψίας και η μέτρηση των λάθος παραμέτρων.

Η κατανομή των ερωτηματολογίων για τους δύο Νομούς κατά δήμο ήταν:

Για το Νομό Τρικάλων:

➔ Δήμος Παλαιοκάστρου: 34 ερωτηματολόγια

- ➔ Δήμος Παραληθαίων: 118 ερωτηματολόγια
- ➔ Δήμος Πελλιναιών : 48 ερωτηματολόγια

Και για το Νομό Γρεβενών:

- ➔ Δήμος Γρεβενών: 47 ερωτηματολόγια
- ➔ Δήμος Δεσκάτης: 32 ερωτηματολόγια
- ➔ Δήμος Χασίων: 21 ερωτηματολόγια

Οι παραγωγοί κατά την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων που πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα 2005-2006 παρουσίασαν ποικίλες αντιδράσεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν πρόθυμο να συμβάλλει στην έρευνα αδράζοντας την ευκαιρία να εκφέρει γνώμες, απόψεις καθώς και προβληματισμούς. Κάποιοι έδειχναν πρόθυμοι στην αρχή, όμως στη συνέχεια αντιδρούσαν αρνητικά ισχυριζόμενοι ότι κάποιες ερωτήσεις ήταν προσωπικού χαρακτήρα, ενώ μια μηδαμινή μερίδα παραγωγών έδειξαν μηδαμινό ενδιαφέρον για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

4.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Η ανάλυση των απαντήσεων και η επεξεργασία των στοιχείων που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια έγινε σε Η/Υ με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS. Το συγκεκριμένο πακέτο ανάλυσης δεδομένων προσφέρει στο χρήστη δυνατότητες για δημιουργία αναφορών, ανάλυση και μοντελοποίηση δεδομένων, καθώς και για γραφική αναπαράσταση τους. Διαθέτει πολλές στατιστικές συναρτήσεις για ανάλυση δεδομένων μέσα από ένα εύχρηστο γραφικό περιβάλλον. Οι φάσεις της συνολικής διαδικασίας, από το σχεδιασμό μέχρι την ανάλυση και αξιοποίηση των δεδομένων περιγράφονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 1. Φάσεις της διαδικασίας σχεδιασμού, συλλογής, ανάλυσης και αξιοποίησης των δεδομένων.

Με τη βοήθεια του SPSS όλα τα στάδια της αναλυτικής διαδικασίας ολοκληρώνονται κάτω από ένα ενοποιημένο περιβάλλον εργασίας καλύπτοντας συνολικά την ανάλυση (http 25). Το SPSS μπορεί να αναλύσει μεγάλο όγκο δεδομένων γρήγορα και με ακρίβεια.

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, κατά ερώτηση και για τους δύο Νομούς (Τρικάλων – Γρεβενών) και διατυπώνονται σχόλια και κρίσεις επί των ευρυμάτων που προέκυψαν από την ανάλυση των 300 ερωτηματολογίων.

Ερώτηση 1: Είστε κατ' επάγγελμα αγρότης;

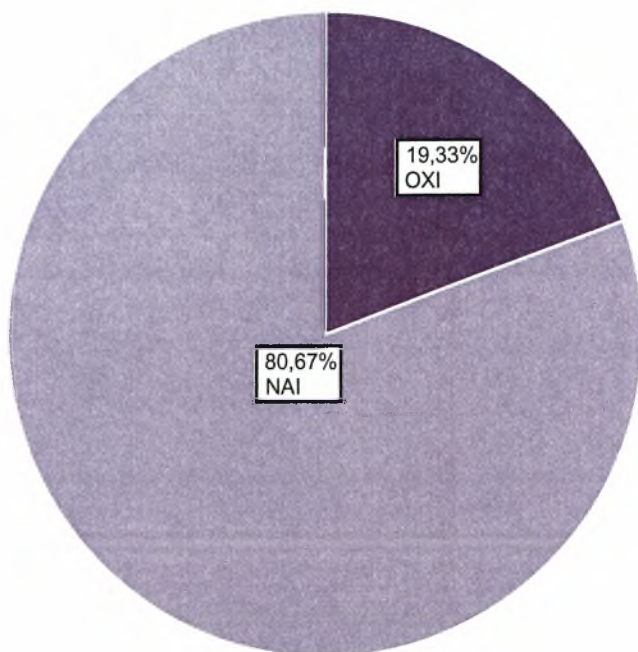
Ερώτηση 2: Έχετε δευτερεύουσα απασχόληση;

Ερώτηση 3: Αν ναι, ποια;

Σχετικά με τη δομή του παραγωγικού συστήματος του νομού Τρικάλων και σε συνδυασμό με τον έντονο δασικό και γεωργοκτηνοτροφικό χαρακτήρα του, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα. Συγκεκριμένα, στον τομέα της γεωργίας καλλιεργούνται γύρω στα 670.000 στρέμματα (20% της συνολικής έκτασης) με σημαντική παραγωγή σε δυναμικές καλλιέργειες, όπως βαμβάκι, καπνός, οπωροκηπευτικά, σιτάρι, καλαμπόκι και άλλα (http 26).

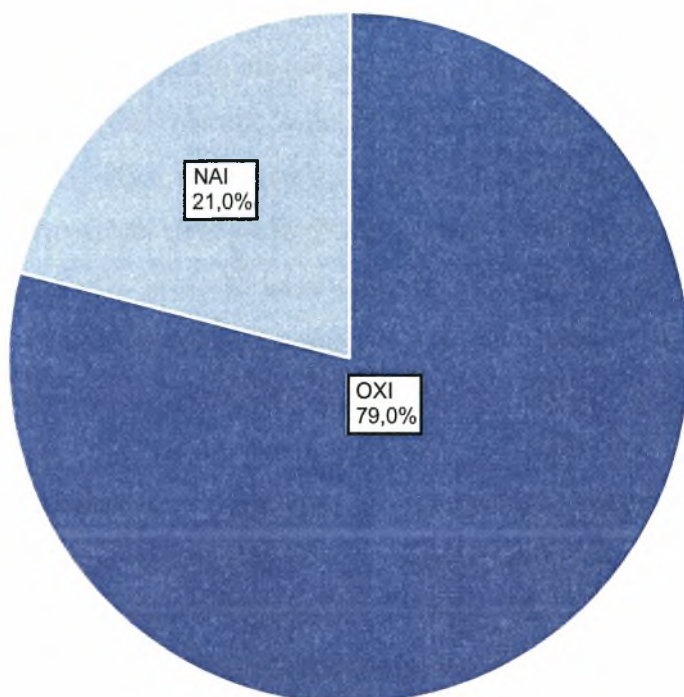
Όσο αφορά στο Νομό Γρεβενών και εδώ το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης παρουσιάζει ο αγροτικός τομέας με 20,9%, ακολουθεί η μεταποίηση με 12,6% και ο τομέας του χονδρικού-λιανικού εμπορίου-επισκευής οχημάτων και οικιακών συσκευών με 14,4% (http 27).

Από την ανάλυση και επεξεργασία των στοιχείων της έρευνας προκύπτει ότι το 80,67% των ερωτηθέντων έχουν ως κύριο επάγγελμα τη γεωργία, ενώ το 19,33% έχουν κάποιο άλλο είδος κύριας απασχόλησης, κατατάσσοντας έτσι το αγροτικό επάγγελμα ως δευτερεύον (σχήμα 5.1.α). Έτσι, το 21% παρουσιάζει δευτερεύουσα απασχόληση, όπως ιδιοκτήτης καφενείου, ιδιοκτήτης περιπτέρου, σερβιτόρος, οικοδόμος, υδραυλικός κ.λπ. ενώ το 79% όχι.

Σχήμα 5.1.α. Ποσοστό ερωτηθέντων με κύριο επάγγελμα τη γεωργία.

Σχήμα 5.1.β. Ποσοστά ερωτηθέντων με δευτερεύουσα απασχόληση.

Το φαινόμενο της πολυαπασχόλησης τείνει να πάρει μεγάλες διαστάσεις, καθώς οι αγρότες προσπαθούν να συμπληρώσουν το φθίνον εισόδημά τους από την αγροτική παραγωγή. Η εξέλιξη αυτή είναι γεγονός ότι προσφέρει εναλλακτικές δυνατότητες απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές χωρίς να διογκώνεται η ανεργία στα αστικά κέντρα και να ερημώνεται η ύπαιθρος, δημιουργώντας έτσι εθνικά και οικολογικά προβλήματα στις απομακρυσμένες περιοχές. Ωστόσο, η πολυαπασχόληση δεν μπορεί να αποτελέσει πάντοτε λύση στο πρόβλημα της μείωσης του αγροτικού πληθυσμού δεδομένου ότι σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχουν άλλες δραστηριότητες εκτός αγροτικού τομέα.

Σήμερα ο Ελληνικός αγροτικός τομέας βρίσκεται σε σημείο καμπής. Αν συνεχισθεί η σημερινή στασιμότητα της αγροτικής παραγωγής, τότε μοναδική δυνατότητα αύξησης των αγροτικών εισοδημάτων των αγροτών θα είναι η ραγδαία

μείωση τού αριθμού των απασχολουμένων αγροτών. Ήδη, ενώ σε ολόκληρη τη δεκαετία του '80 ο ετήσιος ρυθμός μείωσης του ενεργού αγροτικού πληθυσμού ήταν 2%, περίπου, από τις αρχές της δεκαετίας του '90 ο ρυθμός αυτός επιταχύνθηκε και έφτασε το 3%. Σε ορισμένες περιφέρειες μάλιστα, όπως η Θράκη και η Ήπειρος, όπου δεν υπάρχουν δυνατότητες πολυαπασχόλησης, ο ρυθμός μείωσης του αριθμού των αγροτών είναι πολύ μεγαλύτερος. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ποσοστό των αγροτών μας παραμένει υψηλό συγκρινόμενο με αυτό άλλων χωρών μελών της Ε.Ε. (π.χ. στη Γαλλία (5%) ή με το μέσο όρο της ΕΕ που είναι 6%). Το κρίσιμο όμως ζήτημα είναι ότι στη χώρα μας, καθώς μειώνεται ο αριθμός των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα, δεν μειώνεται ταυτόχρονα και ο αριθμός των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, έτσι ώστε να διευρύνεται ο αγροτικός κλήρος αυτών που παραμένουν στη γεωργία. Ο αριθμός των αγροτικών εκμεταλλεύσεων παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητος από το 1971. Οι αγρότες που εγκαταλείπουν τη γεωργία σπανίως πωλούν την αγροτική τους εκμετάλλευση, προτιμώντας να την νοικιάζουν ή να ασχολούνται με αυτήν παράλληλα με το κύριο επάγγελμά τους, έστω και από απόσταση, περιμένοντας να αποκτήσει οικοπεδική αξία. Αυτή η κατάσταση σημαίνει ότι, ακόμη και αν μειώνεται ο αριθμός των αγροτών, το εισόδημα κατ' απασχολούμενο δεν αυξάνεται τόσο όσο θα μπορούσε να αυξηθεί αν διευρυνόταν ταυτόχρονα ο αγροτικός κλήρος.

Τα αίτια της στασιμότητας του αγροτικού προϊόντος τα τελευταία 20 χρόνια θα πρέπει να αναζητηθούν σε μια σειρά παραγόντων που συνδέονται με τη μείωση των επενδύσεων στη γεωργία (κατά 2-3% ετησίως), με την αδυναμία εκσυγχρονισμού των μεθόδων διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων, με τη δυσκολία παραγωγής προϊόντων ποιότητας και υψηλής προστιθέμενης αξίας και με υψηλή ενεργό ζήτηση στην εθνική και τη διεθνή αγορά και με τη σχετική ευκολία εξασφάλισης εισοδήματος, λόγω των μηχανισμών στήριξης της ΚΑΠ αλλά και του "κοινωνικού" ρόλου αρκετών συνεταιριστικών οργανώσεων (<http> 28).

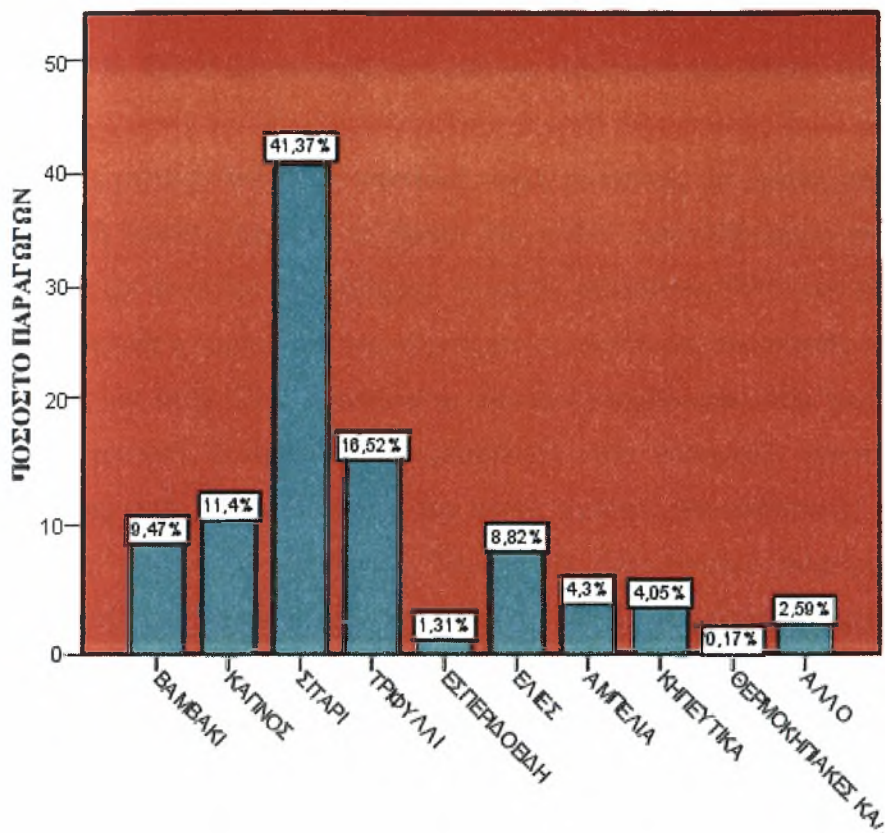
Ερώτηση 4: Ποιο το κύριο είδος το οποίο καλλιεργείτε;

Ερώτηση 5: Πόσα στρέμματα καλλιεργείτε;

Με βάση το σχήμα 5.2 παρατηρούμε ότι το μέγιστο τμήμα των καλλιεργειών στην περιοχή έρευνας (Νομός Τρικάλων – Νομός Γρεβενών) καταλαμβάνουν τα σιτηρά με ποσοστό 41,37% που θεωρείται και η πιο οικονομικά ενδεδειγμένη καλλιέργεια σε μη ποτιστικές εκτάσεις. Επιπλέον, άλλοι λόγοι προτίμησης μπορούν να θεωρηθούν οι σε ικανοποιητικό επίπεδο οικονομικές απολαβές, το καλό επίπεδο τεχνογνωσίας της συγκεκριμένης καλλιέργειας, καθώς και η ύπαρξη κατάλληλων κλιματολογικών συνθηκών. Ακολουθεί το τριφύλλι με ποσοστό 16,52% και ο καπνός που κατέχει το 11,4%.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με στοιχεία της Διεύθυνσης Καπνού και Βάμβακος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων και ως αποτέλεσμα της εφαρμοζόμενης νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της ΕΕ, που αποδέσμευσε πλήρως τις επιδοτήσεις, το 2002 ο αριθμός των καπνοπαραγωγών στο Νομό Τρικάλων έφτανε τους 800 περίπου με 9.500 στρέμματα καπνοκαλλιέργειας, ενώ φέτος ασχολούνται 23 παραγωγοί, σε 400 περίπου στρέμματα. Ολόκληρα χωριά που πριν λίγα χρόνια ήταν γνωστά ως τα καπνοχώρια του νομού, σήμερα ελάχιστα έως καθόλου ασχολούνται με την καλλιέργεια του συγκεκριμένου προϊόντος. Όπως στο Γριζάνο, όπου σήμερα δεν έχει καταγραφεί κανείς καπνοπαραγωγός, ενώ στον Πλάτανο υπάρχει μόνο ένας και στο Ρίζωμα επτά (<http> 29).

Στη συνέχεια, ακολουθεί η καλλιέργεια βάμβακος με ποσοστό 9,47% και η καλλιέργεια ελαιώνων φτάνοντας το 8,82%. Τα αμπέλια καταλαμβάνουν το 4,3%, τα κηπευτικά το 4,05%, τα εσπεριδοειδή το 1,31%, οι θερμοκηπιακές καλλιέργειες το 0,17% και οι άλλες καλλιέργειες στις οποίες περιλαμβάνονται τα όσπρια, οι ακακίες, ο βίκος, τα ζαχαρότευτλα το 2,59%.

Σχήμα 5.2. Κύρια είδη που καλλιεργούνται στην περιοχή έρευνας.

Η ΚΓΠ όχι μόνο έχει απλουστευθεί συγχωνεύοντας ένα φάσμα διαφορετικών άμεσων ενισχύσεων σε μία ενίσχυση ανά γεωργική εκμετάλλευση, αλλά αποτελεί συγχρόνως και έναν αποδοτικό μηχανισμό εκπληρώνοντας περισσότερους στόχους με μικρότερες δαπάνες. Μια πολιτική που παλαιότερα απαιτούσε τα δύο τρίτα του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ τώρα απορροφά λιγότερο από τον μισό, με προβλεπόμενη μείωση στο ένα τρίτο σε δέκα χρόνια. Και ενώ το κόστος μειώνεται, διευρύνεται συνεχώς το φάσμα της, ιδιαίτερα μετά την εισαγωγή μιας περιεκτικής πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, που θα στηρίζει τη διαφοροποίηση, αναδιάρθρωση και εξέλιξη των αγροτικών περιοχών και οικονομιών σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η αναθεωρημένη κοινή γεωργική πολιτική έχει λάβει υπόψη αυτές τις νέες προτεραιότητες και προωθεί την παραγωγή προϊόντων που πληρούν τις ανάγκες του πληθυσμού και τη διασφάλιση της θέσης μας στη διεθνή αγορά (<http> 30).

Ερώτηση 6: Είστε ικανοποιημένος από τις τιμές των προϊόντων σας;

Η αγροτική ανάπτυξη αποτελεί τομέα πολιτικής με ζωτική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον το ήμισυ και πλέον του πληθυσμού των 25 κρατών μελών της ζει σε αγροτικές περιοχές, οι οποίες καλύπτουν 90 % του εδάφους της. Η γεωργία υπήρξε ο τομέας της οικονομίας με τις καλύτερες προοπτικές από την ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ. Σύμφωνα με ασφαλείς προβλέψεις, πριν από την ένταξη, η Κοινή Αγροτική Πολιτική θα εξασφάλιζε στα ελληνικά αγροτικά προϊόντα υψηλότερες τιμές και επιδοτήσεις και στους αγρότες ικανοποιητικές εισοδηματικές ενισχύσεις. Ακόμη, ο Αγροτικός Τομέας θα βελτιωνόταν διαρθρωτικά και θα εκσυγχρονιζόταν θεσμικά και τεχνολογικά με τις κοινοτικές ενισχύσεις, για τη βελτίωση των αγροτικών διαθρώσεων και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα, ιδίως αυτά που χαρακτηρίζονται ως μεσογειακά, θα έβρισκαν διέξοδο στις καταναλωτικές αγορές της Κεντρικής και Βορείου Ευρώπης και το εμπορικό ισοζύγιο των αγροτικών προϊόντων θα βελτιωνόταν σημαντικά, προς όφελος των αγροτών και της εθνικής οικονομίας (<http> 31).

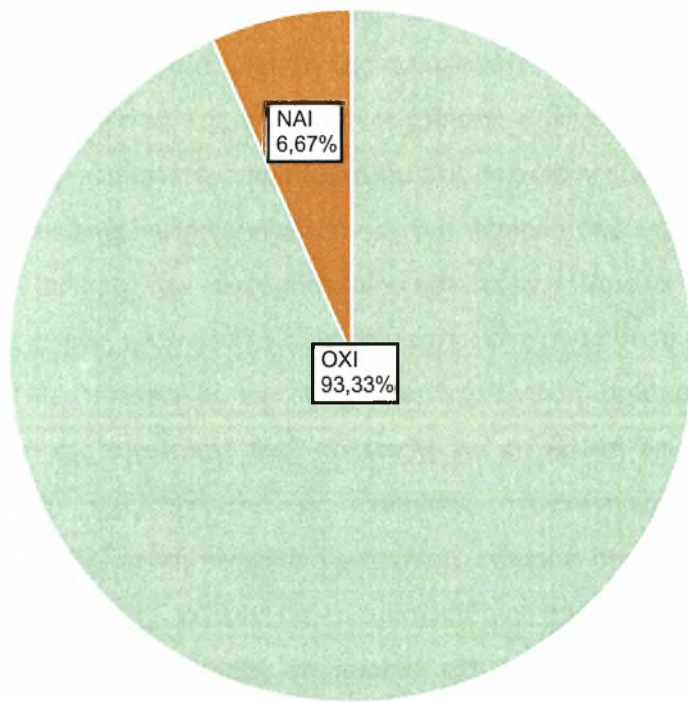
Η ΚΑΠ λειτούργησε επί πολλά χρόνια ως πολιτική προϊόντων. Διασφάλιζε πολιτικά επιθυμητό ύψος τιμών παραγωγού, με σχετικά μικρό εύρος διακυμάνσεων στις αγορές. Γι' αυτό φρόντιζαν θεσμικές «τιμές ασφαλείας» (ενιαίες για όλη την κοινότητα), δασμοί, «αντισταθμιστικά τέλη» στις εισαγωγές και επιδοτήσεις στα εξαγόμενα εκτός Κοινότητας προϊόντα.

Η διεθνής νομισματική κρίση του 1971, που ανέτρεψε το σύστημα των σταθερών ισοτιμιών, κλόνησε την ΚΑΠ απορρυθμίζοντας το ενιαίο των θεσμικών τιμών και τους ενδοκοινοτικούς όρους ανταγωνισμού. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος εφευρέθηκαν οι «πράσινες ισοτιμίες» και τα «νομισματικά εξισωτικά ποσά» που κατέστησαν ωστόσο εξαιρετικά πολύπλοκη τη διαχείριση και διαπραγμάτευση της ΚΑΠ στη συνέχεια.

Στη δεκαετία του 1980, μείζον πρόβλημα ήταν τα διαρθρωτικά πλεονάσματα. Η ρευστοποίησή τους στην παγκόσμια αγορά με εξαγωγικές επιδοτήσεις απορροφούσε πάνω από το 40% των κονδυλίων της ΚΑΠ. Οι τότε μεταρρυθμίσεις είχαν κυρίως δημοσιονομικούς στόχους (<http> 32).

Οι απόψεις των αγροτών όσον αφορά τις τιμές των γεωργικών προϊόντων απεικονίζονται στο παρακάτω σχήμα. Παρατηρούμε ότι το 93,33% δεν είναι

ικανοποιημένο από τις τιμές των προϊόντων, ενώ μόνο το υπόλοιπο 6,67% έδωσε καταφατική απάντηση στην ερώτηση.

Σχήμα 5.3. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με το αν οι τιμές των προϊόντων τους ικανοποιούν.

Η πολιτική των τιμών δεν είναι παρά μόνο ένα από τα μέσα αναμόρφωσης της ΚΑΠ. Θα πρέπει να εκτιμηθεί στα πλαίσια των μεταβολών της διαρθρωτικής πολιτικής, της παρέμβασης και της μεγαλύτερης έμφασης στα θέματα της ποιότητας και της συνυπευθυνότητας, όσον αφορά τους γεωργούς. Πάντως, οι τιμές στήριξης αποτελούν ισχυρά μέσα και η οποιαδήποτε μεταβολή τους, τόσο σε πραγματικούς όσο και σε ονομαστικούς όρους, δεν πρέπει να εξεταστεί μεμονωμένα, εάν πρόκειται να διατηρηθεί η συνοχή και η εμπιστοσύνη πάνω στην γεωργική πολιτική, που αφορά έναν πολυσύνθετο και σημαντικό τομέα της οικονομίας (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1988).

Ερώτηση 7: Θα ήσασταν ικανοποιημένος με μια αύξηση της τιμής των προϊόντων ανά μονάδα μέτρησης κατά: 10% , 20% , 30% , >30% ;

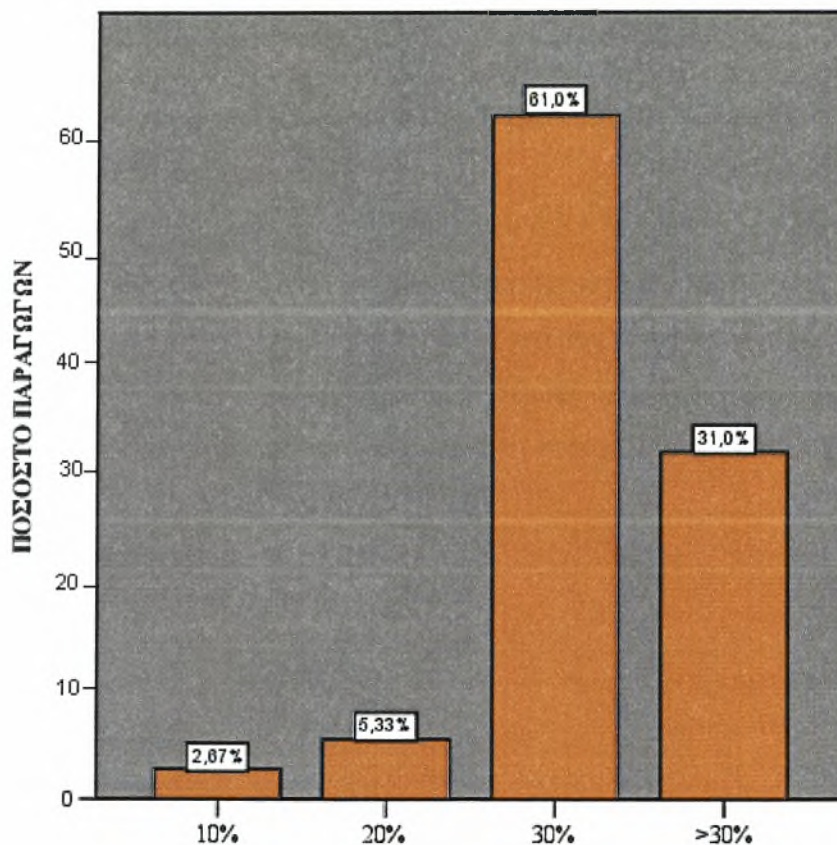
Η διεθνοποίηση των αγορών έχει σημάνει μια καινούργια εποχή για το Διεθνές εμπόριο. Η ραγδαία αύξηση της ανταγωνιστικότητας αναμένεται να είναι η σημαντικότερη επίδραση της φιλελευθεροποίησης αυτής, ιδιαίτερα στον αγροτικό τομέα που είναι ο περισσότερο προστατευόμενος στη διεθνή οικονομία. Ολόκληρος ο κόσμος και η διεθνής γεωργία εισήλθαν σε μια περίοδο όπου η ελεύθερη οικονομία επιβάλλει τη μείωση των παρεμβατικών πολιτικών. Παρόλα αυτά, σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες, η αγροτική πολιτική κατέχει εξέχουσα θέση και προτεραιότητα.

Οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία και η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκονται σε μια φάση προσδιορισμού της αγροτικής τους πολιτικής για τη πρώτη δεκαετία της επόμενης χιλιετιρίδας και καταστρώνουν τις αναγκαίες στρατηγικές. Η Ευρωπαϊκή και κατ'επέκταση η Ελληνική γεωργία βρίσκονται ενώπιον σημαντικών προβλημάτων και διαφαίνεται ότι στο μέλλον θα αντιμετωπίσουν αποφασιστικές προκλήσεις. Η Ελλάδα φαίνεται να ακολουθεί τη πορεία και τις τάσεις που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αναμφισβήτητα η Ελληνική γεωργία είναι αναγκασμένη να προσαρμοστεί στις Διεθνείς εξελίξεις και στις ρυθμίσεις που θα επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου τα Ελληνικά αγροτικά προϊόντα να επιβιώσουν στο συνεχώς αυξανόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον της Διεθνούς αγοράς.

Οι σημερινές προκλήσεις όπως αυτές διαγράφονται από τις ριζικές αλλαγές στη Διεθνή αγορά εστιάζονται στην αύξηση του ανταγωνισμού, στην ευαισθητοποίηση των πολιτών για το περιβάλλον και στο άνοιγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις Ανατολικές χώρες.

Κάτω από αυτά τα πλαίσια διαμόρφωσης της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής γεωργίας, η Κοινή Αγροτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλείται να παίξει καθοριστικό ρόλο από τη μια στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των Ευρωπαίων αγροτών και από την άλλη στην εξασφάλιση των καταναλωτικών απαιτήσεων, σε έναν άξονα που θα έχει ως βασική προϋπόθεση την προστασία του περιβάλλοντος. Στην agenda 2000 αφιερώνεται ένα ολόκληρο κεφάλαιο στην Κοινή Αγροτική Πολιτική της οποίας οι στόχοι επαναπροσδιορίζονται προκειμένου να γίνει πιο δίκαιη, λιγότερο παρεμβατική και γενικότερα πιο εκσυγχρονιστική.

Οι μακροπρόθεσμες προοπτικές για τις εξαγωγές των βασικών γεωργικών αγορών παγκοσμίως προδιαγράφονται ευνοϊκές. Οι προοπτικές για αύξηση της κατανάλωσης τροφίμων κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, σε συνδυασμό με τις περιορισμένες δυνατότητες αντίστοιχης ανάπτυξης της εγχώριας παραγωγής τους, αναμένονται να δώσουν ώθηση στο παγκόσμιο εμπόριο και να συγκρατήσουν υψηλά τις τιμές στην παγκόσμια αγορά κατά τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας (http 19).

Σχήμα 5.4. Άποψη αγροτών σχετικά με το επιθυμητό ποσοστό αύξησης της τιμής των αγροτικών προϊόντων.

Από την ανάλυση των στοιχείων προέκυψε ότι, το 61% των ερωτηθέντων θα ήταν ικανοποιημένο με μια αύξηση της τιμής των προϊόντων ανά μονάδα μέτρησης κατά 30%, το 31% των ερωτηθέντων προτιμά αύξηση ανά μονάδα μέτρησης μεγαλύτερη από 30%, το 5,33% προτιμά αύξηση κατά 20% ενώ το υπόλοιπο 2,67% κατά 10%. Οι τιμές στην αγορά και συγκεκριμένα σε ό,τι αφορά τα αγροτικά

προϊόντα καθορίζονται κατά κανόνα από τους μεγαλέμπορους οι οποίοι αξιοποιούν στο έπακρο το καθεστώς των «απελευθερωμένων αγορών» και πλείστες όσες μεθόδους μπορούν, προκειμένου να αυξήσουν τα υπερκέρδη τους.

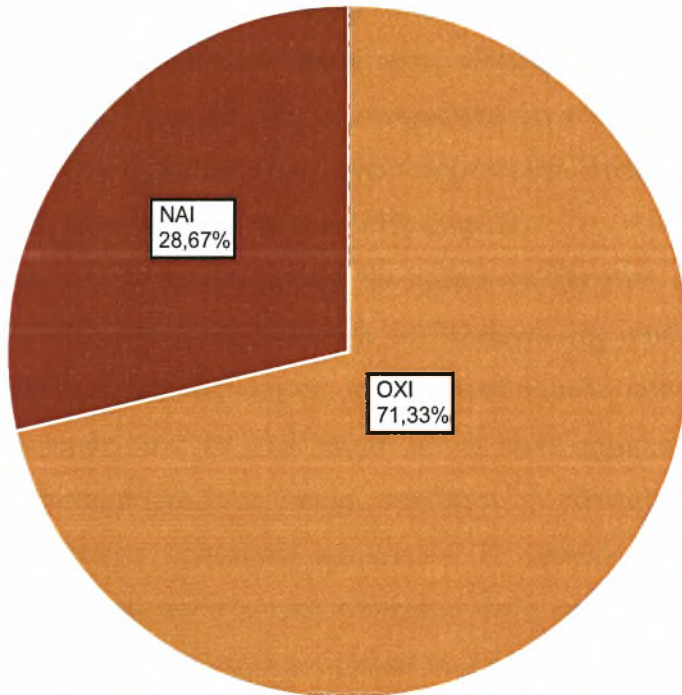
Συνεπώς, η ψαλίδα μεταξύ της τιμής παράδοσης του προϊόντος από τον αγρότη - παραγωγό και της τιμής στην αγορά από την οποία αγοράζει ο καταναλωτής είναι πολλές φορές τεράστια. Ενδεικτικά να αναφέρεται ότι:

- Το αγγούρι από 2 λεπτά που πωλείται στον έμπορο φτάνει στην αγορά 30 - 35 λεπτά.
- Οι πατάτες από 14 λεπτά το κιλό (ή και 6 λεπτά) καταλήγουν στην αγορά μέχρι και 60 λεπτά το κιλό.

Η απουσία παραγωγικών συνεταιρισμών και η διαίωσιση των μεσαζόντων και των χονδρεμπόρων ανάμεσα στον παραγωγό και την αγορά, αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα για την άνθηση της κερδοσκοπίας και της αισχροκέρδειας. Οι συνθήκες αυτές δημιουργούν τις προϋποθέσεις, που επιτρέπουν στους χονδρεμπόρους, αλλά και στα μεγάλα καταστήματα, ενισχυόμενοι από τη συνεχιζόμενη πολιτική της ΕΕ, να λειτουργούν ανεξέλεγκτα (<http> 29).

Ερώτηση 8: Θα είχατε τη δυνατότητα να παράγετε περισσότερο;

Όσον αφορά τη δυνατότητα των αγροτών για αύξηση της παραγωγής, το 71,33% δήλωσε ότι δεν μπορεί να παράγει περισσότερο. Αντίθετα, το 28,67% ισχυρίστηκε ότι είναι ικανό να αυξήσει την έως τώρα παραγωγή του (σχήμα 5.5).

5.5. Απαντήσεις αγροτών σχετικά με το αν έχουν τη δυνατότητα να παράγουν περισσότερο ή όχι.

Σύμφωνα με μελέτη του υπουργείου Γεωργίας, υπάρχουν σήμερα περίπου 820.000 αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Από αυτές οι 205.000 εκμεταλλεύσεις (περίπου το 25% του συνόλου) έχουν μέγεθος μικρότερο από 9 στρέμματα, κατέχουν το 2,8% του συνόλου της γεωργικής γης και συνεπώς δεν πληρούν τις απαιτήσεις της επιχειρηματικής βιωσιμότητας. Πραγματικά βιώσιμες είναι 435.000 εκμεταλλεύσεις (περίπου το 53%), που καλύπτουν το 83% της γεωργικής γης, με μέσο μέγεθος 71 στρέμματα και αποτελούν τον πυρήνα της επαγγελματικής γεωργίας στην Ελλάδα.

Από αυτές οι 70.000 έχουν εισοδήματα για τα οποία η επιδότηση αντιπροσωπεύει, κατά μέσο όρο, το 20% του συνολικού αγροτικού εισοδήματος.

Οι υπόλοιπες 274.000 εκμεταλλεύσεις (33,4% του συνόλου) έχουν μέγεθος από 10 ως 29 στρέμματα και κατέχουν το 13,9% της γεωργικής γης. Αυτές οι εκμεταλλεύσεις είναι μικρές και δεν παράγουν μεγάλο μέρος της γεωργικής παραγωγής. Ορισμένες από αυτές είναι δυνητικά βιώσιμες και μπορούν υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις να ξαναβρούν τη «χαμένη» τους ανταγωνιστικότητα και να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη παραγωγή στους ιδιοκτήτες τους. Σε αυτές δεν ανήκει το σύνολο των εκμεταλλεύσεων παραγωγής εθνικών προϊόντων, όπως είναι το βαμβάκι και το λάδι. Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι το εισόδημα που προέρχεται από αυτού του τύπου τις καλλιέργειες είναι επιδοτούμενο κατά περισσότερο από 50% και σε ορισμένες περιπτώσεις αγγίζει το 75% ([http 33](#)).

Κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια θα πρέπει να ξεκινάει από τον παράγοντα «άνθρωπο» και πρωτίστως να επιδιώκει τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του. Ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος, η εξαιρετικά χαμηλή μόρφωση και η μεγάλη ηλικία των αρχηγών τους σε συνδυασμό με το πολύ χαμηλό εισόδημα είναι τα κυριότερα χαρακτηριστικά στα οποία οφείλεται η αδυναμία των αγροτών να παράγουν μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων. Η ύπαιθρος φθίνει, η αστυφιλία εξακολουθεί να μειώνει τον αγροτικό πληθυσμό και η κυριότερη επιθυμία των νέων ανθρώπων, αλλά και των γονέων τους είναι να εγκατασταθούν στα αστικά κέντρα, όπου θα επιδιώξουν ν' αποκτήσουν ένα επάγγελμα με σταθερότερο εισόδημα και πιο ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης. Δεν υπάρχει διάδοχη κατάσταση στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις κι ένας μεγάλος αριθμός απ' αυτές θα σταματήσει να υπάρχει με την αποχώρηση των ηλικιωμένων αρχηγών τους. Η μετακίνηση των νέων στα μεγάλα αστικά κέντρα θα αυξήσει την ανεργία με όλα τα δυσμενή επακόλουθά της.

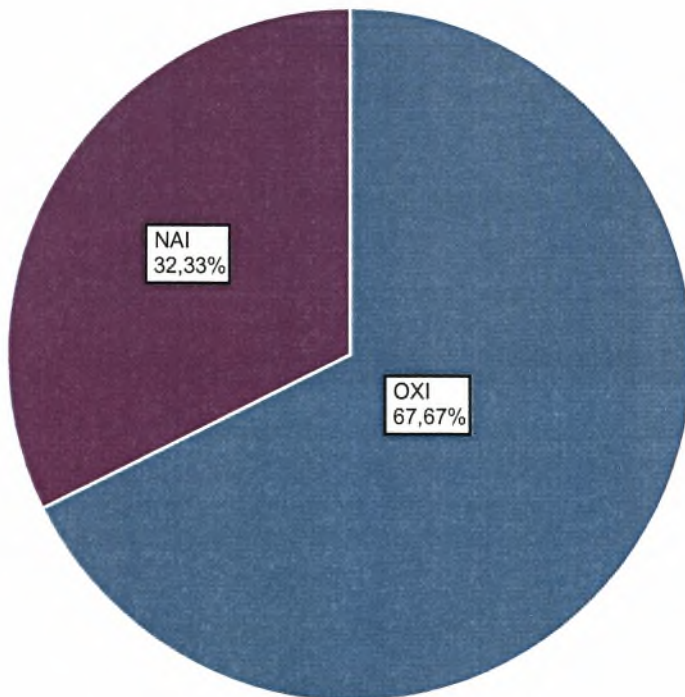
Γι' αυτό το λόγο απαιτείται η λήψη γενναίων μέτρων. Κορυφαίο θέμα στην αγροτική πολιτική μας θα πρέπει να είναι η συγκράτηση τον αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο. Αυτό θα πρέπει να επιδιωχθεί πρωτίστως με την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και την παραγωγή νέων προϊόντων με αυξημένη ζήτηση στις αγορές τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού καθώς επίσης και με την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων ([http 34](#)).

Ερώτηση 9: Πιστεύετε ότι είναι αναγκαίο να αλλάξετε την/τις καλλιέργειά-ές σας;

Ερώτηση 10: Αν ναι, για ποιο λόγο;

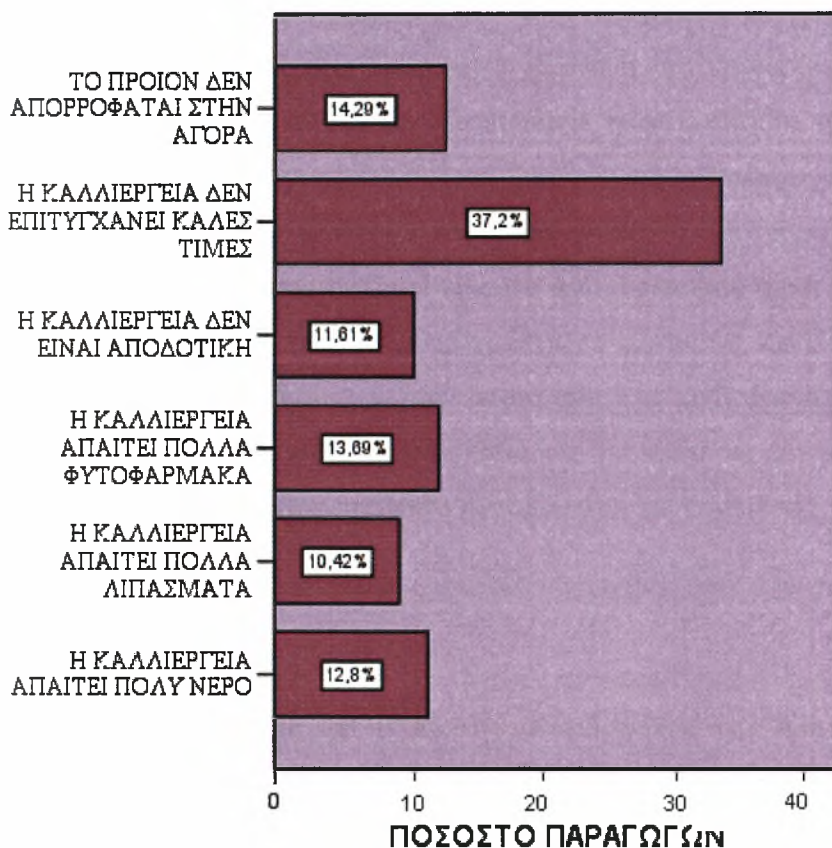
Συνήθως, τα σημαντικότερα κριτήρια τόσο για την επιλογή καλλιεργειών σε μια περιοχή όσο και για την αναγκαιότητα αλλαγής μιας ή περισσότερων, είναι το γεωγραφικό ανάγλυφο της εκάστοτε περιοχής, οι εδαφοκλιματικές συνθήκες, η απόδοση που μπορεί να επιτευχθεί καθώς και το κόστος παραγωγής.

Έτσι, στην ερώτηση αν θεωρείτε αναγκαίο να αντικατασταθούν η/οι καλλιέργεια-ες των ερωτηθέντων, όπως φαίνεται και στο σχήμα 5.6 το 32,33% υποστηρίζει ότι είναι αναγκαίο να αλλάξουν την/τις καλλιέργειά-ές τους, ενώ το 67,67% ότι δεν χρειάζεται να προβεί σε κανένα είδος αλλαγής.

Σχήμα 5.6. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με την αναγκαιότητα να αλλάξουν την/τις καλλιέργειά/ές τους.

Πιο συγκεκριμένα, όσοι απάντησαν καταφατικά στην παραπάνω ερώτηση επισήμαναν και τους λόγους που θα τους οδηγούσαν σε μια τέτοια ενέργεια. Το 37,2%, που απαρτίζει και το μεγαλύτερο ποσοστό, θα άλλαζε την καλλιέργειά του επειδή δεν επιτυγχάνει ικανοποιητικές τιμές στη διεθνή και εγχώρια αγορά και το 14,29% γιατί το προϊόν δεν απορροφάται στην αγορά. Ποσοστό 13,69% θεωρεί ότι η καλλιέργειά του απαιτεί πολλά φυτοφάρμακα, το 12,8% ότι απαιτεί πολύ νερό, το 11,61% ότι δεν είναι αποδοτική και τέλος το 10,42% ότι απαιτεί πολλά λιπάσματα.

Σχήμα 5.7. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με τους αναγκαίους λόγους αλλαγής της/των καλλιεργειάς/ών τους.

Συνεπώς, οι πολλές απαιτήσεις των καλλιεργειών σε συνδυασμό με τις χαμηλές τιμές που επιτυγχάνουν, αναγκάζουν τους παραγωγούς να στραφούν στη δοκιμή νέων εναλλακτικών καλλιεργειών. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον οι βιολογικές καλλιέργειες στα παραπάνω προϊόντα, οι οποίες χρησιμοποιώντας παραδοσιακές αλλά και νέες τεχνικές χωρίς χημικά λιπάσματα και φυτοφάρμακα, καλύπτουν μόλις το 1% της συνολικής παραγωγής μας σε επίπεδο χώρας. Οι προοπτικές ανάπτυξης αυτού του κλάδου, αν λάβουμε υπόψη τα ευρωπαϊκά δεδομένα και τη ζήτηση της αγοράς στα προϊόντα αυτά, μπορεί να φτάσει μέχρι και το 20%. Ως εναλλακτικές καλλιέργειες στον πρωτογενή τομέα, μπορούν να αναφερθούν το κενάφ (μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υποκατάστατο του ξύλου στη βιομηχανία χαρτιού και μοριοσανίδας), φυτά με ελαιούχους σπόρους όπως ο ηλιάνθος, το σουσάμι, η ελαιοκράμβη, η αγριοαγκινάρα παρουσιάζουν μεγάλο διατροφικό αλλά και βιομηχανικό ενδιαφέρον στην παραγωγή βρώσιμων ελαίων εκλεκτής ποιότητας και καυσίμων και γι' αυτό χαρακτηρίστηκαν με τον όρο "biodiesel". Επίσης καλλιέργειες με αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, όπως η ρίγανη, το θυμάρι, το χαμομήλι, η μέντα, το φλισκούνι και άλλα μπορούν να προσφέρουν ένα οπλοστάσιο για την προστασία της ανθρώπινης υγείας έναντι ασθενειών όπως είναι οι καρδιαγγειακές παθήσεις ή ο καρκίνος και για το λόγο αυτό παίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη σχετιζόμενων με την ηλικία ασθενειών (<http> 35).

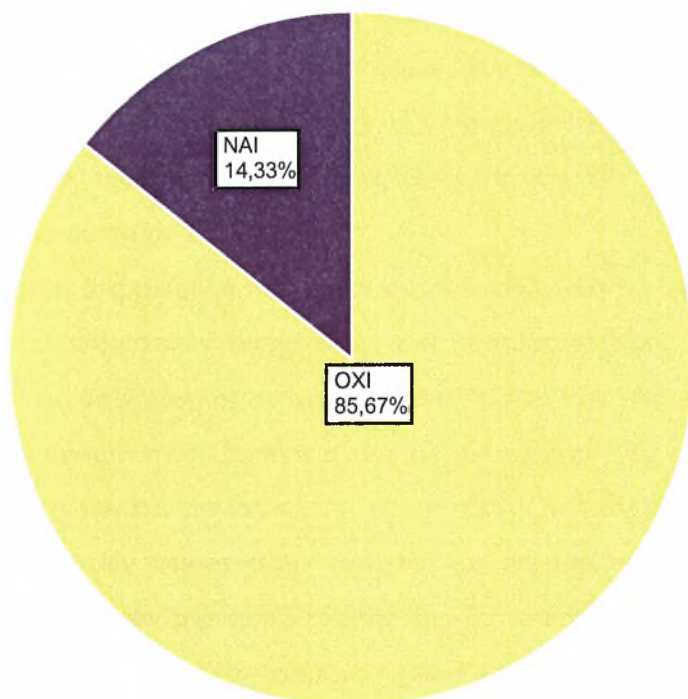
Ερώτηση 11: Γνωρίζετε ότι η πρώτη αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής έγινε το 1992;

Ερώτηση 12: Αν ναι, γιατί έγινε

Οι αρχικοί στόχοι της ΚΑΠ ήταν, αφενός, η διασφάλιση επάρκειας τροφίμων σε όλες τις χρονικές περιόδους σε σταθερές (λογικές) τιμές για τους καταναλωτές, και αφετέρου, η σταθερότητα των εισοδημάτων των αγροτών ανεξαρτήτως των κλιματολογικών συνθηκών – οι οποίες ως γνωστόν αποτελούν τη βασική αιτία των μη αναμενόμενων μεταβολών στην αγροτική παραγωγή, με αρνητικές συχνά επιπτώσεις στις τιμές και τα εισοδήματα των αγροτών.

Η ΚΑΠ υπήρξε γενικά επιτυχής στην επίτευξη των αρχικών της στόχων. Συγκεκριμένα, οδήγησε σε σταθερότητα και αυτάρκεια στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων, με θεαματική αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας και σημαντική αύξηση των αγροτικών εισοδημάτων. Το κόστος όμως αυτής της επιτυχίας ήταν σημαντικό, τόσο σε όρους περιβαλλοντικούς, όσο και σε όρους οικονομικούς-κοινωνικούς καθώς και διεθνών σχέσεων. Τα πλεονάσματα, που είχαν ήδη εμφανιστεί από τη δεκαετία του 1970, αλλά έφτασαν στα υψηλότερα επίπεδά τους περί τα μέσα της δεκαετίας του 1980, εξάγονταν στις διεθνείς αγορές με τη βοήθεια εξαγωγικών επιδοτήσεων ή επιστροφών (οι οποίες δίνονταν στους εξαγωγείς ώστε οι τιμές των αγροτικών προϊόντων που επικρατούσαν στο εσωτερικό της Κοινότητας να μειωθούν στα επίπεδα των διεθνών τιμών). Σε ορισμένες περιπτώσεις τα πλεονάσματα αποθηκεύονταν ή καταστρέφονταν (π.χ. χωματερές), το οποίο συνεπαγόταν σημαντικές εσωτερικές επιδοτήσεις. Το αποτέλεσμα ήταν η τεράστια επιβάρυνση του κοινοτικού προϋπολογισμού, σε σημείο εξάντλησης των λεγόμενων 'ίδιων πόρων' της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Ε.Κ.). Παράλληλα, οι σχέσεις μεταξύ της Ε.Κ. και αργότερα της Ε.Ε. και των διεθνών εταίρων της, ιδιαίτερα όπως αυτές εκφράζονταν στις διαπραγματεύσεις της GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) στα πλαίσια του λεγόμενου Γύρου της Ουρουγουάης, είχαν επιδεινωθεί σοβαρότατα, λόγω της εκτόπισης των αγροτικών προϊόντων μιας σειράς χωρών από τις διεθνείς αγορές. Οι εμπορικοί εταίροι της Ε.Ε. συνεπώς εξασκούσαν μεγάλες πιέσεις για τη μείωση της 'εξωτερικής προστασίας' των αγροτικών προϊόντων της Ένωσης (δηλαδή τόσο των υψηλών δασμών στα σύνορά της, όσο και των υψηλών εξαγωγικών επιδοτήσεων) ([http 8](http://8)).

Από την ανάλυση της σχετικής ερώτησης προκύπτει ότι το 85,67% δεν γνωρίζει για την πρώτη αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής του 1992 σε αντίθεση με το 14,33% που είναι ενήμερο.

Σχήμα 5.8. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με το πότε χρονολογείται η πρώτη αναμόρφωση της ΚΑΠ.

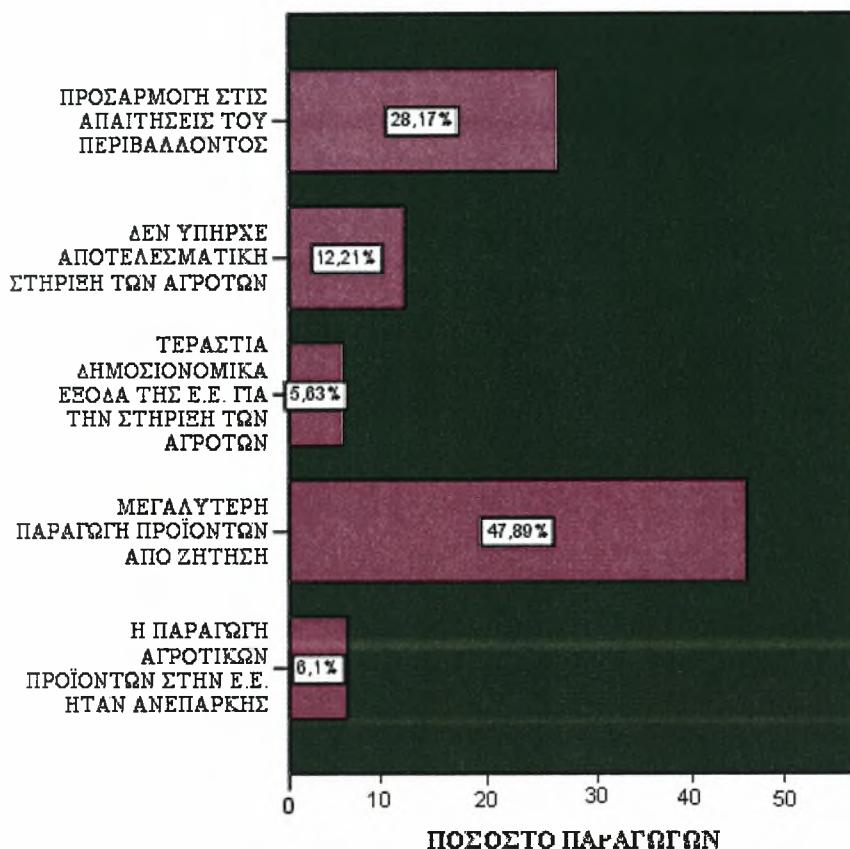
Η πρώτη ριζική αναθεώρηση της ΚΑΠ πραγματοποιήθηκε το 1992 και έμεινε γνωστή ως ‘Αναθεώρηση MacSharry’, από το όνομα του τότε Επιτρόπου γεωργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η αναθεώρηση του 1992 στόχευε εν μέρει στην ικανοποίηση των αιτημάτων των εμπορικών εταίρων της Κοινότητας στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης και συνέβαλε ουσιαστικά στη λύση των διαπραγματεύσεων αυτών. Οι αλλαγές αφορούσαν στη μείωση των ‘θεσμικών τιμών’ μιας σειράς ‘προβληματικών’ αγροτικών προϊόντων, με επικέντρωση στα σιτηρά, η υπερπαραγωγή των οποίων δημιουργούσε έντονα προβλήματα και πιέσεις στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η μείωση της στήριξης επιτεύχθηκε με την εισαγωγή μέτρων περιορισμού της παραγωγής, μέσω της προαιρετικής, αρχικά, και υποχρεωτικής στη συνέχεια παύσης της καλλιέργειας –

γνωστής ως set-aside – σύμφωνα με την οποία οι αγρότες έπρεπε να αφήσουν μέρος της γης τους ακαλλιέργητη, τηρώντας ταυτόχρονα κάποιες περιβαλλοντικές προδιαγραφές. Παράλληλα με τα όρια στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις, θεσπίστηκαν μέτρα περιορισμού του αριθμού των ζώων (με βάση τα οποία οι αγρότες θα μπορούσαν να διεκδικήσουν ενισχύσεις). Η μη-συμμόρφωση συνεπαγόταν κυρώσεις με πρόστιμα, που ισοδυναμούσαν με τη μη-χορήγηση των ενισχύσεων (Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2005).

Η μείωση στη στήριξη των τιμών συνοδεύτηκε από την εισαγωγή του μέτρου των άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων, ένα μεταβατικό είδος ενισχύσεων που θα λειτουργούσε ως αποζημίωση στους παραγωγούς που θίγονταν από τη μείωση των τιμών των προϊόντων τους (βασικά στους μεγαλοπαραγωγούς σιτηρών). Οι άμεσες ενισχύσεις εισήγαγαν και την έννοια της αποσύνδεσης της παραγωγής από τη στήριξη των τιμών μέσω των επιδοτήσεων (γνωστή ως decoupling). Η ιδέα ήταν ότι οι παραγωγοί θα λάβαιναν μια αποζημίωση, που θα αντιστοιχούσε στο εισόδημα που είχαν στο παρελθόν (με μια συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς). Εξασφαλίζοντας αυτό το ελάχιστο εισόδημα, οι παραγωγοί, αντί να στοχεύουν στη λήψη της επιδότησης, θα στόχευαν στην παραγωγή προϊόντων που ικανοποιούσαν τις ανάγκες αγοράς. Έτσι, θα ενισχυόταν η επιχειρηματικότητα στον αγροτικό τομέα. Μέσω του θεσμού των άμεσων εισοδηματικών ενισχύσεων, η μεταρρύθμιση του 1992 εισήγαγε και ένα άλλο σημαντικό στοιχείο για την υλοποίηση της ΚΑΠ: την απλοποίηση της εφαρμογής της, μέσω της απλοποίησης του νομοθετικού πλαισίου - με τη συγχώνευση κανονισμών και τη διευκόλυνση της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων των αγροτών.

Η αναθεώρηση MacSharry εισήγαγε για πρώτη φορά και μια περιβαλλοντική διάσταση στην ΚΑΠ, μέσω των Συνοδευτικών Μέτρων που περιλάμβαναν περιβαλλοντικούς κανονισμούς και τα οποία θα χρηματοδοτούνταν από το σκέλος Εγγυήσεων του Γεωργικού Ταμείου (Caraveli 1998).

Σχετικά με τους λόγους για τους οποίους έγινε η πρώτη αναμόρφωση της ΚΑΠ, το 47,89% των ερωτηθέντων απάντησε ότι έγινε επειδή η παραγωγή των προϊόντων ήταν μεγαλύτερη από τη ζήτηση, το 28,17% δήλωσε ότι έγινε για περιβαλλοντικούς λόγους, το 12,21% επειδή δεν υπήρχε αποτελεσματική στήριξη των αγροτών, το 6,1% επειδή η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στη Ε.Ε. ήταν ανεπαρκής και το υπόλοιπο 5,63% ότι τα δημοσιονομικά έξοδα της Ε.Ε. ήταν τεράστια για την στήριξη των αγροτών.

Σχήμα 5.9. Απαντήσεις των αγροτών όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους έγινε η πρώτη αναμόρφωση της ΚΑΠ το 1992.

Ερώτηση 13: Ποιες άλλες αναμορφώσεις της ΚΑΠ έχουν γίνει;

Η σημερινή μορφή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής είναι αποτέλεσμα της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας που ξεκίνησε με το έγγραφο COM(83) 500 ακολουθούμενο από την Πράσινη Βίβλο που υπέβαλε η Επιτροπή το 1985. Τα μέτρα που ελήφθησαν από το 1984 μέχρι το 1988 και αποτελούν το πρώτο στάδιο των μεταρρυθμίσεων ήταν τα ακόλουθα:

- Στον τομέα της πολιτικής αγορών και τιμών (ΚΟΑ), αποφασίστηκε το πάγωμα των θεσμικών τιμών και η μείωση ορισμένων συστημάτων εγγύησης που παρείχαν οι ΚΟΑ με σκοπό την εφαρμογή της «δημοσιονομικής» πειθαρχίας (καθιέρωση των «σταθεροποιητών» με τη μορφή ποσοστώσεων

και άλλων περιορισμών στην παραγωγή, προσωρινή και ποσοτική μείωση της παρέμβασης)

- Στον τομέα της κοινωνικο-διαρθρωτικής πολιτικής, αποφασίστηκε ο εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων έτσι ώστε, να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν μια όλο και πιο περιοριστική πολιτική τιμών και αγορών

Παρ' όλες τις παραπάνω αποφάσεις δεν βελτιώθηκε σημαντικά η κατάσταση της γεωργίας με αποτέλεσμα να ξεσπάσει η μεγάλη οικονομική κρίση της Κοινότητας το 1987. Κατά το δεύτερο στάδιο, οι αποφάσεις του Συμβουλίου (Μάιος του 1988) ήταν:

- Αύξηση των ιδίων πόρων και εφαρμογή μιας «δημοσιονομικής» πειθαρχίας σαφώς πιο αυστηρής από την προηγούμενη (ετήσια αύξηση των γεωργικών δαπανών του Τμήματος Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ μικρότερη της αύξησης των ιδίων πόρων)
- Διπλασιασμός της χρηματοδότησης των διαρθρωτικών κεφαλαίων κατά την περίοδο 1988-1993
- Επέκταση των «σταθεροποιητών» (του προϋπολογισμού σε όλους σχεδόν τους τομείς, με τη θέσπιση των ανωτάτων εγγυημένων ποσοτήτων (ΑΕΠ) πέρα των οποίων μειώνονται οι θεσμικές τιμές και οι εγγυήσεις. Σε ορισμένα προϊόντα επιβάλλεται η συνυπευθυνότητα
- Τέλος, αποφασίστηκαν κοινωνικο-διαρθρωτικά μέσα συμπληρωματικού χαρακτήρα με στόχο να συμβάλλουν στην εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης με την μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων καθώς και να αποζημιώσουν τους γεωργούς για τις αρνητικές συνέπειες των σταθεροποιητών επί του εισοδήματός τους.

Το Φεβρουάριο του 1991 η Επιτροπή παρουσιάζει έγγραφο προβληματισμού (που αποτελεί το τρίτο στάδιο) με τίτλο, 'Ανακοίνωση σχετικά με την εξέλιξη και το μέλλον της ΚΑΠ' στο οποίο εκφράζει την πρόθεσή της να προβεί σε μια πιο ριζική αναθεώρηση των μηχανισμών αγοράς, καταλήγοντας έτσι στην αναθεώρηση της ΚΑΠ του 1992 (Πολύμερος 2001)

Οι εξελίξεις μέσα από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ώθησαν την ενοποιητική διαδικασία προς τα εμπρός, με παράλληλη διατήρηση του κοινοτικού κεκτημένου (acquis communautaire). Μετά

από δυο διαδοχικές διευρύνσεις, η ενιαία αγορά έχει προχωρήσει δυναμικά, τα διαρθρωτικά ταμεία (Ταμείο Συνοχής, Κοινωνικό Ταμείο κ.λπ.) εκφράζουν την πολιτική συνοχής προς τις Περιφέρειες. Χώρες όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία επωφελούνται από τις κοινοτικές πολιτικές και κυρίως σε έργα προστασίας του περιβάλλοντος, μεταφορών, οδικών δικτύων. Οι εργασίες της Διακυβερνητικής Διάσκεψης αποτελούν σημαντικό βήμα προς την Ευρώπη των Πολιτών, συμβάλλουν στην διεύρυνση ενός κοινού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Στα θεσμικά ζητήματα όμως και στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική παρουσιάζονται κενά και αδυναμίες που δεν καθιστούν προς το παρόν αρκετά αποτελεσματική την Ευρωπαϊκή παρουσία στον κόσμο. Με την Agenda 2000 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί να προσδώσει ουσιαστικό νόημα στα σημεία εκείνα που παρουσιάζουν θεσμικά κενά.

Στο νέο σκηνικό του τέλους της χιλιετίας, που φέρει τη σφραγίδα της μελλοντικής ένταξης των Χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της αναθεώρησης των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών του ΠΟΕ κ.λπ., απαιτείται να υπάρξει αναπροσανατολισμός της ΚΑΠ, με σεβασμό στη στρατηγική που εγκρίθηκε το 1992. Ο στόχος αυτός συνίσταται στην παγίωση, στο πλαίσιο μιας όλο και πιο προσανατολισμένης προς την αγορά πολιτικής, του ευρωπαϊκού αγροτικού μοντέλου, ενδυναμώνοντας ταυτόχρονα τρεις βασικές λειτουργίες της γεωργίας, δηλαδή την οικονομική, τη χωροταξική και την περιβαλλοντική:

Η οικονομική της λειτουργία αναφέρεται στον παραδοσιακό παραγωγικό ρόλο της γεωργίας, ο οποίος συνίσταται στην παραγωγή τροφίμων για τους καταναλωτές και πρώτων υλών για τη βιομηχανία, που συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και την βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου.

Η χωροταξική της λειτουργία βασίζεται στη διαφοροποίηση, εφόσον η γεωργία συμπληρώνεται από άλλες δραστηριότητες, όπως η βιομηχανία, το εμπόριο ή ο τουρισμός.

Η περιβαλλοντική της λειτουργία αφορά τη διατήρηση των ειδών και την προστασία της βιοποικιλότητας και του τοπίου, στο πλαίσιο μιας βιώσιμης γεωργικής ανάπτυξης, μέσω της ενθάρρυνσης γεωργικών πρακτικών που σέβονται το περιβάλλον.

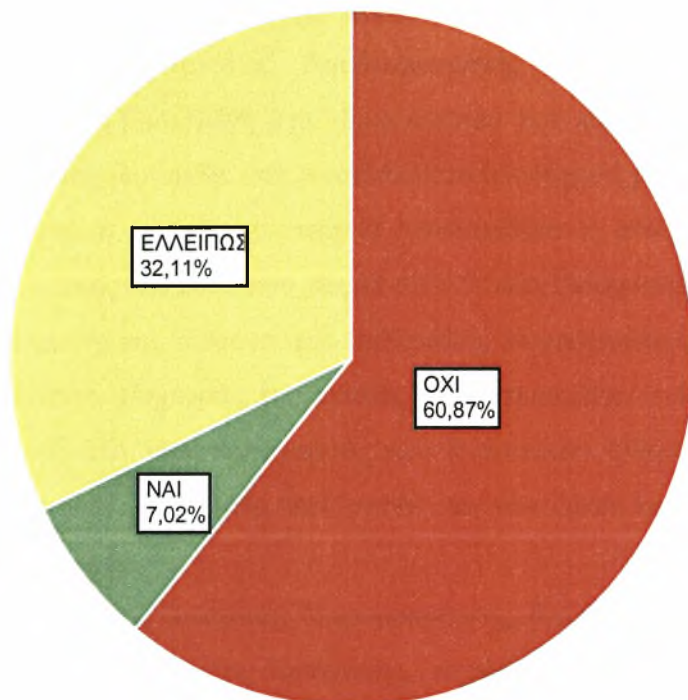
Η Ατζέντα 2000 που παρουσιάστηκε το 1997/98, αποτέλεσε ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή. Μετά το έγγραφο αυτό, ακολούθησαν κανονιστικές

προτάσεις που σε γενικές γραμμές υποστήριξε το προαναφερθέν Συμβούλιο του Βερολίνου, το 1999, και οι οποίες αφορούσαν:

- τις αρόσιμες καλλιέργειες: νέα μείωση των θεσμοθετημένων τιμών κατά 20%, που (εν μέρει) αντισταθμίστηκε από την αύξηση των άμεσων ενισχύσεων και την ευθυγράμμιση, σε τρεις φάσεις, του καθεστώτος των ελαιούχων σπόρων, σύμφωνα με αυτό των σιτηρών
- το βόειο κρέας: μείωση της τιμής κατά 20%, καθιέρωση, από την 1η Ιουλίου του 2002, του συστήματος του "διχτού ασφαλείας" που υποκατέστησε το καθεστώς των κρατικών παρεμβάσεων, και αύξηση των ανά κεφαλή επιδοτήσεων
- τον γαλακτοκομικό τομέα: μείωση των θεσμοθετημένων τιμών κατά 15%, από το 2005/2006, έναντι της χορήγησης ενίσχυσης ανά αγελάδα γαλακτοπαραγωγής
- την ανάπτυξη της υπαίθρου
- την εισαγωγή της προαιρετικής προσαρμογής, από πλευράς κρατών μελών, των άμεσων ενισχύσεων προς τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

Οι προτάσεις αυτές συνέπεσαν με τις μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησαν σε ορισμένους τυπικούς τομείς της Νότιας Ευρώπης, όπως το ελαιόλαδο, ο καπνός, ο οίνος και οι μπανάνες (στην τελευταία περίπτωση μετά την απόφαση της επιτροπής διακανονισμού διαφορών του ΠΟΕ). Ο πρώτος χρόνος εφαρμογής της ΚΑΠ της Ατζέντα 2000 χαρακτηρίστηκε από τη συνέχιση των μεταρρυθμιστικών διαδικασιών (του λιναριού και της κάνναβης, που ολοκληρώθηκαν, ή της ζάχαρης, του ρυζιού, του βάμβακα και των οπωροκηπευτικών, που βρίσκονται σε εξέλιξη). Αναμένονται και άλλες αλλαγές, οι οποίες θα εξαρτηθούν κυρίως τόσο από την πρόοδο και το περιεχόμενο των γεωργικών διαπραγματεύσεων που ξεκίνησαν τον Μάρτιο του 2000 στους κόλπους του ΠΟΕ, όσο και από τη μελλοντική διεύρυνση της Ένωσης (<http> 36).

Οι απαντήσεις και η γνώση των αγροτών για τις λοιπές αναμορφώσεις της ΚΑΠ, όπως φαίνεται και στο σχήμα 5.10, δεν μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικές. Το 60,87% έχει πλήρη άγνοια των αναθεωρήσεων, το 32,11% γνωρίζει ελλιπώς για τις τελευταίες εξελίξεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής ενώ μόνο το 7,02% είναι επαρκώς ενημερωμένο.

Σχήμα 5.10. Ενημέρωση των αγροτών σχετικά με τις άλλες αναμορφώσεις της ΚΑΠ.

Η τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ πραγματοποιήθηκε το 2003, κατά την οποία οι περισσότερες ενισχύσεις του παρελθόντος ενοποιήθηκαν σε μία, την Ενιαία Ενίσχυση. Η Ενιαία Ενίσχυση αντικατέστησε τις παλιές ξεχωριστές ενισχύσεις στα σιτηρά, ελαιούχα, πρωτεϊνούχα, όσπρια, ρύζι, σπόρους σποράς, αποξηραμένες ζωοτροφές, βαμβάκι, ελαιόλαδο, καπνό, βόειο κρέας και τεύτλα. Το γάλα θα ενταχθεί από το 2007. Έμειναν δηλαδή, προσωρινά απ' έξω τα νωπά και μεταποιημένα οπωροκηπευτικά καθώς και τα αμπελοοινικά προϊόντα, που θα συμπεριληφθούν αργότερα.

Η Ενιαία Ενίσχυση αποφασίστηκε να χορηγείται κατ' έτος ασχέτως είδους και ύψους της παραγωγής (γι' αυτό και ονομάστηκε αποσυνδεδεμένη ή αποδεσμευμένη). Η αξία της ανά δικαιούχο παραγωγό εξαρτάται από το ύψος των ενισχύσεων που είχαν εισπραχθεί κατά την τριετία 2000-2002. Ο λόγος που προβλήθηκε στα πλαίσια των συζητήσεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) ήταν να μη

βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση οι παραγωγοί της Ε.Ε., με άμεση στήριξη της παραγωγής τους, έναντι άλλων φτωχών χωρών. Ενώ οι αγρότες της Ε.Ε. διατηρούν πλέον τις επιδοτήσεις τους, που θα καταβάλλονται όμως με άλλο τρόπο. Έτσι η πληρωμή αυτής της «Ενιαίας Αποδεσμευμένης Ενίσχυσης» στους αγρότες-κτηνοτρόφους, είναι βασισμένη στα «δικαιώματα» των παραγωγών, που αποτελούν τον τίτλο βάσει του οποίου θα τους καταβάλλεται η ενίσχυση μέχρι το 2013.

Πέντε ακόμη σημαντικά στοιχεία περιλαμβάνει η αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής του 2003 που οδηγεί στην Ενιαία Ενίσχυση:

- Η εισαγωγή της έννοιας της πολλαπλής συμμόρφωσης που σημαίνει ότι προϋπόθεση πληρωμής της ενιαίας αποδεσμευμένης ενίσχυσης αποτελεί ο σεβασμός από τους παραγωγούς των Κοινοτικών Οδηγιών σχετικών με τη δημόσια υγεία, την υγεία των φυτών και των ζώων και την προστασία του περιβάλλοντος
- Η εισαγωγή της δυναμικής διαφοροποίησης, δηλαδή της παρακράτησης από κάθε δικαιούχο Ενιαίας Ενίσχυσης, μικρού ποσοστού κάθε χρόνο (3% το 2005, 4% το 2006 και 5% από το 2007 και μετά) που προορίζεται για τη χρηματοδότηση του Δεύτερου Πυλώνα, δηλαδή των μέτρων και προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης. Όμως το ποσοστό αυτό που παρακρατείται, επιστρέφεται, το αργότερο μέχρι 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους, στους παραγωγούς για το μέρος της ετήσιας ενίσχυσής του μέχρι 5.000 €
- Η δημιουργία εθνικού αποθέματος για την κατανομή νέων δικαιωμάτων Ενιαίας Ενίσχυσης σε νέους αγρότες και επενδυτές, οι οποίοι ξεκίνησαν τη γεωργική δραστηριότητα τους μετά την περίοδο αναφοράς, δηλαδή από το 2003. Για τη δημιουργία του εθνικού αποθέματος προβλέπεται από τον Κοινοτικό Κανονισμό ομοιόμορφο ποσοστό μείωσης, μέχρι 3%, επί της αξίας των δικαιωμάτων της Ενιαίας Ενίσχυσης
- Χρηματοδότηση προγραμμάτων ποιότητας και οργανώσεων ελαιουργικών φορέων, ως κίνητρο ανταγωνιστικότητας, σε τομείς για τους οποίους επιδιώκεται η παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, ή η στροφή της παραγωγής σε προϊόντα ονομασίας προέλευσης, γεωγραφικής ένδειξης, ολοκληρωμένης διαχείρισης κλπ. στα οποία μπορούν να μετέχουν όλοι οι παραγωγοί, ανεξαρτήτως αν είναι κάτοχοι δικαιωμάτων της Ενιαίας Ενίσχυσης

- Η εισαγωγή του συστήματος παροχής Γεωργικών Συμβουλών με κοινοτική χρηματοδότηση, που θα ξεκινήσει στη χώρα μας από τον Ιανουάριο 2007 ([http 37](http://37)).

Ερώτηση 14: Ποια η άποψή σας για την ένταξη των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις επιπτώσεις της στην Αγροτική Πολιτική;

Από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας το 1952 από έξι μέλη, σήμερα υπάρχουν 27 κράτη-μέλη. Έχουν γίνει έξι διευρύνσεις, με την μεγαλύτερη την 1^η Μαΐου 2004, όταν 10 κράτη προσχώρησαν στην Ένωση (8 χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης: Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία, Σλοβενία, Εσθονία, Λιθουανία, Λετονία και 2 χώρες της Μεσογείου: η Κύπρος και η Μάλτα), και την πιο πρόσφατη την 1^η Ιανουαρίου 2007, όταν ενώθηκε η Βουλγαρία και η Ρουμάνια.

Η καταρχήν απόφαση σχετικά με την προοπτική διεύρυνσης της Ένωσης ελήφθη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το οποίο καθόρισε τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούν οι υποψήφιες χώρες πριν από την προσχώρησή τους.

Τα κριτήρια αυτά αφορούν:

- στην ύπαρξη σταθερών θεσμών οι οποίοι να εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα δικαιώματα του ανθρώπου, το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων (πολιτικό κριτήριο),
- στην ύπαρξη βιώσιμης οικονομίας της αγοράς καθώς και την ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οικονομικό κριτήριο),
- στην ικανότητα της υποψήφιας χώρας να επωμιστεί τις υποχρεώσεις της ως μέλος και, ειδικότερα, να υιοθετήσει τους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης (κριτήριο της υιοθέτησης του κοινοτικού κεκτημένου).

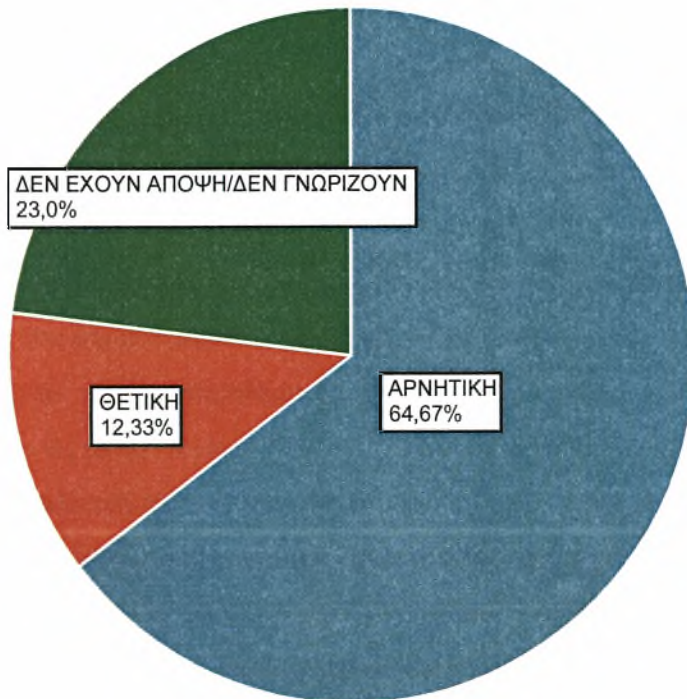
Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κυρίως η Επιτροπή έδωσαν μεγάλη βαρύτητα σε ότι αφορά στους όρους λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, και ειδικότερα στα θέματα της ελεύθερης διακίνησης αγαθών υπηρεσιών και κεφαλαίων αλλά και στην ελευθερία εγκατάστασης, θέματα για τα οποία οι υποψήφιες χώρες

χρειάστηκε να προσαρμόσουν τις εθνικές τους νομοθεσίες ώστε να τηρήσουν τα κριτήρια που επέβαλε η Ε.Ε. σχετικά με το άνοιγμα των δημόσιων προμηθειών, του ανταγωνισμού, την «αποδόμηση» των κρατικών ενισχύσεων αλλά και την απελευθέρωση των εμπορικών ανταλλαγών στα αγαθά, τις υπηρεσίες και τις κινήσεις κεφαλαίων (ο συσχετισμός δυνάμεων ήταν τέτοιος που ελάχιστες παραχωρήσεις έγιναν στις υποψήφιες χώρες).

Σημαντική πρόκληση για την κοινή γεωργική πολιτική (ΚΑΠ) αποτελεί η σπουδαιότητα του γεωργικού τομέα στα νέα κράτη-μέλη, τόσο σε όρους απασχόλησης όσο και σε όρους συμβολής στο ΑΕΠ. Το μερίδιο απασχόλησης στην γεωργία ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης είναι μεγαλύτερο από το ένα πέμπτο (22%), σε σύγκριση με το ένα εικοστό (5%) που αντιπροσωπεύει την Ε.Ε. των 15, ενώ η παραγωγικότητα του αγροτικού τομέα στην Ε.Ε. των 15 είναι πέντε φορές υψηλότερη σε σχέση με τις χώρες αυτές. Η εξέλιξη του γεωργικού τομέα στις χώρες αυτές θα επηρεάσει τις μακροοικονομικές επιδόσεις αλλά θα έχει κυρίως σημαντικές επιπτώσεις σε κοινωνικό και περιφερειακό επίπεδο, αν ληφθεί υπόψη ότι στα νέα κράτη μέλη η φτώχεια αφορά σε μεγάλο βαθμό, τις αγροτικές περιοχές.

Ωστόσο, η ΕΕ των 15 αποφάσισε ότι οι γεωργοί των νέων κρατών μελών δεν θα επωφελούνται με τον ίδιο τρόπο παρά μόνο μετά από μία δεκαετία, ενώ καλούνται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό ενός γεωργικού τομέα με υπερσύγχρονες δομές, οι οποίες στηρίχτηκαν επί δεκαετίες στην ΚΑΠ. Έτσι, δεδομένης της χαμηλότερης παραγωγικότητας τίθεται το ερώτημα των συνθηκών και των όρων εκσυγχρονισμού και επιβίωσης του αγροτικού τομέα των δέκα νέων χωρών ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το παράδοξο είναι ότι η μόνη κοινή πολιτική που υπάρχει με κοινωνική διάσταση δεν θα εφαρμοστεί για μία δεκαετία στις χώρες αυτές, γεγονός που θα οδηγήσει, ενδεχομένως, στην μείωση του μεγάλου αγροτικού πληθυσμού σε χώρες, όπως για παράδειγμα η Πολωνία και η Λιθουανία. Σοβαρό ενδεχόμενο μίας τέτοιας εξέλιξης αποτελεί η μαζική εγκατάλειψη του αγροτικού τομέα, η οποία θα προκαλέσει κύματα μετανάστευσης, εάν μάλιστα αυτό γίνει μαζικά και σε χώρες που έχουν ήδη πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, όπως η Πολωνία (<http> 38).

Στο ερώτημα σχετικά με την ένταξη των νέων χωρών στην Ε.Ε. και τις επιπτώσεις της στην Αγροτική Πολιτική το 64,67% του συνολικού δείγματος έχει αρνητική άποψη, το 23% δεν ήταν ικανό να εκφέρει γνώμη ενώ το υπόλοιπο 12,33% απάντησε θετικά.

Σχήμα 5.11. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με την ένταξη νέων χωρών στην Ε.Ε. και τις επιπτώσεις στην Αγροτική Πολιτική.

Η άποψη αυτή των αγροτών πιθανότατα σχετίζεται με την εκτίμηση ότι η Νέα ΚΑΠ είναι δυσμενέστερη από την προηγούμενη, καθώς με την είσοδο των 12 νέων χωρών, τα χρήματα που διέθετε η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη γεωργία στις 15 χώρες, τώρα θα μοιράζονται σε 27.

Οι χώρες της Κεντρικής & Ανατολικής Ευρώπης παρουσιάζουν χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα, οι οικονομίες τους είναι εξαρτημένες από την γεωργία, δεν υπάρχει κατάλληλο δίκτυο στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας. Οι υποψήφιες χώρες παρουσιάζουν έντονα περιφερειακά προβλήματα και αδυναμία άσκησης πολιτικής σε σχέση με τους ανθρώπινους πόρους, που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στις πολιτικές που εφαρμόστηκαν επί δεκαετίες, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος διεύρυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων. Μια διευρυμένη εσωτερική αγορά θα προσφέρει μεγαλύτερες ευκαιρίες στους τομείς της παραγωγής,

στην απασχόληση, θα οδηγήσει σε τόνωση της ανάπτυξης στις υποψήφιες χώρες (<http> 39).

Ερώτηση 15: Ποια η άποσή σας για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα;

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) σχηματίστηκε το 1994 μετά την ολοκλήρωση του διαπραγματευτικού "Γύρου της Ουρουγουάης" και αναδύθηκε ως ο τρίτος πυλώνας της μεταπολεμικής οικονομικής τάξης. Παρόλο που γενικά παρουσιάζεται ως απλή συνέχιση της GATT, ο ΠΟΕ στην πραγματικότητα εισήγαγε μια θεμελιώδη αλλαγή στην οργάνωση του παγκόσμιου εμπορίου. Η GATT έπαψε να είναι ένα αναποτελεσματικό εμπορικό επιμελητήριο και έχει μεταμορφωθεί σε ισχυρό εργαλείο για την αναδιάρθρωση της παγκόσμιας αγοράς προς το εμπορικό και χρηματιστικό συμφέρον των κυρίαρχων δυνάμεων, με κύριο στόχο τη διατήρηση της υπεροχής της οικονομίας των ΗΠΑ, οι οποίες βρίσκονται αντιμέτωπες με το μεγαλύτερο εμπορικό έλλειμμα στην παγκόσμια ιστορία.

Θεωρητικά, η GATT υποτίθεται ότι διευρύνει τις διεθνείς ανταλλαγές, πράγμα που γενικά πιστεύεται ότι είναι προς όφελος όλων των χωρών και δεν βλάπτει κανέναν. Άσχετα όμως από τη ρητορεία περί ελεύθερου εμπορίου, ο πραγματικός της ρόλος είναι να ενσωματώσει τις αδέσμευτες χώρες και τις χώρες του πρώην ανατολικού συνασπισμού σε μια απεριόριστη αγορά για τα προϊόντα ενός επίλεκτου ομίλου ανεπτυγμένων χωρών, να καταργήσει την προστατευτική εθνική πολιτική των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών υπέρ της καθιέρωσης θεσμικών εγγυήσεων για τη συστηματική λεηλασία της αγοράς κάθε χώρας και να παράσχει στις επίλεκτες αυτές χώρες ασυλία από οποιαδήποτε απειλή ανταγωνισμού που ίσως προκύψει κατ' αυτό τον τρόπο (<http> 40).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το πρώτο βήμα για την απελευθέρωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων έγινε με τη γεωργική συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης (ΑοΑ), το 1995, που αποτέλεσε την πρώτη αμιγώς γεωργική συμφωνία σε πολυμερές επίπεδο, για την περίοδο μέχρι το 2000. Η ΑοΑ σχεδιάστηκε από τις Η.Π.Α. και την Ε.Ε. (οι δύο μεγαλύτεροι εξαγωγείς τροφίμων), κάτω από την πίεση των υπόλοιπων χωρών με μεγάλες εξαγωγές τροφίμων και των επιχειρήσεων του κλάδου προκειμένου να εξασφαλίσουν τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη για τους ίδιους.

Η συμφωνία αυτή (ΑοΑ), προβλέπει δεσμεύσεις, κανόνες και πειθαρχίες σε τρεις πυλώνες, όπως συνήθως χαρακτηρίζονται. Οι πυλώνες αυτοί είναι ο πυλώνας της πρόσβασης στην αγορά, που αφορά κυρίως τους δασμούς, του ανταγωνισμού στις εξαγωγές, που αφορά στις εξαγωγικές επιδοτήσεις και αυτός της εσωτερικής στήριξης, που έχει να κάνει με τις επιδοτήσεις στους παραγωγούς. Με βάση αυτά που συμφωνήθηκαν, τα μέλη του ΠΟΕ υποχρεώνονται να προσαρμόσουν την αγροτική τους πολιτική.

1. Πρόσβαση στην αγορά: Η προστασία από τις εισαγωγές διασφαλίζεται πλέον μόνο με δασμούς, αφού τα μη δασμολογικά μέτρα, όπως για παράδειγμα οι ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές ή τα αντισταθμιστικά τέλη που προέβλεπε η ΚΑΠ μετατράπηκαν σε ισοδύναμους δασμούς με μία διαδικασία που ονομάστηκε δασμοποίηση. Η επαναφορά τους ή/και η επιβολή νέων απαγορεύτηκε από τη συμφωνία. Μετά τη δασμοποίηση καθορίστηκαν σταδιακές μειώσεις των δασμών (κάτι που αποτελεί βασικό κανόνα της GATT). Για την αποφυγή πρόκλησης σοβαρών διαταραχών στην εσωτερική αγορά προβλέφθηκε η δυνατότητα επιβολής υπό ορισμένους όρους πρόσθετων δασμών (ειδική ρήτρα διασφάλισης).

2. Ανταγωνισμός στις εξαγωγές: Οι εξαγωγικές επιδοτήσεις, σύμφωνα με τους υποστηρικτές του ελεύθερου εμπορίου, αποτελούν τον κυριότερο παράγοντα που προκαλεί στρεβλώσεις στην παγκόσμια αγορά και μειώνει τις διεθνείς τιμές των αγροτικών προϊόντων. Ο καθορισμός δεσμεύσεων για τον περιορισμό τους αποτέλεσε κεντρικό στοιχείο των διαπραγματεύσεων του Γύρου Ουρουγουάης. Καθορίστηκαν συγκεκριμένα ποσοστά μείωσης τόσο του όγκου των επιδοτούμενων εξαγωγών, όσο και των δαπανών εξαγωγικών επιδοτήσεων. Παράλληλα προβλέφθηκαν περιορισμένοι κανόνες για την αποφυγή καταστρατήγησης των δεσμεύσεων μέσω έμμεσων εξαγωγικών ενισχύσεων.

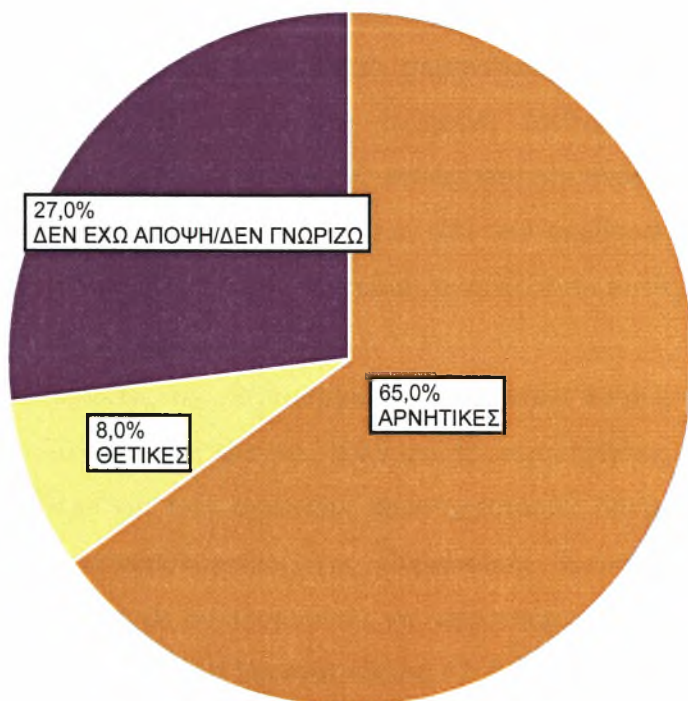
3. Εσωτερική στήριξη: Αφορά στο σύνολο των μέτρων (ενισχύσεων-επιδοτήσεων) που προβλέπουν οι αγροτικές πολιτικές για την χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα (http 41).

Από την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου θα ωφεληθούν κύρια οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών, καθώς τα 2/3 του φτωχού πληθυσμού του πλανήτη ζει σε αγροτικές περιοχές, ενώ το 90% ζει στις αγροτικές περιοχές των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών. Πρέπει να σημειώσουμε ότι, από μία τέτοια εξέλιξη όχι μόνο θα μειώσουν τα αναπτυσσόμενα κράτη την απόσταση που τα χωρίζει από τις

αναπτυγμένες χώρες, αλλά και εντός των αναπτυσσόμενων χωρών περισσότερο ωφελούνται οι πλέον ασθενείς παραγωγικές ομάδες.

Εάν όμως τα οφέλη του ελεύθερου εμπορίου είναι σχεδόν αυταπόδεικτα, τότε που οφείλεται η επιμονή ακόμη και των ισχυρότερων κρατών στον οικονομικό προστατευτισμό; Η απάντηση θα πρέπει να αναζητηθεί στην προτεραιότητα της πολιτικής έναντι της οικονομίας, που υπαγορεύεται από τις πολιτικές πιέσεις των οργανωμένων ομάδων παραγωγών, το εμπορικό ισοζύγιο, και τις προσπάθειες για δημιουργία «εθνικών πρωταθλητών» στη βιομηχανία, τις υπηρεσίες, τον πρωτογενή τομέα (http 42).

Οι στάσεις και οι απόψεις των αγροτών για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις του στον αγροτικό τομέα διαμορφώθηκαν ως εξής: το 65% των ερωτηθέντων έχει αρνητική άποψη, το 27% δεν είχε άποψη ή δεν γνώριζε επί του θέματος και το 8% έχει άποψη θετική.

Σχήμα 5.12. Απαντήσεις των αγροτών για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις του στον αγροτικό τομέα.

Από το 1981 μέχρι σήμερα η Ελλάδα είναι μέλος της ΕΕ και έχει λάβει αρκετά χρηματικά ποσά για την ανάπτυξη της γεωργίας της. Οι καθαρές εισροές για την χώρα μας ήταν περίπου 2 τρισεκατομμύρια δραχμές εκ των οποίων το 1 προοριζόταν για την γεωργία. Όλα τα προηγούμενα χρόνια η Ελλάδα αντιμετώπισε την ΕΕ καθαρά εισπρακτικά, χωρίς να αξιοποιήσει επαρκώς αυτά τα χρήματα.

Ερώτηση 16: Πιστεύετε ότι ο Έλληνας αγρότης οφείλει να είναι ανταγωνιστικός στην παγκοσμιοποιημένη αγορά;

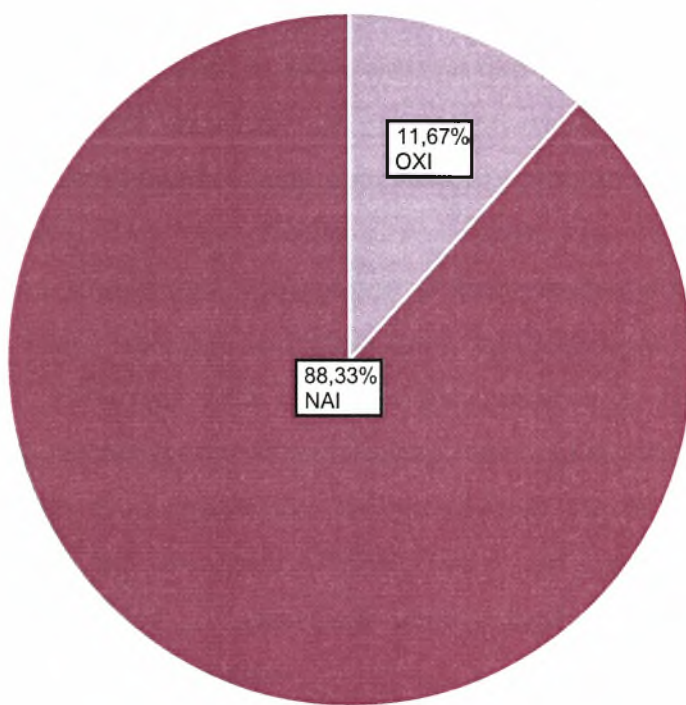
Η παγκοσμιοποίηση είναι η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση, ενσωμάτωση και τριβή μεταξύ ανθρώπων και εταιρειών σε διάφορα μέρη του κόσμου. Είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε ένα σύμπλεγμα σχέσεων στα πεδία της οικονομίας, του εμπορίου, της κοινωνίας, της τεχνολογίας, της κουλτούρας και της πολιτικής. Ο όρος χρησιμοποιείται τουλάχιστον από το 1944.

Η παγκοσμιοποίηση/διεθνοποίηση ταυτίζεται με διάφορες τάσεις οι οποίες έκαναν την εμφάνισή τους ή ενισχύθηκαν σημαντικά μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτές περιλαμβάνουν την αυξημένη διεθνή κινητικότητα αγαθών, χρημάτων, πληροφοριών και ανθρώπων, καθώς και την ανάπτυξη της τεχνολογίας, των οργανισμών, των νομικών συστημάτων και των υποδομών που συνέβαλαν σε αυτή την κινητικότητα. Όμως αμφισβητείται το κατά πόσο αυτές οι τάσεις υπάρχουν πραγματικά.

Οι υποστηρικτές της παγκοσμιοποίησης ασκούν έντονη κριτική σε αρκετές υφιστάμενες πολιτικές, ιδιαίτερα στις πολύ ψηλές επιχορηγήσεις για τη γεωργία στον αναπτυγμένο κόσμο και τους σχετικούς προστατευτικούς δασμούς. Για παράδειγμα, σχεδόν ο μισός προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάει σε αγροτικές επιχορηγήσεις, κυρίως σε μεγαλοαγρότες και αγροεπιχειρήσεις, οι οποίοι αποτελούν ένα ισχυρό λόμπι. Το 2005 η Ιαπωνία έδωσε 47 δισ. δολάρια σε επιχορηγήσεις του αγροτικού της τομέα, σχεδόν τέσσερις φορές περισσότερα χρήματα από τη συνολική βοήθεια που έδωσε σε άλλες χώρες. Οι ΗΠΑ δίνουν 3,9 δισ. δολάρια κάθε χρόνο για να στηρίξουν τον τομέα καλλιέργειας βαμβακιού, ο οποίος περιλαμβάνει 25.000 καλλιεργητές. Αυτό εξαντλεί τα έσοδα του κράτους από φορολογία και αυξάνει τις τιμές για τους καταναλωτές στον αναπτυσσόμενο κόσμο, μειώνει τον ανταγωνισμό και την αποτελεσματικότητα, αποτρέπει τις εξαγωγές από περισσότερο

ανταγωνιστικούς αγροτικούς και άλλους τομείς στον αναπτυσσόμενο κόσμο λόγω των εμποδίων, και υποδαυλίζει τους τομείς στους οποίους οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα.

Οι επικριτές της οικονομικής πτυχής της παγκοσμιοποίησης υποστηρίζουν ότι δεν είναι, όπως δηλώνουν οι υποστηρικτές της, μια αναπόφευκτη διαδικασία η οποία πηγάζει φυσικά από τις οικονομικές ανάγκες όλων. Οι επικριτές συνήθως επισημαίνουν ότι η παγκοσμιοποίηση είναι μια διαδικασία που εξυπηρετεί τα συμφέροντα των εταιρειών, και αντιτάσσουν τη δυνατότητα καθιέρωσης εναλλακτικών θεσμών και πολιτικών, οι οποίοι θα αντιμετωπίσουν τις επιθυμίες των φτωχών και εργατικών τάξεων στον κόσμο, καθώς και τα περιβαλλοντικά θέματα, με πιο δίκαιο και σωστό τρόπο (http 23).

Σχήμα 5.13. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με το αν ο Έλληνας αγρότης οφείλει να γίνει ανταγωνιστικός στην παγκοσμιοποιημένη αγορά.

Παρατηρώντας το σχήμα 5.13 το 88,33% δηλώνει ότι ο Έλληνας αγρότης πρέπει και οφείλει να γίνει ανταγωνιστικός στην παγκοσμιοποιημένη αγορά ενώ το 11,67 κρίνει ότι κάτι τέτοιο δεν είναι απαραίτητο

Το νέο οικονομικό περιβάλλον στην Ευρώπη περιστρέφεται γύρω από την αρχή του ανταγωνισμού. Η Ε.Ε. έχει αποδείξει την ανυποχώρητή της αφοσίωση στις αρχές του, αφού είναι ξεκάθαρο πως ο ανταγωνισμός βελτιώνει την αποτελεσματικότητα, αποφέροντας έτσι μεγάλα οφέλη και στους παραγωγούς και στους καταναλωτές. Υποχρεώνει τους παραγωγούς να αναζητήσουν μεθόδους παραγωγής οι οποίες μειώνουν τα έξοδά τους και ταυτόχρονα βελτιώνουν τη ποιότητα των προϊόντων τους. Αυτό ακριβώς το σημείο είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό του νέου ευρωπαϊκού περιβάλλοντος: το μέλλον του κάθε γεωργού εξαρτάται, όχι από την ποσότητα που παράγει, αλλά, περισσότερο, από την ποιότητα των προϊόντων του. Αυτό είναι το μυστικό της επιβίωσης, και σε αυτό θα πρέπει να εστιαστεί η προσοχή όσων ασχολούνται με την γεωργία.

Η νέα ΚΑΠ έχει, μετά το 2003, στραφεί από την ποσότητα παραγωγής, την οποία επιβράβευε στο παρελθόν με εγγυημένες τιμές, στην επιβράβευση της ποιότητας. Εστιάζεται, ακριβώς, στην ανταγωνιστικότητα και τον εκσυγχρονισμό.

Το κόστος από την ελευθερία που τώρα έχει δοθεί στους αγρότες, φυσιολογικά και μεγάλο είναι, και υπαρκτό. Ο ανταγωνισμός συνεπάγεται και το ότι ορισμένοι θα χάσουν από την διαδικασία αυτή, παρόλο που τα συνολικά κέρδη της κοινωνίας είναι πολύ σημαντικά. Το μεγάλο ζητούμενο για την πολιτεία είναι το πώς θα εφαρμόσει τις αρχές του ανταγωνισμού, κατά τρόπο που να φροντίζει να προστατευτούν αυτοί που χάνουν από τον ανταγωνισμό (<http> 43).

Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής γεωργίας θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω μέτρων μερικά εκ των οποίων αναφέρονται ενδεικτικά παρακάτω:

- Οργανική διασύνδεση και συνεργασία των αγροτικών εκμεταλλεύσεων με τις επιχειρήσεις του ευρύτερου αγροτικού τομέα. Δηλαδή, με τις επιχειρήσεις που εμπορεύονται, επεξεργάζονται και εξάγουν γεωργικά προϊόντα και εκείνες που εφοδιάζουν τους γεωργούς με παραγωγικές εισροές και υπηρεσίες κάθε είδους. Η συνεργασία αυτή θεωρείται κρίσιμος παράγων για τον ορθολογικό προγραμματισμό, τη διεξαγωγή της παραγωγικής διαδικασίας, την εφαρμογή

σύγχρονης τεχνολογίας, τη βελτίωση της ποιότητας και γενικά της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων.

- Ουσιαστική βελτίωση της εφαρμοζόμενης τεχνολογίας στη γεωργική παραγωγή και της παρεχόμενης πληροφόρησης στους αγρότες. Αυτό θα επιτευχθεί με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Συστήματος Στήριξης των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων (επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, γεωργική έρευνα, εφαρμογές και μεταφορά τεχνολογίας, πληροφόρηση - ενημέρωση). Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί ταχεία και ουσιαστική βελτίωση των επαγγελματικών και τεχνικών γνώσεων και των επιχειρηματικών ικανοτήτων των γεωργών. Το γεωργικό επάγγελμα στη σύγχρονη γεωργία είναι από τα πιο απαιτητικά σε επαγγελματικές γνώσεις και σε πληροφόρηση, όσον αφορά στην τεχνολογία, τους θεσμούς και την κατάσταση της αγοράς. Βασικός στόχος του Συστήματος Στήριξης των Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων, πρέπει να είναι η μεταβίβαση στους αγρότες των αναγκαίων επαγγελματικών γνώσεων και η συνεχής στήριξή τους στη λήψη και εφαρμογή ορθολογικών επιχειρηματικών αποφάσεων.
- Εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές. Ο αγροτικός τομέας για να αναπτυχθεί χρειάζεται την αναγκαία υποδομή, αλλά και τη στήριξη από τους άλλους τομείς στον αγροτικό χώρο. Επίσης, η συγκράτηση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές προϋποθέτει τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης σε μη γεωργικές δραστηριότητες και την παροχή στους αγρότες κοινωνικών υπηρεσιών επιπέδου και ποιότητας ζωής.
- Πλήρης αξιοποίηση των πόρων και των δυνατοτήτων που προσφέρονται από την ΚΑΠ και από το Κοινοτικό Πρόγραμμα Στήριξης. Βασική επιδίωξη είναι η δημιουργία των αναγκαίων υποδομών, καθώς και η διαρθρωτική και τεχνολογική προσαρμογή στις νέες συνθήκες
- Παραγωγή υψηλής ποιότητας πρωτογενών και μεταποιημένων προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, καθώς και ασφαλών για την υγεία του καταναλωτή (<http> 44).

Ερώτηση 17: Πιστεύετε ότι η Ε.Ε. οφείλει να συνεχίσει την προστατευτική της πολιτική απέναντι στον αγρότη;

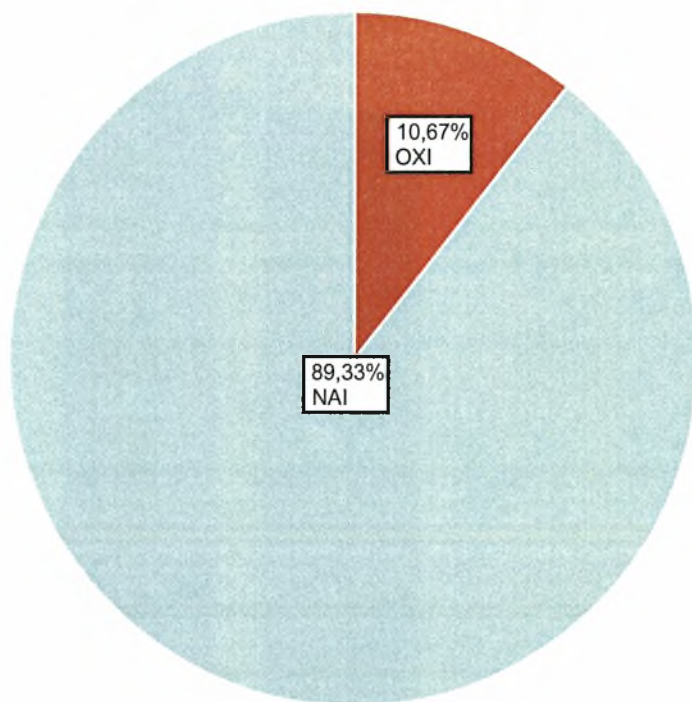
Ερώτηση 18: Αν ναι, με ποιο τρόπο

Η ανάπτυξη της παραγωγικότητας στη γεωργία είναι τόσο μεγάλη που η μείωση της αξίας των αγροτικών προϊόντων οδηγεί αναπόφευκτα και σε πτώση των τιμών στη διεθνή αγορά. Η ΕΕ για να αποφύγει κοινωνικές εντάσεις και εκρήξεις ακολουθεί για τους αγρότες μια προστατευτική πολιτική επιδοτήσεων και οικονομικών ενισχύσεων για να προστατέψει το αγροτικό εισόδημα, αφού ο δευτερογενής τομέας αδυνατεί να απορροφήσει τους ανέργους που θα δημιουργούσε η ευθυγράμμιση με τις τιμές που ισχύουν στη διεθνή αγορά.

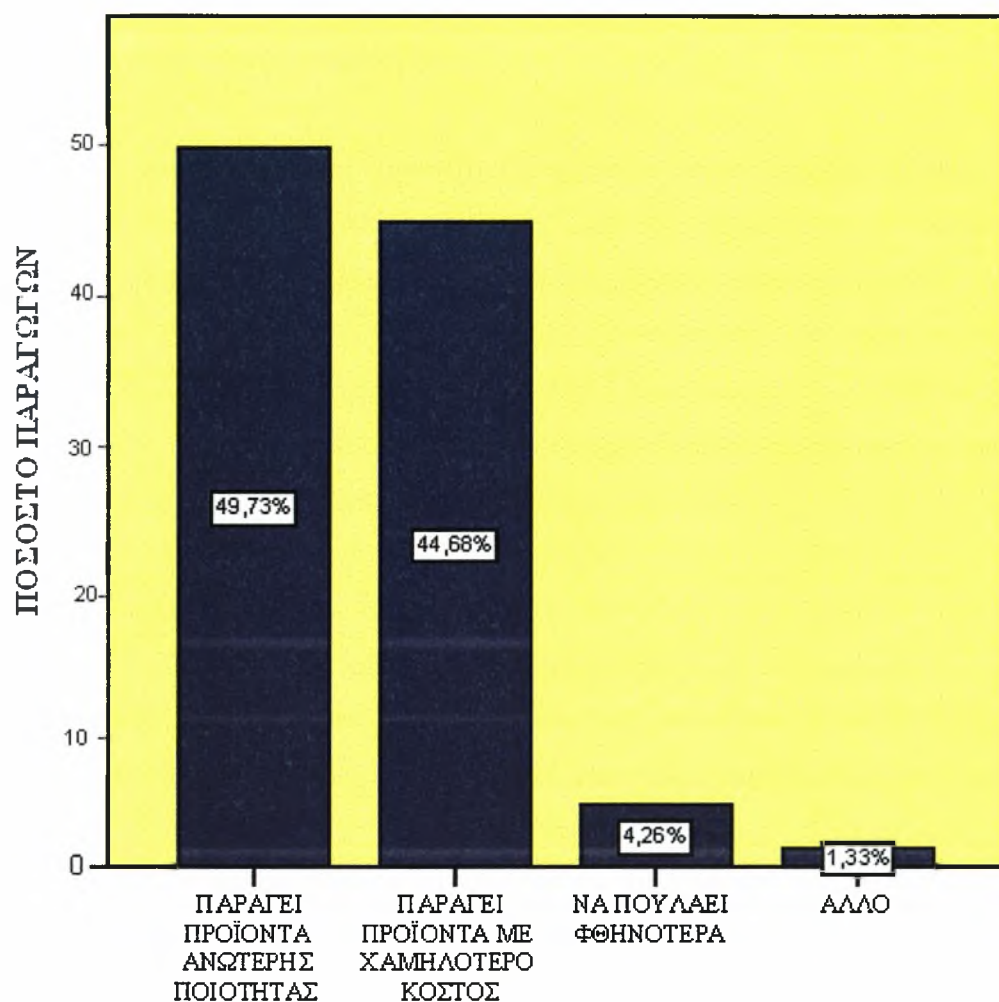
Με τις ποσοτώσεις επιδιώκει να περιορίσει την υπερπαραγωγή ενώ ταυτόχρονα ακολουθεί μια πολιτική μείωσης ή στασιμότητας των επιδοτήσεων με αποτέλεσμα το αγροτικό εισόδημα να μειώνεται λόγω της αύξησης του κόστους παραγωγής εφόσον οι σπόροι, τα φυτοφάρμακα, τα λιπάσματα, τα γεωργικά μηχανήματα γίνονται κάθε χρόνο και πιο ακριβά (http 45).

Η προστατευμένη και στάσιμη από το σύστημα των επιδοτήσεων ελληνική γεωργία πρέπει να μεταβληθεί σε μια διεθνώς ανταγωνιστική αγροτική παραγωγή. Η ανάγκη της ανταγωνιστικότητας πρέπει να οδηγήσει την Ελλάδα σε μια συνολική ανάπτυξη της υπαίθρου στηριγμένη σε μια πολυλειτουργική γεωργία, με παραγωγή ποιοτικών βιολογικών προϊόντων, σε μια ανάπτυξη φιλική στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον.

Η προστασία της αγροτικής παραγωγής, μέσα από τη θεσμοποιημένη Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) αποτέλεσε ένα από τα κύρια θεμέλια της αρχικής ΕΟΚ, στις τρεις πρώτες δεκαετίες της ιστορικής της πορείας, αλλά και ένα από τα πιο δελεαστικά θέλητρά της απέναντι στις τρίτες χώρες. Αναλύοντας τα στοιχεία, το 89,33% πιστεύει ότι η Ε.Ε. οφείλει να συνεχίσει την προστατευτική της πολιτική απέναντι στον αγρότη ενώ το 10,67% πιστεύει το αντίθετο.

Σχήμα 5.14. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με την αναγκαιότητα της συνέχισης της προστατευτικής πολιτικής της Ε.Ε. απέναντι στον αγρότη.

Σχήμα 5.15. Απαντήσεις των αγροτών για το πώς η Ε.Ε. μπορεί να συνεχίσει την προστατευτική της τακτική απέναντί τους.

Από τους αγρότες που απάντησαν καταφατικά στην παραπάνω ερώτηση και συμφωνούν στην προστατευτική τακτική της Ε.Ε. απέναντι στον Έλληνα παραγωγό το 49,73% πιστεύει ότι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την παραγωγή προϊόντων ανώτερης ποιότητας, το 44,68% με την παραγωγή προϊόντων χαμηλότερου κόστους, το 4,26% με το να πουλάει φτηνότερα και το 1,33% με διάφορους άλλους τρόπους (με μεγαλύτερο ύψος επιδοτήσεων, με αύξηση των τιμών πώλησης, με τη δημιουργία καινούργιων αγροτικών επενδύσεων).

Ερώτηση 19: Πιστεύετε ότι το κράτος θα πρέπει να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος;

Το αγροτικό εισόδημα εμφανίζει τα τελευταία χρόνια σημαντική μείωση. Η κυβερνητική πολιτική, οι επιλογές της νέας ΚΑΠ και τα αδιέξοδα του αγροτικού τομέα από τις ασκούμενες πολιτικές έχουν φέρει σε δραματική κατάσταση τον κόσμο της υπαίθρου. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, η συμμετοχή του αγροτικού τομέα στο συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας, από 6,6% το 2000, περιορίστηκε στο 4,7% το 2005. Επίσης σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, η καθαρή αξία παραγωγής στην Ελλάδα σε πραγματικές τιμές (με βάση το 2000=100), ήταν το 2004 γύρω στο 83,5%, σε σχέση με 101,2% το 1994.

Αυτό ωστόσο που αποκαλύπτει με δραματικό τρόπο τη μείωση του αγροτικού εισοδήματος, είναι ο ρυθμός αύξησης των τιμών παραγωγού σε σχέση με το κόστος παραγωγής και τις τιμές καταναλωτή. Την τελευταία πενταετία, το κόστος εισροών (σπόροι, λιπάσματα, ζωοτροφές, καύσιμα, φυτοφάρμακα), αυξάνεται με γρηγορότερο ρυθμό απ' ό,τι οι τιμές των προϊόντων που απολαμβάνει ο παραγωγός. Για παράδειγμα τα κόστος παραγωγής αυξήθηκε το 2003 κατά 3,9%, το 2004 κατά 7,5% και το 2005 κατά 5,1%, ενώ οι τιμές παραγωγού στο ίδιο διάστημα αυξήθηκαν 8,8% το 2003, μειώθηκαν κατά -2% το 2004 και αυξήθηκαν μόλις κατά 3,1% το 2005. Συνολικά το κόστος αυξήθηκε κατά 17,4% και το εισόδημα 10%. Επίσης η Eurostat εκτιμά ότι το αγροτικό εισόδημα σε πραγματικές τιμές, αντιστοιχούσε το 2005 στο 81% μόλις του εισοδήματος του 2000, ενώ το κόστος παραγωγής στο διάστημα 2001-2005 αυξήθηκε κατά 23%. Επίσης τα ενοίκια γης στην Ελλάδα είναι από τα υψηλότερα στην Ε.Ε. (στην καλλιεργήσιμη γη ανέρχονταν 501,7 ευρώ/εκτάριο το 2003, έχοντας αυξηθεί κατά 45 περίπου ευρώ από το 2001). Τέλος σύμφωνα με την ίδια πηγή, το αγροτικό εισόδημα ανά εργαζόμενο πλήρους απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, στο διάστημα 1993-2005 (με μέσο όρο στην ΕΕ των 15=100), κινήθηκε από 89 μονάδες το 1993, σε 100,9 το 2001 και σε 78,8 μονάδες το 2005 (<http> 46).

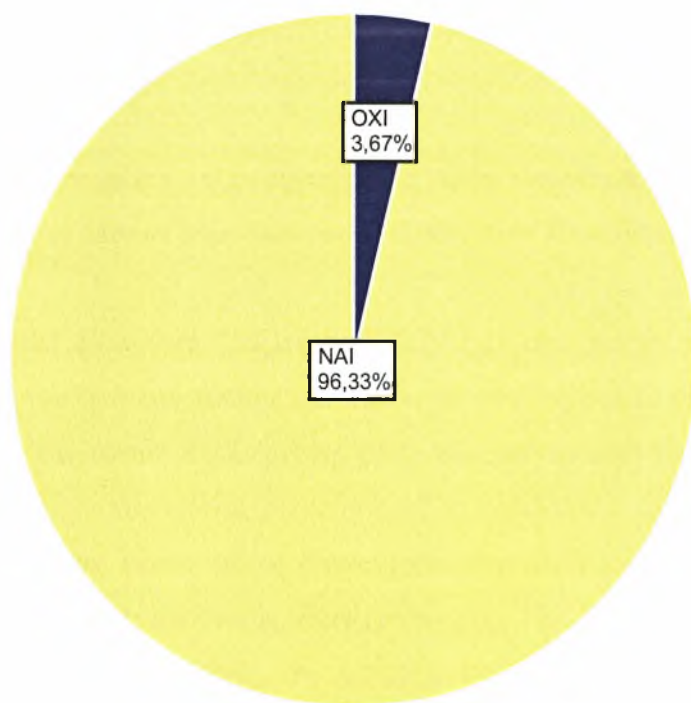
Κατά την δωδεκάμηνη περίοδο Ιούνιος 2006- Ιούνιος 2007 σημειώθηκε μείωση τιμών στα προϊόντα φυτικής παραγωγής (-7,2%) κατά μέσον όρο. Δραστική μείωση είχαν οι τιμές στο ελαιόλαδο (-20,1%) και στα φρέσκα φρούτα (-19,7%), στις πατάτες (-13,1%), στις επιτραπέζιες ελιές (-7,7%) και στα λουλούδια (-6,8%). Όσον αφορά τα προϊόντα ζωικής προέλευσης η μείωση των τιμών που καταγράφηκε το ίδιο

χρονικό διάστημα ήταν μικρή, της τάξης του 0,1% κατά μέσο όρο. Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ παρατηρήθηκε μείωση στο κατσίκισιο κρέας (-4%), το αρνίσιο κρέας (-3%), το χοιρινό (-2,8%) ενώ συνολικά η μείωση των τιμών παραγωγού στα κρέατα είναι -0,5%.

Ωστόσο παρατηρήθηκαν και αυξήσεις κατά +32,6% στα εσπεριδοειδή, στα δημητριακά και +12,3% στο ρύζι, στα αυγά +5,9% και στα πουλερικά +4,4%.

Το ίδιο δωδεκάμηνο (Ιούνιος 2006 -Ιούνιος 2007) το κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων αυξήθηκε κατά 4,8%, έναντι αύξησης 3,4% του κόστους παραγωγής το προηγούμενο 12μηνο (Ιούνιος 2005 - Ιούνιος 2006) (<http> 47).

Από το σχήμα 5.16 φαίνεται ότι είναι σχεδόν καθολική η αναγνώριση για τον ενεργό ρόλο που πρέπει να παίζει το κράτος στην στήριξη του αγροτικού εισοδήματος σε ποσοστό που αγγίζει το 96,33% ενώ μόλις το ελάχιστο ποσοστό του 3,67% έχει αντίθετη άποψη.

Σχήμα 5.16. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με το αν το κράτος θα πρέπει να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος.

Αυτό που χρειάζεται είναι η ριζική στροφή στην ασκούμενη αγροτική πολιτική, με στόχο την αύξηση της αγροτικής παραγωγής ιδιαίτερα της κτηνοτροφικής για υποκατάσταση εισαγωγών, την προστασία του εισοδήματος του αγρότη με κλείσιμο της ψαλίδας τιμών παραγωγού-καταναλωτή, μείωση κόστους με καλύτερες τιμές στα αγροτικά εφόδια και επενδύσεις υποδομής, γεωτεχνική στήριξη των αγροτών, προώθηση νέων καλλιεργειών, πολύπλευρη στήριξη των νέων αγροτών, ανάπτυξη των βιοκαλλιεργειών και των παραδοσιακών ποιοτικών προϊόντων, ανάπτυξη αγροτουρισμού, προβολή και προώθηση εξαγωγών (Τόλιος 2006).

Με δεδομένο το μικρό μέγεθος των ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η αναδιάρθρωση των υφιστάμενων παραγωγικών συστημάτων προς την κατεύθυνση των καλλιεργειών ή των εκτροφών ζώων που επιτυγχάνουν μεγάλη προστιθέμενη αξία ανά στρέμμα, μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση υψηλών γεωργικών εισοδημάτων και ικανοποιητικού επίπεδου οικονομικής βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (<http> 82)

Ερώτηση 20: Γνωρίζετε ότι οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε ορισμένα προϊόντα δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) έχει σαν στόχο την διατήρηση της πολυμορφίας του φυσικού τοπίου που οφείλεται στη μεγάλη ποικιλία των γεωργικών διαρθρώσεων και τύπων καλλιέργειας στην ΕΕ, με την επένδυση στο μέλλον, την προώθηση μεθόδων παραγωγής φιλικών προς το περιβάλλον και την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων με τη δημιουργία νέων δυνατοτήτων απασχόλησης και την ενθάρρυνση της αγροτικής διαφοροποίησης. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική αποτελείται από δύο πυλώνες, τη στήριξη της αγοράς και την ενίσχυση του εισοδήματος. Η στήριξη της αγοράς είναι η στήριξη των τιμών την οποία δέχονται οι γεωργοί για τα προϊόντα τους, όταν τα πωλούν στην αγορά της ΕΕ.

Η εγγυημένη τιμή είναι η τιμή παρέμβασης στην οποία ένας οργανισμός παρέμβασης που ορίζεται από τα κράτη μέλη ξαναγοράζει τις παραχθείσες ποσότητες και τις αποθηκεύει. Για να μην επιβαρυνθεί ο κοινοτικός προϋπολογισμός, το Συμβούλιο Υπουργών ενισχύει την ιδιωτική αποθεματοποίηση διαθέτοντας

πριμοδοτήσεις στους παραγωγούς που αποθηκεύουν οι ίδιοι τα προϊόντα. Από τη μεταρρύθμιση του 1992, σε ορισμένους τομείς, η αύξηση του ποσού ενίσχυσης που χορηγείται άμεσα στους γεωργούς αντισταθμίζει την πτώση των εγγυημένων τιμών. Τα αποθηκευμένα προϊόντα μπορούν να μετουσιωθούν, να χρησιμοποιηθούν για ανθρωπιστικούς σκοπούς ή να πωληθούν μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η πώληση πραγματοποιείται μέσω προκήρυξης διαγωνισμού και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθορίζει από πριν τον τόπο προορισμού των προϊόντων. Σε περίπτωση πώλησης στην εγχώρια αγορά, εξασφαλίζει ότι οι αγορές δεν θα υποστούν αναταράξεις (<http> 48).

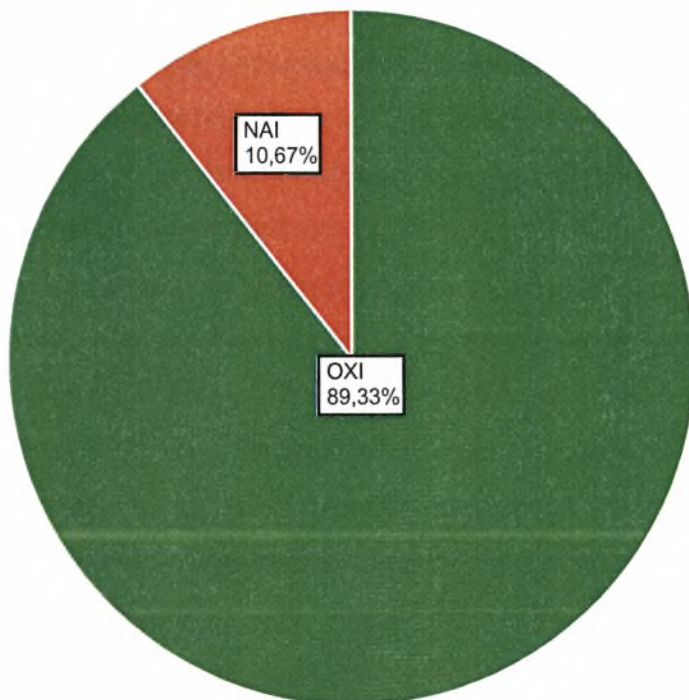
Η ΚΓΠ διαχειρίζεται την αγορά με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγεται η πτώση των τιμών κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο. Μια σχετικά νέα μορφή στήριξης είναι η ενίσχυση του εισοδήματος. Καθιερώθηκε σε αρκετά μεγάλη κλίμακα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Συνίσταται σε οικονομική ενίσχυση που καταβάλλεται στους γεωργούς από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δεύτερος πυλώνας της ΚΓΠ είναι η αγροτική ανάπτυξη. Όλες τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ καλύπτονται από προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Τα προγράμματα αυτά έχουν εκπονηθεί από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών μέσα σε ένα πλαίσιο στο οποίο οι γενικές γραμμές χαράσσονται στο επίπεδο της ΕΕ. Η διαδικασία σχεδιασμού περιλαμβάνει ευρείες διαβουλεύσεις με τοπικές ομάδες και οικονομικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των ίδιων των κατοίκων. Η διάρκεια λειτουργίας των προγραμμάτων αυτών είναι επταετής, ώστε να συμπίπτει με τις εκάστοτε δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ (για παράδειγμα 2007–2013). Μέσω των προγραμμάτων αυτών χρηματοδοτούνται μέτρα που βελτιώνουν την ποιότητα της αγροτικής ζωής, τη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων και την ανταγωνιστικότητα των γεωργών (<http> 49).

Οι πρωταρχικοί στόχοι της ΚΑΠ επιδιώχθηκαν στα πλαίσια των τριών βασικών αρχών της, που εξακολουθούν να ισχύουν αναλλοίωτες: (α) Ενιαία Αγορά, δηλαδή κατάργηση των φραγμών και περιορισμών στο ενδοκοινοτικό εμπόριο αγροτικών προϊόντων. (β) Κοινοτική προτίμηση, δηλαδή προστασία της εγχώριας (κοινοτικής) παραγωγής από τα εισαγόμενα ανταγωνιστικά προϊόντα με σειρά περιοριστικών μέτρων. (γ) Χρηματοδοτική Αλληλεγγύη, δηλαδή από κοινού χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), γνωστού ως FEOGA από τα αρχικά του Γαλλικού όρου, από τα κράτη-μέλη της Ε.Κ. για τη υλοποίηση της ΚΑΠ. Όπως γίνεται εμφανές από τον

τίτλο του, το FEOGA αποτελείται από δύο τμήματα: (i) Το τμήμα Προσανατολισμού, το οποίο παραδοσιακά χρηματοδοτεί τα προαναφερθέντα επενδυτικά και άλλα 'διαρθρωτικού' χαρακτήρα μέτρα, με σκοπό τη βελτίωση των 'διαρθρωτικών χαρακτηριστικών' του τομέα και τελικά τον εκσυγχρονισμό του. (ii) Το τμήμα Εγγυήσεων που παραδοσιακά χρηματοδοτεί τα μέτρα στήριξης και σταθεροποίησης των αγροτικών τιμών και εισοδημάτων. Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν εγγυημένες τιμές, υψηλότερες από εκείνες που διαμορφώνονται στην ελεύθερη αγορά αγροτικών προϊόντων με βάση την προσφορά και τη ζήτηση, οι οποίες λαμβάνουν διαφορετικά ονόματα ανάλογα με το είδος του προϊόντος και το βαθμό προστασίας που το χαρακτηρίζει. Οι εγγυημένες αγροτικές τιμές παρέχονται μέσω επιδοτήσεων ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος, το οποίο συνεπάγεται ότι σχετίζονται θετικά με το μέγεθος της παραγωγής, δηλαδή ότι οι μεγάλες αγροτικές εκμεταλλεύσεις με δυνατότητα μεγαλύτερης παραγωγής απολαμβάνουν μεγαλύτερα εισοδηματικά οφέλη. Συνεπώς αυτού του είδους η στήριξη παρέχει κίνητρο για όλο και μεγαλύτερη αύξηση της επιδοτούμενης αγροτικής παραγωγής. Η πολιτική τιμών της ΚΑΠ υλοποιείται μέσω των λεγόμενων Κοινών Οργανώσεων Αγορών (ΚΟΑ), οι οποίες αντιστοιχούν σε διαφορετικούς κανονισμούς ή καθεστώτα για το κάθε αγροτικό προϊόν (<http> 50).

Ως αποτέλεσμα της ΚΑΠ, η ΕΕ είναι σήμερα κατά ένα μεγάλο ποσοστό αυτοσυντηρούμενη σε τρόφιμα. Εντούτοις, αυτό έχει επιτευχθεί με τεράστιο δημοσιονομικό κόστος και οι εγγυήσεις τιμών αντιπροσωπεύουν σήμερα το 60-70 τοις εκατό των εξόδων της ΕΕ. Το δημοσιονομικό κόστος αυξάνεται σπειροειδώς καθώς οι αγρότες αυξάνουν την προσφορά και εντείνουν την παραγωγή των ισχυρά υποστηριζόμενων προϊόντων. Υπάρχουν πολύ μεγάλες διαφορές στις επιχορηγήσεις μεταξύ των προϊόντων, γεγονός που είναι δύσκολο να εξηγηθεί, εκτός από την πίεση που ασκούν διάφορα συμφέροντα και συντεχνίες. Πολλές φορές παρατηρείται να υποστηρίζεται υπέρμετρα η παραγωγή ενός αγαθού σε μια χώρα που το παράγει σε μεγάλη ποσότητα, ή αντιθέτως να παίρνονται μέτρα για τη μείωση της παραγωγής ενός προϊόντος που παράγεται σε μικρές ποσότητες παρότι η κατανάλωσή του στη χώρα αυτή είναι υψηλή.

Σύμφωνα με την έρευνά μας και όπως παρουσιάζεται στο σχήμα 5.17 το 89,33% των ερωτηθέντων δεν γνώριζε ότι οι εγγυημένες τιμές δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην ΕΕ σε αντίθεση με το 10,67% που γνώριζε.

Σχήμα 5.17. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με το αν οι εγγυημένες τιμές δημιούργησαν δημοσιονομικά έξοδα στην Ε.Ε. ή όχι.

Το οικονομικό κόστος της ΚΑΠ μπορεί να υπολογιστεί σε όρους μερικής οικονομικής ισορροπίας. Οι οικονομικές απώλειες που παρατηρούνται από την παραγωγή τέτοιων αγροτικών προϊόντων εγείρονται από δύο κυρίως λόγους:

- Από το γεγονός ότι οι Ευρωπαίοι καταναλωτές επιβαρύνονται με τιμές υψηλότερες από αυτές που σημειώνονται στη διεθνή αγορά.
- Από το γεγονός ότι η αξία των πόρων παραγωγής που δεσμεύονται στη

γεωργική παραγωγή είναι μεγαλύτερη από εκείνη που θα χρησιμοποιούνταν στην παραγωγή προϊόντων των άλλων τομέων της οικονομίας.

Η απλή ανάλυση της ευημερίας θεωρεί την ΕΕ ως μια ξεχωριστή οικονομική οντότητα. Για να υπολογιστεί όμως η κατά χώρα προσέγγιση της ανάλυσης κόστους-οφέλους και για να εξαχθούν ασφαλέστερα οικονομικά συμπεράσματα θα πρέπει η προσέγγιση να γίνει με την παραδοχή της ύπαρξης ελεύθερου εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών και με την καθιέρωση της αρχής του κόστους-οφέλους στην παραγωγή του κάθε κράτους μέλους. Επίσης η αρχή της κοινής οικονομικής πολιτικής σε ότι αφορά την απόδοση των επιχορηγήσεων και την είσπραξη των δασμών που επιβάλλει στα κράτη μέλη είναι θέματα που χρειάζεται να επανεξεταστούν και να διορθωθούν.

Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ έχει προταθεί λόγω του υψηλού δημοσιονομικού κόστους, των διαφορετικών αποτελεσμάτων ανάμεσα στα κράτη μέλη, της εξελισσόμενης δύναμης πίεσης των αγροτών ενάντια σε άλλες ομάδες ενδιαφέροντος και τις εξωτερικές πιέσεις (ένα μεγάλο μέρος προέρχεται από τις ΗΠΑ) ([http 51](http://51)).

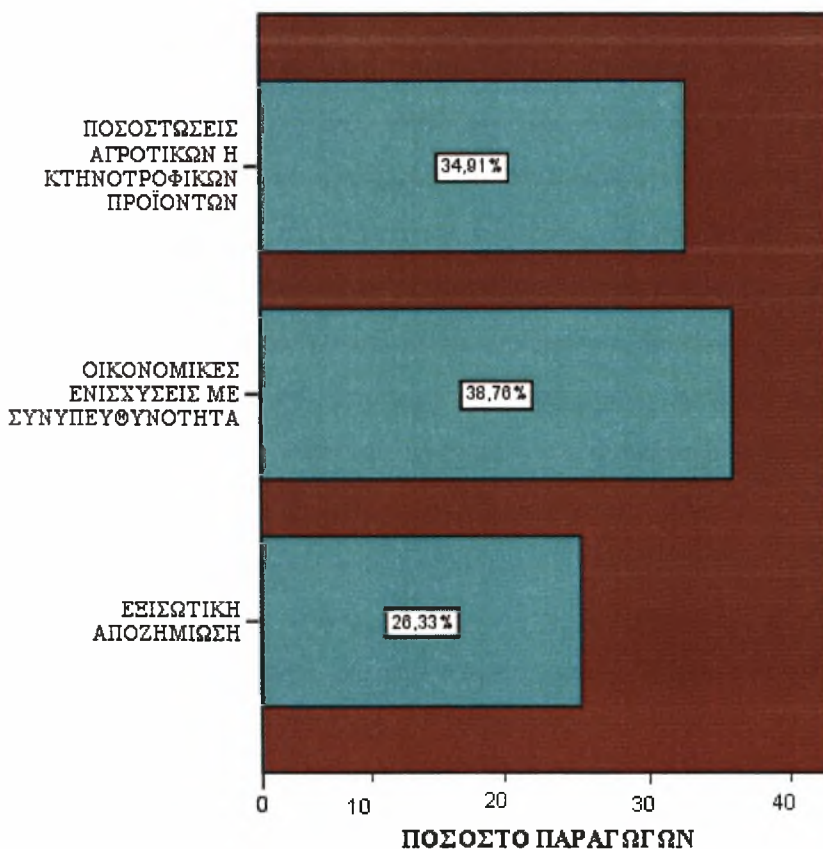
Ερώτηση 21: Λαμβάνετε εξισωτική αποζημίωση, συνυπευθυνότητα, ποσοστώσεις;

Κεντρικό στοιχείο των αλλαγών που συνεπάγεται η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, αποτελεί η εισαγωγή από το 2005 μιας ενιαίας ενίσχυσης ανά εκμετάλλευση, η χορήγηση της οποίας δεν συνδέεται με την υποχρέωση του γεωργού να παράγει ένα συγκεκριμένο είδος ή ποσότητα. Οι εγγυημένες τιμές, οι παρεμβατικοί μηχανισμοί, οι ποσοστώσεις, οι πριμοδοτήσεις παραγωγής, οι εξαγωγικές επιδοτήσεις, τα κατώφλια εγγύησης, η συνυπευθυνότητα και άλλες έννοιες του αγροτικού κόσμου αποτελούν από το 2006 παρελθόν. Έτσι, οι επιδοτήσεις δεν είναι πλέον ανάλογες του όγκου παραγωγής (μεγαλύτερος όγκος – περισσότερες επιδοτήσεις) και του τι παράγεται, αλλά σχετίζονται με το ύψος των επιδοτήσεων (μέσος όρος) που ο παραγωγός έλαβε κατά την ιστορική περίοδο ή περίοδο αναφοράς (2000, 2001, 2002).

Η ενιαία ενίσχυση θα αντικαταστήσει τις ενισχύσεις που εισέπραξε ο γεωργός στο παρελθόν (την τριετία 2000 έως 2002) για τις αροτραίες καλλιέργειες, το ρύζι, το βόειο κρέας, το αιγοπρόβειο κρέας, τις αποξηραμένες ζωοτροφές, τους σπόρους και

τα όσπρια, του ελαιόλαδου, του καπνού και του βαμβακιού καθώς και της γαλακτοπαραγωγής. Τα Κράτη-Μέλη μπορούν επίσης να επιλέξουν ανάμεσα σε ορισμένες εναλλακτικές λύσεις και να διατηρήσουν ένα ποσοστό της ενιαίας ενίσχυσης δεσμευμένο με την παραγωγή. Δηλαδή, το ποσοστό αυτό θα χορηγείται στους γεωργούς που παράγουν συγκεκριμένα προϊόντα. Τέτοια δυνατότητα υπάρχει για τα σιτηρά, το βόειο κρέας, το αιγοπρόβειο κρέας, τον καπνό, το ελαιόλαδο και τους σπόρους για σπορά. Η ρύθμιση αυτή είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη και ονομάζεται μερική αποδέσμευση των ενισχύσεων από την παραγωγή (http 52).

Αναλύοντας τα στοιχεία μας παρατηρούμε ότι το 38,76% λαμβάνει οικονομικές ενισχύσεις με συνυπευθυνότητα, το 34,91% ποσοτώσεις αγροτικών ή κτηνοτροφικών προϊόντων και το 26,33% λαμβάνει εξισωτική αποζημίωση.

Σχήμα 5.18. Συμμετοχή παραγωγών σε κοινοτικά προγράμματα ενισχύσεων.

Σήμερα, η ΕΕ έχει πλέον κατανοήσει πως οι αγρότες χρειάζονται κάτι παραπάνω από απλές επιδοτήσεις και έχει στραφεί από την εγγύηση τιμών, στην εγγύηση της σταθερότητας των εισοδημάτων τους μέσα από άμεσες πληρωμές τις οποίες διαχειρίζεται στο κάθε κράτος-μέλος ο εκάστοτε Οργανισμός Αγροτικών

Πληρωμών. Η καινούργια ΚΑΠ, η οποία εισήχθη το 2003, έχει επιφέρει ριζοσπαστικές αλλαγές στον κόσμο της υπαίθρου. Έχει δημιουργήσει μια κοινωνική και πολιτιστική διάσταση στις προσπάθειες της ΕΕ να προστατέψει τη ζωή της υπαίθρου. Βοηθά με αυτό τον τρόπο τους αγρότες μέσα από μια πολυδιάστατη προσπάθεια, η οποία δεν προσφέρει επιταγές χωρίς πραγματικό αντίκρισμα, αλλά ουσιαστική βοήθεια εκεί όπου αυτή είναι αναγκαία. Οι αγρότες είναι το αντικείμενο μιας πολιτικής η οποία συμφέρει και τους ίδιους, αλλά και την κοινωνία γενικότερα.

Οι αγρότες αντιμετωπίζονται σαν επιχειρηματίες, οι οποίοι έχουν την ελευθερία να παράγουν ό,τι οι ίδιοι επιθυμούν, με βάση τη ζήτηση των καταναλωτών και τις απαιτήσεις της αγοράς, και όχι τις αποφάσεις των πολιτικών. Με βάση αυτή την ελευθερία, η ΚΑΠ εγγυάται την σταθερότητα ενός minimum εισοδήματος των αγροτών, ανεξάρτητα με το τί ή το πόσο παράγουν.

Η νέα ΚΑΠ εστιάζεται, έτσι, στην ποιότητα ζωής των αγροτών, αντικαθιστώντας τις παρωχημένες αντιλήψεις οι οποίες έδιναν σημασία μόνο στη γεωργική παραγωγή χωρίς να εστιάζονται στον αγρότη. Οι αγρότες, από παραγωγοί τροφής, έχουν μετατραπεί, στα μάτια της Ευρώπης, σε άτομα και πολίτες που ζουν στις αγροτικές περιοχές. Πολίτες οι οποίοι έχουν το δικαίωμα της επιλογής ως προς το πώς θα ζουν, τι θα παράγουν και πόσο κερδοφόροι θα είναι. Παράλληλα, αυτή η ευρωπαϊκή πολιτική, έχει την προσοχή της στραμμένη προς στις επόμενες γενιές αγροτών, διαφυλάττοντας, έτσι την επιβίωση της αγροτικής κοινωνίας, με όλα τα κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη που αυτό συνεπάγεται (http 43).

Ερώτηση 22: Συμφωνείτε με την τήρηση του "Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής";

Ο Κώδικας Ορθής Γεωργικής Πρακτικής είναι ένας απλός πρακτικός οδηγός που απευθύνεται προς όλους όσους ασχολούνται με γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες και έχει ως σκοπό να τους καθοδηγήσει να προστατεύουν το περιβάλλον, αποφεύγοντας να το μολύνουν ή να ελαχιστοποιούν τη μόλυνση του. Ο Κώδικας περιγράφει με απλό και κατανοητό τρόπο τα αίτια που είναι δυνατό να προκαλούν μόλυνση στο περιβάλλον από διάφορες γεωργικές δραστηριότητες και υποδεικνύει τρόπους και μεθόδους προστασίας και διατήρησης του σε αειφόρο παραγωγή. Αυτό σημαίνει ότι ο σύγχρονος γεωργός δεν πρέπει να έχει ως στόχο μόνο

την παραγωγή αλλά ταυτόχρονα πρέπει να εντάξει στο πρόγραμμα των δραστηριοτήτων του και την αναγκαιότητα προστασίας του περιβάλλοντος. Κύριος στόχος του Κώδικα είναι να ενημερώσει και να βοηθήσει όλους όσοι ασχολούνται με τη γεωργία και κτηνοτροφία να αποφεύγουν ή να περιορίζουν τη μόλυνση του περιβάλλοντος όταν χρησιμοποιούν λιπάσματα και κτηνοτροφικά απόβλητα. Ο ρόλος του αγρότη, ο οποίος αναγνωρίζεται σε όλο του το εύρος, δεν περιορίζεται μόνο στην παραγωγή αλλά επεκτείνεται και στην προστασία του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του χώρου της υπαίθρου ([http 53](#)).

Οι πρακτικές αυτές αποσκοπούν:

- Στην αειφορική διαχείριση των γεωργικών γαιών και των φυσικών πόρων
- Στην προστασία και διαφύλαξη του αγροτικού τοπίου και των χαρακτηριστικών του
- Στην προστασία της υγείας των αγροτών και των καταναλωτών ([http 54](#)).

Για τον αγροτικό τομέα ισχύουν τα ακόλουθα:

Διαχείριση εισροών. Οι γεωργοί πρέπει να τηρούν φύλλα καταγραφής χρησιμοποιούμενων εισροών μαζί με τα αντίστοιχα παραστατικά αγοράς των εισροών αυτών. Τα φύλλα καταγραφής των εισροών καθώς και τα παραστατικά πρέπει να φυλάσσονται από τον παραγωγό για δύο τουλάχιστον χρόνια μετά την χρονιά συμπλήρωσής τους.

Κατεργασία του εδάφους. Η κατεργασία του εδάφους δεν είναι αυτοσκοπός. Γίνεται για να ετοιμαστεί το χωράφι για την επόμενη καλλιέργεια, να ετοιμαστεί για τη σπορά, να καταστραφούν και να παραχωθούν τα ανεπιθύμητα φυτά, να εξασφαλιστεί η σωστή στράγγιση των νερών και ο αερισμός του εδάφους. Με την κατεργασία του εδάφους διαταράσσεται η δομή του, ενώ με άκαιρες ή ακατάλληλες επεμβάσεις αυτή καταστρέφεται. Το κατεργασμένο γυμνό έδαφος είναι ευάλωτο στη διάβρωση από τον αέρα ή από το νερό. Επομένως η κατεργασία του εδάφους πρέπει να περιορίζεται όσο είναι δυνατόν, στις απαραίτητες επεμβάσεις. Η υπερβολική κατεργασία εδάφους αυξάνει την απαιτούμενη ενέργεια, επιφέρει μεγάλη και άσκοπη κατανάλωση καυσίμων, και παράλληλα προκαλεί αρνητικές συνέπειες στο έδαφος. Για να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη από την κατεργασία του εδάφους και να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές συνέπειες,

Συνοιστάται:

- Οι κατεργασίες να γίνονται την κατάλληλη εποχή με τα κατάλληλα, για το έδαφος και την εργασία που θέλουμε να πραγματοποιήσουμε, γεωργικά μηχανήματα. Σκόπιμο είναι να γίνονται, κατά το δυνατόν, οι λιγότερες επεμβάσεις.
- Οι κατεργασίες του εδάφους να γίνονται πάντα, όταν το έδαφος βρίσκεται στο «ρόγο του», δηλαδή μετά τις πρώτες φθινοπωρινές βροχές. Σκόπιμο είναι να αποφεύγονται οι θερινές αρόσεις, στην περίπτωση που αυτές δεν θεωρούνται απαραίτητες για την καταπολέμηση πολυετών ζιζανίων.
- Να αποφεύγεται η βαθιά άροση κάτω από 40 εκατοστά, αν δεν υπάρχει ανάγκη εκρίζωσης βαθύρριζων ζιζανίων και θραύσης αδιαπέραστου εδαφικού ορίζοντα. Στην περίπτωση βαθιάς άροσης, λόγω θραύσης αδιαπέραστου εδαφικού ορίζοντα δεν πρέπει να γίνεται αναστροφή του εδάφους.
- Στις περιπτώσεις που υπάρχει κίνδυνος πλημμυρών η άροση, θα πρέπει να γίνεται με μέθοδο, που εξασφαλίζει την ισοπέδωση αγροτεμαχίων με χρήση αναστρεφόμενων αρότρων.

Αμειψισπορά. Η αμειψισπορά τόσο στις αροτραίες καλλιέργειες όσο και τα κηπευτικά αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες για την διατήρηση της γονιμότητας των χωραφιών. Η αμειψισπορά ήταν απαραίτητη και αναντικατάστατη διαδικασία πριν την εισαγωγή των γεωργικών μηχανημάτων και των χημικών λιπασμάτων. Η εισαγωγή των νέων τεχνικών καλλιέργειας έδωσε την δυνατότητα το ίδιο χωράφι να καλλιεργείται συνεχώς με την ίδια καλλιέργεια. Η πρακτική αυτή όμως «κουράζει» τα χωράφια τα οποία χάνουν την γονιμότητα τους, πολλαπλασιάζονται τα προβλήματα με τα ζιζάνια και τις ασθένειες και το κόστος της παραγωγής αυξάνει, γιατί υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για λιπάσματα και φυτοφάρμακα, ενώ οι αποδόσεις μειώνονται με το χρόνο. Το κυριότερο όμως είναι ότι τα ίδια τα χωράφια χάνουν την γονιμότητα τους, ενώ η αυξημένη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία.

Λίπανση. Η λίπανση είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη των φυτών και την ποιοτική και ποσοτική βελτίωση των αποδόσεων τους, καθώς και για την διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους. Για να επιτευχθούν όμως με τη λίπανση οι παραπάνω στόχοι, χρειάζεται η λίπανση να γίνεται με το κατάλληλο για το έδαφος και την

καλλιέργεια λίπασμα, να ελέγχονται οι ποσότητες που προστίθενται κάθε φορά στο έδαφος, καθώς και ο τρόπος και ο χρόνος εφαρμογής τους. Η χρήση των λιπασμάτων, χωρίς την επιλογή του κατάλληλου είδους και την εφαρμογή στην κατάλληλη ποσότητα και στο σωστό χρόνο, αυξάνει το κόστος παραγωγής καθώς γίνεται υπερκατανάλωση λιπασμάτων. Πέρα όμως από τη αύξηση του κόστους δημιουργούνται προβλήματα στο έδαφος και ρυπαίνονται τα υπόγεια και τα επιφανειακά νερά.

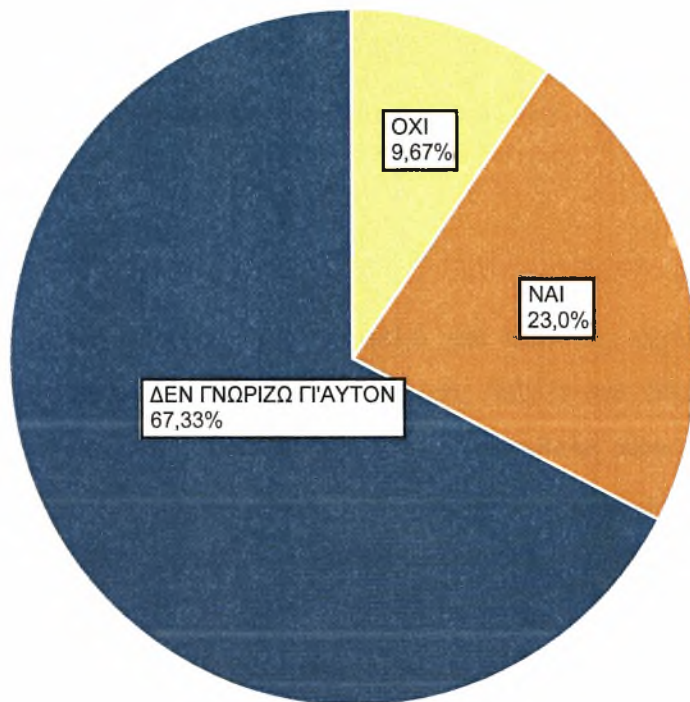
Προστασία υδατικών πόρων. Μια επιτυχημένη άρδευση πρέπει, αφενός, να δίνει στο έδαφος τόσο νερό όσο χρειάζεται για να αναπτυχθεί σωστά η καλλιέργεια και αφετέρου, η εφαρμογή του νερού να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχουν όσο το δυνατόν μικρότερες απώλειες νερού και θρεπτικών στοιχείων από βαθιά διήθηση και επιφανειακή απορροή. Σε κάθε άρδευση πρέπει να εφαρμόζεται τόσο νερό ώστε να κορεστεί το έδαφος σε τόσο βάθος όσο το βάθος του ριζικού συστήματος.

Φυτοπροστασία. Η χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων πρέπει, να δικαιολογείται από την ύπαρξη της ασθένειας, το μέγεθος της προσβολής, ή της ύπαρξης ζιζανίων. Πέρα από την ύπαρξη του προβλήματος πρέπει αυτό, να έχει προσδιοριστεί και να έχει εκτιμηθεί, ότι η απώλεια, που θα επιφέρει στην παραγωγή ή στην υγεία των φυτών, θα έχει σημαντικό οικονομικό αποτέλεσμα.

Διαχείριση υπολειμμάτων καλλιέργειας. Τα υπολείμματα των αροτραίων καλλιεργειών με σωστή διαχείριση μπορούν να προσφέρουν προστασία στο χωράφι από την διάβρωση και να εμπλουτίσουν το έδαφος με οργανική ουσία. Τα Ελληνικά εδάφη είναι πολύ φτωχά σε οργανική ουσία, που αποτελεί το πιο βασικό συστατικό της γονιμότητας των εδαφών. Η εύκολη πρακτική του καψίματος της καλαμιάς στερεί το έδαφος από οργανική ουσία, και από τα άλλα πλεονεκτήματα που περιγράφηκαν στην παράγραφο για τη διαχείριση της αυτοφυούς χλωρίδας. Η ωφέλεια στο έδαφος από την συγκράτηση περισσότερου βρόχινου νερού και από τη μείωση της εξάτμισης, από αυτό συνδέεται, άμεσα, με το καλό φύτρωμα των σπόρων. Η συγκράτηση της υγρασίας είναι τόσο καλύτερη όσο καλύτερη είναι η κάλυψη του εδάφους από τα φυτικά υπολείμματα. Για τους λόγους αυτούς το κάψιμο τις καλαμιάς θα πρέπει να αποφεύγεται.

Διαχείριση απορριμμάτων. Τα απορρίμματα της καλλιέργειας, πλαστικά κάλυψης, υλικά συσκευασίας λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, παλιά αχρηστεμένα υλικά άρδευσης ή τμήματα γεωργικών μηχανημάτων δεν πρέπει να αφήνονται στο χωράφι ή

τους κοινόχρηστους χώρους αλλά πρέπει να συλλέγονται και να αποτίθενται στους ενδεδειγμένους χώρους (http 55).

Σχήμα 5.19. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με την τήρηση του "Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής".

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτηθέντες για το αν συμφωνούν με την τήρηση του "Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής" το 67,33% δεν γνώριζε γι' αυτόν, το 23% απάντησε ότι είναι σύμφωνο με την τήρησή του και το 9,67% πιστεύει ότι δεν πρέπει να εφαρμόζεται.

Ερώτηση 23: Συμφωνείτε με την «διασταυρούμενη / πολλαπλή συμμόρφωση , σύμφωνα με την οποία η πλήρης καταβολή των κατ' αποκοπήν κοινοτικών ενισχύσεων θα προϋποθέτει τήρηση κάποιων κριτηρίων , σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια των τροφίμων , την καλή κατάσταση των ζώων» κ.λπ.;

Ερώτηση 24: Αν όχι, γιατί;

Ερώτηση 25: Αν ναι, γιατί;

Η πολλαπλή συμμόρφωση αποτελεί μία από τις κύριες συνιστώσες της μεταρρύθμισης της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) του 2003. Το σύστημα της πολλαπλής συμμόρφωσης συνδέει την πλήρη καταβολή των ενισχύσεων με την τήρηση ορισμένων κανόνων σχετικά με τη γεωργική γη και τη γεωργική παραγωγή και δραστηριότητα στους τομείς του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων και των φυτών, της καλής μεταχείρισης των ζώων και των καλών γεωργικών και περιβαλλοντικών συνθηκών. Αυτό σημαίνει ότι, σε περίπτωση μη τήρησης των εν λόγω κανόνων, υπάρχει η δυνατότητα παρακράτησης του συνόλου ή μέρους ορισμένων ενισχύσεων που καταβάλλει η ΕΕ στους γεωργούς. Η μείωση των ενισχύσεων εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως τη σοβαρότητα και την έκταση της παρατυπίας, το αν έχει διαρκή ή επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα, καθώς και από την ύπαρξη ή όχι πρόθεσης.

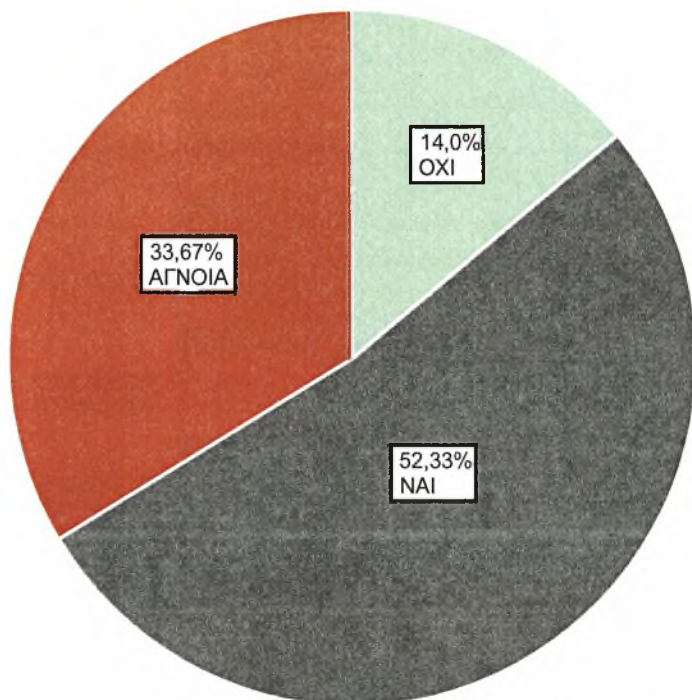
Η πολλαπλή συμμόρφωση έχει δύο στόχους. Πρώτον, να συμβάλει στην ανάπτυξη της αειφόρου γεωργίας. Για τον σκοπό αυτό, οι γεωργοί οφείλουν να τηρούν τους κανόνες που συνδέονται με διάφορες πτυχές της πολλαπλής συμμόρφωσης. Δεύτερος στόχος είναι να μπορέσει η ΚΓΠ να ανταποκριθεί καλύτερα στις προσδοκίες της κοινωνίας στο σύνολό της. Σήμερα, όλο και περισσότεροι είναι αυτοί που πιστεύουν πως δεν θα πρέπει να χορηγούνται πλέον ενισχύσεις στους γεωργούς που δεν τηρούν βασικούς κανόνες σε ορισμένους σημαντικούς τομείς δημοσίου συμφέροντος. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι η υλοποίηση των δύο αυτών στόχων θα συμβάλει στην διασφάλιση του μέλλοντος της ΚΓΠ. Τα κράτη μέλη είναι πλέον υποχρεωμένα να εφαρμόζουν το σύστημα αυτό για το σύνολο των άμεσων ενισχύσεων (και εκείνων που έχουν αποσυνδεθεί και εκείνων που συνδέονται ακόμη με την παραγωγή) στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα της ΚΓΠ. Οφείλουν

επίσης να εφαρμόζουν τους κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης σε οκτώ μέτρα του δεύτερου πυλώνα της ΚΓΠ. Η φάση εκκίνησης προκάλεσε διάφορες συζητήσεις και ο ευαίσθητος χαρακτήρας του θέματος αυτού είναι ενδεικτικός του ότι η πολλαπλή συμμόρφωση δεν είναι απλώς θέμα παρουσίας ([http 56](#)).

Ειδικότερα, ο Κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 , χρησιμοποιώντας ως βάση το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου (το ΟΣΔΕ) εισάγει ένα νέο είδος πληρωμής των κοινοτικών ενισχύσεων, (το καθεστώς της Ενιαίας Ενίσχυσης ή Ενιαίας Πληρωμής) μέσω της θεσμοθέτησης των «δικαιωμάτων ενίσχυσης» και υιοθετεί για πρώτη φορά, την τήρηση των υποχρεώσεων της «πολλαπλής συμμόρφωσης».

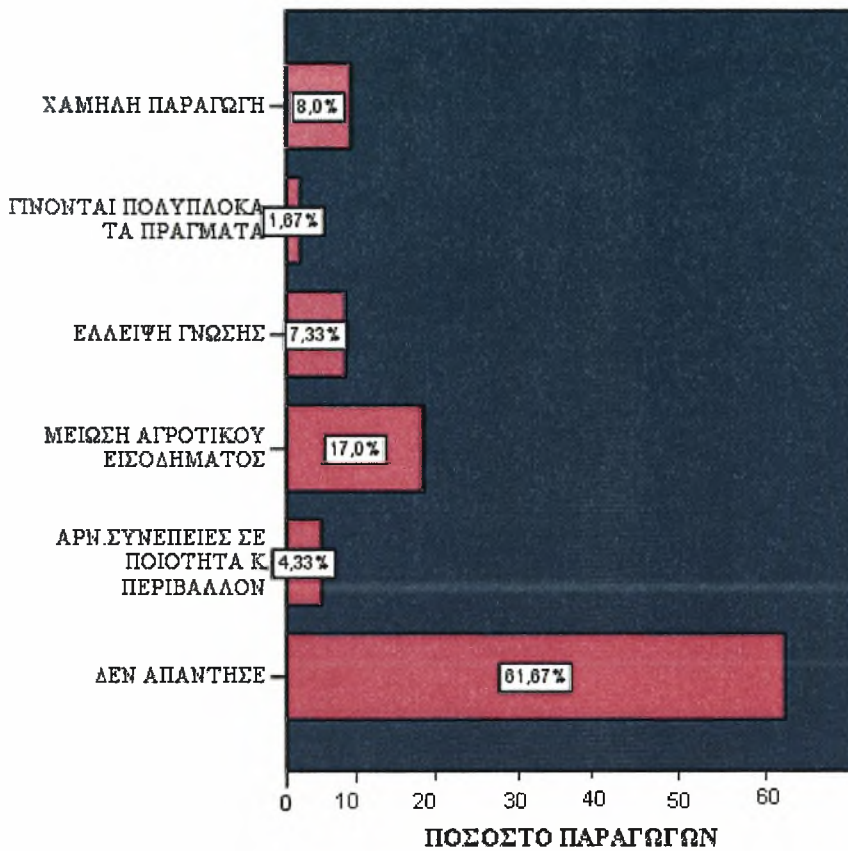
Πιο συγκεκριμένα, συνδέει τις κοινοτικές ενισχύσεις με την εκπλήρωση ορισμένων όρων στον τομέα της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος και της καλής διαβίωσης των ζώων καθώς και της υγείας ζώων και φυτών (πολλαπλή συμμόρφωση) κι έτσι οι ενισχύσεις αυτές, σε περίπτωση μη τήρησης των όρων αυτών, υπόκεινται σε μειώσεις ή αποκλεισμούς. Προβλέπει ακόμα σταδιακή προσαρμογή στις ενισχύσεις , ώστε να εξασφαλισθούν πόροι που θα χρηματοδοτήσουν δράσεις για την ανάπτυξη της υπαίθρου, με την εφαρμογή συγκεκριμένων συντελεστών μείωσης από 2005-2012 (διαφοροποίηση) ([http 57](#)).

Από την επεξεργασία των στοιχείων που συλλέχθηκαν και παρατηρώντας το σχήμα 5.20, το 52,33% συμφωνεί με την εφαρμογή της «διασταυρούμενης / πολλαπλής συμμόρφωσης» και για ένα μεγάλο μέρος του αγροτικού πληθυσμού η χρησιμοποίηση αγροπεριβαλλοντικών μέτρων έχει γίνει πλέον τρόπος ζωής. Αντίθετα, το 14% δεν συμφωνεί με την τήρηση του συγκεκριμένου Κανόνα ενώ το 33,67% δηλώνει άγνοια.

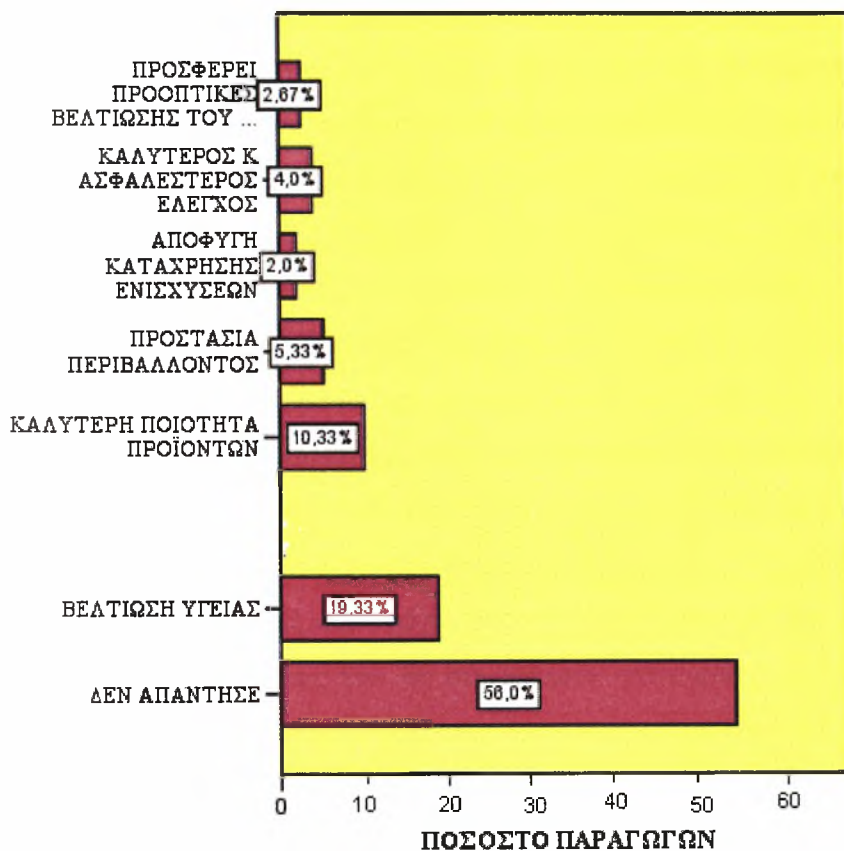
Σχήμα 5.20. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με την «διασταυρούμενη / πολλαπλή συμμόρφωση».

Στην προσπάθεια να αναλυθούν οι λόγοι για τους οποίους οι αγρότες δεν είναι σύμφωνοι με την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης (σχήμα 5.21), ένα αρκετά υψηλό ποσοστό της τάξης του 61,67% δεν έδωσε κάποια απάντηση. Απεναντίας, το 17% υποστηρίζει ότι εφαρμόζοντας τον Κανόνα θα επέλθει μείωση του αγροτικού εισοδήματος και το 8% μείωση της παραγωγής. Το 1,67% πιστεύει ότι οι καθιερωμένες πρακτικές της γεωργίας και τα κλασσικά συστήματα αγροτικής εκμετάλλευσης και παραγωγής γίνονται τόσο πολύπλοκα έχοντας σαν αποτέλεσμα την αδυναμία του αγρότη να προσαρμοστεί και να φέρει εις πέρας τις συνεχώς εξελισσόμενες απαιτήσεις. Συνεχίζοντας, το 7,33% παρουσιάζει έλλειψη γνώσης επί του θέματος μη μπορώντας να κρίνει κατά ποσό η εφαρμογή του μέτρου μπορεί να λειτουργήσει προς όφελός του ή όχι, ενώ το υπόλοιπο 4,33% δηλώνει ότι θα έχει αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα των προϊόντων και στο φυσικό περιβάλλον.

Σχήμα 5.21. Απαντήσεις των αγροτών που δεν συμφωνούν με τη «διασταυρούμενη / πολλαπλή συμμόρφωση».

Όσο αφορά στους λόγους που προέτρεψαν τους ερωτηθέντες να συμφωνήσουν με την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, πρέπει να σημειωθεί ότι και εδώ το 56% που αποτελεί και το μεγαλύτερο ποσοστό, δεν απάντησε. Λόγω για βελτίωση της υγείας έκανε το 19,33% ενώ το 10,33% αναφέρθηκε σε καλύτερευση της ποιότητας των προϊόντων με συνεπακόλουθο την άνοδο των τιμών. Επιπλέον, το 5,33% δηλώνει ότι θα ενισχύσει την προστασία του περιβάλλοντος, το 4% ότι θα πραγματοποιείται καλύτερος και ασφαλέστερος έλεγχος των παραγόμενων γεωργικών προϊόντων καθώς και πιο συνειδητοποιημένη εφαρμογή φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, το 2,67% ότι θα προσφέρει περισσότερες και πιο διαρθρωτικές βελτιώσεις στον αγροτικό τομέα και το υπόλοιπο 2% ότι θα αξιοποιηθούν σαφώς καλύτερα οι κρατικές ενισχύσεις απέναντι στη γεωργία αποφεύγοντας έτσι σημαντικές μορφές καταχρήσεών τους.

Σχήμα 5.22. Απαντήσεις των αγροτών που συμφωνούν με τη «διασταυρούμενη / πολλαπλή συμμόρφωση».

Ερώτηση 26: Συμφωνείτε με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών;

Ερώτηση 27: Αν όχι, γιατί;

Ερώτηση 28: Αν ναι, γιατί;

Η αγροτική πολιτική που εφαρμόστηκε κατά την τελευταία 20ετία αποτελούσε ένα ισχυρό μίγμα κοινοτικής και εθνικής πολιτικής που είχε ως γνώμονα τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της ελληνικής γεωργικής οικονομίας και την άμβλυνση των άμεσων εισοδηματικών πιέσεων που δέχονταν οι Έλληνες γεωργοί.

Η στρατηγική επιλογή για μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας της υπαίθρου, μέσα στην οποία ζουν και εργάζονται οι Έλληνες αγρότες, εκφράστηκε με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των διαφόρων Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ) και ιδιαίτερα, το 3ο ΚΠΣ που ήταν το πιο φιλόδοξο και ισχυρό πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης που γνώρισε ποτέ στη μακρόχρονη ιστορία της η ελληνική ύπαιθρος ύψους 6,7 δις. ευρώ για την περίοδο 2000-2006 (το 3ο ΚΠΣ έχει ήδη εξαντλήσει την διάρκειά του ενώ σε σύντομο χρονικό διάστημα θα λειτουργήσει το 4ο ΚΠΣ). Τέλος, η στρατηγική επιλογή για διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και προστασίας του αγροτικού κόσμου εκφράστηκε με τη μαζική μεταφορά εθνικών πόρων προς τον αγροτικό τομέα που έφτασαν να εκπροσωπούν ως και το 65% της ακαθάριστης αξίας της γεωργικής παραγωγής της χώρας μας.

Σήμερα, οι Έλληνες παραγωγοί μπορούν και πρέπει να αναζητήσουν νέους δρόμους και άλλες μεθόδους που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση του εισοδήματός τους. Η νέα ΚΑΠ προσφέρει την ασφάλεια που απαιτείται για τη δημιουργία κατάλληλου κλίματος για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εξασφαλίζοντας πρακτικά ένα σταθερό εγγυημένο εισόδημα, που λειτουργεί ως δίχτυ ασφάλειας για το στάδιο μετάβασης τους από ένα καθεστώς ισχυρού προστατευτισμού στην οικονομία της αγοράς.

Η εξασφάλιση όμως των άμεσων ενισχύσεων μέχρι το 2013, όπως συμφωνήθηκε στη Σύνοδο Κορυφής το 2002, δεν αρκεί από μόνη της να αντιμετωπίσει τα μεγάλα προβλήματα του αγροτικού τομέα. Οι πρόσφατες αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής (Δεκέμβριος 2005) μειώνουν κατά 47% τους πόρους υπέρ της αγροτικής ανάπτυξης. Και αυτό συμβαίνει σε μία χρονική στιγμή που οι αναδιαρθρωτικές πολιτικές είναι περισσότερο από ποτέ απαραίτητες.

Η εμφανής ανάγκη για μία ισχυρή στροφή της ελληνικής γεωργίας προς την παραγωγή προϊόντων ποιότητας πρέπει να εκφραστεί και να υλοποιηθεί στην πράξη από μία σειρά μέτρων πολιτικής, όπως επαναφορά π.χ. των επενδύσεων του αγροτικού τομέα στον αναπτυξιακό νόμο. Παράλληλα με τις στοχευμένες στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας, είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός συνοδευτικών μέτρων κοινωνικής στήριξης σε ομάδες αγροτών, για τους οποίους, ενδεχομένως η εφαρμογή της νέας ΚΑΠ, ως αναδιαρθρωτικού πλαισίου, που προέκυψε από μια συμφωνία πολυεπίπεδου συμβιβασμού, μπορεί να εμπεριέχει απειλές αποκλεισμού και περιθωριοποίησης, ιδιαιτέρως για τους ηλικιωμένους αγρότες.

Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης

Την περίοδο 2000-2006, η Ελλάδα ενισχύεται με σημαντικούς πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής. Οι πόροι αυτοί δημιουργούν τις προϋποθέσεις για υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, οδηγούν σε πραγματική σύγκλιση με τις υπόλοιπες οικονομίες των κρατών μελών και να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των βασικών ελλείψεων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, κυρίως στους τομείς των υποδομών, της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων και της παραγωγικότητας. Η στήριξη που παρέχει στην Ελλάδα η Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιείται μέσω α) του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης β) των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και γ) του Ταμείου Συνοχής.

Η δράση των ΚΠΣ στον τομέα της γεωργίας επικεντρώνεται στην προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης με:

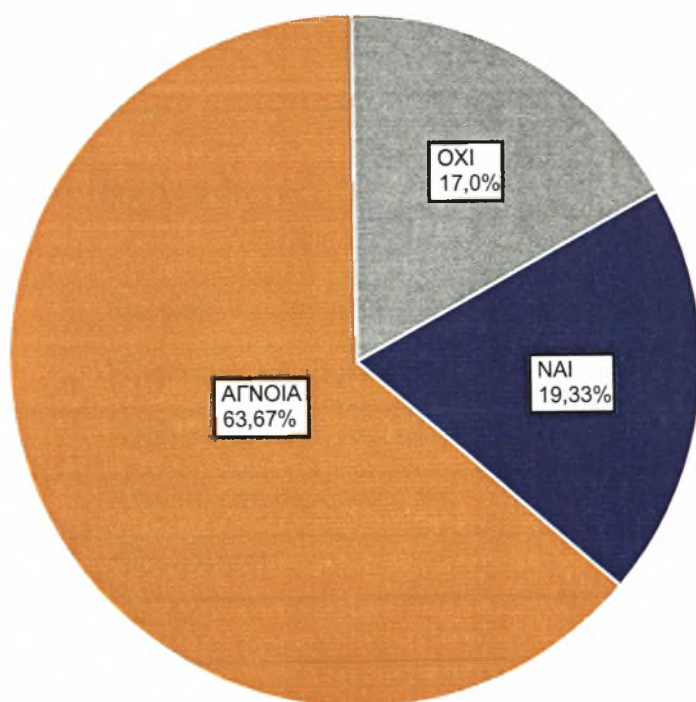
- επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής πολιτικής
- διευκόλυνση της ανάπτυξης και διαρθρωτικής προσαρμογής των αγροτικών ζωνών.

Πιο συγκεκριμένα, οι στρατηγικοί στόχοι του ΚΠΣ 2000-2006 (το οποίο καταρτίστηκε στα πλαίσια της Agenda 2000) διαφέρουν από εκείνους των ΚΠΣ 1989-93 και 1994-99 ως προς την υιοθέτηση μιας περισσότερο περιφερειακής προσέγγισης, με την ενσωμάτωση δύο στόχων που αφορούν στην τοπική ανάπτυξη (συγκεκριμένα, τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου και τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων). Διατηρούν όμως το στόχο που αφορά στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (Commission of the EC 1999). Οι στόχοι θα επιτευχθούν μέσω: (i) παρεμβάσεων στο επίπεδο παραγωγής (όπως βελτιώσεις στην ποιότητα των νωπών και μεταποιημένων προϊόντων, διαφοροποίηση της αγροτικής παραγωγής προς ποιοτικά προϊόντα και δημιουργία συνθηκών για την προσέλκυση των νέων γεωργών, (ii) δράσεων για την ενίσχυση του πληθυσμού στις ορεινές και νησιωτικές περιοχές, με τη δημιουργία εναλλακτικών

πηγών απασχόλησης και την εκμετάλλευση του ενδογενούς παραγωγικού δυναμικού, (iii) δράσεων για τη βελτίωση των υποδομών ώστε να αυξηθεί η ελκυστικότητα του αγροτικού χώρου.

Επιπροσθέτως, ο αγροτικός τομέας αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια έντονα προβλήματα που σχετίζονται με τις τιμές των προϊόντων, αφού δεν αξιοποιήθηκαν επαρκώς οι τεράστιες δυνατότητες που δόθηκαν από την Ε.Ε. για την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, τη βελτίωση των υποδομών και τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό της γεωργίας.

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι το 19,33% βρίσκει τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα απ' ότι στη στήριξη των τιμών ενθαρρυντική, ενώ το 17% δεν συμφωνεί με το πλάνο αυτής της προοπτικής. Τέλος, στο 63,67% δεν υπήρχε καμία γνώση για το συγκεκριμένο θέμα.

Σχήμα 5.23. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα από ότι στη στήριξη των τιμών.

Το Ελληνικό μέρος του ΚΠΣ αποτελείται από τα τρία επιχειρησιακά προγράμματα ενώ το Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) αποτελείται από τα τέσσερα Συνοδευτικά Μέτρα.

Καθώς οι παρεμβάσεις στα πλαίσια των αξόνων αυτών θεωρητικά στηρίζουν την αγροτική ανάπτυξη, μπορεί να υποστηριχτεί ότι το ΕΠΑΑ ενισχύει περαιτέρω τον περιφερειακό χαρακτήρα της νέας πολιτικής. Αν προστεθούν οι δαπάνες όλων των παρεμβάσεων που επηρεάζουν άμεσα την αγροτική ανάπτυξη, σε όλα τα προγράμματα (συμπεριλαμβανομένου του Leader), τότε η συνολική δαπάνη για «αγροτική ανάπτυξη» υπερβαίνει τη δαπάνη για «αγροτικές διαρθρώσεις» (5.849,3 σε σύγκριση με 4.159,9 εκ. ευρώ). Η συμμετοχή της «αγροτικής ανάπτυξης» στο συνολικό κόστος θα είναι ακόμη μεγαλύτερη αν συμπεριληφθεί η δαπάνη για την «Αλιεία».

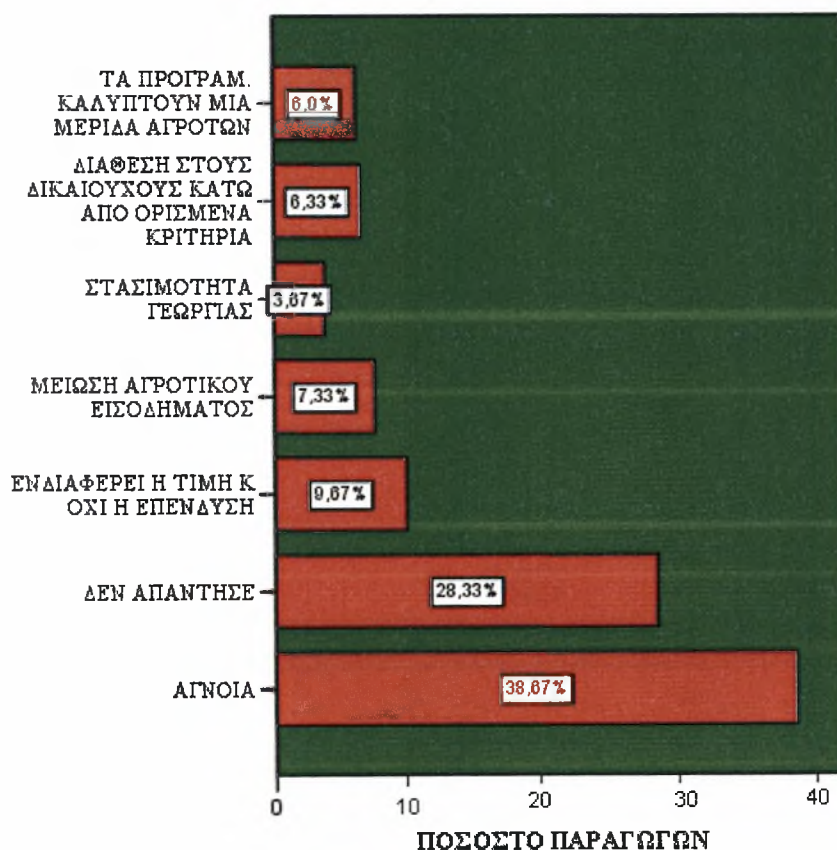
Πίνακας 4: Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) 2000-06 (σε εκατομ. Ευρώ)

<i>Αξονες Προτεραιότητας</i>		Συνολική δημόσια δαπάνη	Συμμετοχή στη συνολική δαπάνη (%)
1	Πρόωρη συνταξιοδότηση	1150,0	42,8
2	Εξισωτικές αποζημιώσεις	955,9	35,6
3	Αγρο-περιβαλλοντικά μέτρα	400,1	14,9
4	Αναδάσωση αγροτικής γης	16,4	6,2
5	Αξιολόγηση	15,0	0,6
ΣΥΝΟΛΟ*		2686,4	100,0

(πηγή: <http> 58).

Από το 17% του συνολικού δείγματος που υποστήριξαν ότι περισσότερα χρήματα πρέπει να δοθούν στη στήριξη των τιμών και όχι σε επενδύσεις του αγροτικού τομέα, ποσοστό 38,67% δήλωσε άγνοια επί του θέματος ενώ το 28,33% δεν κατάφερε να απαντήσει. Το 6% είναι της άποψης ότι τα επενδυτικά προγράμματα καλύπτουν μια συγκεκριμένη μερίδα αγροτών (αγρότες-επιχειρηματίες) και το 3,67%

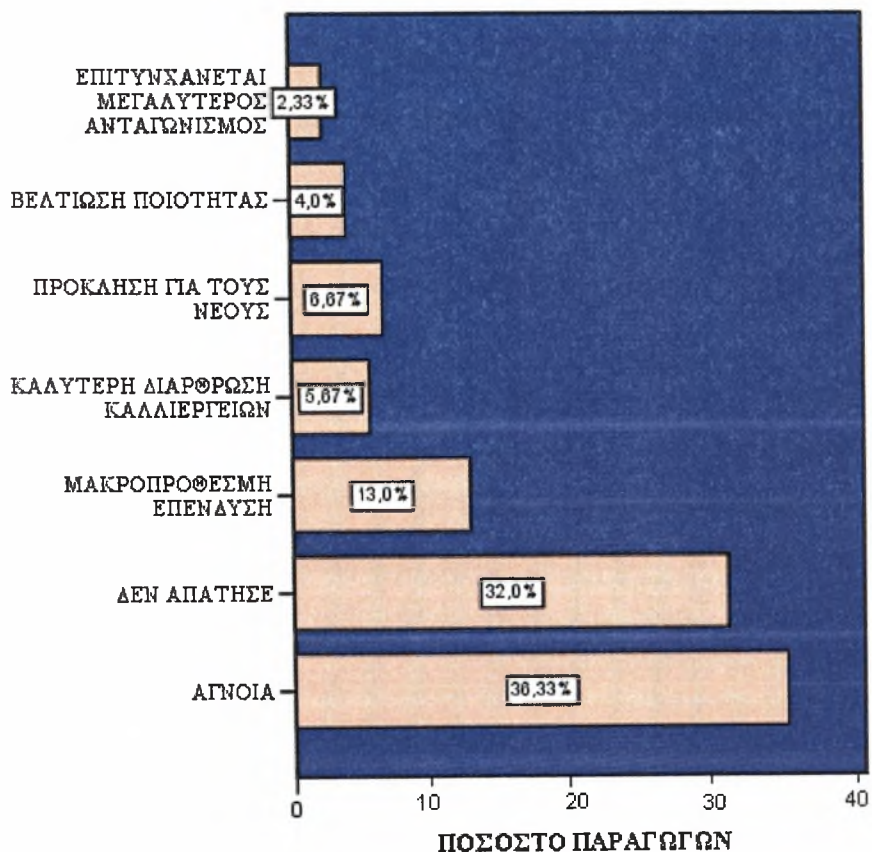
ότι ενισχύει τη στασιμότητα της γεωργίας. Το 6,33% θεωρεί ότι η διάθεσή τους στους εκάστοτε δικαιούχους γίνεται κάτω από ορισμένα κριτήρια. Έτσι, έλλειψη εκπλήρωσης των κριτηρίων έχει σαν αποτέλεσμα τον αποκλεισμό ορισμένων αγροτών από τα επενδυτικά προγράμματα. Τέλος, το 7,33% δηλώνει ότι προκαλείται μείωση του αγροτικού εισοδήματος ενώ στο 9,67% πρωτεύοντα ρόλο έχει η τιμή του γεωργικού προϊόντος και όχι κάποιο είδος επένδυσης.

Σχήμα 5.23. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με τους λόγους για τους οποίους δεν πρέπει να δοθούν περισσότερα χρήματα στα διαρθρωτικά προγράμματα.

Παρακάτω, στο σχήμα 5.24, παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο δικαιολόγησε την απάντησή του το ποσοστό 19,33% των αγροτών που δήλωσαν ότι συμφωνούν με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαρθρωτικά προγράμματα απ’ ότι στη στήριξη των τιμών. Παρόλο, που το 36,33% των ερωτηθέντων δήλωσε άγνοια και το 32,% δεν απάντησε κάποιες από τις απόψεις που καταγράφηκαν συμπεριλαμβάνουν τη βελτίωση της ποιότητας με ποσοστό 4%, την καλύτερη διάρθρωση των καλλιεργειών με ποσοστό 5,67%, καθώς και την επίτευξη

μεγαλύτερου ανταγωνισμού με ποσοστό 2,33%. Το 6,67% δηλώνει ότι η συμμετοχή σε κάποιο επενδυτικό πρόγραμμα αποτελεί μια πρόκληση για τους νέους αυξάνοντας έτσι τον απασχολούμενο πληθυσμό στον αγροτικό τομέα και το υπόλοιπο 13% ότι οι επενδύσεις μπορούν να αποφέρουν μακροπρόθεσμες θετικές εξελίξεις στη γεωργία.

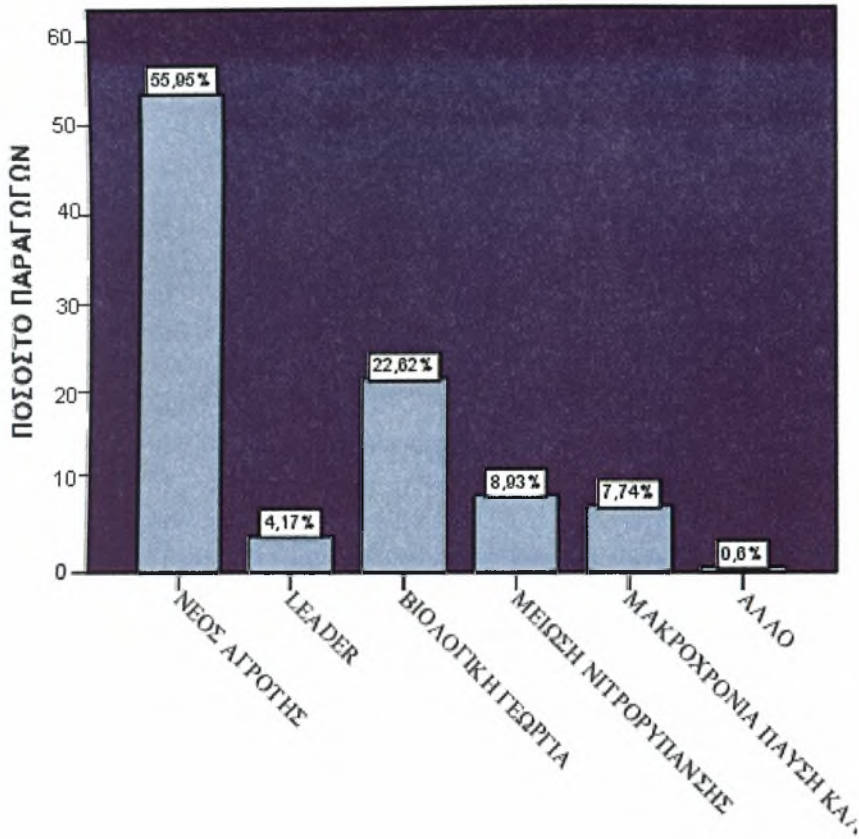
Σχήμα 5.24. Απαντήσεις των αγροτών σχετικά με τους λόγους για τους οποίους πρέπει να δοθούν περισσότερα χρήματα στα διαρθρωτικά προγράμματα.

Ερώτηση 29: Είστε δικαιούχος κάποιου Ευρωπαϊκού Προγράμματος;

Το ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο αντανάκλα τον πολυλειτουργικό ρόλο της γεωργίας στον πλούτο και την ποικιλομορφία των τοπίων, των προϊόντων διατροφής καθώς και της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης (2007-2013) εστιάζεται σε τρεις τομείς ζωτικής σημασίας: την οικονομία των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής, το περιβάλλον και την ευρύτερη αγροτική οικονομία και πληθυσμό. Η νέα γενιά των στρατηγικών και προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης πρόκειται να διαμορφωθεί γύρω από τέσσερις

άξονες, και συγκεκριμένα: τον άξονα 1, για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας, του άξονα 2, για τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου, του άξονα 3, για την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και του άξονα 4, περί Leader.

Στο πλαίσιο του άξονα 1, μια σειρά από μέτρα θα καλύψουν το ανθρώπινο και φυσικό κεφάλαιο στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας (που προωθούν τη μεταφορά γνώσεων και καινοτομίας), καθώς και την ποιοτική παραγωγή. Στο πλαίσιο του άξονα 2, προβλέπονται μέτρα προστασίας και τόνωσης των φυσικών πόρων, καθώς και η διατήρηση των γεωργικών και δασοπονικών συστημάτων υψηλής φυσικής αξίας και των πολιτιστικών τοπίων των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης. Ο άξονας 3 βοηθά την ανάπτυξη τοπικής υποδομής και ανθρώπινου κεφαλαίου σε αγροτικές περιοχές για τη βελτίωση των συνθηκών οικονομικής αύξησης και δημιουργίας θέσεων εργασίας σε όλους τους τομείς και για τη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο του άξονα 4, που στηρίζεται στις εμπειρίες από την πρωτοβουλία Leader, παρέχονται δυνατότητες καινοτόμου διακυβέρνησης μέσω τοπικών προσεγγίσεων της αγροτικής ανάπτυξης από τη βάση προς την κορυφή ([http 59](http://59)).

Σχήμα 5.25. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με το αν είναι δικαιούχοι κάποιου Ευρωπαϊκού Προγράμματος.

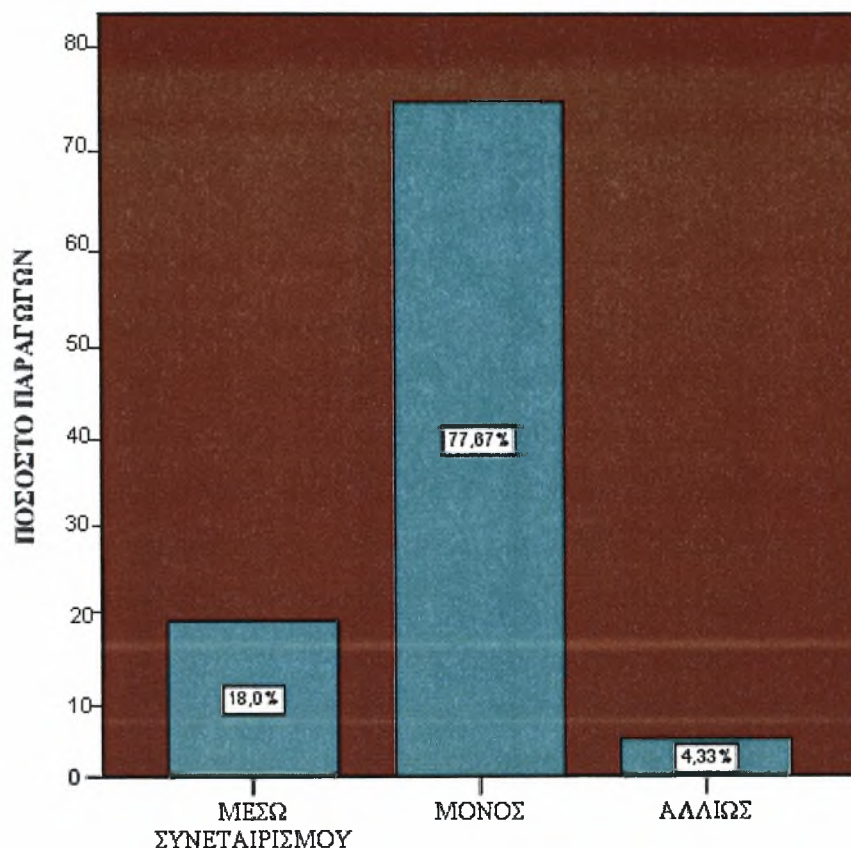
Από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων (σχήμα 5.25) προκύπτει ότι το 55,95% των ερωτηθέντων είναι ενταγμένο στο πρόγραμμα νέος αγρότης, το 22,62% στο πρόγραμμα βιολογικής καλλιέργειας, το 8,93% στο πρόγραμμα μείωση νιτροϋπανσης, το 7,74% στο πρόγραμμα μακροχρόνιας παύσης καλλιεργειών, το 4,17% στο LEADER και το 0,6% σε κάποιο άλλο γεωργικό πρόγραμμα.

Ερώτηση 30: Πώς πουλάτε τα προϊόντα που παράγετε;

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή ήταν το 2005 η ανάκαμψη των εξαγωγών των αγροτικών προϊόντων, οι οποίες αυξάνονται με ρυθμό υπερδιπλάσιο του συνόλου. Το οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων, αυξήθηκαν κατά 17,6% και έφθασαν τα 1.768 εκατ. ευρώ από 1.505 εκατ. ευρώ που ήταν το αντίστοιχο διάστημα του 2004. Το ίδιο διάστημα οι ελληνικές εξαγωγές στο σύνολό τους αυξήθηκαν 9,9%. Με την επίδοσή τους αυτή τα αγροτικά προϊόντα κατάφεραν και πάλι να αυξήσουν το μερίδιό τους σε ποσοστό πάνω από 20% επί του συνόλου των εξαγωγών. Το 2004 για πρώτη φορά στην ιστορία το μερίδιο των αγροτικών προϊόντων είχε μειωθεί κάτω από το 20%. Σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων, το ίδιο διάστημα μειώθηκαν κατά 1,6% και έφθασαν τα 3.052 εκατ. ευρώ από 3.102 εκατ. ευρώ που ήταν το οκτάμηνο του 2004. Ωστόσο, το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας μας στον τομέα αυτό παραμένει έντονα ελλειμματικό ([http 60](http://60)).

Οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις της παγκόσμιας ζήτησης αφήνουν να διαφανεί μια ορισμένη ανάκαμψη των παγκόσμιων αγορών, χάρη στην οποία είναι εφικτή η πρόβλεψη προοπτικών ευνοϊκών για την κατάσταση των αγορών και το μέσο επίπεδο των τιμών ([http 61](http://61)).

Η υφιστάμενη οικονομική κατάσταση και η πληροφόρηση σχετικά με τις τρέχουσες βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προοπτικές στον αγροτικό τομέα στα πλαίσια της ΕΕ και της ΚΑΠ διαμόρφωσαν ένα σύνολο από απόψεις που αφορούν τα επιμέρους θέματα και τους μηχανισμούς που εμπλέκονται στις εξελίξεις της παραγωγής και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Έτσι με μεγάλη διαφορά, το 77,67% των ερωτηθέντων πουλάει τα προϊόντα μόνο του, το 18% μέσω συνεταιρισμού και το υπόλοιπο 4,33% με κάποιο άλλο τρόπο (μεσολάβηση μεσίτη, διαδικτυακή πώληση κ.λπ.).

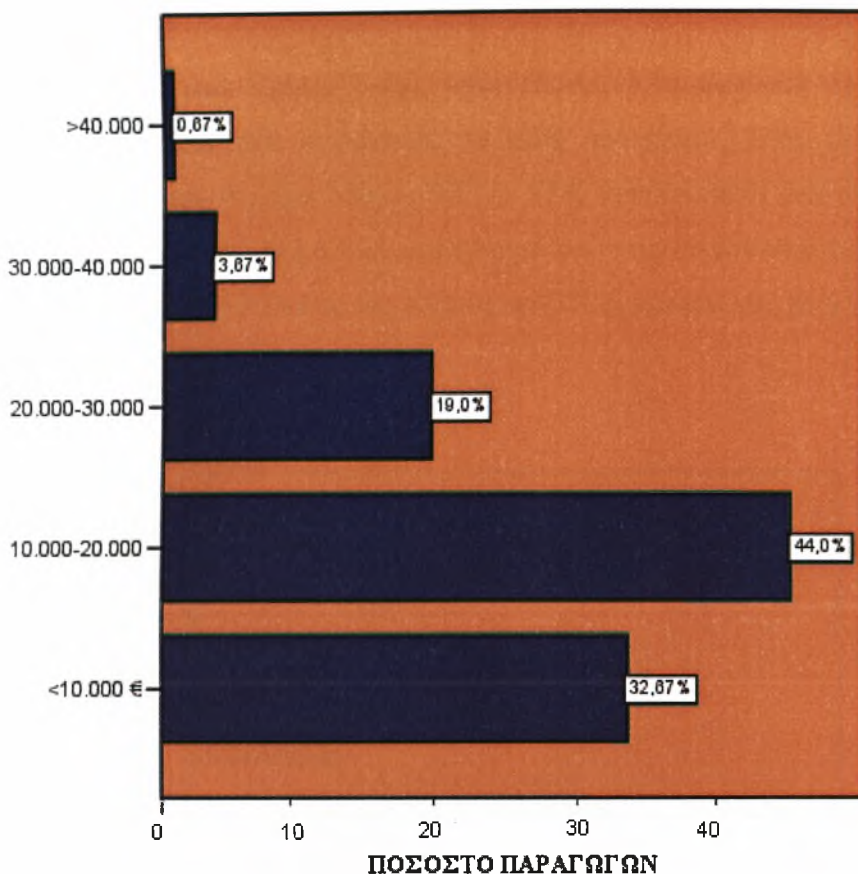
Σχήμα 5.26. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο πουλάνε τα προϊόντα τους.

Το διεθνές εμπόριο αγροτικών προϊόντων πρέπει να μπει σε νέες βάσεις και να έχει ως προτεραιότητα την τοπική και περιφερειακή παραγωγή αντί τις εξαγωγές, να επιτρέπει στις χώρες και σε ενώσεις χωρών να προστατεύονται από εισαγόμενα προϊόντα σε πολύ χαμηλές τιμές, να παρέχει κρατική στήριξη στους μικρομεσαίους αγρότες, που η παραγωγή τους δεν συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με εξαγωγές, να εξασφαλίζει σταθερές τιμές στα αγροτικά προϊόντα σε διεθνές επίπεδο, μέσα από διεθνείς συμφωνίες αποτελεσματικής διαχείρισης της προσφοράς τους. Το κυριότερο πρόβλημα για τους μικρούς αγρότες, είναι οι τιμές που απολαμβάνουν στα προϊόντα τους οι οποίες διαμορφώνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Η πρόσβαση στη διεθνή αγορά δεν αποτελεί λύση για τους μικρούς αγρότες, διότι αυτή αφορά μόνο το 10% της παγκόσμιας παραγωγής που ελέγχεται από τις πολυεθνικές και τις μεγάλες αγροτοβιομηχανίες.

Ερώτηση 31: Ποιο είναι το ύψος του ετήσιου εισοδήματός σας;

Κατά 1,2% αυξήθηκε το 2006, σε σχέση με το 2005, το αγροτικό εισόδημα στην Ελλάδα σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα από τις Βρυξέλλες η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία. Στην ΕΕ των 27 η μέση αύξηση ήταν 3,8%. Η σημαντικότερη αύξηση σημειώθηκε στην Ολλανδία (+15,1%), ενώ η σημαντικότερη μείωση σημειώθηκε στην Ιρλανδία (-13,3%) ([http 62](#)).

Σήμερα, η εφαρμογή της νέας ΚΑΠ θέτει στην ελληνική γεωργία την πρόκληση της γρήγορης προσαρμογής σε σχέση με τα διαρθρωτικά προβλήματα που εξετάστηκαν παραπάνω, συμβάλλοντας και με τον τρόπο αυτό στην διαμόρφωση ικανοποιητικών γεωργικών εισοδημάτων, χωρίς την συμμετοχή των αποδεδειγμένων ενισχύσεων. Στην κατεύθυνση αυτή φαίνεται ότι θα βοηθήσει η αναμενόμενη μείωση της αξίας της γεωργικής γης, εξ' αιτίας της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ, ειδικά στις πεδινές εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας. Όμως καθοριστικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει την διεύρυνση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων, όσον αφορά την καλλιεργούμενη γη φαίνεται να είναι η εν γένει πορεία της εθνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια και η εξέλιξη της απασχόλησης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα ([http 63](#)).

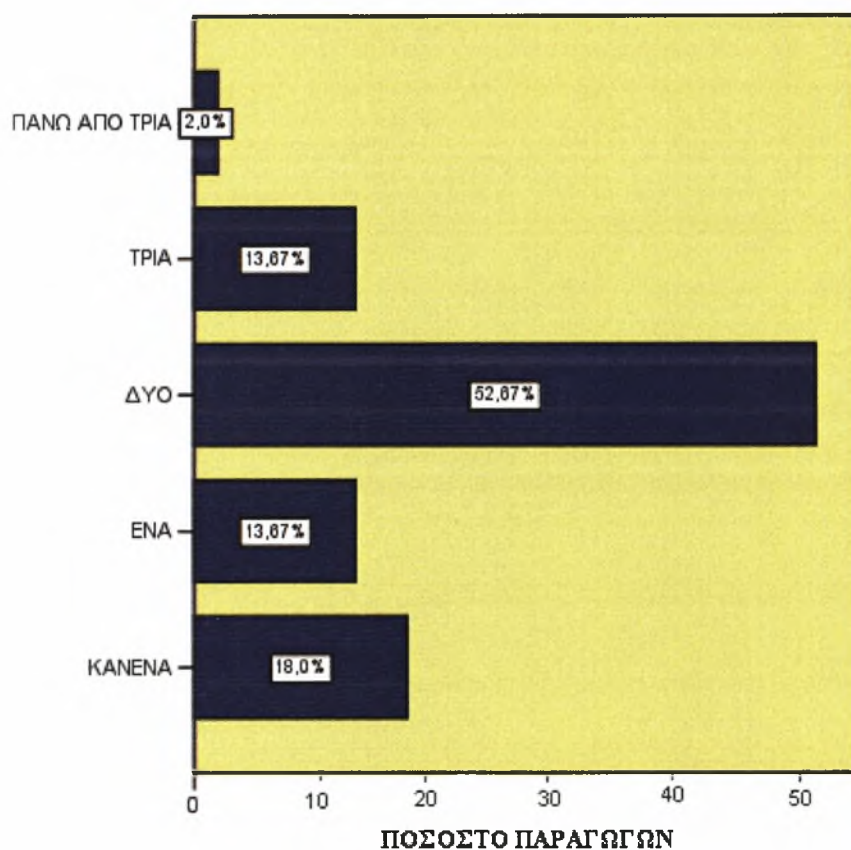

Σχήμα 5.27. Απαντήσεις παραγωγών που αφορά το ύψος του ετήσιου εισοδήματός τους.

Σχετικά με τα εισοδήματα των παραγωγών και όπως φαίνεται στο σχήμα 5.27 το 44% έχει ετήσιο εισόδημα 10.000-20.000€, το 32,67% ετήσιο εισόδημα μικρότερο από 10.000€, το 3,67% 30.000-40.000€, το 19% από 20.000-30.000€ και το 0,67% μεγαλύτερο από 40.000€.

Ερώτηση 32: Αριθμός παιδιών;

Στο παρακάτω σχήμα (5.28), καταγράφονται τα ποσοστά σχετικά με τον αριθμό των παιδιών που αντιστοιχεί σε κάθε οικογένεια. Έτσι το 52,67% του δείγματος απάντησε ότι έχει δύο παιδιά, το 18% κανένα παιδί και το 13,67% ένα παιδί. Το ίδιο ποσοστό (13,67%), αντιστοιχεί και στις οικογένειες με τρία παιδιά. Τέλος, μόνο ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 2% έχει πάνω από τρία παιδιά.

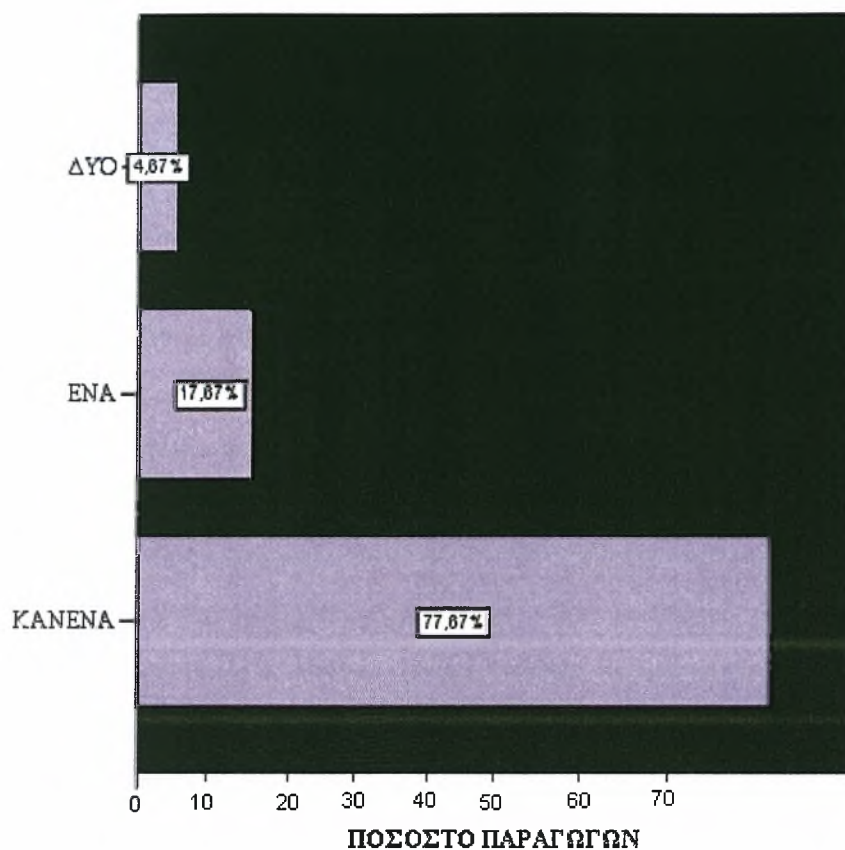
Σχήμα 5.28. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τον αριθμό των παιδιών.

Ερώτηση 33: Αν η ηλικία των παιδιών σας είναι πάνω από 18, πόσα από αυτά θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα;

Ερώτηση 34: Αν κανένα από τα παιδιά σας δεν ασχοληθεί με τον αγροτικό τομέα, γιατί αυτό;

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα προβλήματα των γεωργών μας είναι πολλά και μεγάλα. Καθημερινά παρακολουθούμε τα τεράστια προβλήματα πού αντιμετωπίζει η γεωργία μας τα οποία όμως δίδουν πάντα βάρος στα οικονομικά θέματα. Η μακροχρόνια όμως προσήλωση στα οικονομικά προβλήματα της γεωργίας έχει επισκιάσει ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα. Ένα πρόβλημα πού αντιμετωπίζουν οι γεωργοί καθημερινά στην εργασία τους. Το πρόβλημα αυτό είναι η Ασφάλεια και η Υγεία των ίδιων των γεωργών αλλά και των οικογενειών τους η οποία έχει δυστυχώς παραμεληθεί σε μεγάλο βαθμό και σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπου δίδεται μεγάλη σημασία στον τομέα αυτό. Δεν θα ήταν καθόλου υπερβολή αν λέγαμε ότι το γεωργικό επάγγελμα είναι από τα πιο επικίνδυνα επαγγέλματα. Η πραγματικότητα αυτή φαίνεται ότι είναι αρκετά γνωστή στον αγροτικό πληθυσμό καθώς και στο ευρύτερο κοινό. Αυτό διαπιστώνεται και από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων που παρουσιάζονται στο σχήμα 5.29, σχετικά με το πόσα παιδιά θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα, αν η ηλικία τους είναι πάνω από 18 ετών.

Το 77,67% υποστηρίζει ότι κανένα από τα παιδιά του δεν θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα, το 17,67% ότι μόνο ένα θα επιλέξει να ασχοληθεί με το επάγγελμα του γεωργού ενώ το υπόλοιπο 4,67% ότι και τα δύο του παιδιά θα γίνουν κατ' επάγγελμα αγρότες.

Σχήμα 5.29. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τον αριθμό των παιδιών τους που πρόκειται να ασχοληθούν με τη γεωργία.

Το γεωργικό επάγγελμα πραγματικά βρίθει από κινδύνους παντός είδους. Ο γεωργικός ελκυστήρας είναι αναμφίβολα ένα από τα πιο επικίνδυνα μηχανήματα. Τα μηχανήματα αυτά έχουν γίνει η αιτία για μια σειρά ατυχημάτων, πολλά από τα οποία θανατηφόρα. Οι λόγοι είναι πολλοί. Ανατροπές, κτυπήματα από δένδρα, περιστρεφόμενα εξαρτήματα χωρίς προφυλακτήρα, κακή συντήρηση, παρατεταμένη έκθεση τού οδηγού σε κάθε είδους καιρικές συνθήκες, έκθεση σε ψηλά επίπεδα σκόνης, έκθεση σε ψηλά επίπεδα θορύβου, εύκολη πρόσβαση σε ανηλίκους είναι μόνο μερικοί από τούς κινδύνους πού παρουσιάζει το γεωργικό τρακτέρ.

Αρκετά ατυχήματα έχουν σημειωθεί και από τη χρήση μικρών χειραγώγιμων (σκαπτικών) μηχανημάτων. Τα μηχανήματα αυτά ενώ παρουσιάζονται σαν μια μεγάλη ευκολία για το σκάψιμο μικρών εκτάσεων κ.λπ. εντούτοις έχουν προκαλέσει

μια σωρεία από σοβαρά ατυχήματα σε επαγγελματίες αλλά και ερασιτέχνες γεωργούς. Τα γεωργικά εργαλεία γενικά εμπερικλείουν πάρα πολλούς κινδύνους και κατατάσσονται στα πλέον επικίνδυνα εργαλεία. Ένα παράδειγμα είναι το αλυσοπρίονο το οποίο και επικίνδυνο είναι αλλά και ελάχιστη προστασία προσφέρει στο χειριστή λόγω τού ότι δεν έχει οτιδήποτε προστατευτικό κάλυμμα. Άλλο παράδειγμα είναι οι φρακτοκοπτικές μηχανές. Και οι δύο μηχανές έχουν προκαλέσει αριθμό σοβαρών ατυχημάτων.

Μεγάλη σημασία δίδεται τα τελευταία χρόνια στα μυοσκελετικά προβλήματα και ιδίως στα προβλήματα της πλάτης. Τα προβλήματα αυτά προκαλούνται από κακή χειρωνακτική ανύψωση ή μεταφορά φορτίων ή από βαριά χειρωνακτική εργασία ή από επαναληπτική εργασία. Όλα αυτά τα στοιχεία υπάρχουν σε αφθονία στις γεωργικές εργασίες: μάζεμα καρπών, σήκωμα κιβωτίων, μεταφορά γεωργικών προϊόντων, φόρτωμα/ξεφόρτωμα φορητών κλπ. Αξίζει να πούμε ότι ακόμα και το σκάψιμο και φτυάρισμα με τα συνηθισμένα γνωστά μας εργαλεία επιβάλλει μεγάλες φορτίσεις στα πιο καίρια σημεία της σπονδυλικής στήλης.

Πολλά ατυχήματα έχουν προκληθεί και από πτώσεις από δένδρα όπως για παράδειγμα στο μάζεμα ελιών, κλάδεμα κλπ. Στην περίπτωση αυτή τα μέτρα ασφαλείας είτε είναι ανύπαρκτα είτε είναι δύσκολο να εφαρμοστούν.

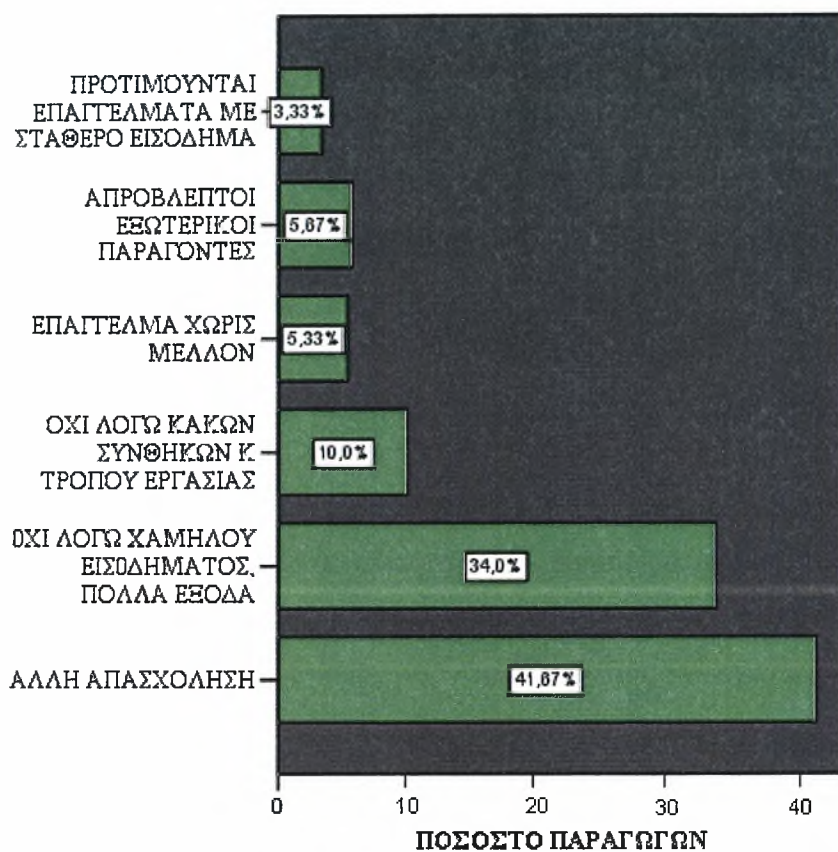
Ένας άλλος λόγος ατυχημάτων είναι η ηλεκτροπληξία. Είχαμε αρκετές περιπτώσεις ηλεκτροπληξίας ενώ γεωργός μετέφερε μεταλλικές σωλήνες σε ανοικτό χώρο ενώ υπήρχε εναέριο ηλεκτροφόρο καλώδιο υψηλής τάσης. Αλλά και στα θερμοκήπια λόγω της παρουσίας ηλεκτρικών μηχανημάτων (ανεμιστήρες, αντλίες νερού κα) και της ταυτόχρονης παρουσίας νερού/υγρασίας έχουμε ιδανικές συνθήκες για πρόκληση βραχυκυκλωμάτων και ηλεκτροπληξίας.

Ένας μεγάλος κίνδυνος και πηγή επαγγελματικών ασθενειών είναι τα φυτοφάρμακα τα οποία δυστυχώς χρησιμοποιούνται σε μεγάλη κλίμακα. Είναι γνωστό ότι πολλά από τα φυτοφάρμακα είναι τοξικά στον άνθρωπο και μπορεί να προκαλέσουν σωρεία από ασθένειες. Είναι επίσης γνωστό ότι στις πλείστες περιπτώσεις οι προφυλάξεις που τηρούνται είναι υποτυπώδεις ή ανύπαρκτες. Οι πλείστοι γεωργοί έχουν εξοικειωθεί με τον κίνδυνο δεχόμενοι ότι είναι ένα απαραίτητο μέρος της εργασίας τους και με αυτό τον τρόπο εκθέτουν τον εαυτό σε μεγάλους επαγγελματικούς κινδύνους με ελάχιστες προφυλάξεις.

Πέρα από τους πιο πάνω κινδύνους, το γεωργικό επάγγελμα χαρακτηρίζεται και από ένα άλλο στοιχείο. Το στοιχείο της μοναχικότητας. Σε αντίθεση με άλλα

επαγγέλματα, οι πιο πολλοί γεωργοί εργάζονται πολλές ώρες μόνοι τους σε απομακρυσμένα σημεία. Αυτό σημαίνει ότι όταν χρειαστούν βοήθεια από άλλο πρόσωπο δεν μπορούν να την έχουν εκθέτοντας με τον τρόπο αυτό τον εαυτό τους σε επιπρόσθετους κινδύνους, για παράδειγμα στο σήκωμα μεγάλου όγκου αντικειμένων. Επίσης σε περίπτωση ατυχήματος δεν υπάρχει πάντα δεύτερο πρόσωπο να τους προσφέρει οποιαδήποτε άμεση βοήθεια ή να καλέσει ασθενοφόρο. Σε άλλες περιπτώσεις εργάζονται σε απρόσιτα σημεία όπου η βοήθεια είτε δεν υπάρχει είτε πολύ δύσκολα έρχεται (<http> 64).

Όλα τα παραπάνω αποτελούν και κάποιους από τους λόγους για τους οποίους τα παιδιά των γεωργών δε θα επέλεγαν να ασχοληθούν με το αγροτικό επάγγελμα. Σύμφωνα με το σχήμα 5.30, το 34% δήλωσε ότι τα έξοδα συντήρησης των καλλιεργειών και το κόστος παραγωγής είναι υψηλά, σε αντίθεση με το χαμηλό αγροτικό εισόδημα το οποίο δεν επαρκεί για την κάλυψη των βιοποριστικών αναγκών. Το 41,67% επέλεξε να ασχοληθεί με κάποιο άλλο επάγγελμα, το 10% απέρριψε το αγροτικό επάγγελμα για τα παιδιά του λόγω κακών συνθηκών και τρόπου εργασίας, το 5,67% λόγω της ύπαρξης απρόβλεπτων εξωτερικών παραγόντων που προκαλούν αρνητικές επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγή ενώ το 5,33% δήλωσε ότι είναι ένα επάγγελμα χωρίς μέλλον λόγω της αβεβαιότητας και αστάθειας που επικρατεί στον αγροτικό τομέα. Τέλος, το 3,33% δήλωσε ότι προτιμούνται επαγγέλματα που εξασφαλίζουν σταθερό εισόδημα και είναι περισσότερο κερδοφόρα.

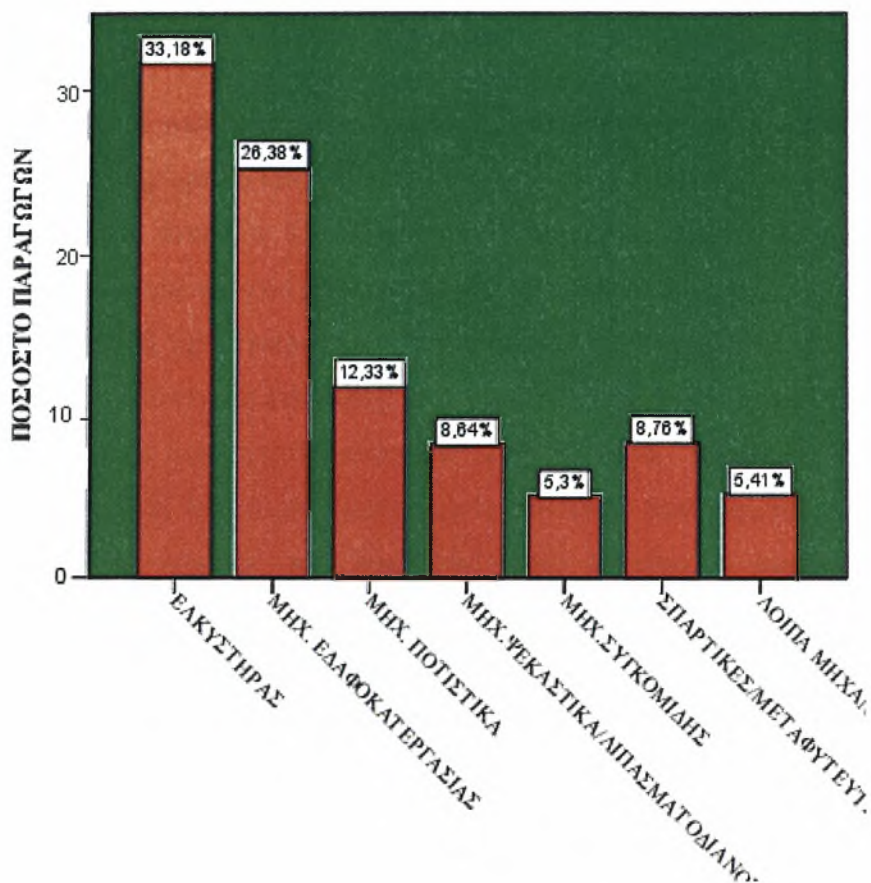
Σχήμα 5.30. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τους λόγους για τους οποίους τα παιδιά τους δεν θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα.

Ερώτηση 35: Τι είδους αγροτικά μηχανήματα κατέχετε;

Ο κλάδος των γεωργικών μηχανημάτων έχει μακρά παρουσία και ουσιαστική συμβολή στην εκμηχάνιση της ελληνικής γεωργίας και έχει συμβάλει ποικιλοτρόπως στη γενικότερη προσπάθεια ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας: είτε με τη δημιουργία θέσεων εργασίας είτε με την εξοικονόμηση συναλλάγματος είτε με τη συνεισφορά στη συγκέντρωση πόρων, μέσω των φόρων που οι επιχειρήσεις μας καταβάλλουν. Κατά γενική παραδοχή, τα ελληνικά μηχανήματα δεν έχουν τίποτε να ζηλέψουν από τα άλλα ευρωπαϊκά και μάλιστα είναι κατασκευασμένα με ειδικές προδιαγραφές για τις δύσκολες εδαφολογικές, αλλά και κλιματολογικές συνθήκες της χώρας μας.

Οι επιχειρήσεις των κατασκευαστών γεωργικών μηχανημάτων είναι κατά κύριο λόγο μικρές και μεσαίες βιοτεχνίες, περισσότερο οικογενειακές, με μεγάλη ιστορία και εμπειρία στην κατασκευή και απασχολούν περί τους 8.000 εργαζομένους και ειδικεύονται στην παραγωγή μιας ευρείας γκάμας γεωργικών, κτηνοτροφικών, πτηνοτροφικών μηχανημάτων και εξαρτημάτων που χρησιμοποιούνται σε όλες τις αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες (<http> 65).

Εντυπωσιακό είναι το επίπεδο μηχανολογικού εξοπλισμού των αγροτών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, γεγονός που αποδεικνύει ότι με το χρόνο έχει επενδυθεί ένα σημαντικό κεφάλαιο σε αυτόν. Γεωργικό ελκυστήρα απάντησε ότι κατέχει το 33,18%, το 26,38% απάντησε ότι κατέχει μηχανήματα εδαφοκατεργασίας, το 12,33% κατέχει μηχανήματα ποτιστικά ενώ το 8,64% μηχανήματα ψεκαστικά και λιπασματοδιανομείς. Σπαρτικές και μεταφυτευτικές μηχανές έχει το 8,76%, μηχανήματα συγκομιδής το 5,3% και το υπόλοιπο 5,41% απάντησε ότι έχει διάφορα άλλα μηχανήματα απαραίτητα για την φροντίδα των καλλιεργειών.

Σχήμα 5.31. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τα αγροτικά μηχανήματα που κατέχουν

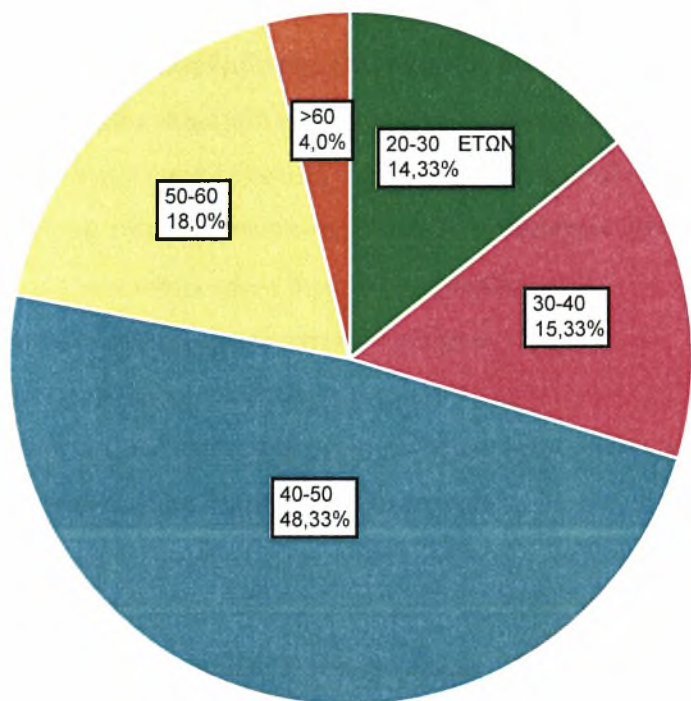
Επειδή όμως, τα τελευταία χρόνια η αγορά σχετίζεται με τα Επιχειρηματικά Προγράμματα (Σχέδια Βελτίωσης) του Γ΄ Κ.Π.Σ. και καθώς δεν υπήρξε άλλη προκήρυξη μέσα στο 2005, σημειώθηκε δραματική πτώση γύρω στο 50% - 60 % συγκριτικά με το β΄ εξάμηνο του 2004, από τον Μάιο μέχρι σήμερα, σε σημείο να οδηγήσει σε μεγάλη οικονομική κρίση πολλές επιχειρήσεις αλλά και το προσωπικό τους (<http> 66).

Ερώτηση 36: Ποια είναι η ηλικία σας;

Ένα από τα μειονεκτήματα που χαρακτηρίζουν και την ελληνική γεωργία είναι η στρεβλή διάρθρωση των ηλικιών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αγροτών στην Ελλάδα έχει ηλικία άνω των 55 ετών, γεγονός που προδικάζει ότι θα συνεχιστεί η μείωση των κατά κύριο επάγγελμα γεωργών και στο μέλλον ([http 67](#)).

Η παραμονή των υπερήλικων στην ενεργό δραστηριότητα και το υψηλό κόστος της επαγγελματικής εκκίνησης στη γεωργία, συνιστούν σημαντικά εμπόδια στην αναπαραγωγή των εκμεταλλεύσεων. Στην Ελλάδα, ιδιαίτερα, πρόσθετους λόγους αποτελούν οι δυσμενείς διαρθρωτικές συνθήκες των εκμεταλλεύσεων που χαρακτηρίζουν τη γεωργία της, όπως το μικρό μέγεθος η μεγάλη αναλογία εκμεταλλεύσεων σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές (61% των εκμεταλλεύσεων) και η χαμηλή κινητικότητα της αγοράς γης. Η εικόνα αυτή της γήρανσης την οποία παρουσιάζει ο διαρκώς συρρικνούμενος γεωργικός πληθυσμός της Ευρώπης υποκρύπτει διαφορετικές τάσεις και εξελίξεις ανάλογα με το κράτος μέλος, το είδος (τύπο) της ασκούμενης γεωργίας ή την κατάσταση των περιπτώσεων του γεωργικού εργατικού δυναμικού που κάθε φορά εξετάζεται. Ειδικότερα, έντονη είναι η παρουσία ενός γηρασμένου και συνεχώς αποδυναμωμένου εργατικού δυναμικού στη γεωργία της Νότιας Ευρώπης και ιδιαίτερα στην Ελλάδα ([http 80](#)).

Παρατηρώντας το σχήμα 5.32 στο οποίο αποτυπώνεται η ηλικιακή δομή των γεωργών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, διαπιστώθηκε ότι το 48,33% των απασχολούμενων με τον αγροτικό τομέα έχει ηλικία 40-50 ετών, το 15,33% είναι 30-40 ετών, το 14,33% 20-30 ετών, το 18% 50-60 ετών και τέλος το 4% έχει ηλικία πάνω από 60 ετών.

Σχήμα 5.32. Η ηλικιακή δομή των ερωτηθέντων παραγωγών.

Ερώτηση 37: Ποια από τα παρακάτω θα προτείνετε για τη βελτίωση της Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Αύξηση των τιμών παρέμβασης όλων των αγροτικών προϊόντων

Αύξηση των τιμών παρέμβασης ορισμένων αγροτικών προϊόντων

Μείωση των τιμών παρέμβασης των αγροτικών προϊόντων

Απελευθέρωση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων από τρίτες χώρες

Απαγόρευση των εισαγωγών από τρίτες χώρες

Ενίσχυση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων

Άρση των περιβαλλοντικών περιορισμών

Ενισχύσεις χωρίς περιορισμούς και κριτήρια (ποιότητας, περιβαλλοντικά κ.λπ.)

Διεύρυνση των διαθρωτικών προγραμμάτων

Άλλο

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική όπως ήδη έχει αναφερθεί αποτελεί την ενοποιημένη Αγροτική Πολιτική των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περιγράφει ένα σύνολο νόμων σχετικών με την γεωργία και την διακίνηση αγροτικών προϊόντων και όλες τις εκβάσεις που προκύπτουν, όπως η σταθερότητα των τιμών, η ποιότητα των προϊόντων, η επιλογή προϊόντων, η χρήση του εδάφους και η απασχόληση στον αγροτικό κλάδο. Άρχισε να ισχύει το 1962, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), προδρόμου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), με στόχο τη διάθεση τροφίμων στους Ευρωπαίους καταναλωτές σε ανεκτές τιμές αλλά και τη δίκαιη αμοιβή των παραγωγών και την, κατ' επέκταση, εξασφάλιση λογικού βιοτικού επιπέδου για τους γεωργούς.

Σε όλη τη διάρκεια της σαραντάχρονης πορείας της, αποτέλεσε έναν από τους πιο σημαντικούς τομείς πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθορίζοντας το σύνολο των κανόνων και μηχανισμών, που ρυθμίζουν την παραγωγή, το εμπόριο και την επεξεργασία των γεωργικών προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γενικότερα, βασίστηκε πάνω στις αρχές της αρχής της ενότητας των γεωργικών προϊόντων, της κοινοτικής προτίμησης και της χρηματοδοτικής αλληλεγγύης. Η ΚΑΠ στη πορεία της υπέστη αρκετές μεταρρυθμίσεις, κατά περιπτώσεις ριζικές, εξελισσόμενη ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας. Με τη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων στον τομέα της γεωργίας άρχισε και η σταδιακή μείωση του ποσοστού χρηματοδότησης που αναλογεί στην ΚΑΠ, από τους πόρους

της ΕΕ. Τώρα πλέον, μετά και τη νέα διεύρυνση της ΕΕ, κύριος στόχος της πολιτικής αυτής είναι ο ρόλος της γεωργίας στη διαφύλαξη και τη διαχείριση των φυσικών πόρων στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης καθώς και των γεω-περιβαλλοντικών μέτρων (http 23).

Στο πλαίσιο της προσπάθειας για την εκτίμηση των προοπτικών της γεωργίας θα πρέπει να ενσωματωθούν στο Ευρωπαϊκό Γεωργικό Μοντέλο κοινές αξίες και χαρακτηριστικά, παράμετροι και δείκτες, όπως αυτά όλα επιβάλλονται από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η ευρωπαϊκή γεωργία. Προκλήσεις που διαπερνούν, όπως είναι φυσικό, και την ελληνική γεωργία. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να ενισχυθεί ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της ελληνικής γεωργίας, αλλά και ο ρόλος της ως μιας ευρύτερης οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής, μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής γεωργίας.

Είναι λοιπόν σαφές, ότι το μοναδικό εργαλείο που μπορεί να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των ευρωπαίων και των Ελλήνων αγροτών, αλλά και της κοινωνίας γενικότερα για ένα νέο Ευρωπαϊκό Γεωργικό Μοντέλο, οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά αλλά και πολιτικά αποδεκτό και αποτελεσματικό είναι η Κοινή Αγροτική Πολιτική, που στο μέλλον θα επηρεαστεί από:

-Τη συμφωνία για τις Δημοσιονομικές Προοπτικές του προϋπολογισμού, για το διάστημα 2007-2013

-Τη συμφωνία στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, αφού επαναρχίσουν οι ήδη τελεματωμένες διαπραγματεύσεις, όπως έχει αρχίσει να διαφαίνεται

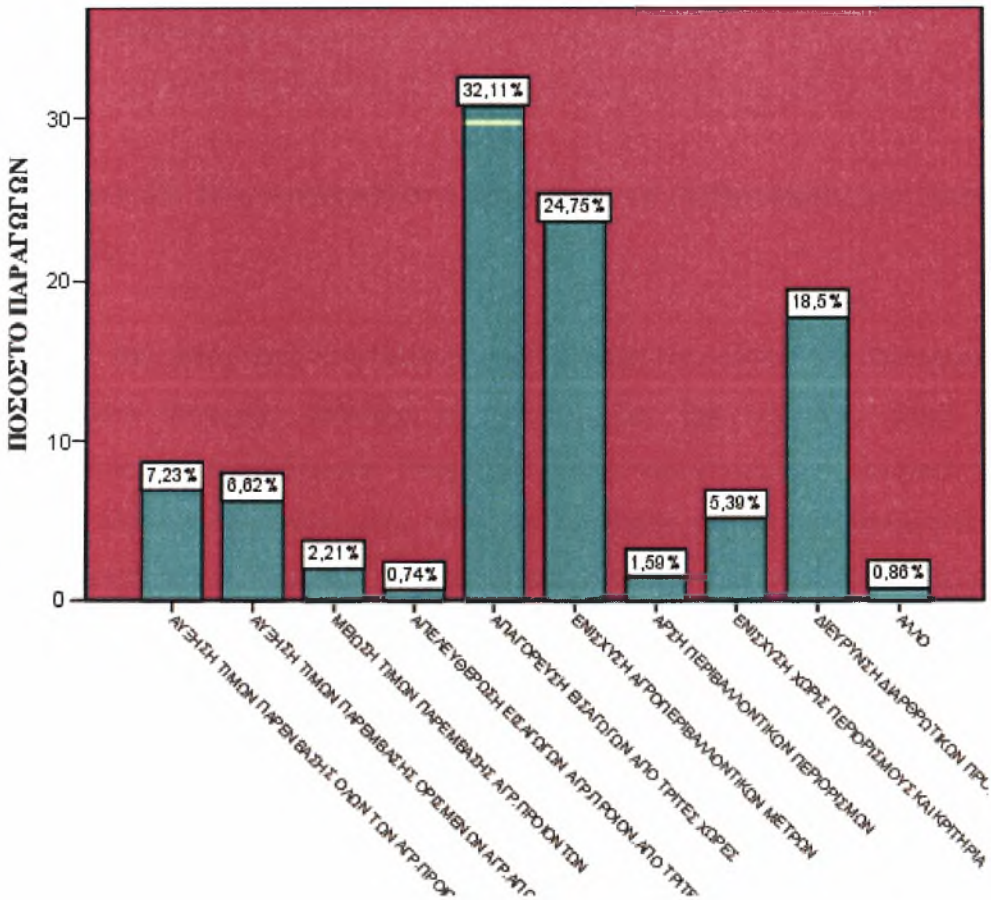
- Τη στρατηγική της Λισσαβόνας

-Τη μελλοντική πορεία της διεύρυνσης της Ε.Ε.

Τα ζητήματα αυτά επιβάλλουν συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, των δυνατοτήτων της και του μεριδίου ευθύνης που της αναλογεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας και την παραγωγικότητα της ανάπτυξης και της συνοχής της Ε.Ε.

Από την επεξεργασία των στοιχείων προέκυψαν τα αποτελέσματα του σχήματος 5.33. Έτσι το 32,11% του δείγματος προτείνει την απαγόρευση των εισαγωγών από τρίτες χώρες, το 24,75% την ενίσχυση αγροπεριβαλλοντικών μέτρων και το 18,5% την διεύρυνση διαρθρωτικών προγραμμάτων. Την αύξηση των τιμών παρέμβασης όλων των αγροτικών προϊόντων υποστηρίζει ένα αρκετά μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 7,23%, την αύξηση των τιμών παρέμβασης ορισμένων αγροτικών προϊόντων δηλώνει το 6,62%, ενίσχυση χωρίς περιορισμούς και κριτήρια

το 5,39%, την μείωση των τιμών παρέμβασης των αγροτικών προϊόντων το 2,21%, την άρση περιβαλλοντικών περιορισμών το 1,59%, την απελευθέρωση εισαγωγών αγροτικών προϊόντων από τρίτες χώρες το 0,74% και τέλος το 0,86% προτείνει κάτι άλλο χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις.

Σχήμα 5.33. Απαντήσεις παραγωγών όσον αφορά τη βελτίωση της Αγροτικής Πολιτικής της ΕΕ.

Η έκφραση των κοινών αξιών και των αρχών της ευρωπαϊκής και ελληνικής γεωργίας στο πλαίσιο ενός νέου Ευρωπαϊκού Γεωργικού Μοντέλου, θα πρέπει να στοχεύει στην ακόμα μεγαλύτερη άμβλυνση των εισοδηματικών και των περιφερειακών ανισοτήτων, στη στήριξη του εισοδήματος και της ποιότητας ζωής των αγροτών, στην προάσπιση των γεωργικών συμφερόντων μας έναντι τρίτων χωρών και βεβαίως στη διατήρηση των αναγκαίων πόρων από την Ε.Ε. για την αποτελεσματική στήριξη του τομέα τόσο στο άμεσο όσο και στο απώτερο μέλλον.

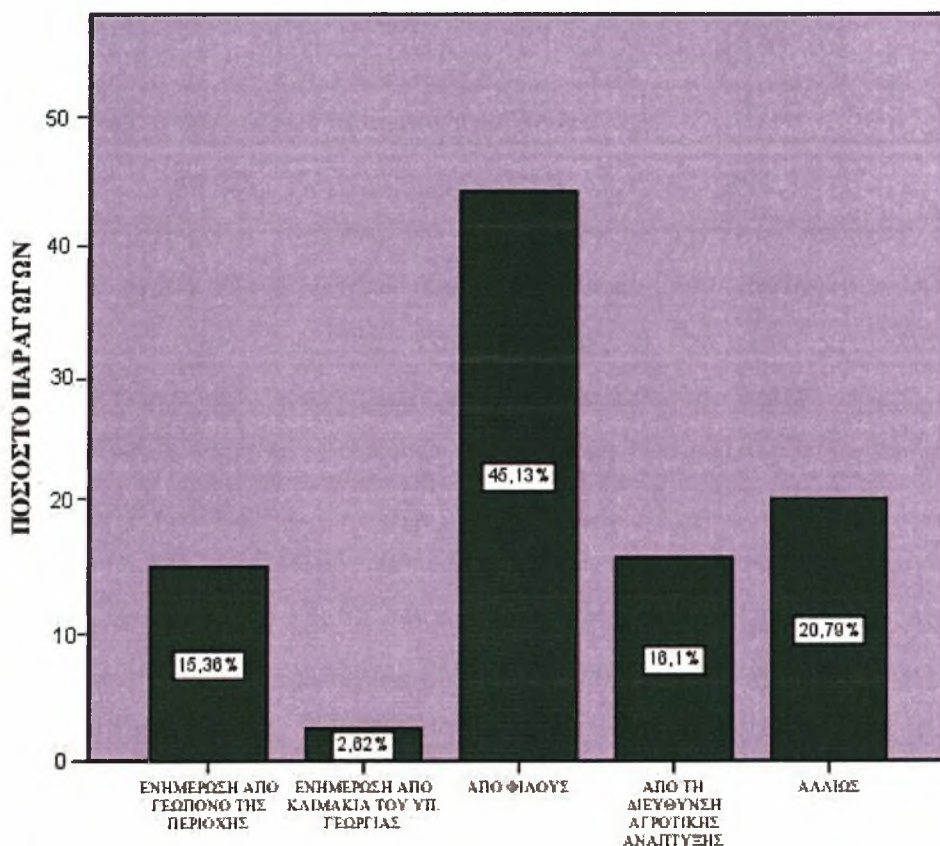
Οι μέχρι σήμερα διαδοχικές αναθεωρήσεις της ΚΑΠ δεν έχουν επιλύσει επαρκώς τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένα μεγάλο μέρος του αγροτικού πληθυσμού στην Ελλάδα. Γι' αυτό και είναι απαραίτητη μια πιο εύρωστη Κοινή Αγροτική Πολιτική που θα παρακολουθεί τις εξελίξεις και τις προκλήσεις και θα διατηρεί τη γεωργική δραστηριότητά της σε όλες τις περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http> 6).

Ερώτηση 38: Πώς ενημερώνεστε σχετικά με τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Στη χώρα μας ο αγροτικός τομέας παρά το γεγονός ότι βρίσκεται σε μια διαδικασία συνεχούς εξέλιξης, εν τούτοις, δεν έχει επιτύχει, μέχρι στιγμής, ικανοποιητικά αποτελέσματα. Ένας σημαντικός παράγοντας που επέδρασε αρνητικά ήταν η ελλιπής έως ανύπαρκτη, ιδίως τα τελευταία χρόνια, εκπαίδευση-κατάρτιση-ενημέρωση του ανθρωπίνου δυναμικού και ιδιαίτερα των νέων που ασχολούνται ή που προσπαθούμε να τους πείσουμε να ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα.

Σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά είναι αναγκαία η παροχή γνώσεων στους αγρότες πάνω στις ραγδαίες εξελίξεις που σηματοδοτούν το μέλλον του αγροτικού τομέα καθώς και στις δυνατότητες που δίνονται για εναλλακτικές δραστηριότητες στην αγροτική εκμετάλλευση, οι οποίες ,κατάλληλα προσαρμοσμένες στις τοπικές ιδιαιτερότητες είναι σε θέση να παράγουν εισόδημα, ώστε οι κάτοικοι των αγροτικών περιοχών να μη χρειάζεται να εγκαταλείψουν την περιοχή τους. Έτσι θα καταστεί δυνατή και η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος της «εσωτερικής μετανάστευσης» από τις αγροτικές περιοχές στα αστικά κέντρα και η καταπολέμηση της ανεργίας σε αυτές. Η παραμονή του εργατικού δυναμικού στις αγροτικές περιοχές και η μέγιστη αξιοποίησή του είναι εκ των ουκ άνευ και σε αυτό η γεωργική εκπαίδευση/κατάρτιση έχει τη δική της τεράστια συμβολή. Είναι ο παράγοντας κλειδί, που θα καθορίσει το αν θα στεφθεί από επιτυχία, η προσπάθεια για ανάπτυξη της υπαίθρου και για ουσιαστική βελτίωση της οικονομικής θέσης των κατοίκων στις αγροτικές περιοχές της χώρας, ώστε να συγκρατηθεί ο πληθυσμός σε αυτές και να διασφαλιστεί μια ισόρροπη ανάπτυξη του εθνικού χώρου (<http> 68).

Οι απαντήσεις των αγροτών που σχετίζονται με τον τρόπο ενημέρωσής τους για τα προγράμματα της ΕΕ που αφορούν τον γεωργικό τομέα διαμόρφωσαν τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο σχήμα 5.34. Έτσι το 45,13% ενημερώνεται από φίλους, το 20,79% δήλωσε ότι ενημερώνεται με κάποιον άλλο τρόπο όπως Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (τηλεόραση, εφημερίδα), το 16,1% από τη Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, το 15,36% από τον γεωπόνο της περιοχής και το υπόλοιπο 2,62% ενημερώνεται από διάφορα κλιμάκια του Υπουργείου Γεωργίας.

Σχήμα 5.34. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τον τρόπο ενημέρωσής τους για προγράμματα της ΕΕ.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ο Αρμόδιος Οργανισμός για την Γεωργική εκπαίδευση και Κατάρτιση «ΔΗΜΗΤΡΑ». Ο ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ» με τις υπηρεσίες που προσφέρει όχι μόνο συντελεί στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας,

κατ' αρχήν των εξειδικευμένων αγροτικών εκμεταλλεύσεων που επεκτείνεται σταδιακά στον Αγροτικό Τομέα, αλλά επιδρά θετικά και στη μείωση της ανεργίας.

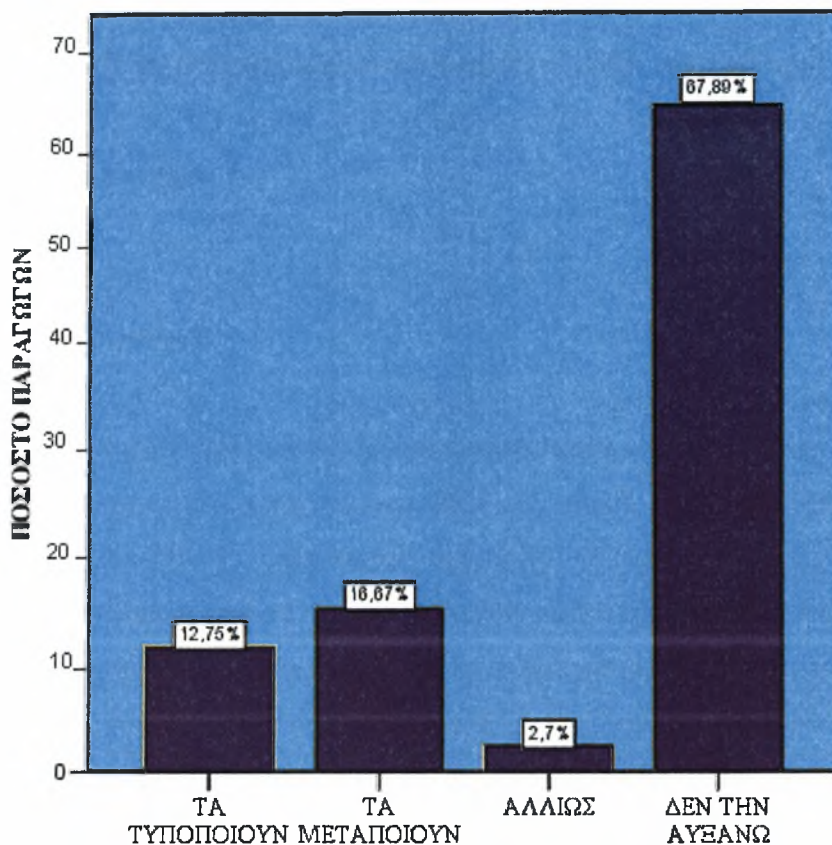
Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα δύο ΤΕΕ : Ιωαννίνων (Γαλακτοκομική σχολή) και Λάρισας (Αβερώφειος) οι απόφοιτοι των οποίων, αφενός είναι σε θέση να βελτιώσουν και βελτιώνουν σημαντικά τις εκμεταλλεύσεις των γονιών τους και αφετέρου έχουν δυνατότητες ευκολότερης απορρόφησης από την αγορά.

Ο ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ» είναι ένα σημαντικό εργαλείο, δεδομένου ότι μόνο μέσω αυτού, δηλαδή μέσω της εκπαίδευσης-ενημέρωσης μπορούν να περάσουν νέες πολιτικές, νέες τεχνικές παραγωγής, νέοι προσανατολισμοί της ζήτησης και γενικότερα νέες στρατηγικές, όπως η εφαρμογή της Νέας ΚΑΠ (<http> 68).

Ερώτηση 39: Πώς αυξάνετε την αξία των προϊόντων σας;

Βασικός στόχος της γεωργίας του 2007 είναι τα αγροτικά προϊόντα που διατίθενται στην αγορά και εξάγονται να είναι τυποποιημένα, πιστοποιημένα, με υψηλή προστιθέμενη αξία και, όπου είναι δυνατόν, με ονομασία προέλευσης. Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο, απαιτούνται βαθιές τομές και διαρθρωτικές αλλαγές που θα οδηγήσουν σε βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Η ποικιλία των προϊόντων που είναι διαθέσιμα στην αγορά αυξάνεται συνεχώς και τα περισσότερα από αυτά είναι διαθέσιμα σε σταθερή βάση καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Το κόστος των προϊόντων διατροφής έχει παραμείνει σχετικά σταθερό ανεξάρτητα από τις διακυμάνσεις της παραγωγής και οι τιμές είναι παρεμφερείς στα διάφορα κράτη μέλη. Καταβάλλεται κάθε προσπάθεια ώστε τα τρόφιμα που αγοράζονται, οπουδήποτε στην ΕΕ, να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα πρότυπα όσον αφορά την ποιότητα και την υγεία. Τα πρότυπα αυτά ενημερώνονται και βελτιώνονται συνεχώς. Εν τω μεταξύ, κανόνες για τη σήμανση επιτρέπουν στους καταναλωτές να επιλέγουν όντας καλύτερα πληροφορημένοι. Οι ονομασίες προέλευσης και οι γεωγραφικές ενδείξεις βοηθούν τους καταναλωτές να βρίσκουν υψηλής ποιότητας τοπικά προϊόντα που παράγονται σύμφωνα με παραδοσιακά αναγνωρισμένες μεθόδους και πρότυπα (<http> 69).

Σχήμα 5.35. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τον τρόπο που αυξάνουν την αξία των προϊόντων τους.

Στην ερώτηση που τέθηκε στους παραγωγούς σχετικά με το πως αυξάνουν την αξία των προϊόντων τους το 67,89% που αποτελεί και το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι δεν την αυξάνει, το 16,67% ότι επιδιώκει την αύξηση της αξίας των προϊόντων με τη μεταποίηση, το 12,75% με την τυποποίηση και το υπόλοιπο 2,7% επιλέγοντας κάποιον άλλο τρόπο (λαϊκή αγορά, εμπόριο κ.λπ.)

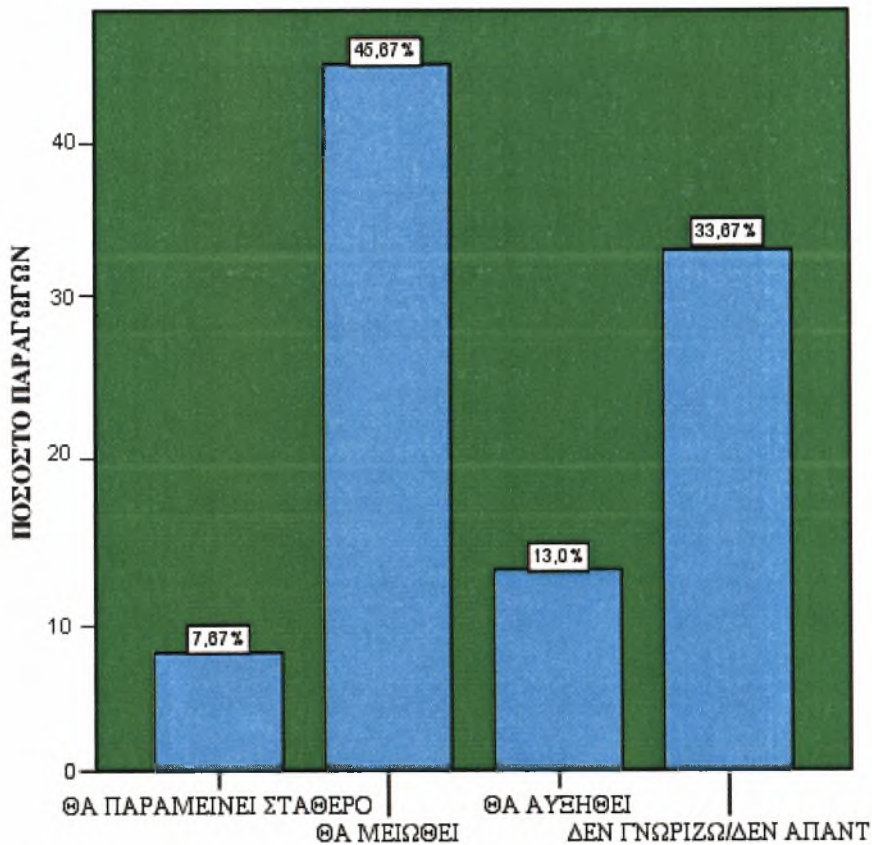
Ερώτηση 40: Με την κατάργηση των εγγυημένων τιμών, το εισόδημα σας,**Θα παραμείνει σταθερό****Θα μειωθεί****Θα αυξηθεί****Δε γνωρίζω/δεν απαντώ**

Οι τιμές της ΕΕ ήταν κατά παράδοση υψηλότερες από τις διεθνείς τιμές. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κατά την ενοποίηση των τιμών, οι τιμές καθορίστηκαν σε επίπεδα που πλησίαζαν τις υψηλότερες τιμές που υπήρχαν μεταξύ των ιδρυτικών μελών, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν ήδη υψηλότερες από τις διεθνείς τιμές. Το χάσμα εξακολούθησε να μεγαλώνει. Τα εισαγόμενα προϊόντα ήταν λιγότερο ανταγωνιστικά στην αγορά της ΕΕ λόγω των υψηλών εισφορών και των περιορισμένων ποσοτήτων. Σε μία συνεχώς πιο ανοιχτή παγκοσμιοποιημένη οικονομία γινόταν όλο και δυσκολότερο να διατηρηθεί αυτός ο προστατευτισμός από πολιτική άποψη (<http> 69).

Για πολλά χρόνια η ΚΑΠ βασιζόταν στην επιδότηση της παραγωγής. Στους αγρότες της Ευρώπης προσφέρεται πλέον το «μέσο» με το οποίο θα σταθεροποιηθούν τα εισοδήματά τους, τουλάχιστον μέχρι το 2014 και θα καταστούν ικανοί να παράγουν εκείνα τα προϊόντα που ζητά πλέον ο καταναλωτής και να αποφύγουν την παραγωγή για την παραγωγή ή για την χωματερή. Τα κυριότερα σημεία της νέας αναμορφωμένης ΚΑΠ όπως ήδη έχει αναφερθεί, εν συντομία, έχουν ως εξής :

- ✚ Καθιερώνεται ενιαία ενίσχυση εκμετάλλευσης για τους αγρότες της Ε.Ε., και μερική σύνδεση με την παραγωγή, ενώ ταυτόχρονα λαμβάνονται μέτρα για να αποτραπεί η εγκατάλειψη της παραγωγής. Οι αγρότες θα εισπράττουν κατ' αρχήν αυτή την ενιαία ενίσχυση με βάση το ποσό αναφοράς, που θα υπολογισθεί για την περίοδο αναφοράς 2000-2001-2002).
- ✚ Η ενίσχυση αυτή θα εξαρτάται από την τήρηση προτύπων, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία των ζώων και των φυτών (πολλαπλή συμμόρφωση) ενώ σε περιπτώσεις μη τήρησης των απαιτήσεων πολλαπλής συμμόρφωσης, οι έμμεσες ενισχύσεις θα περικόπτονται (<http> 70).

Από την έρευνά μας προέκυψε ότι το 46,67% των ερωτηθέντων δήλωσε πως με την κατάργηση των εγγυημένων τιμών το εισόδημά τους θα μειωθεί, το 33,67% δεν έδωσε καμία απάντηση ή δεν γνώριζε ποιες θα είναι οι επιπτώσεις της κατάργησης, το 13% απάντησε πως θα αυξηθεί ενώ το υπόλοιπο 7,67% ότι θα παραμείνει σταθερό.

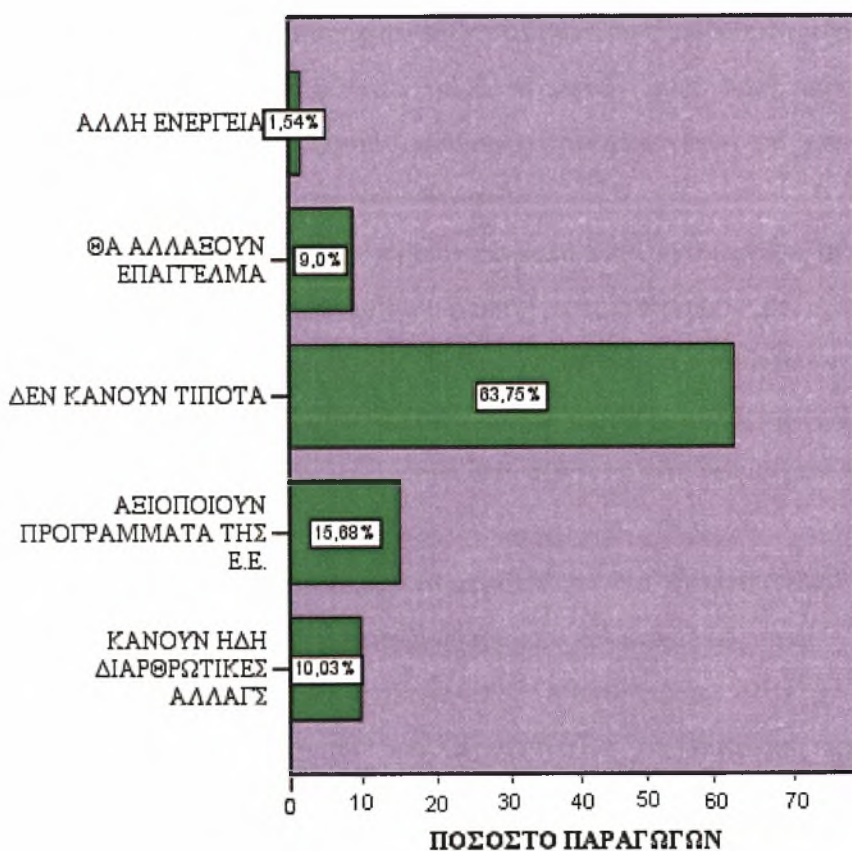

Σχήμα 5.36. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με το εισόδημα σε περίπτωση που καταργηθούν οι εγγυημένες τιμές.

Γίνεται φανερό ότι η ΕΕ έχει πλέον κατανοήσει πως οι αγρότες χρειάζονται κάτι παραπάνω από απλές επιδοτήσεις στρέφοντας έτσι την δημιουργία μέτρων και καθεστώτων προς την κατεύθυνση αυτή.

Ερώτηση 41: Ποιες είναι οι ενέργειές σας προκειμένου να προστατέψετε το εισόδημά σας από την παύση των εγγυημένων τιμών;

Η τελευταία ερώτηση της έρευνάς μας που τέθηκε στους συμμετέχοντες αγρότες αφορούσε τις ενέργειες στις οποίες θα κατέφευγαν προκειμένου να προστατέψουν το εισόδημά τους από την παύση των εγγυημένων τιμών.

Σχήμα 5.37. Απαντήσεις παραγωγών σχετικά με τις ενέργειες για προστασία του εισοδήματος από την παύση των εγγυημένων τιμών.

Όπως παρατηρούμε και στο σχήμα 5.37, το 63,75% δήλωσε ότι δεν προβαίνει σε κάποια συγκεκριμένη ενέργεια για να προστατέψει το εισόδημά του, το 15,68% ότι αξιοποιούν προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 10,03% ότι κάνει ήδη διαρθρωτικές αλλαγές, το 9% απάντησε ότι θα αλλάξει επάγγελμα και το 1,54% επέλεξε κάποια άλλη ενέργεια.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την επεξεργασία, την ανάλυση και το σχολιασμό των αποτελεσμάτων αυτής της έρευνας σε δείγμα 300 παραγωγών από δήμους των Νομών Τρικάλων και Γρεβενών, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Μια μερίδα αγροτών σχετίζεται με το φαινόμενο της πολυαπασχόλησης. Αυτό δείχνει ότι πολλοί αγρότες προσπαθούν να έχουν εναλλακτικές μορφές εργασίας, έτσι ώστε να λαμβάνουν συμπληρωματικό εισόδημα.

2. Μεγίστης σημασίας ήταν πάντα το θέμα των τιμών στα αγροτικά προϊόντα, οι οποίες ποτέ όμως δεν φάνηκε να ικανοποιούν τους παραγωγούς. Οι τιμές των γεωργικών προϊόντων έχουν φθίνουσα πορεία, ενώ οι κερδοσκόποι και οι μεγαλέμποροι επιδεινώνουν την κατάσταση.

3. Αύξηση της τιμής του προϊόντος κατά 30% ανά μονάδα μέτρησης προτιμά το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, γιατί πιστεύουν ότι έτσι θα μπορούν να καλύψουν το κόστος παραγωγής. Επιπλέον, τα ντόπια προϊόντα εκτοπίζονται από ίδια εισαγόμενα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις χαμηλές τιμές έχει ως αποτέλεσμα τα εγχώρια προϊόντα είτε να μένουν στα αζήτητα είτε να μένουν πάνω στα φυτά και να σαπίζουν.

4. Αδυναμία παρουσιάζουν οι αγρότες στο να παράγουν περισσότερο από αυτό που ήδη παράγουν λόγω έλλειψης υποδομών και ενδιαφέροντος.

5. Ένα ποσοστό των αγροτών που πήραν μέρος στην έρευνα δήλωσαν ότι επιθυμούν να αλλάξουν την καλλιέργειά τους για κάποιους από τους παρακάτω λόγους:

- ❖ επειδή η καλλιέργεια απαιτεί πολύ νερό
- ❖ επειδή απαιτεί πολλά λιπάσματα
- ❖ επειδή απαιτεί πολλά φυτοφάρμακα
- ❖ επειδή δεν είναι αποδοτική
- ❖ επειδή δεν επιτυγχάνει καλές τιμές και
- ❖ επειδή το προϊόν που παράγει δεν απορροφάται στην αγορά.

6. Σχετικά με το περιεχόμενο των αναμορφώσεων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, γνώση έχει μόνο ένα μικρό ποσοστό των αγροτών, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζει άγνοια.

7. Η ένταξη των νέων χωρών στην ΕΕ αντιμετωπίζεται αρνητικά από τους περισσότερους αγρότες πιστεύοντας ότι αυτές δεν θα μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις νέες απαιτήσεις, ενώ ελάχιστοι είναι εκείνοι που την υποστηρίζουν.
8. Με την παραγωγή προϊόντων υψηλότερης ποιότητας και σε συνδιασμό με την μείωση των τιμών, θα συνεχίσει ο αγρότης να λαμβάνει τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
9. Οι αγρότες πιστεύουν ότι στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος πρέπει να συνεχίσει να συμβάλλει το κράτος δημιουργώντας έτσι ένα περιβάλλον ασφάλειας και σιγουριάς στον αγροτικό πληθυσμό.
10. Η ενημέρωση των γεωργών, σχετικά με τα τεράστια δημοσιονομικά έξοδα που δημιούργησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι εγγυημένες τιμές, στο μεγαλύτερο ποσοστό είναι ανύπαρκτη. Το δημοσιονομικό κόστος αυξάνεται, καθώς οι αγρότες αυξάνουν την προσφορά και εντείνουν την παραγωγή των ισχυρά υποστηριζόμενων προϊόντων.
11. Οι Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής είναι παντελώς άγνωστοι σε ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό του δείγματος των ερωτηθέντων. Έλλειψη εκπαίδευσης και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο είναι οι κύριοι λόγοι.
12. Το χαμηλό αγροτικό εισόδημα, τα υψηλά έξοδα παραγωγής και συντήρησης των καλλιεργειών σε αντίθεση με τις αντίστοιχες χαμηλές απολαβές, οι δύσκολες, επικίνδυνες και ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας, οι απρόσμενες εναλλαγές καιρικών συνθηκών καθώς και η έλλειψη ενδιαφέροντος για τον αγροτικό τομέα είναι μερικοί από τους λόγους που αποτρέπουν τους νέους ανθρώπους να ασχοληθούν τη γεωργία.
13. Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του αγροτικού χώρου αποτελεί η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού. Η ενασχόληση των υπερήλικων στην αγροτική δραστηριότητα οδηγεί σε μειωμένη παραγωγή μη μπορώντας να αξιοποιηθούν στο μέγιστο οι δυνατότητες αγροτικής εκμετάλλευσης.
14. Έλλιπής είναι και η ενημέρωση όσο αφορά στα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα ΜΜΕ δε συμβάλλουν αποτελεσματικά στη σφαιρική πληροφόρηση των γεωργών, οδηγώντας πολύ συχνά σε παραπληροφόρηση.

7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συνοψίζοντας, συμπεραίνεται ότι η έλλειψη εκπαίδευσης και ενημέρωσης στον αγροτικό πληθυσμό γύρω από ζητήματα που αφορούν την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, τις τρέχουσες εξελίξεις καθώς και το μέλλον της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, αποτελούν τη βάση των ήδη εμφανών προβλημάτων.

Για την προσπάθεια επίλυσης αυτών των προβλημάτων και για τη δημιουργία ενός ισχυρού γεωργικού παραγωγικού συστήματος που θα χαρακτηρίζει την μελλοντική Ελληνική Γεωργία προτείνονται τα ακόλουθα:

1. Την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων ταχύρρυθμης εκπαίδευσης σε ειδικά ιδρύματα, αλλά κυρίως στους χώρους εργασίας. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες των τύπων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η ανάπτυξη των οποίων επιδιώκεται. Την ένταξη των νέων αγροτών σε προγράμματα ενίσχυσης των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων μόνον υπό την προϋπόθεση επιτυχούς παρακολούθησης σχετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και συνεχούς εκπαίδευσής τους από ειδικούς επιστήμονες. Επίσης προτείνεται η συμμετοχή των συνεταιριστικών και συλλογικών οργανώσεων των αγροτών στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Σε έμπειρους ιδιώτες γεωτεχνικούς-γεωπόνους, που θα αναλαμβάνουν να εκπαιδεύσουν νέους αγρότες, στις επιμέρους γεωργικές περιοχές, θα πρέπει να ανατίθεται με σύμβαση το έργο αυτό, από τον εκπαιδευτικό οργανισμό, ο οποίος και θα το αξιολογεί κάθε φορά για την ανανέωση των συμβάσεων. Τέλος, συνιστάται η καθιέρωση ενημερωτικών εκπομπών για τους αγρότες στα κρατικά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

2. Απαιτείται ακριβέστερη εστίαση σε μακρόπνοες επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό, την τεχνογνωσία και το κεφάλαιο, στους τομείς της γεωργίας και σε νέους τρόπους παροχής αμοιβαία επωφελών περιβαλλοντικών υπηρεσιών καθώς και στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της διαφοροποίησης, ιδίως για γυναίκες και νέους.

3. Οι μεταρρυθμίσεις της ΚΓΠ του 2003 και 2004 αντιπροσωπεύουν σημαντικό βήμα προς τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της αειφόρου ανάπτυξης των γεωργικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ και καθόρισαν το πλαίσιο για μελλοντικές μεταρρυθμίσεις. Θα πρέπει να ενισχυθεί η έρευνα στις διεθνείς αγορές για προϊόντα

που έχουν ζήτηση και ενημέρωση των αγροτών για αναδιάρθρωση των καλλιεργειών για παραγωγή τέτοιων προϊόντων.

4. Βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η μακροπρόθεσμη αιφορία θα εξαρτηθεί από την ικανότητα παραγωγής προϊόντων που θα επιθυμούν να αγοράσουν οι καταναλωτές, με ταυτόχρονη επίτευξη υψηλών περιβαλλοντικών προτύπων. Αυτό προϋποθέτει αύξηση της ποιότητας και αξίας των προϊόντων συμμετέχοντας σε περιβαλλοντικά προγράμματα.

5. Ουσιαστική τεχνική και οικονομική/χρηματοδοτική στήριξη αναπτυξιακών προσπαθειών των αγροτών και γενικότερα όλων των κατοίκων της ελληνικής υπαίθρου.

6. Επεμβάσεις στο γεωργικό προϊόν με αναδιάρθρωση και επέκταση ειδών και ποικιλιών, καθώς και βελτίωση της ποιότητας με ορθολογικές επεμβάσεις και με τη χρησιμοποίηση καινοτόμων δράσεων (π.χ. εναλλακτικοί μέθοδοι ολοκληρωμένης καταπολέμησης εχθρών και ασθενειών). Ενίσχυση της καλλιέργειας αρωματικών, φαρμακευτικών και ενεργειακών φυτών.

7. Αύξηση ανταγωνιστικότητας και προστιθέμενης αξίας γεωργικών προϊόντων με την εφαρμογή διαδικασιών μεταποίησης, τυποποίησης και εμπορίας, τον προσανατολισμό της παραγωγής προς νέες αγορές και την εφαρμογή νέων τεχνολογιών. Οι πόροι που διατίθενται θα πρέπει να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός ισχυρού και δυναμικού ευρωπαϊκού τομέα γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής με εστίαση στις προτεραιότητες της μεταφοράς γνώσης, του εκσυγχρονισμού, της καινοτομίας και της ποιότητας στην τροφική αλυσίδα και σε τομείς προτεραιότητας για επενδύσεις σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

8. Χρηματοδότηση για έργα υποδομής που θα διευκολύνουν τη διαχείριση της εκμεταλλεύσιμης γης.

9. Επεξεργασία και εφαρμογή αναπτυξιακών και επενδυτικών προγραμμάτων που αφορούν το σύνολο της διατροφικής αλυσίδας, από τον παραγωγό, τον μεταποιητή μέχρι τον τελικό καταναλωτή.

Η σύγχρονη ελληνική γεωργία θα πρέπει να:

■ είναι μία δυναμική και ανταγωνιστική γεωργία, που αποτελείται από αγροτικά νοικοκυριά τόσο πλήρους, όσο και μερικής απασχόλησης

■ παράγει προϊόντα ποιότητας χρησιμοποιώντας ορθές γεωργικές πρακτικές,

- εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες
- εστιάζει τις παραγωγικές της δραστηριότητες στην ικανοποίηση των απαιτήσεων και των προσδοκιών των καταναλωτών
- συνεργάζεται στενά με τη συνεταιριστική και ιδιωτική βιομηχανία τροφίμων
- είναι πλήρως και συνεκτικά ενσωματωμένη στην οικονομία και στην κοινωνία της υπαίθρου και
- συμβάλλει θετικά και ουσιαστικά στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των σπάνιων φυσικών πόρων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Caraveli, H. (1998). "Environmental Implications of Various Regimes: The Case of Greek Agriculture", in M. Tracy (Eds.): CAP Reform: The Southern Products. APS, Belgium, p.164-174

Commission of the European Communities (1999). Council Regulation (EC) No. 1257/1999. June 26.

Commission of the European Communities (2005). The Simplification of the Common Agricultural Policy.

Δαουτόπουλος Γ. Α., Καζακόπουλος Λ. Θ., Κούση Μ. Θ. (2002). Αγροτική Κοινωνιολογία. Εκδόσεις Ζυγός. Θεσσαλονίκη, σελ. 296-300.

Delbaere B. (2002). The impact of Agricultural Policies on Biological Diversity and Landscape. Background report to the European Conference on Agriculture and Biodiversity, 5 – 7 June, Paris, STRA – Council of Europe/UNEP.

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (2003). Θετική η επίτευξη για τη νέα ΚΑΠ, πολύ χαμηλότερη όμως των προσδοκιών για το περιβάλλον, Αθήνα.

Λουλούδης Λ. (1999). Γεωπολιτικές Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Αγροτικός της Νότος, Κριτικές Προσεγγίσεις της Ανάπτυξης και της Προστασίας του Περιβάλλοντος της Υπαίθρου. Εκδόσεις Στοχαστής, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σελ. 101-111.

Mergos G. (1998). Agricultural Issues in Integration of CEECs in the EU. In N. Baltas et. al. (Eds) Economic Interdependence and Cooperation in Europe, Springer – Verlag, Heidelberg.

Μπαλτάς Ν. (2001). Αναπτυξιακή Στρατηγική και Επενδύσεις στη Μεταποίηση για Εμπόριο Αγροτικών Προϊόντων. Υπουργείο Γεωργίας και Οικονομικό Πανεπιστήμιο

Αθηνών.

Baltas C.N. (2004). The Economy of the European Union. In N. Nugent (Ed.) European Union Enlargement. Palgrave Macmillan, London, Chapter 10, p. 146-157.

Baltas C.N. (2006a). The Impact of Enlargement on EU Agriculture. In C. Stefanou (Ed.). Adjusting to the EU Enlargement: Recurring Issues in a New Setting. Edward Elgar, Publishing Limited, Cheltenham, p. 45-57.

Baltas C.N. (2006b). The Effects of the Reform of the Common Agricultural Policy on EU Agriculture. In J.A.Brox, R. Catterall and P.E. Koveos (Eds.). Structural Reform and Transformation of Organizations and Business. APF Press, Toronto, Canada, p. 223-236.

Πολύμερος Κ. (2001). Γεωργική Ανάπτυξη. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Σαρρής Α., Μέργος Γ. και Σάρρος Π. (1996). Η Συμφωνία του Γύρου Ουρουγουάης και οι Επιπτώσεις στην Ελληνική Γεωργία. IOBE, Ειδικές Μελέτες 25, Αθήνα.

Σιάρδος Γ., Κουτσούρης Α., (2004). Αειφορική Γεωργία και Ανάπτυξη. Εκδόσεις Ζυγός, Θεσσαλονίκη, σελ. 127-129.

Τζώρτζιος Στ. (1998-99). Εισαγωγή στη Γεωργική Στατιστική. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.

Τόλιος Γ., (2006). Αγροτικό Εισόδημα και Εφαρμογή της Νέας ΚΑΠ. Εφημερίδα Ελευθεροτυπία (φύλλο 13-5-2006).

Υπουργείο Γεωργίας (2001). Ελληνική Γεωργία: Από την Ανάπτυξη της Γεωργίας στην Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου. Αθήνα.

Φωτόπουλος Χ. Β., (1998). Αγροτοπεριβαλλοντική Πολιτική για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη της Υπαίθρου. Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα, σελ. 104-106.

US Government, (1990). Food, Agriculture, Conservation and Trade Act of 1990,

Public law 101 – 624. Washington, DC.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

http 1: www.anko.gr/Ministry/primary%20sector/Primary.htm

http 2: www.parliament.gr/kouselas/apopseis/apopseis_docs/Elliniki_Georgia.htm

http 3: www.minagric.gr

http 4: www.ath.aegean.gr/srcosmos/showpub.aspx

http 5: www.oikoen.gr/selides-prod-pag2.htm

http 6: www.georgia-gr.htm

http 7: www.inkamak.gr/a_per.htm

http 8: europa.eu.int/comm/agriculture/index_el.htm

http 9: www.bbc.co.uk/.../specials/1018ukeu/page2.shtml

http 10: www.agro2006.conferences.gr

http 11: www.achive.gr/modules.php?

http 12: www.ekpaa.gr/documents/NCESD_GR_report20012003.pdf

http 13: www.europa.eu.int/scadelus/leg/el/rb/160023.htm

http 14: www.europa.eu.int/comm/environment/life/infoproducts/lifenaturepublications.htm

http 15: www.kkempl.gr/peasantry/kap.htm

http 16: www.ornithologiki.gr/gr/hos/dt/dt_01_07_03.htm

http 17: www.syn.gr/arthra/2004/040428tolios.htm

http 18: www.ornithologiki.gr/gr/kap/gr/agdreferences.htm

http 19: www.gowork.gr/gowork/meletes/Protogenic/P106507301.aspx

http 20: www.pasok.gr/portal/gr/Tomeas_Agro_Ana/31224/2/1/showdoc2.html

http 21: www.uth.gr/main/research/synedria/anakoinvseis/tefaa_synedrio_dec2001/Trikala_info/genika_stoixeia_nomos

http 22: www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210306.html

http 23: www.el.wikipedia.org/wiki

http 24: www.dimos-paralitheon.gr/index.php

http 25: www.pacific.jour.auth.gr/spss/

http 26: www.3kala.gr/nomos_trikalon

http 27: www.draseis-gynaikes.gr

http 28: www.oke.grgreekOKE13.HTM

- http 29: www.rizospastis.gr
- http 30: www.lyk-katoun.ait.sch.gr/Perivallontiki.do
- http 31: www.bekiris.gr/agrotiko05.htm
- http 32: www.diamet.gr/readAuthors.asp?authorID
- http 33: www.tovima.dolnet.gr
- http 34: www.inter-pares.gr
- http 35: www.alex.eled.duth.gr/SYLLOGOI/6othrakiko/polysiou.html
- http 36: www.europarl.europa.eu/factsheets/4_1_2_el.htm
- http 37: www.sedik.gr/docs/epistoli_mpasiakou.doc
- http 38: www.inegsee.gr/ekthesi2004/SELIDES_195-230.pdf
- http 39: www2.forthnet.gr/jef-crete/nefagenda.html
- http 40: www.theseis.com/1-75/theseis/t65/t65f/freemagr.htm
- http 41: www.sporos.org/node/33
- http 42: www.libertatia.blogspot.com
- http 43: www.kasoulides.com/site.news.gr.97.133.434.html
- http 44: www.bekiris.gr/agrotiko06.htm
- http 45: www.okde.org/divers/georgia_090503.htm
- http 46: www.agrotia.gr/file/entypa/teyxos%206.pdf
- http 47: www.news.kathimerini.gr/4dcgi/
- http 48: europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/111047.htm
- http 49: ec.europa.eu/budget/library/publications/fin_reports/fin_report_05_el.pdf
- http 50: www.de.aueb.gr/uploadfiles/NewArgPol.doc
- http 51: www.aueb.gr/deos/MASTER-GR/CAP.ppt
- http 52: www.creteregion.gr/greek/H%20Perifereia/domi/dieythinseis/dga
- http 53: www.moa.gov.cy/moa/da/da.nsf/
- http 54: www.ecocrete.gr/index.php?
- http55: www.aneth.gr/doc/AGROTIKH_ANAPTYXH/kod_orth_Geor_prakt_42003%20.doc
- http 56: www.euro-info.gr/showProductsbyId.asp?product
- http 57: www.anagi.ana.gr/printarticle.php?id=1629
- http 58: www.de.aueb.gr/uploadfiles/karaveli_NEWpaper.doc
- http 59: www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?
- http 60: www.greekretail.gr/articles/1549/index.html
- http 61: www.ec.europa.eu/agriculture/capreform/index_el.htm

- [http 62: www.neostypos.gr/opsis_article.php?article](http://62.www.neostypos.gr/opsis_article.php?article)
[http 63: www.agrogi.gr/files/pdf/politemahismos.pdf](http://63.www.agrogi.gr/files/pdf/politemahismos.pdf)
[http 64: www.cysha.org.cy/GR/Documents/agricultural_safety/safety_cyprus.htm](http://64.www.cysha.org.cy/GR/Documents/agricultural_safety/safety_cyprus.htm)
[http 65: www.express.gr/showafarticle.php?article](http://65.www.express.gr/showafarticle.php?article)
[http 66: www.agronews.gr/boxes/static/EEVEFlAAFPcjvLzAJD.php](http://66.www.agronews.gr/boxes/static/EEVEFlAAFPcjvLzAJD.php)
[http 67: www.pasok.gr/portal/gr/000F4240/Data/keimeno-sindiaskepsi0-1.pdf](http://67.www.pasok.gr/portal/gr/000F4240/Data/keimeno-sindiaskepsi0-1.pdf)
[http 68: www.ogeeka-dimitra.org.gr/nea/doc/omilia_gk_061204.doc](http://68.www.ogeeka-dimitra.org.gr/nea/doc/omilia_gk_061204.doc)
[http 69: www.ec.europa.eu/publications/archives/booklets/move/13/txt_el.htm](http://69.www.ec.europa.eu/publications/archives/booklets/move/13/txt_el.htm)
[http 70: www.hefaistos.anko.gr:7778/images/tabs/anko/opaax/kap.pdf](http://70.www.hefaistos.anko.gr:7778/images/tabs/anko/opaax/kap.pdf)
[http 71: www.economics.gr](http://71.www.economics.gr)
[http 72: www.proeuro.gr/articlew.php](http://72.www.proeuro.gr/articlew.php)
[http 73: www.ena-ellados.gr/unite.html](http://73.www.ena-ellados.gr/unite.html)
[http 74: www.eu2003.gr](http://74.www.eu2003.gr)
[http 75: www.nomarhiapeiraia.gr/Templates/sinedrio/programma/%CE%99.pdf](http://75.www.nomarhiapeiraia.gr/Templates/sinedrio/programma/%CE%99.pdf)
[http 76: www.minagric.gr/greek/agro_pol/POE1.htm](http://76.www.minagric.gr/greek/agro_pol/POE1.htm)
[http 77: www.agis-net.gr/Fo3/313/sel313-01.htm](http://77.www.agis-net.gr/Fo3/313/sel313-01.htm)
[http 78: www.neagenia.gr/filew/euronet/agenda2000.htm](http://78.www.neagenia.gr/filew/euronet/agenda2000.htm)
[http 79: www.geocities.com/sfetel/gr/agriculture_g.htm](http://79.www.geocities.com/sfetel/gr/agriculture_g.htm)
[http 80: www.agrogi.gr/files/pdf/giransi.pdf](http://80.www.agrogi.gr/files/pdf/giransi.pdf)
[http 81: www.simerini.com](http://81.www.simerini.com)
[http 82: www.agrogi.gr/files/pdf/politemahismos.pdf](http://82.www.agrogi.gr/files/pdf/politemahismos.pdf)

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

Αγροτικός Συνεταιρισμός Τρικάλων

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Τμήμα Παροχής Πληροφοριών, Αθήνα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ

Πίνακας 1. Έκταση και παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	541	85700	525	86200	480	80000
ΑΡΔΑΝΙ	3188	542000	3214	836100	3592	943000
ΖΗΛΕΥΤΗ	137	42300	141	49350	188	65800
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	282	70500	403	123200	453	138900
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	132	20400	88	18800	88	19000
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	395	93600	399	125150	685	214500

Πίνακας 2. Έκταση και παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	57	34200	0	0	26	18000
ΑΡΔΑΝΙ	329	295000	557	500000	610	543000
ΖΗΛΕΥΤΗ	450	450000	487	487000	490	490000
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	734	700000	784	780000	830	820000
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	579	570000	783	780000	1120	1100000

Πίνακας 3. Έκταση και παραγωγή καπνού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	0	0	0	0	0	0
ΑΡΔΑΝΙ	670	212000	490	171500	0	0
ΖΗΛΕΥΤΗ	134	42000	94	32900	0	0
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	88	28200	82	28700	0	0
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	1038	332150	857	300000	27	9450

Πίνακας 4. Έκταση και παραγωγή βαμβακιού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	0	0	0	0	0	0
ΑΡΔΑΝΙ	865	250000	726	210000	700	175000
ΖΗΛΕΥΤΗ	4851	1940000	4666	1866400	4600	1400000
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	1696	542500	1625	568700	1600	472000
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	23	6000	22	6000	22	4400
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	4863	1700000	4765	1700000	4700	1400000

Πίνακας 5. Έκταση και παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	0	0	0	0	0	0
ΑΡΔΑΝΙ	15	60000	39	234000	9	27000
ΖΗΛΕΥΤΗ	178	1068000	163	978000	144	504000
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	54	250000	28	168000	31	108500
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	0	0	0	0	0	0

Πίνακας 6. Έκταση και παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	115	115000	97	97000	99	86000
ΑΡΔΑΝΙ	45	45000	73	73000	124	124000
ΖΗΛΕΥΤΗ	2463	2213000	2626	2322000	2820	2500000
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	522	522000	499	499000	520	520000
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	74	74000	72	72000	72	72000
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	122	122000	153	153000	417	417000

Πίνακας 7. Έκταση και παραγωγή βρώσιμων οσπρίων στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	0	0	25	5000	35	5000
ΑΡΔΑΝΙ	140	35000	100	25000	100	25000
ΖΗΛΕΥΤΗ	0		0	0	0	0
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	0	0	0	0	0	0
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	8	1600	8	1600
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	0	0	0	0	0	0

Πίνακας 8. Έκταση και παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	0	0	0	0	0	0
ΑΡΔΑΝΙ	20	70000	15	50000	15	50000
ΖΗΛΕΥΤΗ	13	57500	17	72500	17	72500
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	25	95000	15	60000	15	60000
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	4	16000	15	46000	15	46000

Πίνακας 9. Έκταση και παραγωγή πατάτας στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	0	0	0	0	0	0
ΑΡΔΑΝΙ	4	10000	4	10000	4	10000
ΖΗΛΕΥΤΗ	0	0	0	0	0	0
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	0	0	0	0	0	0
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	1	3000	1	3000	1	3500

Πίνακας 10. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	2	2500	1	1200	1	1200
ΑΡΔΑΝΙ	4	12000	3	9000	3	9000
ΖΗΛΕΥΤΗ	85	327000	119	505000	70	260000
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	12	51000	11	50000	12	58000
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	12	47000	18	70000	25	97000

Πίνακας 11. Έκταση και παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	5	5200	2	2100	4	3700
ΑΡΔΑΝΙ	30	18500	24	16500	24	16500
ΖΗΛΕΥΤΗ	326	231000	315	231000	320	236000
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	66	39600	52	31100	47	31100
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	47	43000	45	40000	64	40900

Πίνακας 12. Έκταση και παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	327	8300	397	8300	404	9300
ΑΡΔΑΝΙ	392	12000	681	12000	681	12360
ΖΗΛΕΥΤΗ	4	8000	4	8100	4	8100
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	4	8250	4	8400	4	8500
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	38	4200	53	5000	53	5300
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	2	0	43	0	43	0

Πίνακας 13. Έκταση και παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	22	3000	22	4000	22	4000
ΑΡΔΑΝΙ	1844	56000	1844	170000	1844	320000
ΖΗΛΕΥΤΗ	14	2500	20	4150	20	7000
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	345	10500	345	37000	345	64600
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	533	24750	535	61000	535	102500
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	216	2750	216	11500	216	33600

Πίνακας 14. Έκταση και παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	1	100	7	325	7	1350
ΑΡΔΑΝΙ	100	24000	100	52500	100	75500
ΖΗΛΕΥΤΗ	50	5500	50	22750	50	32500
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	70	7500	70	40000	70	49000
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	30	3000	30	6500	30	6500
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	50	8800	50	26350	50	33200

Πίνακας 15. Εκτάσεις σε αγρανάπαυση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Παλαιοκάστρου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΑΓΡΕΛΙΑ	90	0	100	0	92	0
ΑΡΔΑΝΙ	451	0	264	0	350	0
ΖΗΛΕΥΤΗ	2	0	3	0	5	0
ΚΡΗΝΙΤΣΑ	2	0	41	0	41	0
ΛΙΟΠΡΑΣΟ	24	0	46	0	46	0
ΠΑΛΑΙΟΠΥΡΓΟΣ	15	0	8	0	24	0

ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΛΗΘΑΙΩΝ

Πίνακας 16. Έκταση και παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	1356	266750	1372	237000	770	90000
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	2171	1022000	1941	920000	2210	882000
ΡΑΞΑ	836	384300	784	334000	580	201500
ΡΙΖΩΜΑ	2665	1402665	2872	1509000	3230	1365000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	6454	2488000	6355	1211700	6187	1973500

Πίνακας 17. Έκταση και παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	34	30000	0	0	200	40000
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	72	90000	242	266000	400	450000
ΡΑΞΑ	3198	4500000	3464	4500000	2600	3500000
ΡΙΖΩΜΑ	140	180000	344	430000	300	330000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	169	186000	202	212000	170	180000

Πίνακας 18. Έκταση και παραγωγή καπνού στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	1200	480000	821	345000	50	20800
ΡΑΞΑ	64	28000	18	7600	0	0
ΡΙΖΩΜΑ	2500	922500	1833	659000	43	13700
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	56	16100	82	25000	0	0

Πίνακας 19. Έκταση και παραγωγή βαμβακιού στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	119	40000	51	18000	80	18000
ΡΑΞΑ	2380	810000	2041	710000	2150	430000
ΡΙΖΩΜΑ	111	35500	107	37000	30	6000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	236	80000	218	77500	160	32000

Πίνακας 20. Έκταση και παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	0	0	26	3200	178	36000
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	216	269500	405	446400	640	776000
ΡΑΞΑ	254	404000	414	651200	910	1356000
ΡΙΖΩΜΑ	205	296000	208	289000	465	706000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	62	66000	78	63920	314	146500

Πίνακας 21. Έκταση και παραγωγή βρώσιμων οσπρίων στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	0	0	10	800	17	1700
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	6	1200	0	0	4	450
ΡΑΞΑ	0	0	3	600	0	0
ΡΙΖΩΜΑ	0	0	0	0	1	200
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	105	16000	29	2600	100	800

Πίνακας 22. Έκταση και παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	14	62000	12	56500	9	43000
ΡΑΞΑ	80	360000	55	252500	47	217000
ΡΙΖΩΜΑ	27	97500	20	75000	15	67500
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	10	37000	15	62500	0	0

Πίνακας 23. Έκταση και παραγωγή πατάτας στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	0	0	0	0	0	0
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	20	70000	11	42500	0	0
ΡΑΞΑ	4	16000	4	16000	0	0
ΡΙΖΩΜΑ	10	49000	10	45000	23	103000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	3	10500	6	21000	0	0

Πίνακας 24. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	15	52500	10	35000	7	25000
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	35	120000	30	105000	30	120000
ΡΑΞΑ	50	250000	50	250000	55	275000
ΡΙΖΩΜΑ	30	120000	30	120000	31	141000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	18	72000	18	72000	15	60000

Πίνακας 25. Έκταση και παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	27	57600	23	41900	22	38200
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	63	120500	85	159650	87	169400
ΡΑΞΑ	136	240000	121	247250	132	268800
ΡΙΖΩΜΑ	97	196900	92	196300	182	386400
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	32	65500	30	56200	33	56100

Πίνακας 26. Έκταση και παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	143	4000	174	4900	174	5800
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	95	13600	96	16000	97	19800
ΡΑΞΑ	55	54450	55	44400	55	57500
ΡΙΖΩΜΑ	53	108500	43	36500	43	47000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	0	0	0	0	150	0

Πίνακας 27. Έκταση και παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	23	11600	23	11600	23	11600
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	2200	345000	2200	880000	2200	1100000
ΡΑΞΑ	381	42000	381	73400	381	146000
ΡΙΖΩΜΑ	1810	103000	1910	455000	2100	907000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	460	50000	460	103000	460	164000

Πίνακας 28. Έκταση και παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	55	55000	55	55000	55	62000
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	120	84000	120	107000	124	131000
ΡΑΞΑ	110	110000	110	110000	110	127500
ΡΙΖΩΜΑ	260	226000	260	260000	260	312000
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	55	44000	55	49500	55	55000

Πίνακας 29. Εκτάσεις σε αγρανάπαυση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Παραληθαίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΕΛΛΗΝΟΚΑΣΤΡΟ	285	0	253	0	524	0
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	52	0	388	0	581	0
ΡΑΞΑ	1231	0	1286	0	1769	0
ΡΙΖΩΜΑ	86	0	164	0	1253	0
ΣΠΑΘΑΔΕΣ	2430	0	2222	0	2367	0

ΔΗΜΟΣ ΠΕΛΙΝΝΑΙΩΝ

Πίνακας 30. Έκταση και παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Πελινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	147	42600	61	14100	264	59400
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	520	118540	301	70125	670	158900
ΣΕΡΒΩΤΑ	333	77900	366	82350	780	192000
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	1294	308190	1064	257320	2310	544300
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	338	77810	302	71625	740	192300

Πίνακας 31. Έκταση και παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Πελινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	176	193600	149	163900	85	96000
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	246	270600	590	649000	55	60000
ΣΕΡΒΩΤΑ	424	466400	709	779900	463	510000
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	656	721600	771	848100	730	804000
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	290	319000	336	369600	130	130000

Πίνακας 32. Έκταση και παραγωγή βαμβακιού στο Δήμο Πελινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	3626	1450400	3466	1386400	3620	1448000
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	7064	2472400	6687	2674800	6212	2485000
ΣΕΡΒΩΤΑ	4300	1720000	4291	1716400	4291	1716400
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	3354	1173900	3245	1298000	2839	1135750
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	6005	2402000	5879	2351600	6511	2604400

Πίνακας 33. Έκταση και παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Πελλιναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	41	328000	513	4104000	200	1927500
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	79	632000	124	992000	100	800000
ΣΕΡΒΩΤΑ	0	0	40	320000	105	995400
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	66	528000	162	1296000	80	672000
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	92	736000	67	536000	20	88000

Πίνακας 34. Έκταση και παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Πελλιναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	106	127200	256	281600	475	180000
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	98	96000	511	562100	578	549600
ΣΕΡΒΩΤΑ	277	328800	639	702900	806	698000
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	1839	2188800	2400	2640000	1836	2567800
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	182	218400	519	570900	493	300000

Πίνακας 35. Έκταση και παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Πελλιναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	660	2580000	497	1789200	460	2060000
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	70	0	70	245000	40	267500
ΣΕΡΒΩΤΑ	1500	5400000	1100	3960000	950	3000000
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	400	1650000	400	1440000	400	1650000
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	480	2130000	480	1680000	280	660000

Πίνακας 36. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Πελλινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	45	230000	45	247500	45	292500
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	15	60000	15	82500	15	60000
ΣΕΡΒΩΤΑ	251	1420000	251	1480500	251	1964500
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	12	82000	12	66000	12	52000
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	76	362000	76	418000	76	434500

Πίνακας 37. Έκταση και παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Πελλινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	69	92300	69	88075	69	50400
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	133	50400	133	45275	133	84000
ΣΕΡΒΩΤΑ	107	83700	107	80725	107	86700
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	564	545500	564	320000	564	175500
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	187	110000	187	94725	187	107300

Πίνακας 38. Έκταση και παραγωγή δενδροδών καλλιέργειών στο Δήμο Πελλινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	0	0	0	0	0	0
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	6	2550	8	2800	8	3200
ΣΕΡΒΩΤΑ	10	9000	10	9100	10	9000
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	0	0	0	0	0	0
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	0	0	0	0	0	0

Πίνακας 39. Έκταση και παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Πελλινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	0	0	0	0	0	0
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	0	0	2	1500	1	640
ΣΕΡΒΩΤΑ	0	0	0	0	0	0
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	3	2250	3	2250	3	2500
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	0	0	0	0	0	0

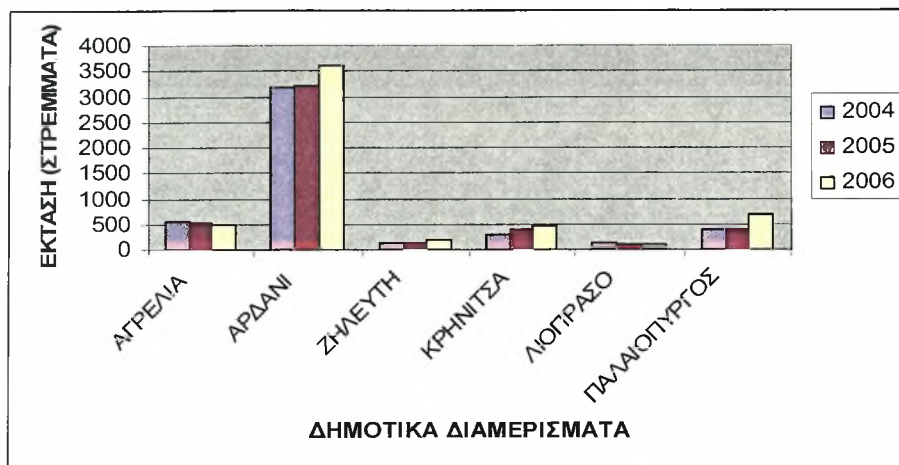
Πίνακας 40. Έκταση και παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Πελλινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	6	4200	6	5200	6	6150
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	20	14000	20	19000	20	22500
ΣΕΡΒΩΤΑ	0	0	0	0	0	0
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	8	5600	8	5900	8	6200
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	11	7700	11	8000	11	9280

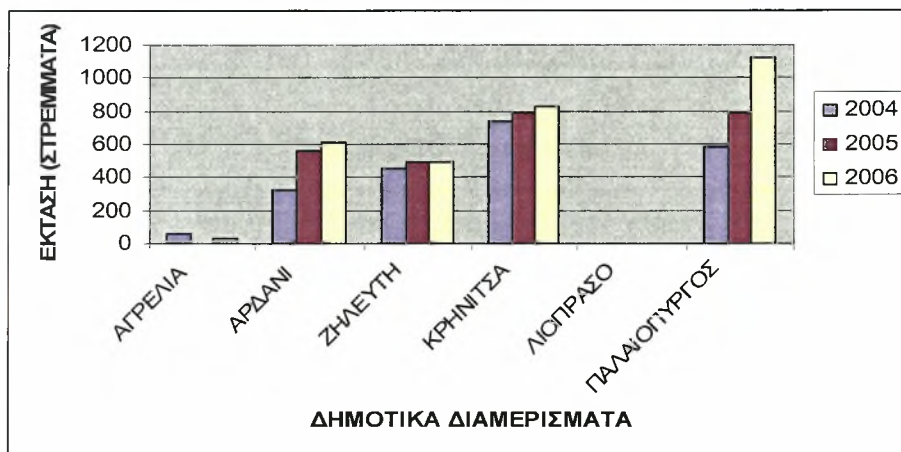
Πίνακας 41. Εκτάσεις σε αγρανάπωση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Πελλινναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005		ΕΤΟΣ 2006	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΝΟΜΗ	0	0	0	0	0	0
ΠΕΤΡΟΠΟΡΟΣ	0	0	0	0	0	0
ΣΕΡΒΩΤΑ	0	0	0	0	0	0
ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ	19	0	2	0	0	0
ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ	0	0	0	0	0	0

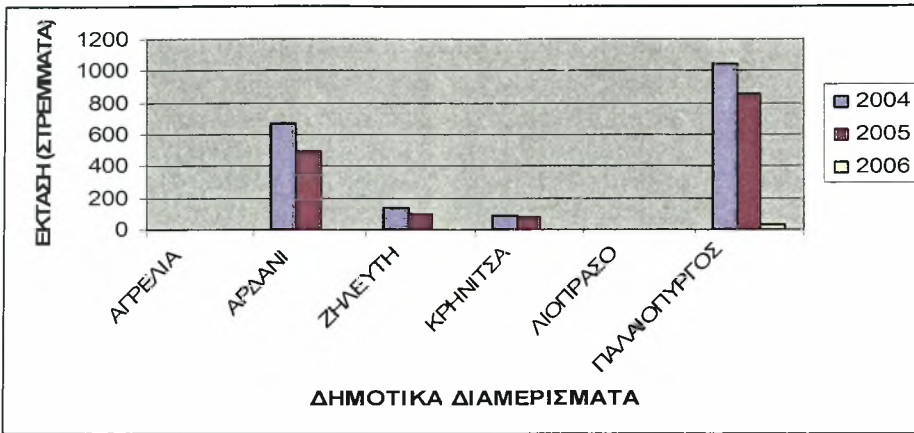
ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΟΥ Ν.ΤΡΙΚΑΛΩΝ

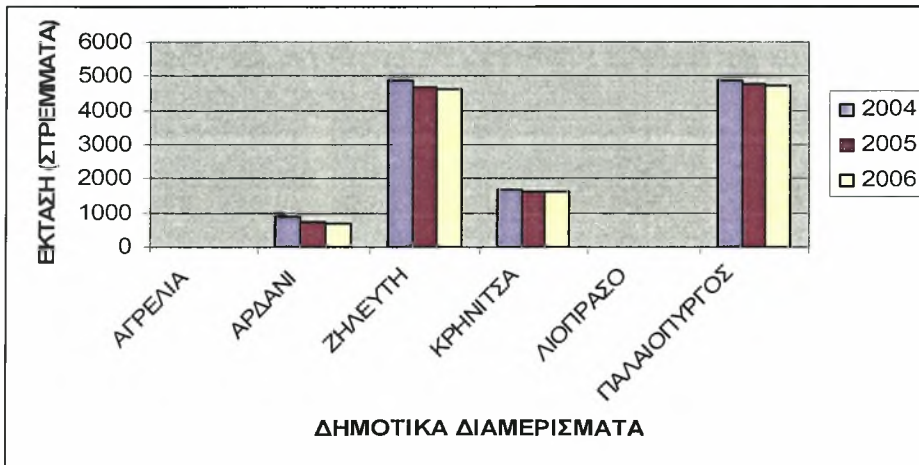
Σχήμα 1. Έκταση σιτηρών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

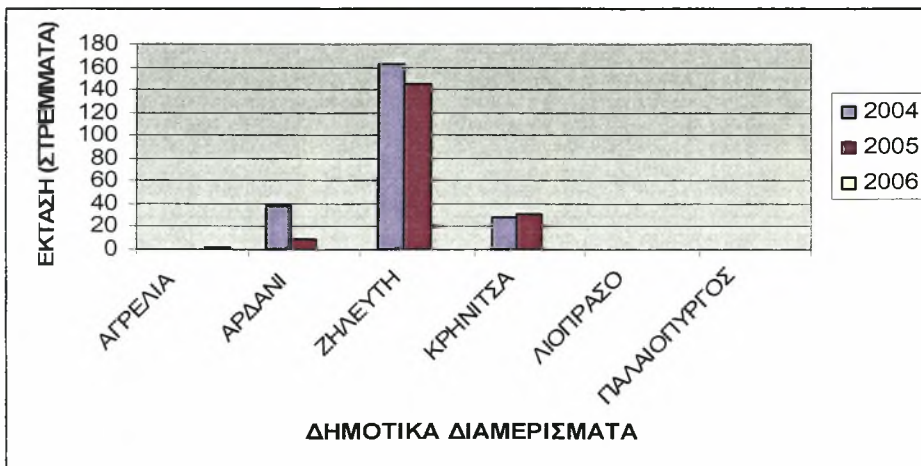
Σχήμα 2. Έκταση καλαμποκιού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

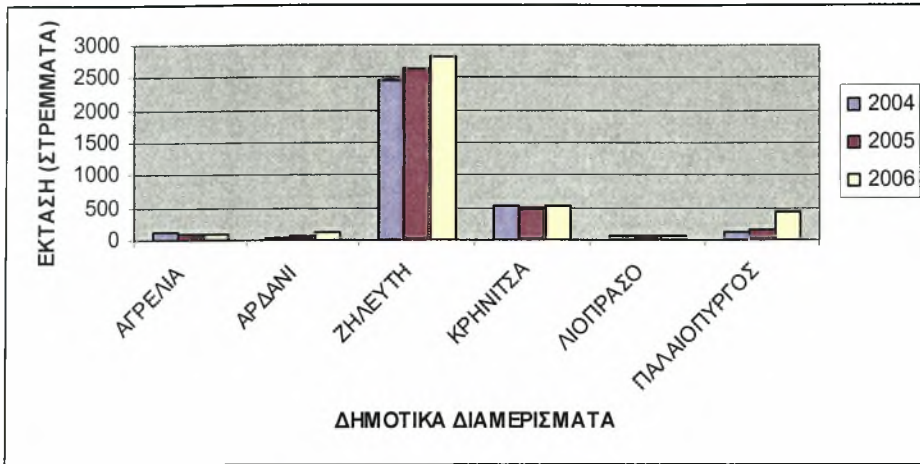
Σχήμα 3. Έκταση καπνού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

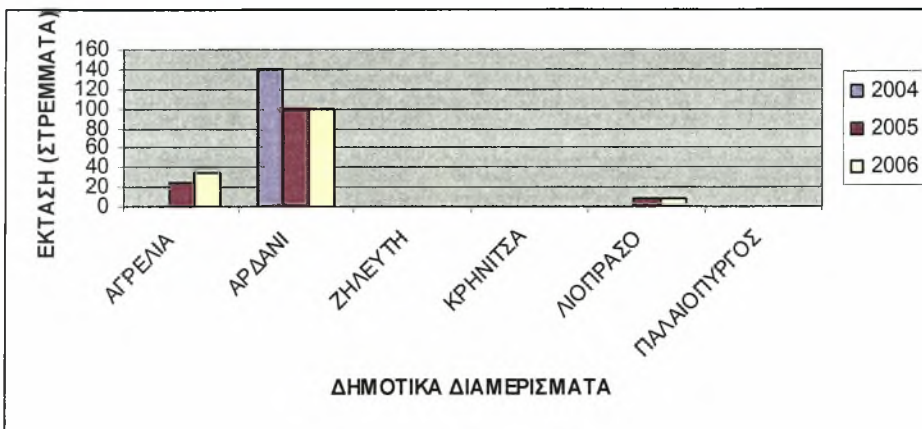
Σχήμα 4. Έκταση βαμβακιού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

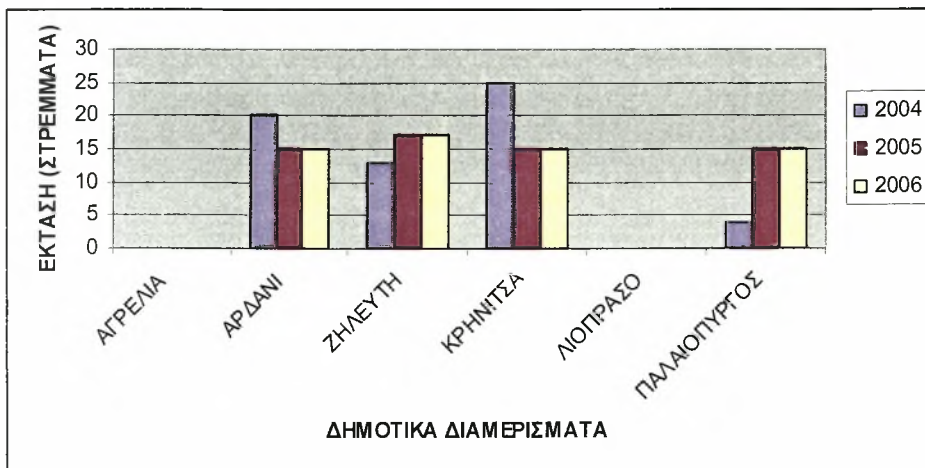
Σχήμα 5. Έκταση ζαχαρότευτλων στο Δήμο Παλαιοκάστρου

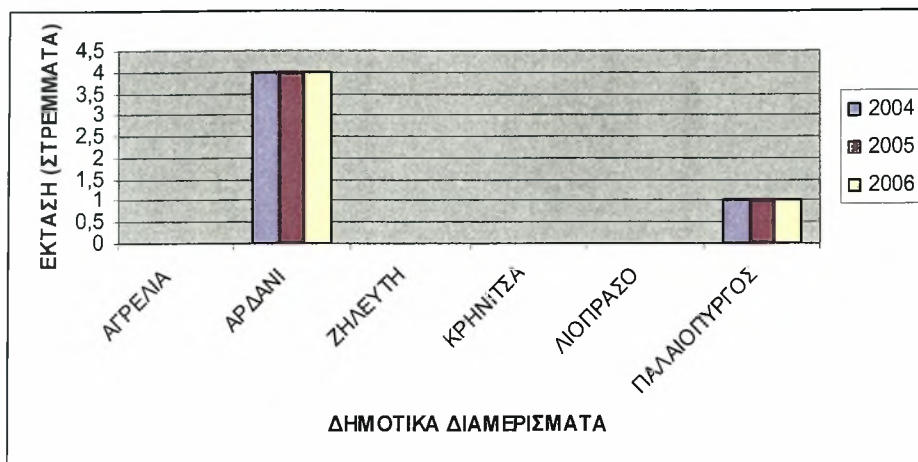
Σχήμα 6. Έκταση κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

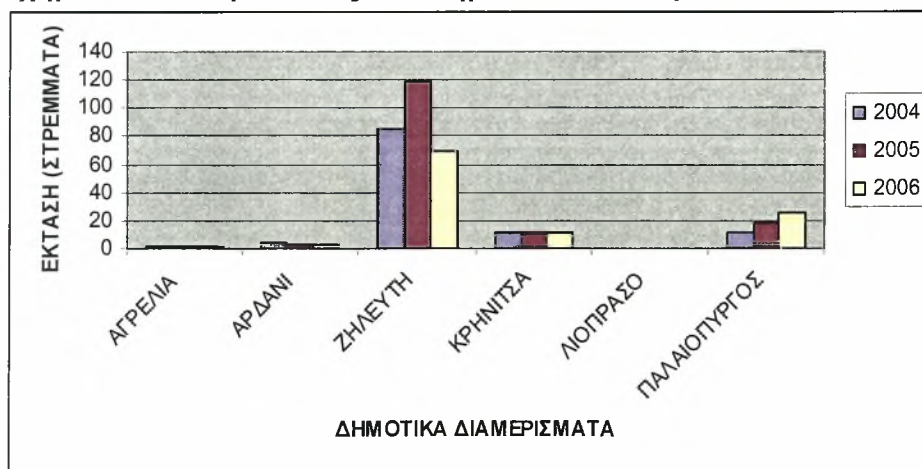
Σχήμα 7. Έκταση βρώσιμων οσπρίων στο Δήμο Παλαιοκάστρου

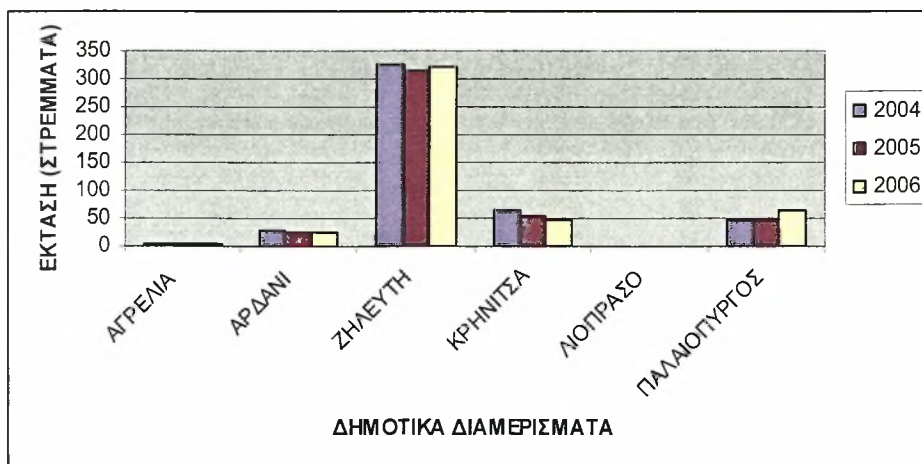
Σχήμα 8. Έκταση μπιστανιών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

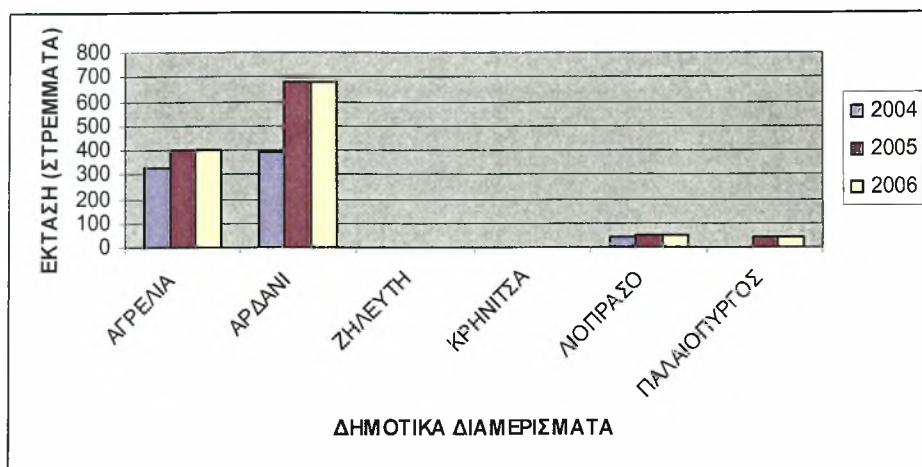
Σχήμα 9. Έκταση πατάτας στο Δήμο Παλαιοκάστρου

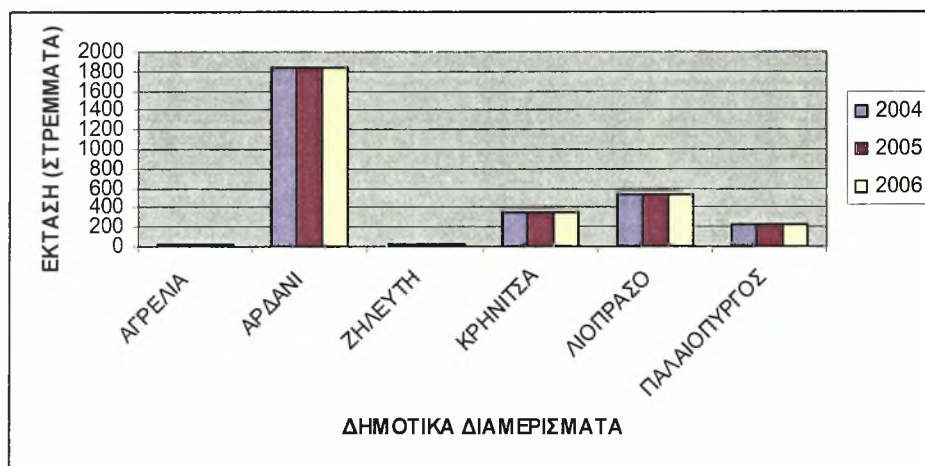
Σχήμα 10. Έκταση τομάτας στο Δήμο Παλαιοκάστρου

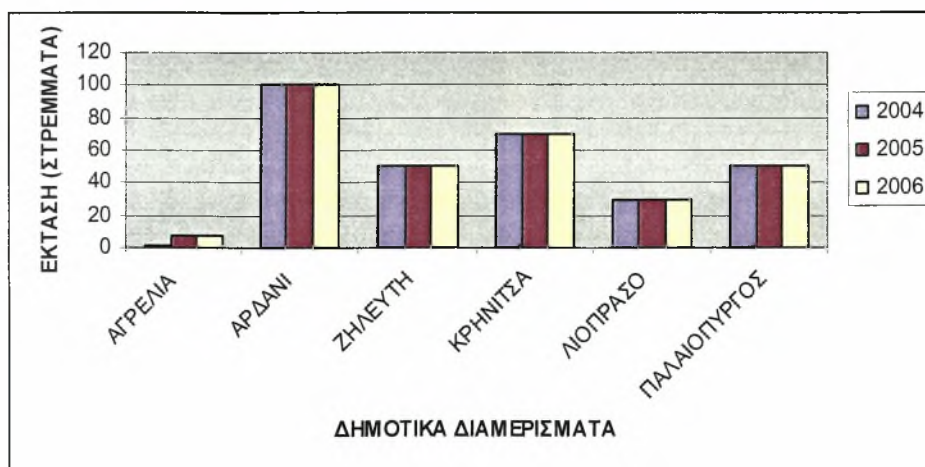
Σχήμα 11. Έκταση λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

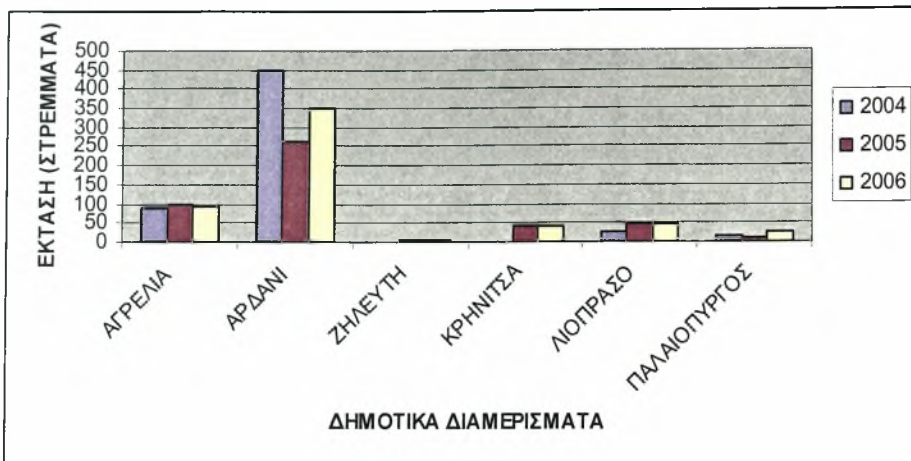
Σχήμα 12. Έκταση δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Παλαιοκάστρο

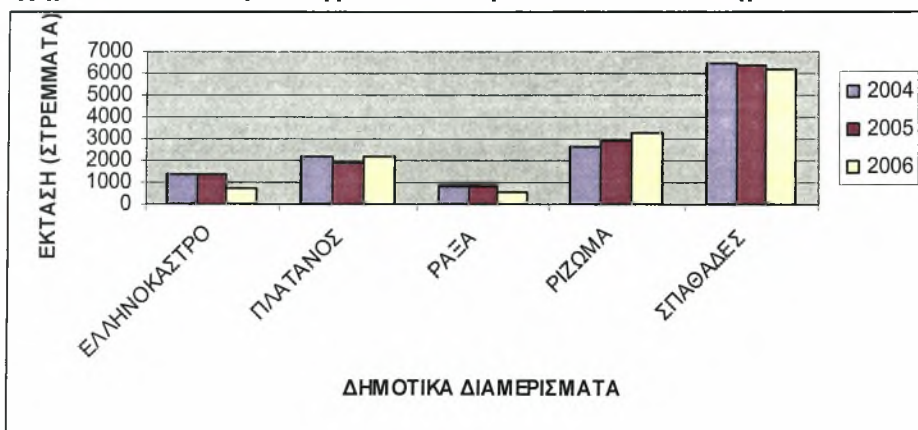
Σχήμα 13. Έκταση ελαιώνων στο Δήμο Παλαιοκάστρο

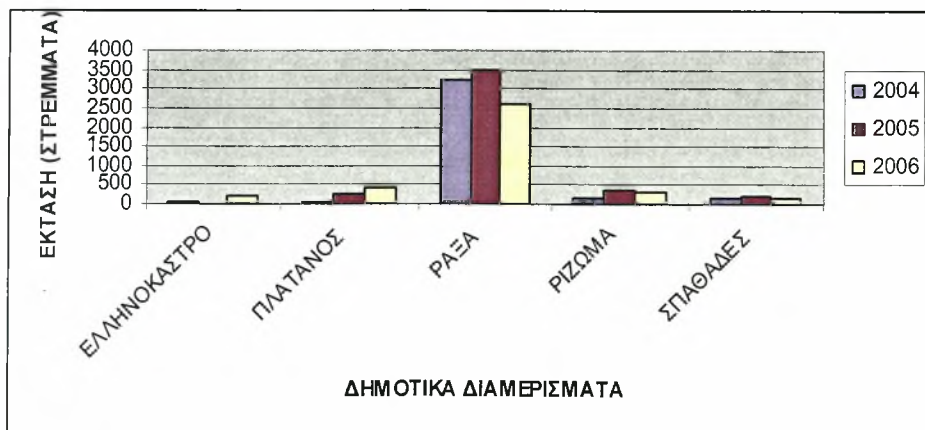
Σχήμα 14. Έκταση αμπελιών στο Δήμο Παλαιοκάστρο

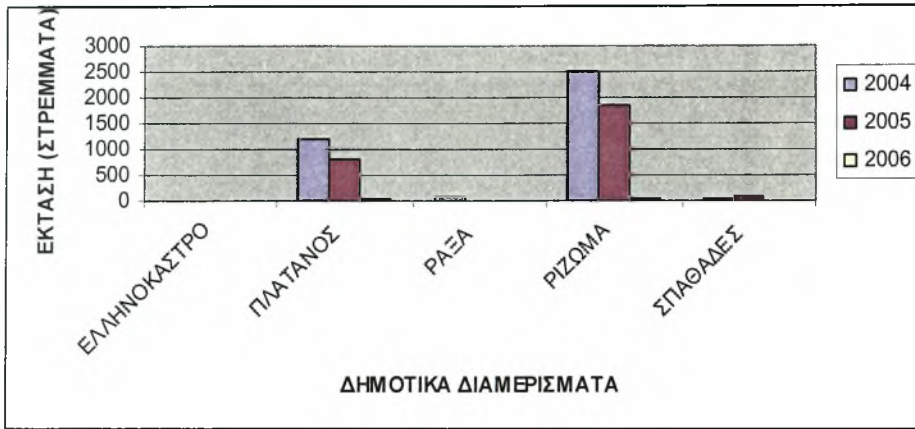
Σχήμα 15. Έκταση σε αγρανάπαυση 1 – 5 ετών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

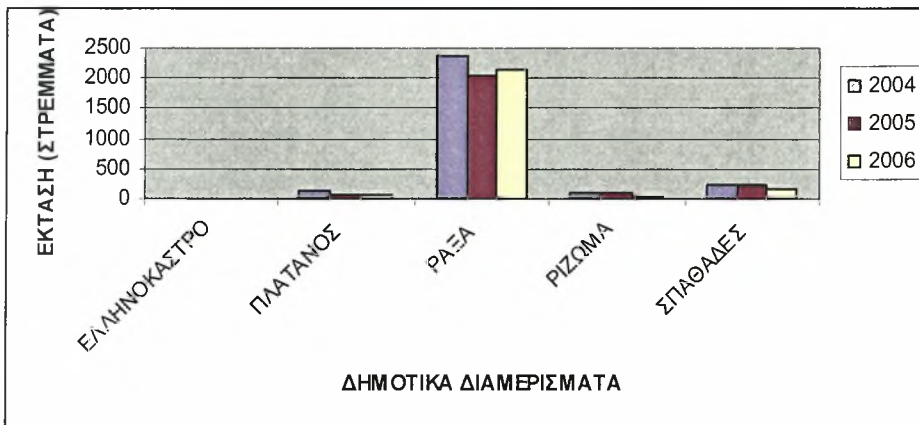
Σχήμα 16. Έκταση σιτηρών στο Δήμο Παραληθαίων

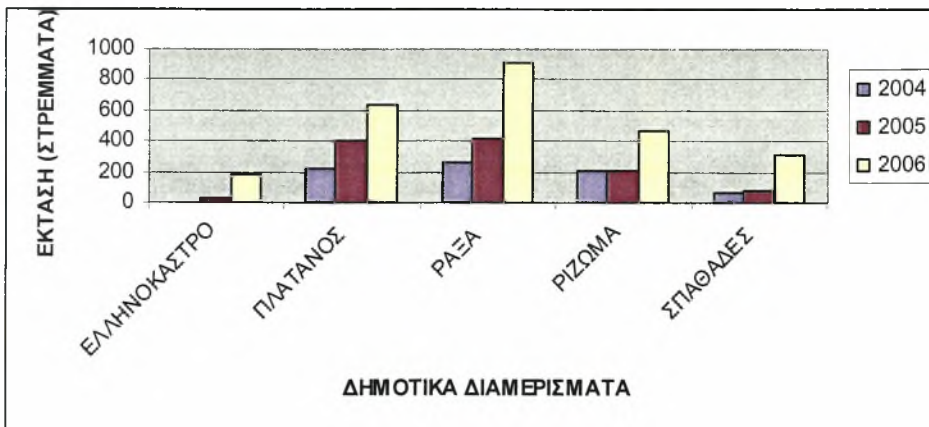
Σχήμα 17. Έκταση καλαμποκιού στο Δήμο Παραληθαίων

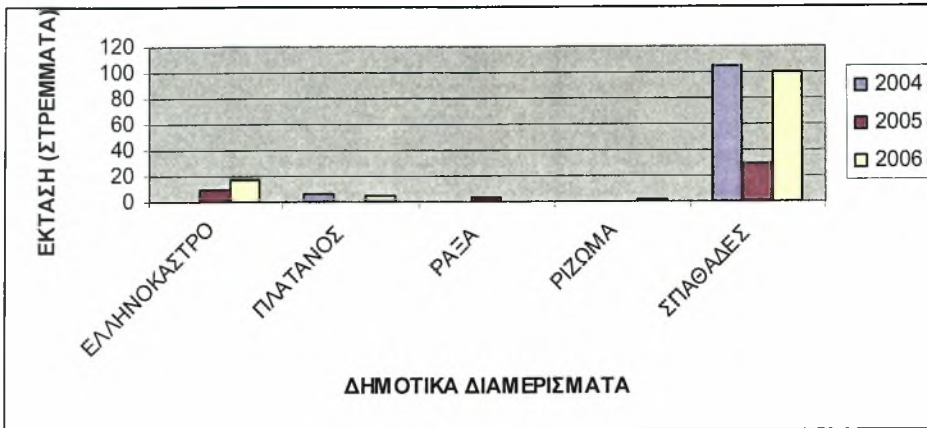
Σχήμα 18. Έκταση καπνού στο Δήμο Παραληθαίων

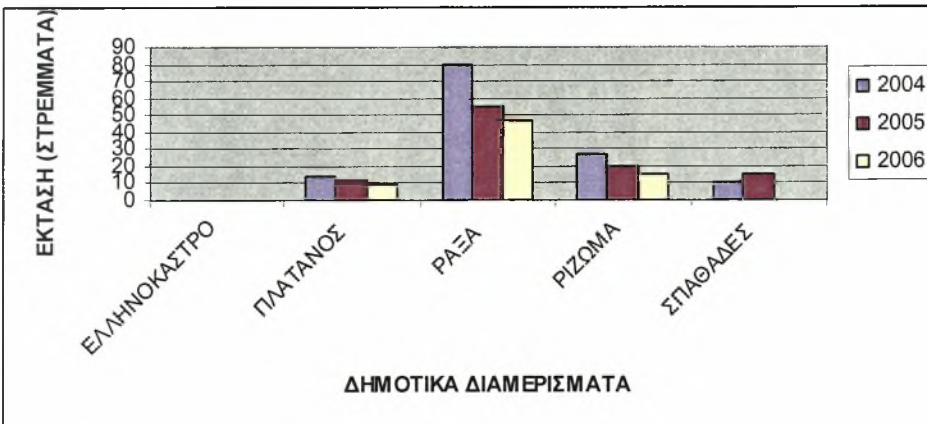
Σχήμα 19. Έκταση βαμβακιού στο Δήμο Παραληθαίων

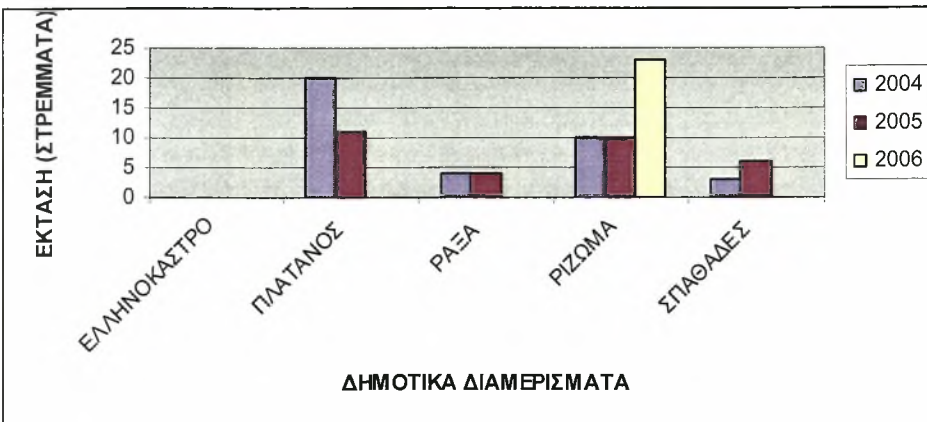
Σχήμα 20. Έκταση κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Παραληθαίων

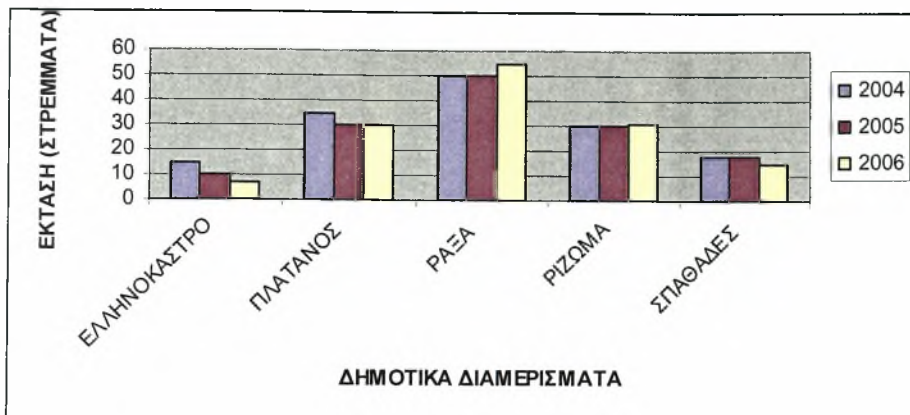
Σχήμα 21. Έκταση βρώσιμων οσπρίων στο Δήμο Παραληθαίων

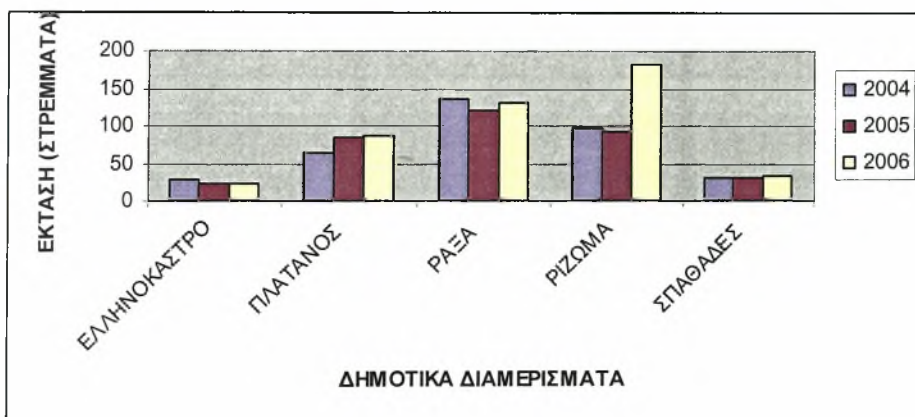
Σχήμα 22. Έκταση μπιστανιών στο Δήμο Παραληθαίων

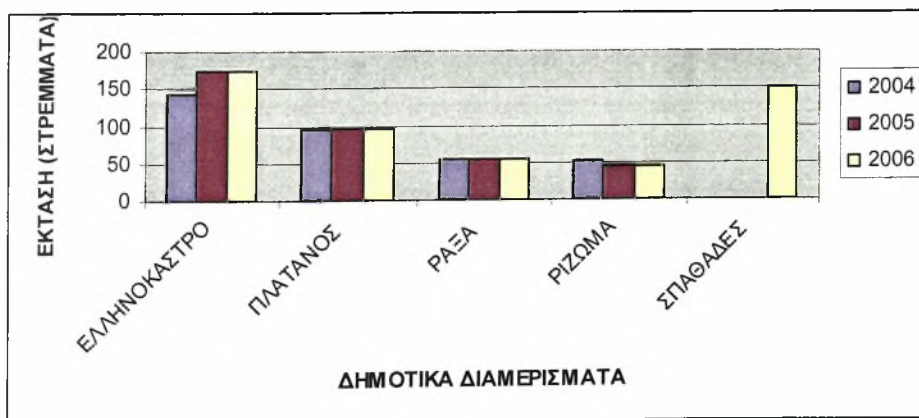
Σχήμα 23. Έκταση πατάτας στο Δήμο Παραληθαίων

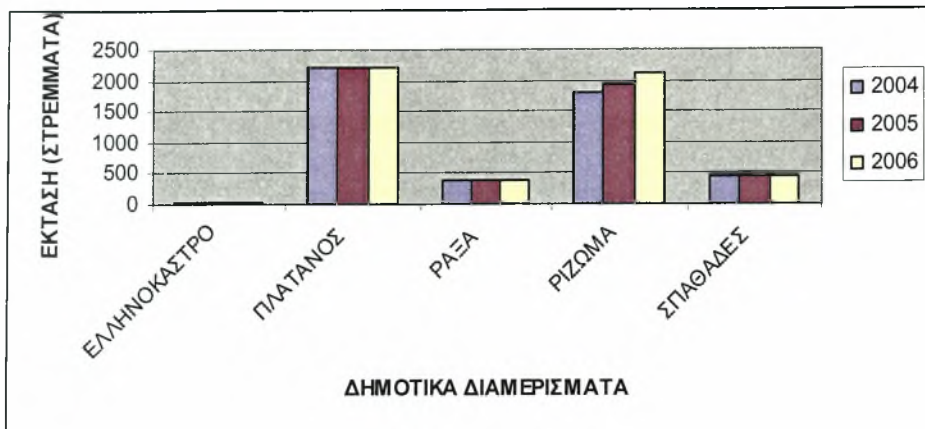
Σχήμα 24. Έκταση τομάτας στο Δήμο Παραληθαίων

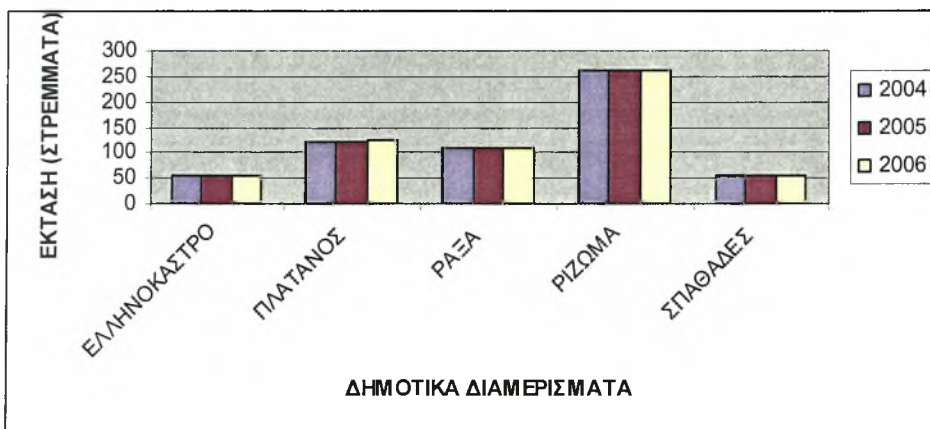
Σχήμα 25. Έκταση λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Παραληθαίων

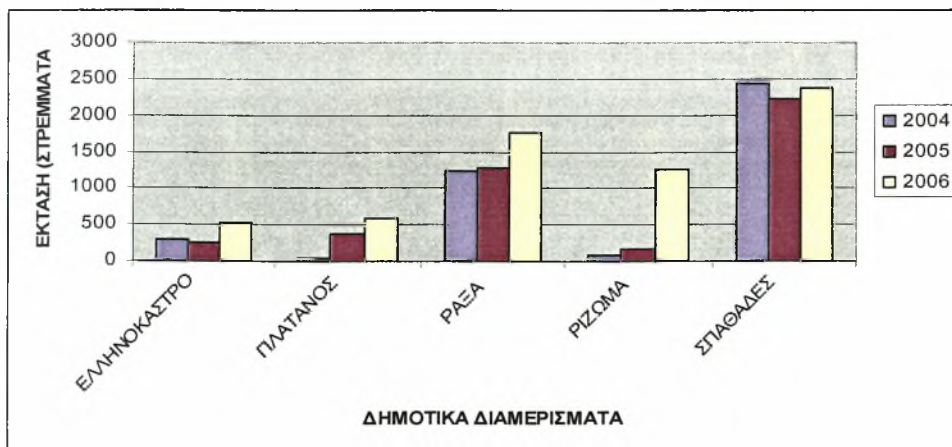
Σχήμα 26. Έκταση δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Παραληθαίων

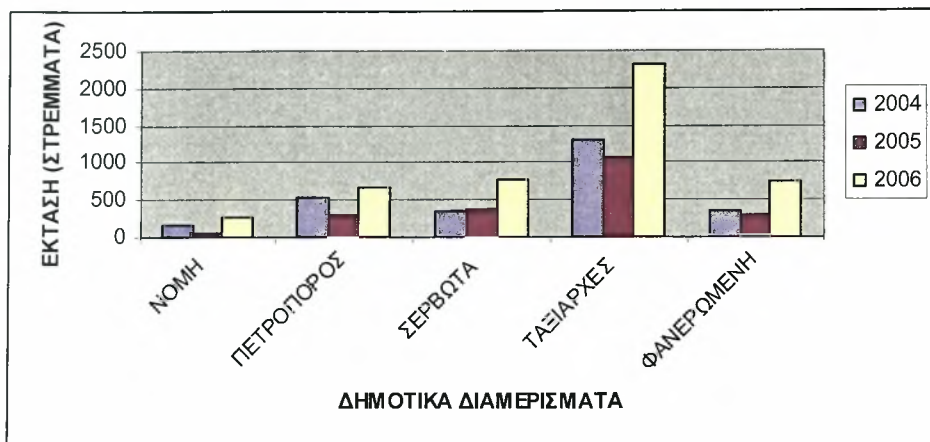
Σχήμα 27. Έκταση ελαιώνων στο Δήμο Παραληθαίων

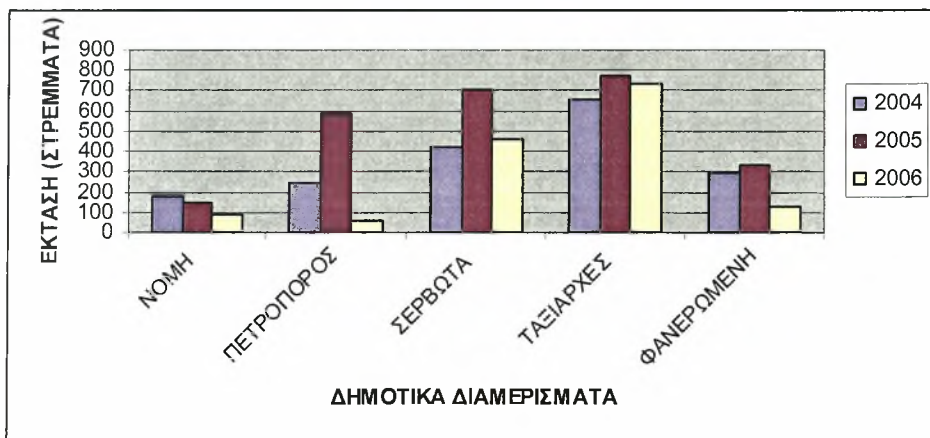
Σχήμα 28. Έκταση αμπελιών στο Δήμο Παραληθαίων

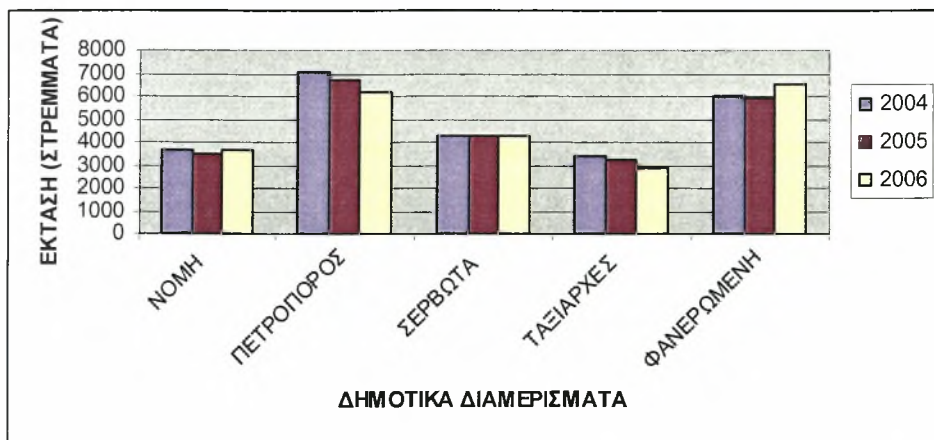
Σχήμα 29. Έκταση σε αγρανάπαυση 1 – 5 ετών στο Δήμο Παραληθαίων

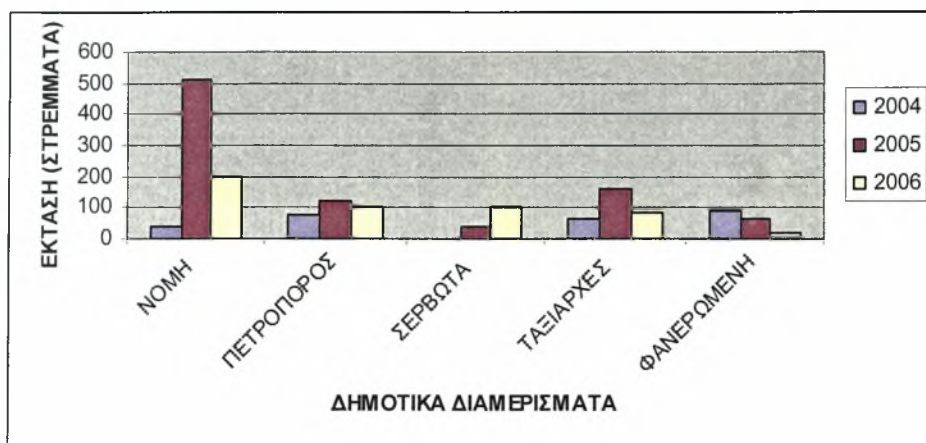
Σχήμα 30. Έκταση σιτηρών στο Δήμο Περινναίων

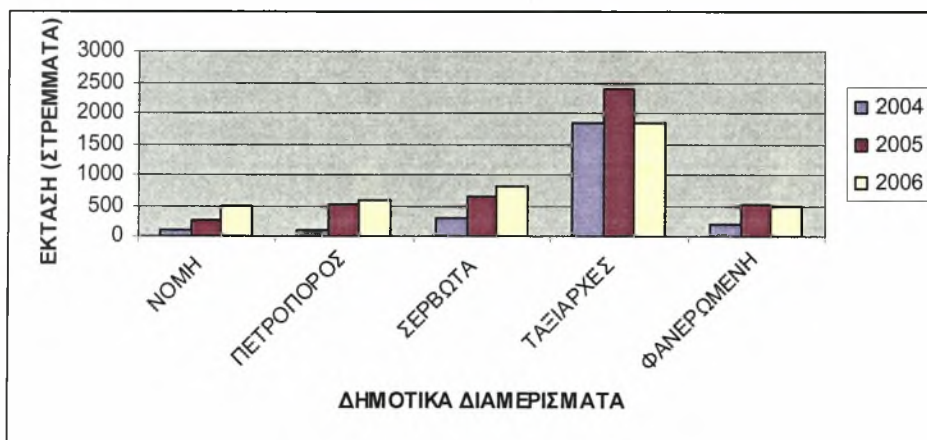
Σχήμα 31. Έκταση καλαμποκιού στο Δήμο Περινναίων

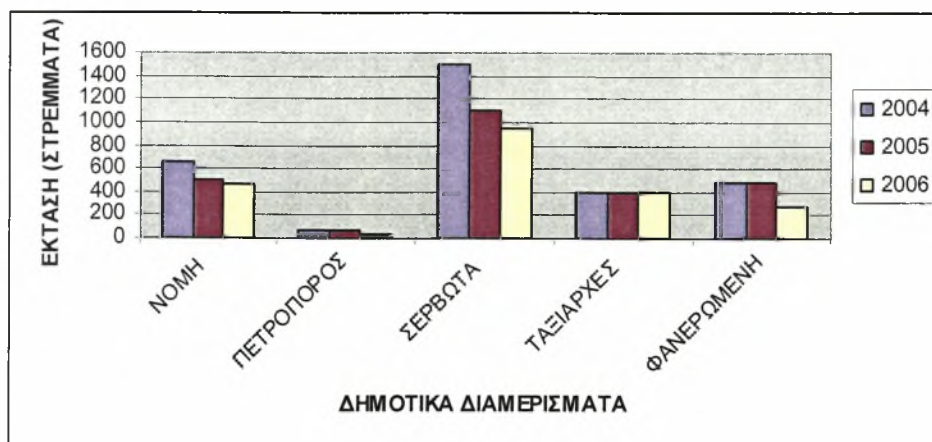
Σχήμα 32. Έκταση βαμβακιού στο Δήμο Περινναίων

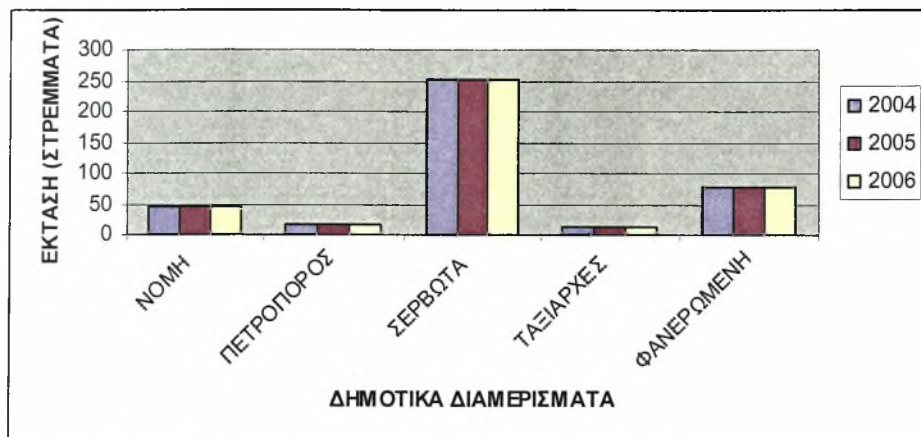
Σχήμα 33. Έκταση ζαχαρότευτλων στο Δήμο Πελινναίων

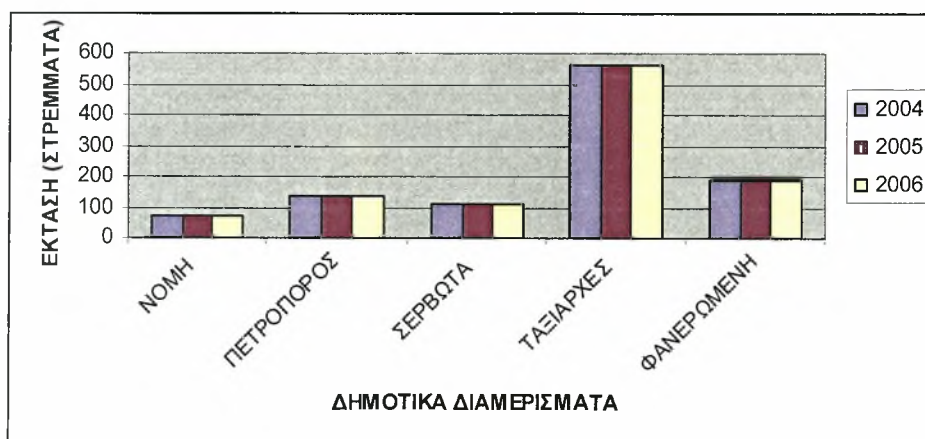
Σχήμα 34. Έκταση κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Πελινναίων

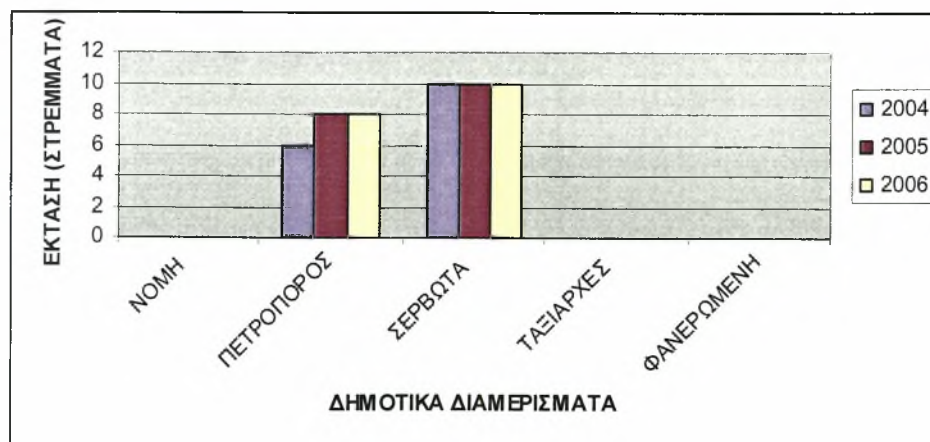
Σχήμα 35. Έκταση αμπελιών στο Δήμο Πελινναίων

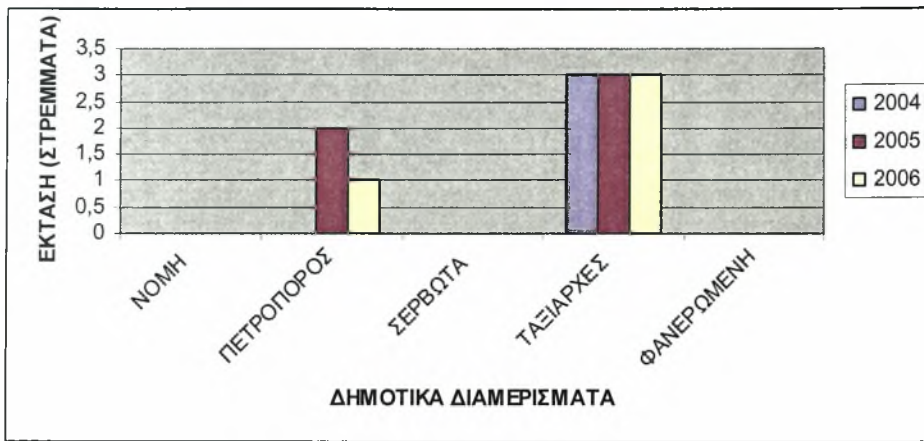
Σχήμα 36. Έκταση τομάτας στο Δήμο Πελινναίων

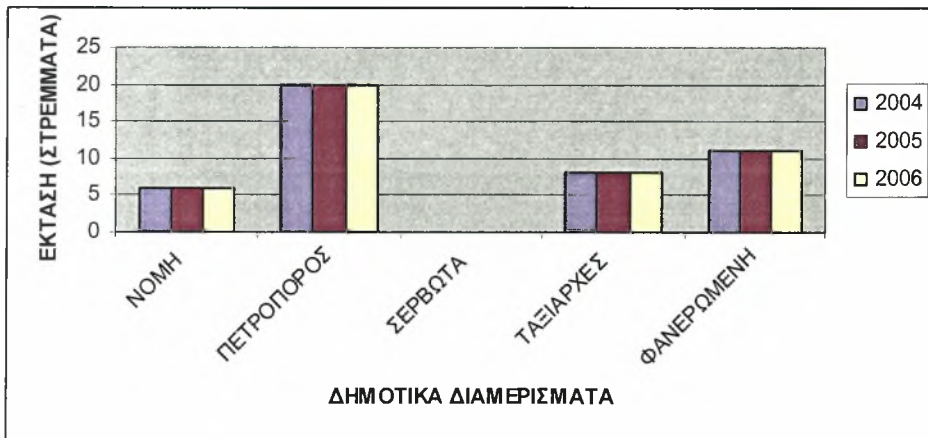
Σχήμα 37. Έκταση λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Πελινναίων

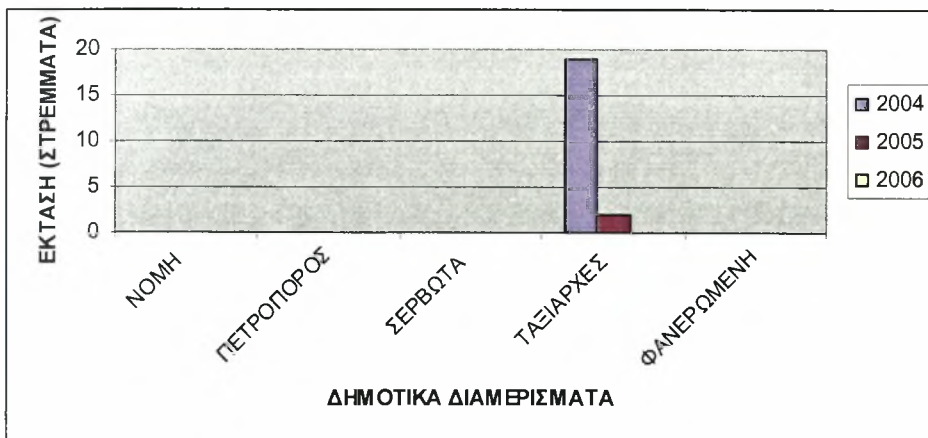
Σχήμα 38. Έκταση δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Πελινναίων

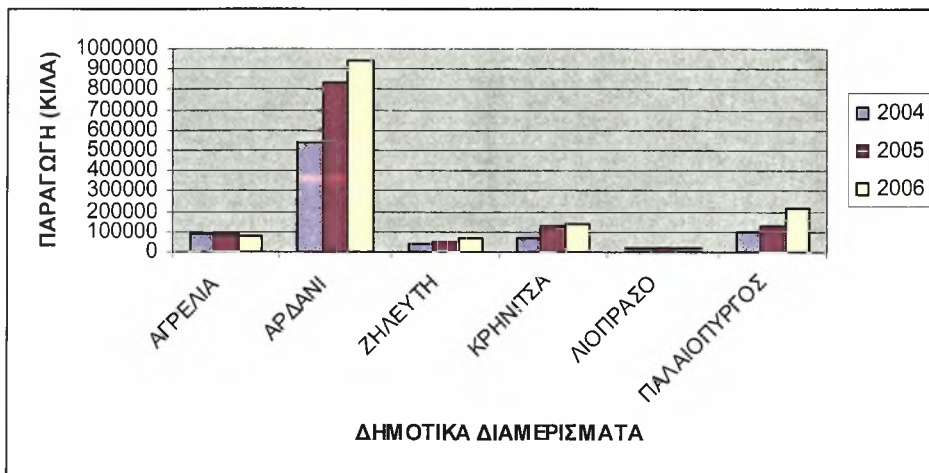
Σχήμα 39. Έκταση ελαιώνων στο Δήμο Πελινναίων

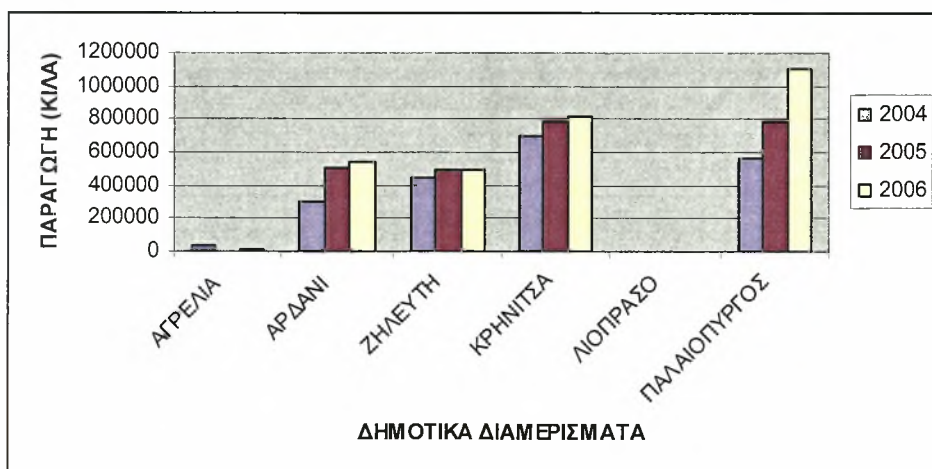
Σχήμα 40. Έκταση αμπελιών στο Δήμο Πελινναίων

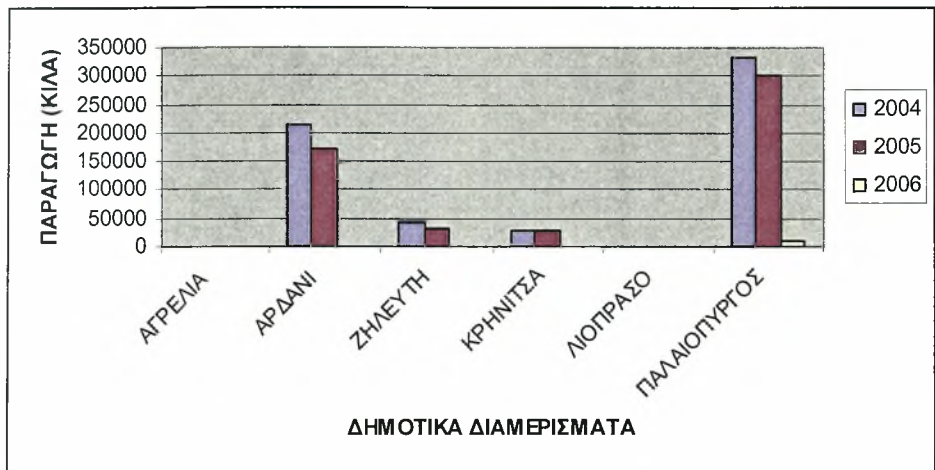
Σχήμα 41. Έκταση σε αγρανάπαυση 1 – 5 ετών στο Δήμο Πελινναίων

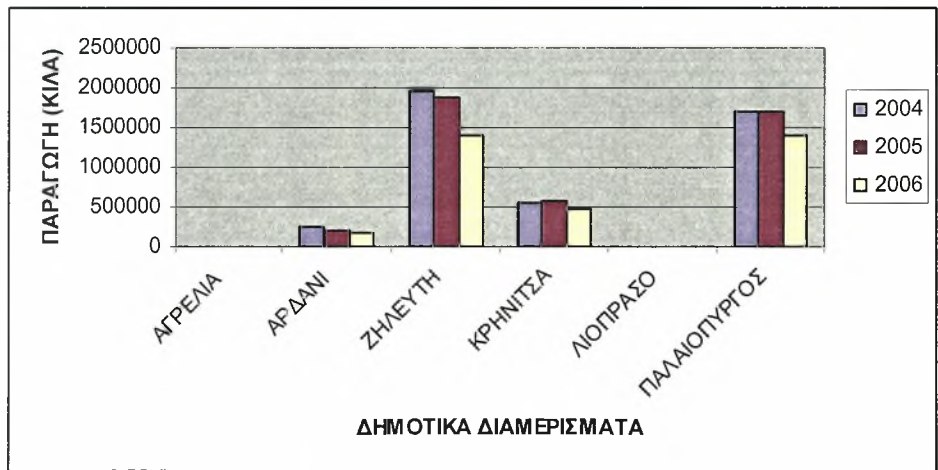
Σχήμα 42. Παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

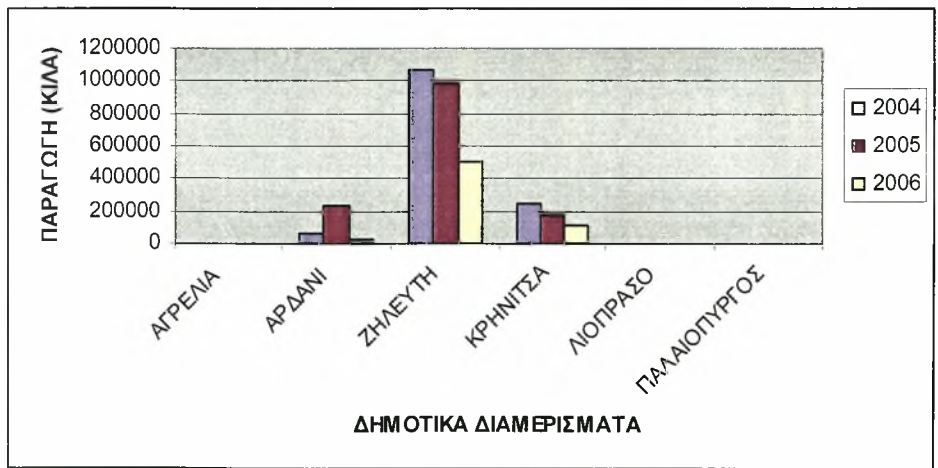
Σχήμα 43. Παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

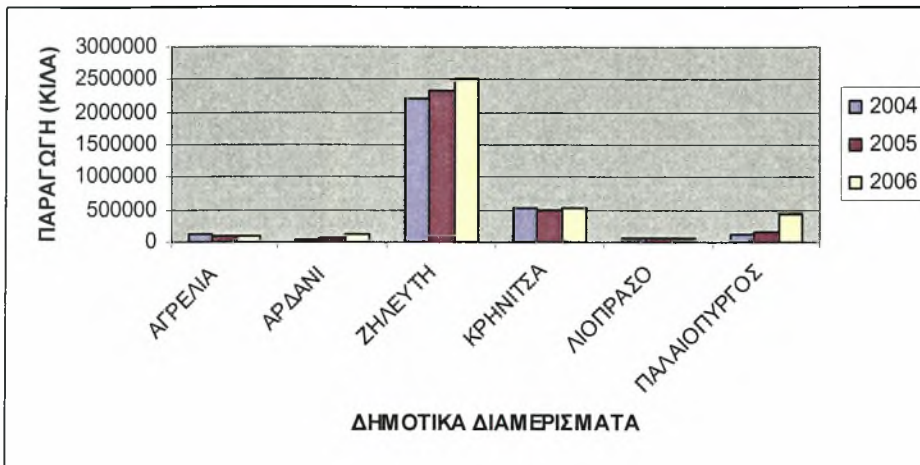
Σχήμα 44. Παραγωγή καπνού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

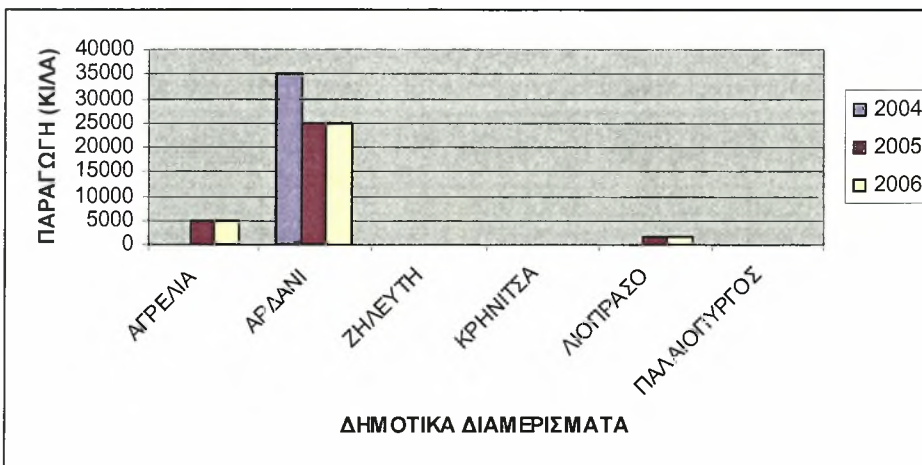
Σχήμα 45. Παραγωγή βαμβακιού στο Δήμο Παλαιοκάστρου

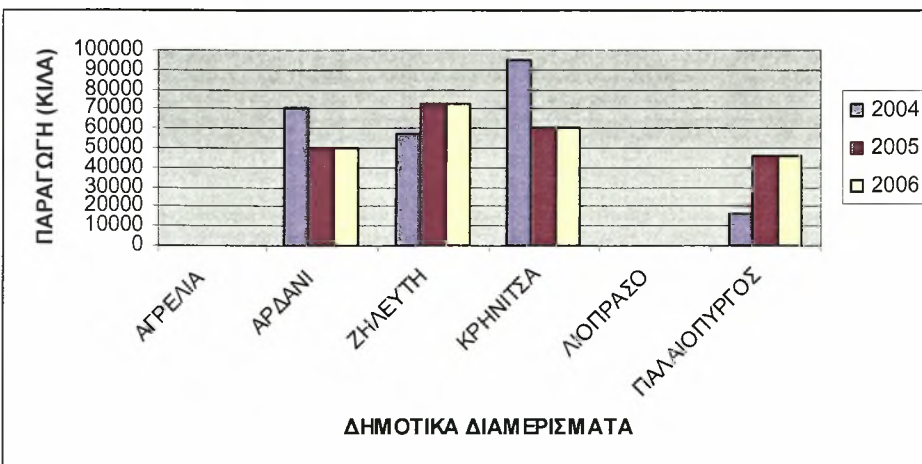
Σχήμα 46. Παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Παλαιοκάστρου

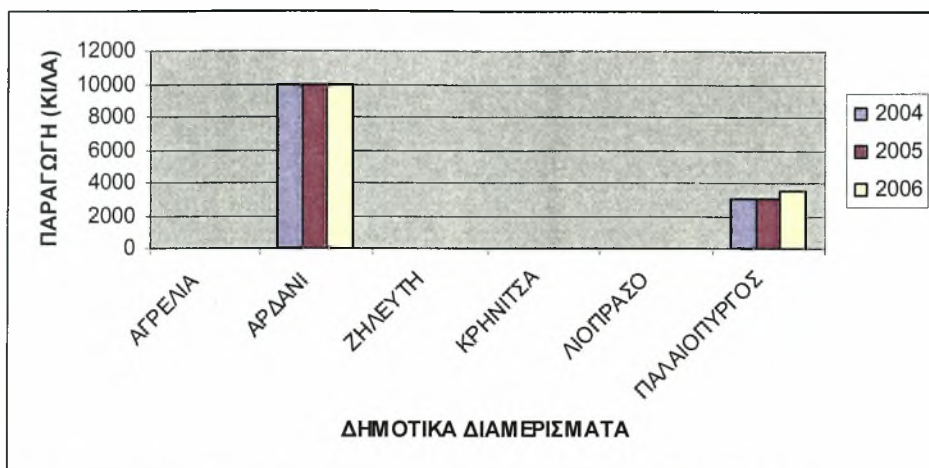
Σχήμα 47. Παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Παλαιοκάστρο

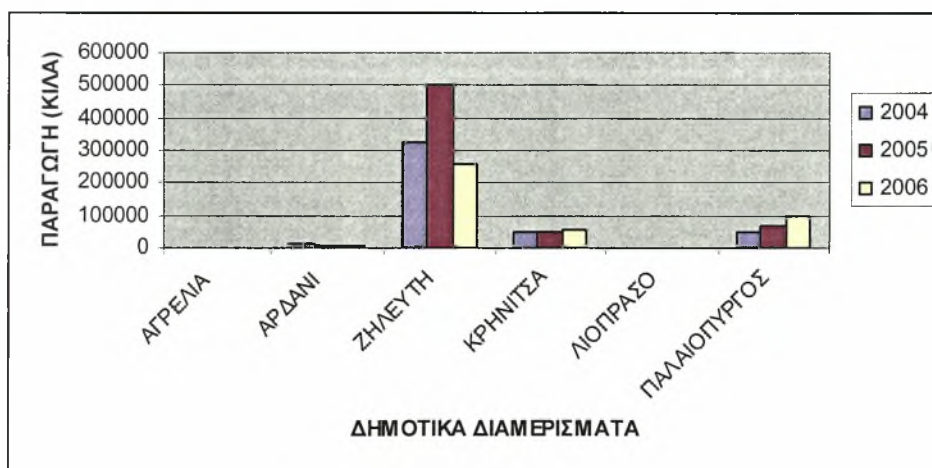
Σχήμα 48. Παραγωγή βρώσιμων οσπρίων στο Δήμο Παλαιοκάστρο

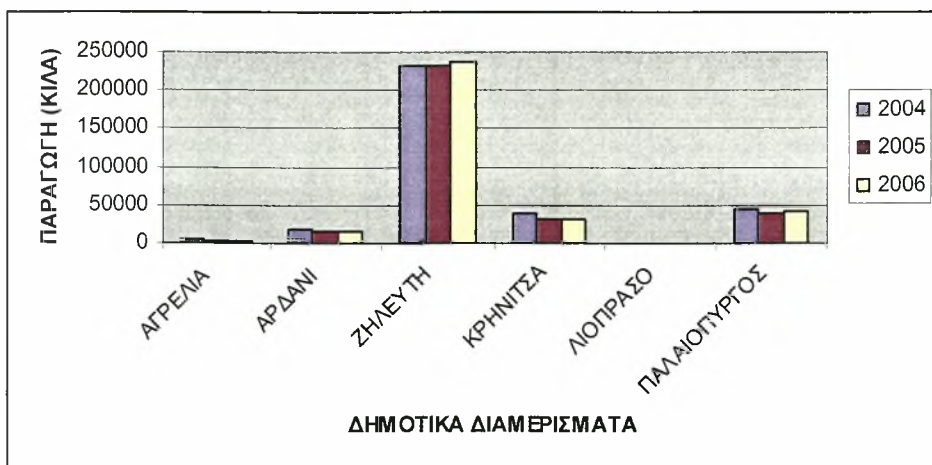
Σχήμα 49. Παραγωγή μποστανιών στο Δήμο Παλαιοκάστρο

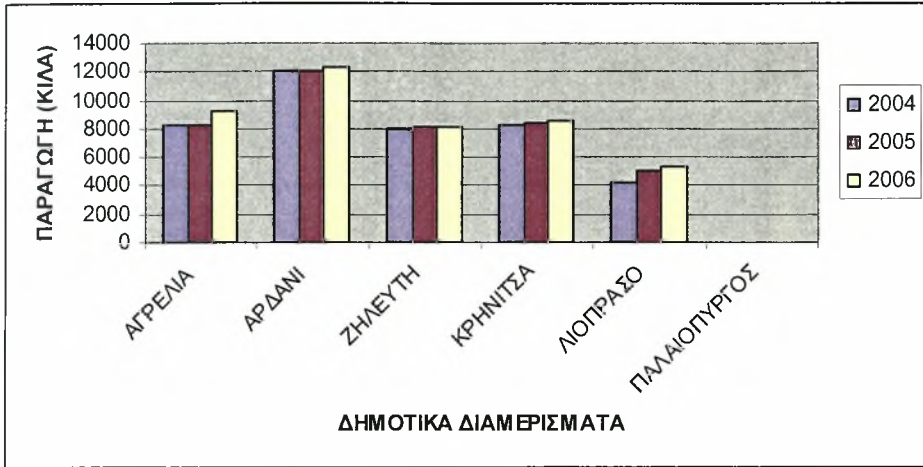
Σχήμα 50. Παραγωγή πατάτας στο Δήμο Παλαιοκάστρου

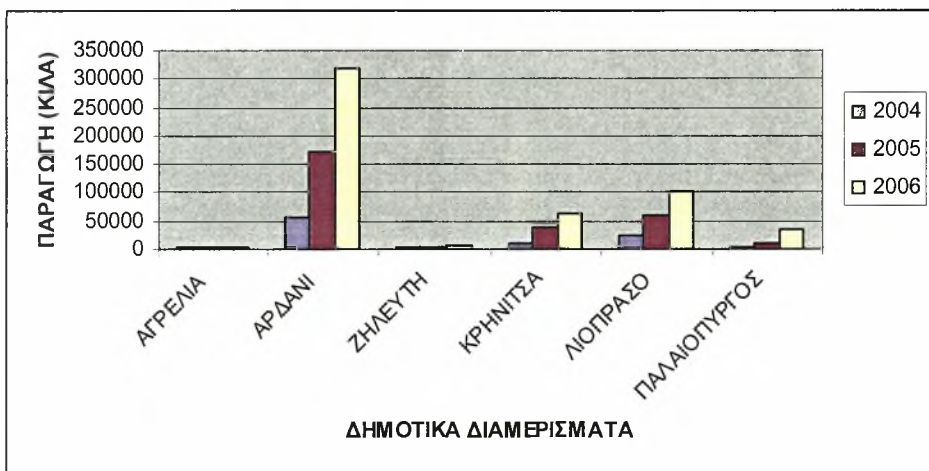
Σχήμα 51. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Παλαιοκάστρου

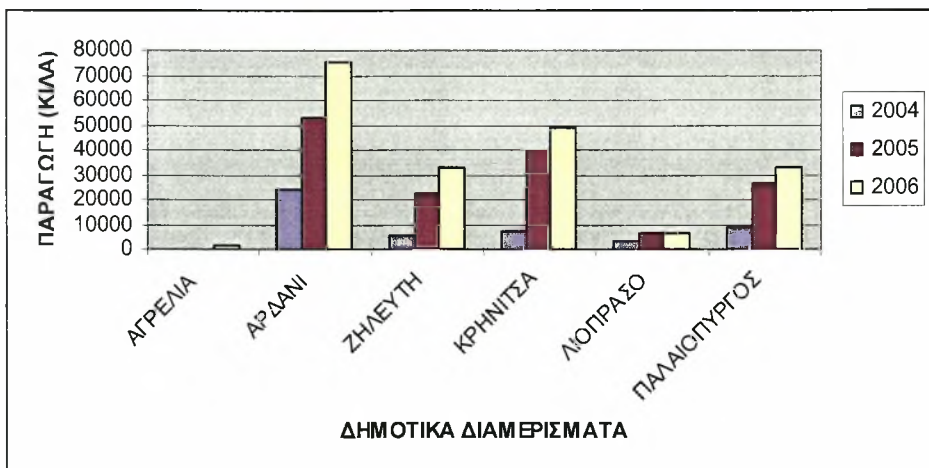
Σχήμα 52. Παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

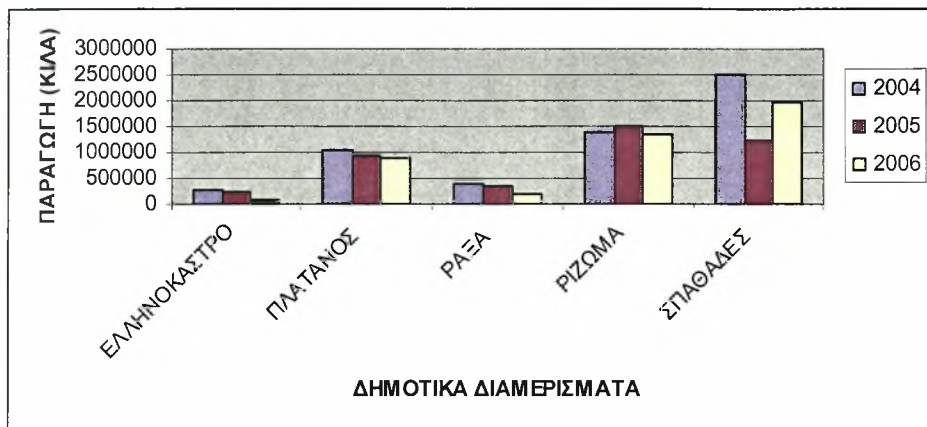
Σχήμα 53. Παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

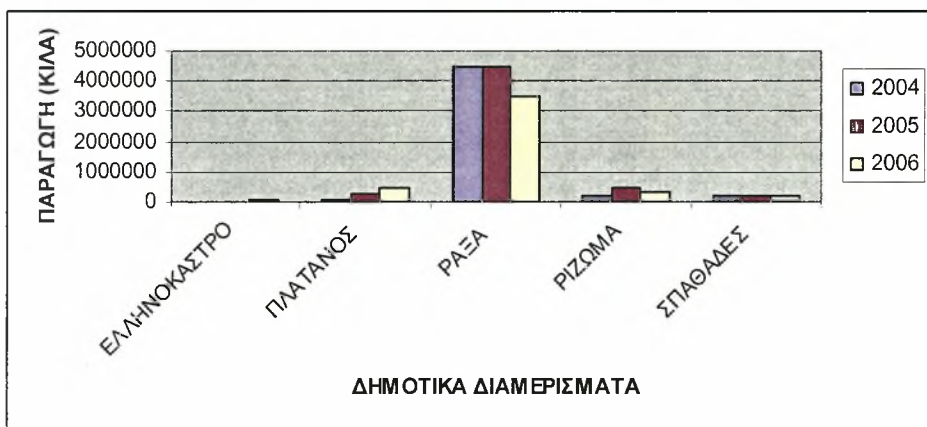
Σχήμα 54. Παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Παλαιοκάστρου

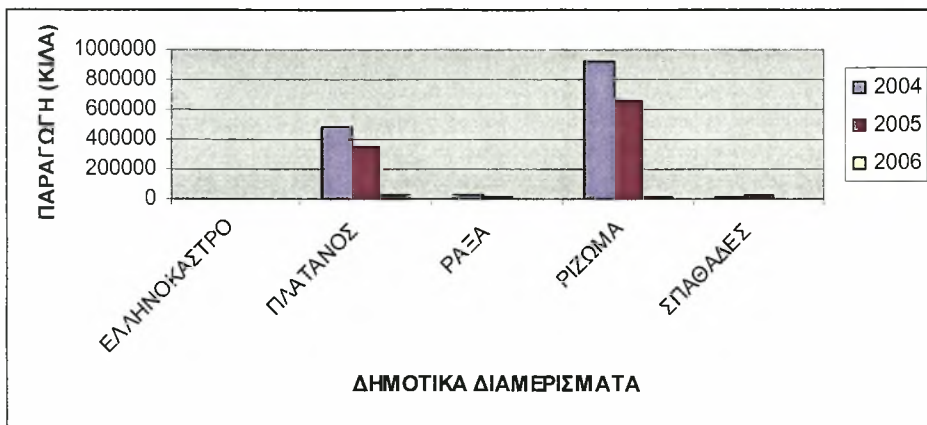
Σχήμα 55. Παραγωγή μπoστανιών στο Δήμο Παλαιοκάστρου

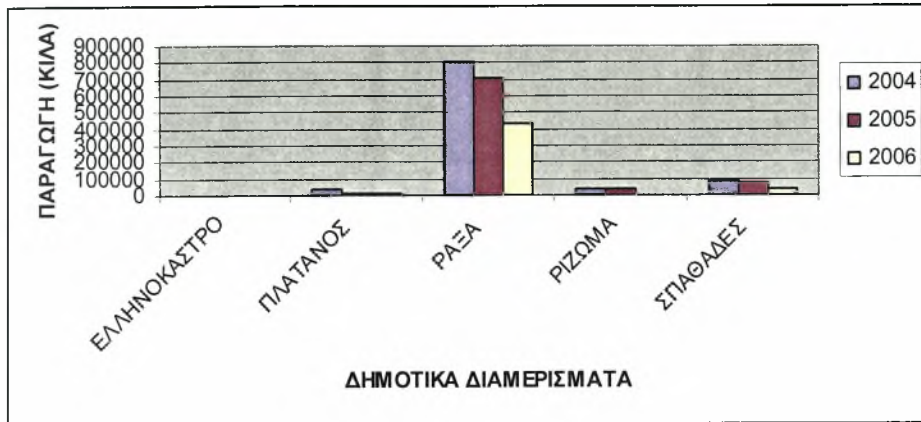
Σχήμα 56. Παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Παραληθαίων

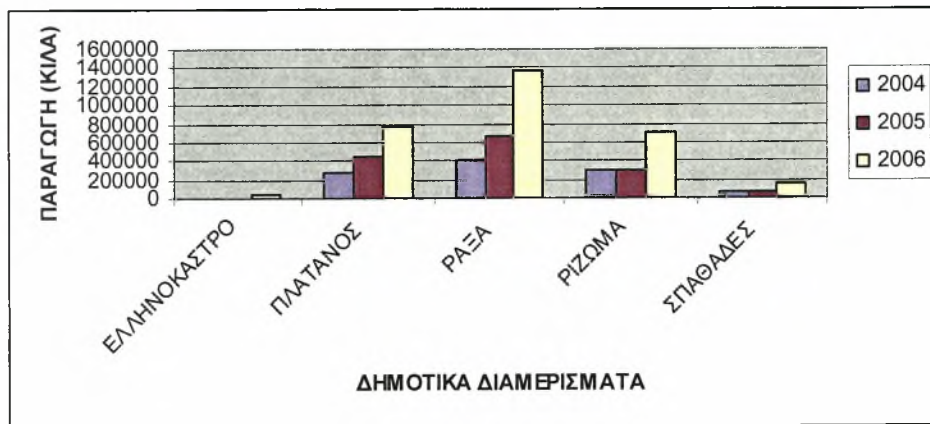
Σχήμα 57. Παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Παραληθαίων

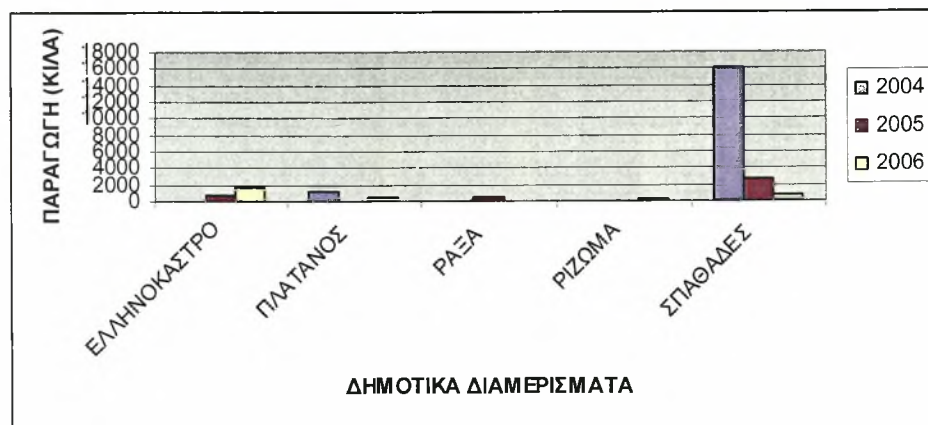
Σχήμα 58. Παραγωγή καπνού στο Δήμο Παραληθαίων

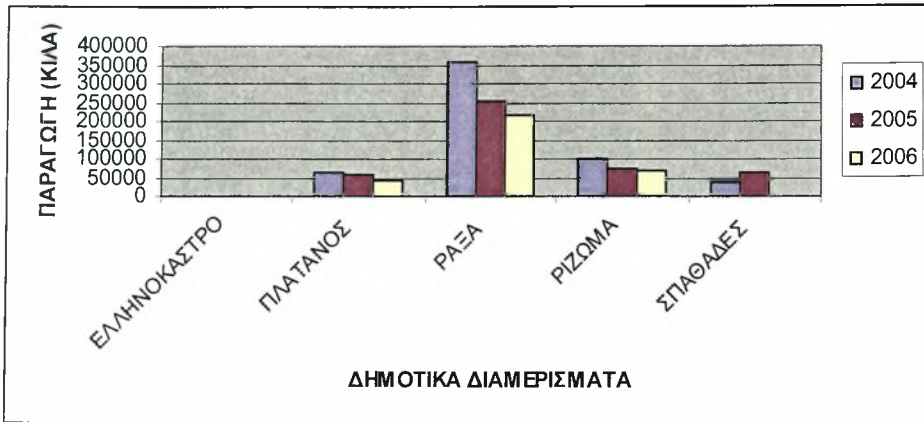
Σχήμα 59. Παραγωγή βαμβακιού στο Δήμο Παραληθαίων

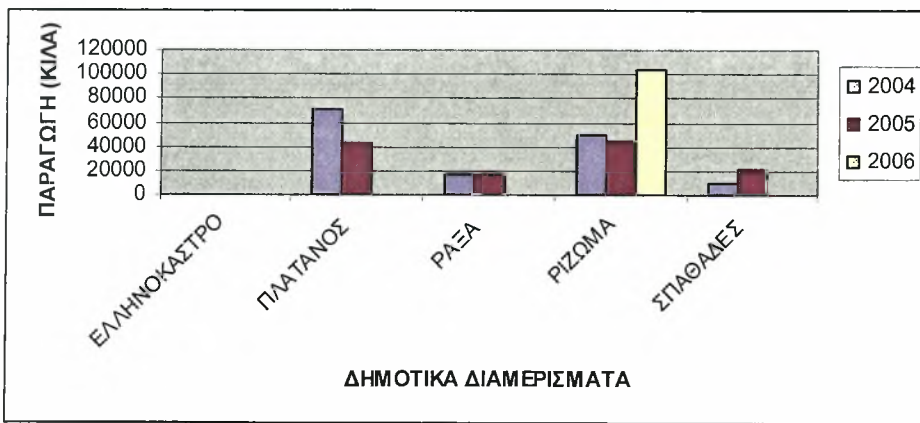
Σχήμα 60. Παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Παραληθαίων

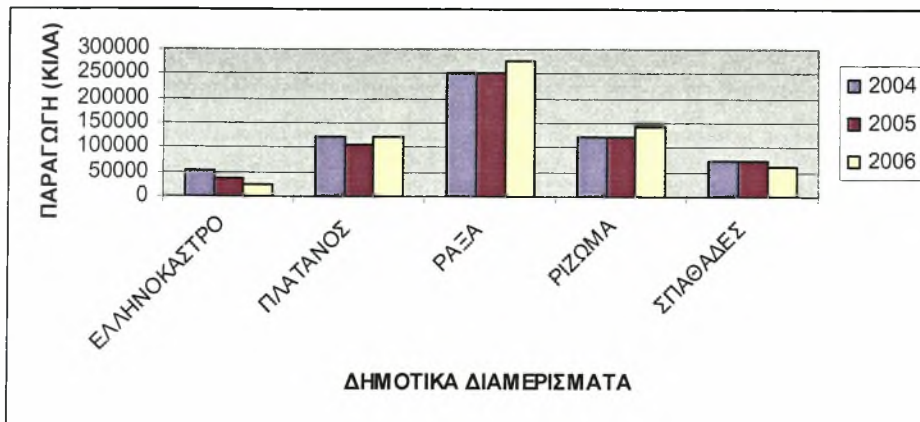
Σχήμα 61. Παραγωγή βρώσιμων οσπρίων στο Δήμο Παραληθαίων

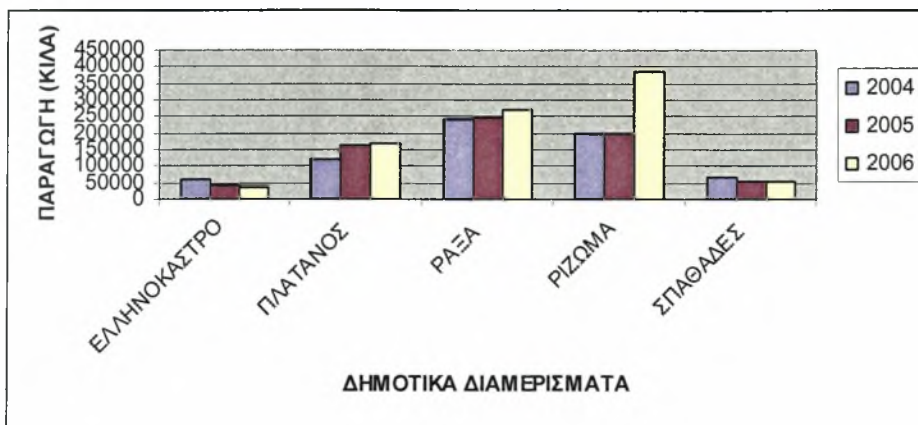
Σχήμα 62. Παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Παραληθαίων

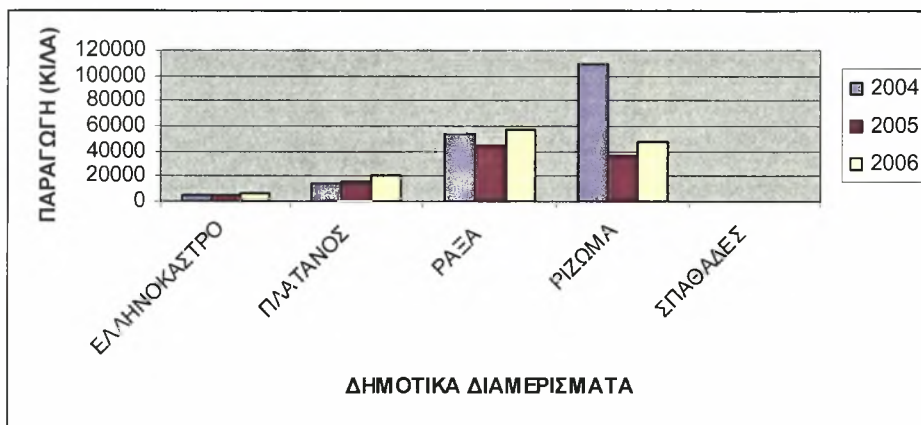
Σχήμα 63. Παραγωγή πατάτας στο Δήμο Παραληθαίων

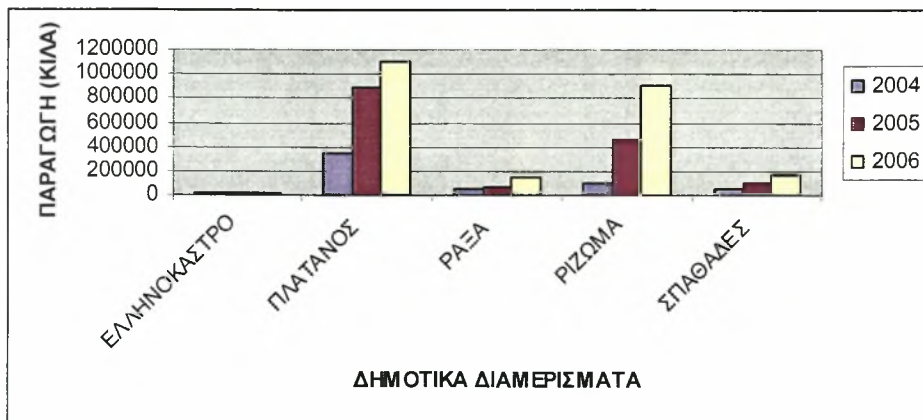
Σχήμα 64. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Παραληθαίων

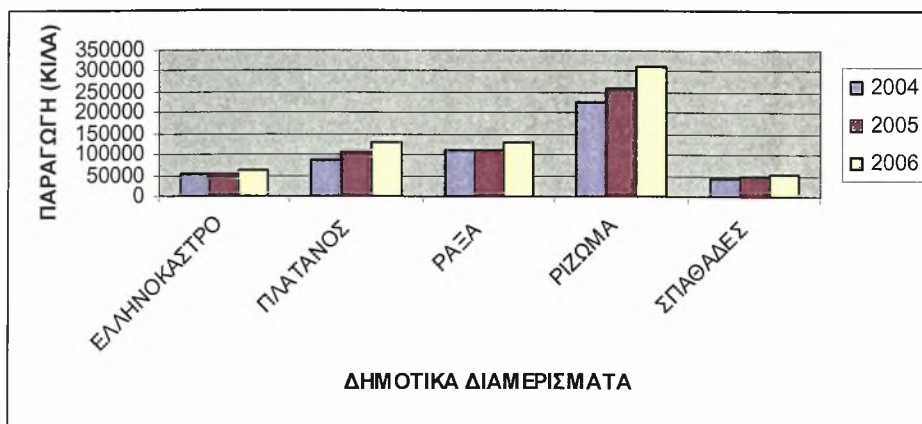
Σχήμα 65. Παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Παραληθαίων

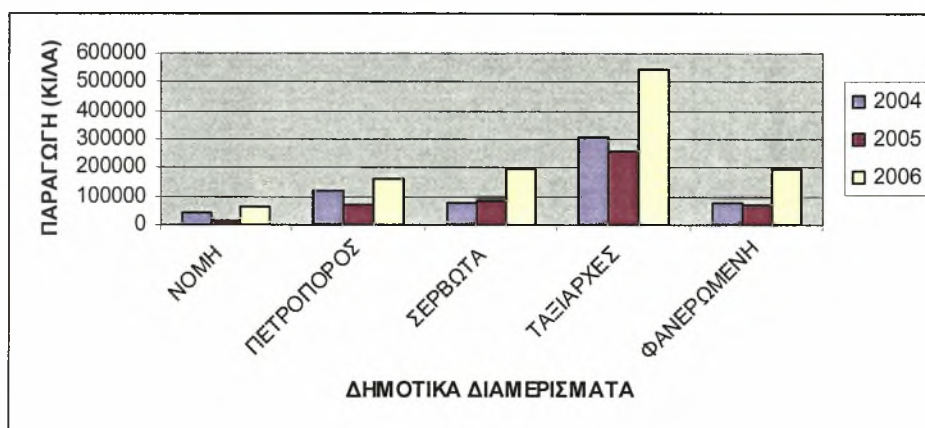
Σχήμα 66. Παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Παραληθαίων

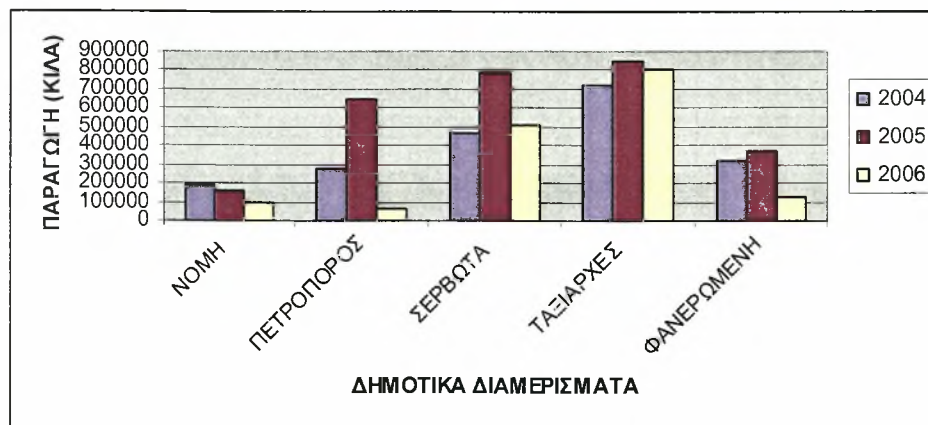
Σχήμα 67. Παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Παραληθαίων

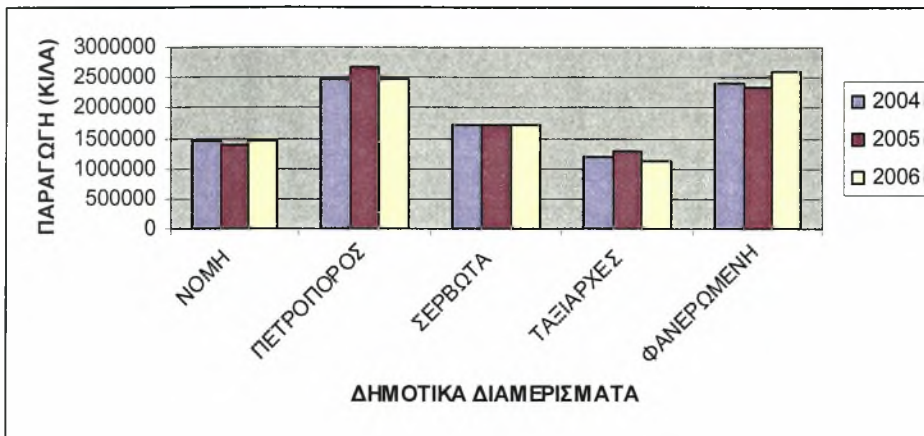
Σχήμα 68. Παραγωγή μπουστανιών στο Δήμο Παραληθαίων

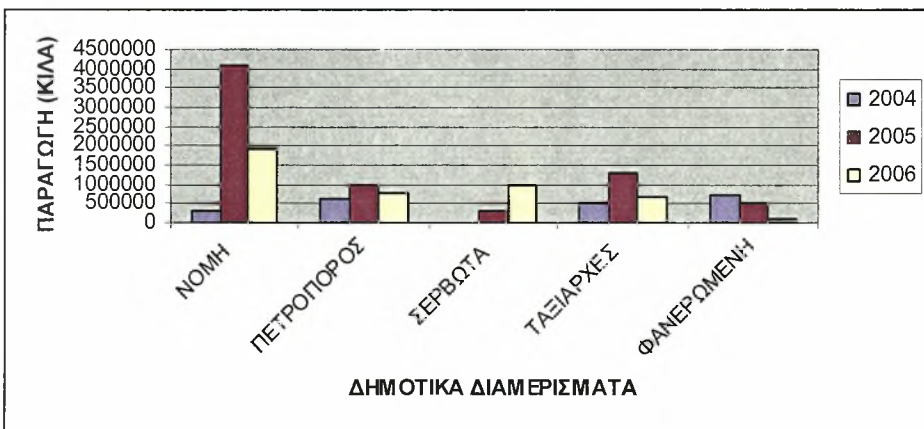
Σχήμα 69. Παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Πελινναίων

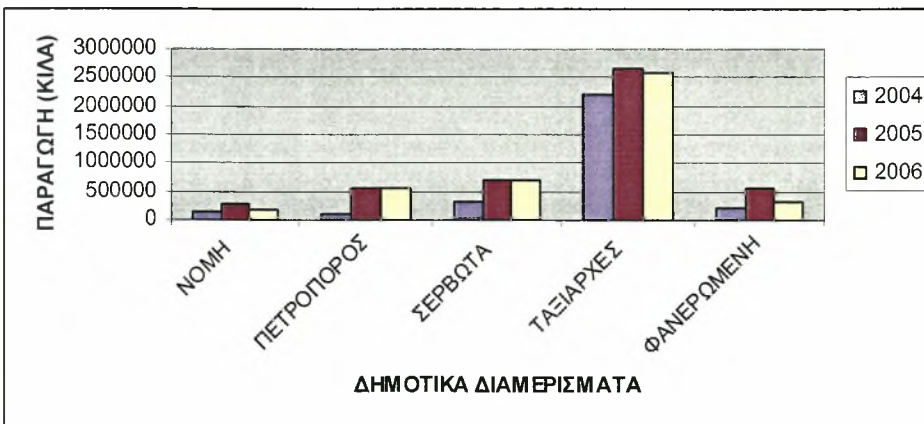
Σχήμα 70. Παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Πελινναίων

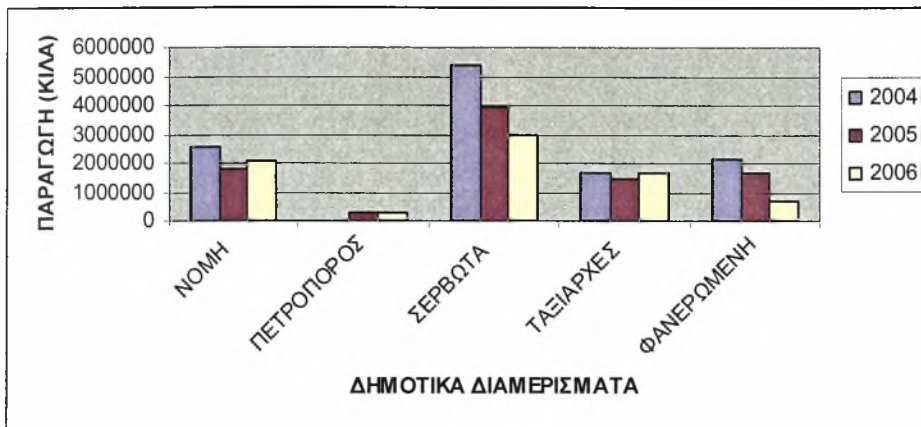
Σχήμα 71. Παραγωγή βαμβακιού στο Δήμο Πελινναίων

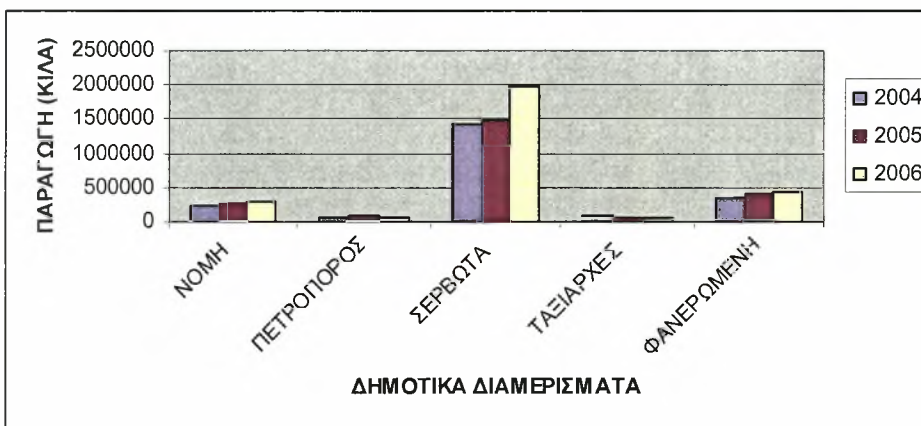
Σχήμα 72. Παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Πελινναίων

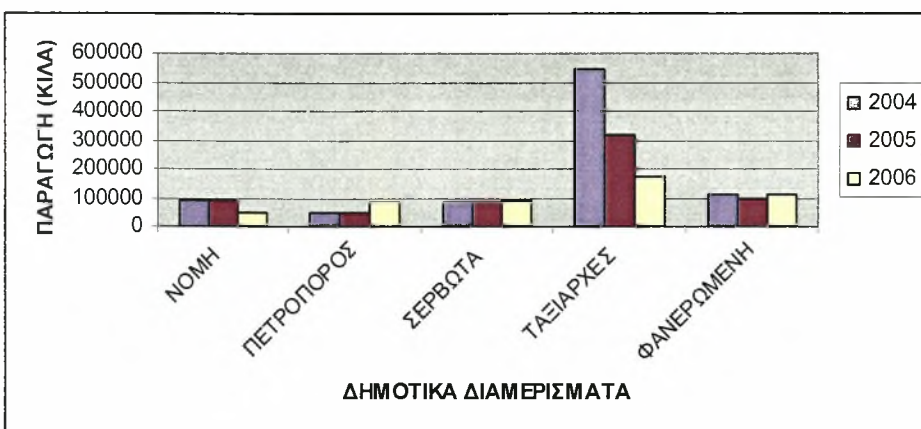
Σχήμα 73. Παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Πελινναίων

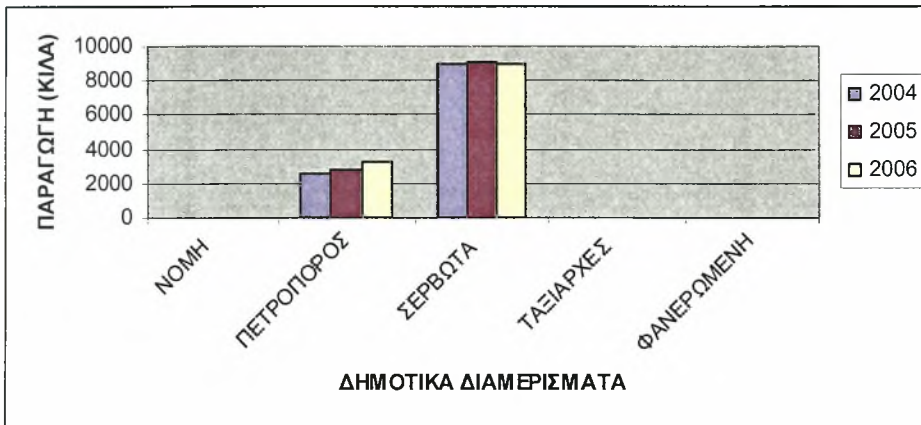
Σχήμα 74. Παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Πελινναίων

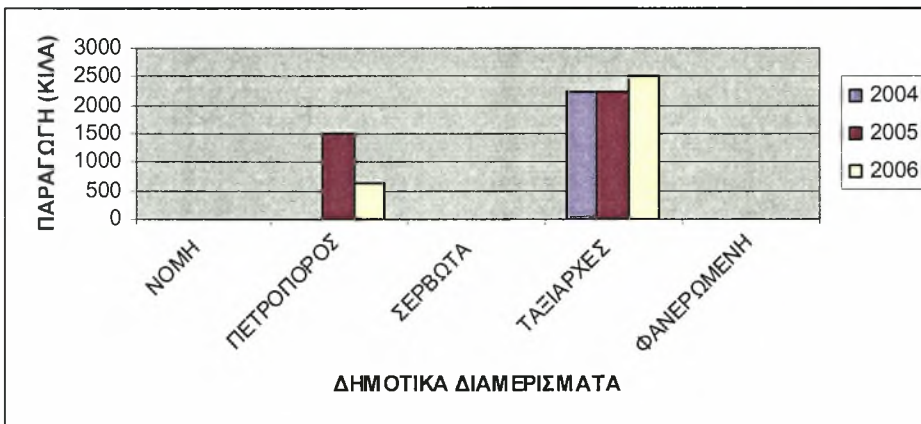
Σχήμα 75. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Πελινναίων

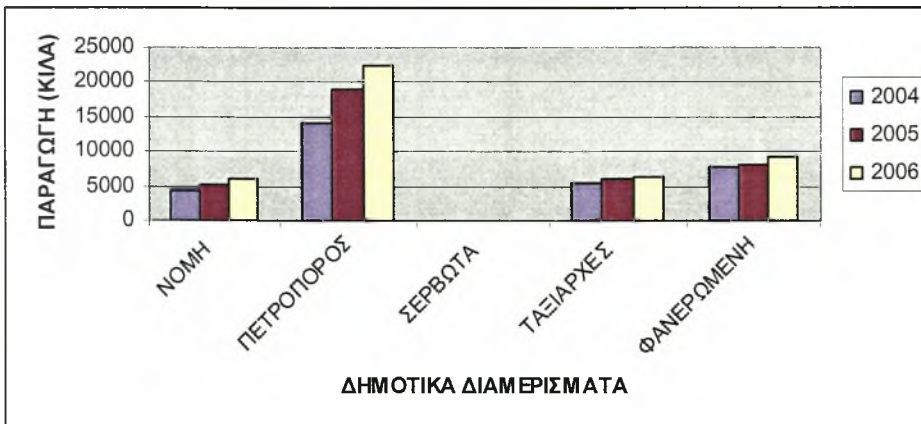
Σχήμα 76. Παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Πελινναίων

Σχήμα 77. Παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Πελινναίων

Σχήμα 78. Παραγωγή ελαιώνων στο Δήμο Πελινναίων

Σχήμα 79. Παραγωγή μπoστανιών στο Δήμο Πελινναίων

ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΔΗΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Πίνακας 42. Έκταση και παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	13292	4863000	14400	5279000
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	13100	3205000	12650	3698000
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	7700	2680000	7170	2702500
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	3150	765000	3050	856000
ΕΛΑΤΟΥ	6440	2368000	6801	2472550
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	5869	1622320	5921	1705950
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	6248	2220420	6476	2427380
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	3430	1209500	3117	1090950
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	7541	1839330	7565	3134100
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	7450	1625000	7080	1600000
ΡΟΔΙΑΣ	4740	1639000	4740	1450500
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	6047	1933000	5916	1889280
ΦΕΛΛΙΟΥ	5820	2312000	6057	2342800

Πίνακας 43. Έκταση και παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	1003	1201500	1003	1151500
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	30	18000	0	0
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	50	10000	10	1500
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	200	160000	250	230000
ΕΛΑΤΟΥ	20	20000	20	16000
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	180	144000	170	136000
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	220	242000	174	191400
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	100	80000	100	120000
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	173	171270	140	148400
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	500	400000	500	450000
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	0	0	0	0
ΦΕΛΛΙΟΥ	300	300000	300	300000

Πίνακας 44. Έκταση και παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	5956	2795080	1080	868600
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	695	20250	130	37000
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	240	204500	240	208000
ΕΛΑΤΟΥ	0	0	350	280000
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	1280	673900	1230	649000
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	662	246700	606	241600
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	260	178000	505	201500
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	388	251200	370	287000
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	260	178000	330	180000
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	200	100000
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	1000	400000	1057	420975
ΦΕΛΛΙΟΥ	600	164500	650	130000

Πίνακας 45. Έκταση και παραγωγή ψυχανθών στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	46	4920	50	6650
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	0	0	0	0
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	120	12000
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	237	24500	177	28000
ΕΛΑΤΟΥ	354	9460	354	26380
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	60	9000	24	3600
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	68	5440	7	560
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	18	2700	0	0
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	40	1160	50	6200
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	70	7000	70	18000
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	10	1000	75	6000
ΦΕΛΛΙΟΥ	350	67000	120	18000

Πίνακας 46. Έκταση και παραγωγή καπνού στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	38	3800	38	8360
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	0	0	0	0
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	550	90000	680	120000
ΕΛΑΤΟΥ	0	0	0	0
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	65	18200	85	17000
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	190	28500	190	28500
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	60	7200	53	6350
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	35	7175	35	4550
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	80	14000	180	35000
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	15	3750	15	3750
ΦΕΛΛΙΟΥ	40	6400	33	5280

Πίνακας 47. Έκταση και παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2	2500	2	2500
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	0	0	0	0
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	40	135000	40	120000
ΕΛΑΤΟΥ	2	2500	2	2500
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	15	15000	11	11000
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	20	12000	20	12000
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	5	10000	5	7000
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	40	64500	42	55200
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	50	80000	50	70000
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	5	5000	15	2650
ΦΕΛΛΙΟΥ	0	0	0	0

Πίνακας 48. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	33	82500	33	72600
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	30	6000	30	5000
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	21	60000	21	55000
ΕΛΑΤΟΥ	7	7000	7	8400
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	0	0	1	1000
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	5	4000	5	4000
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	4	14000	4	14000
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	25	7500	28	11200
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	20	50000	30	40000
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	5	2000	5	2000
ΦΕΛΛΙΟΥ	10	3000	10	3000

Πίνακας 49. Έκταση και παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	45	55700	43	58500
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	50	9100	47	13100
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	80	98200	75	124800
ΕΛΑΤΟΥ	18	13500	18	13720
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	7	9500	8	600
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	34	18700	34	18700
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	6	11800	6	11800
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	93	37155	90	23810
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	200	249000	197	226800
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	10	1800	10	1800
ΦΕΛΛΙΟΥ	46	15850	46	15850

Πίνακας 50. Έκταση και παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	172	42622	176	140650
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	150	0	150	1500
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	1195	442500	1120	410000
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	160	3500	12	6500
ΕΛΑΤΟΥ	117	27001	201	67175
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	78	4752	112	12500
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	43	7000	47	82000
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	50	6840	50	5040
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	245	26880	545	43675
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	6	25000	15	29800
ΡΟΔΙΑΣ	80	8000	85	13040
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	65	14600	95	26750
ΦΕΛΛΙΟΥ	0	0	3	360

Πίνακας 51. Έκταση και παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	12	6000	12	4000
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	8	3200	16	3500
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	600	51000	600	181000
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	10	5000	10	5000
ΕΛΑΤΟΥ	3	1500	3	3100
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	20	18000	20	14000
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	20	10300	20	10300
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	50	26000	50	45000
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	68	6050	81	25550
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	24	12000	24	10000
ΡΟΔΙΑΣ	80	14400	80	14400
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	116	10500	115	10500
ΦΕΛΛΙΟΥ	30	22500	30	22500

Πίνακας 52. Έκταση και παραγωγή πατάτας στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	45	45000	45	45000
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	10	2500	10	15000
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	40	120000	40	100000
ΕΛΑΤΟΥ	12	30000	12	24000
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	15	12000	10	8000
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	10	6800	10	6800
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	15	30000	10	20000
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	40	36800	50	30000
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	100	250000	100	220000
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	0	0	0	0
ΦΕΛΛΙΟΥ	15	12000	15	12000

Πίνακας 53. Έκταση και παραγωγή τριφυλλιού στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	0	0	0	0
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	0	0	0	0
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	0	0	0	0
ΕΛΑΤΟΥ	0	0	0	0
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	0	0	0	0
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	0	0	0	0
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	0	0	0	0
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	0	0	0	0
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	0	0	0	0
ΡΟΔΙΑΣ	200	120000	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	0	0	0	0
ΦΕΛΛΙΟΥ	0	0	0	0

Πίνακας 54. Εκταση και παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	0	0	0	0
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	0	0	0	0
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	0	0	0	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	0	0	0	0
ΕΛΑΤΟΥ	0	0	0	0
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	0	0	0	0
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	0	0	0	0
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	0	0	0	0
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	0	0	0	0
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	0	0	0	0
ΡΟΔΙΑΣ	0	0	0	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	0	0	0	0
ΦΕΛΛΙΟΥ	50	50000	0	0

Πίνακας 55. Εκτάσεις σε αγρανάπαιση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Γρεβενών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2645	0	1611	0
ΑΓΙΩΝ ΘΕΩΔΩΡΩΝ	6500	0	7509	0
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝ	3255	0	2780	0
ΒΑΤΟΛΛΑΚΟΥ	200	0	200	0
ΕΛΑΤΟΥ	1431	0	1050	0
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ	0	0	9	0
ΚΑΛΟΧΙΟΥ	1832	0	1792	0
ΚΥΡΑΚΑΛΗΣ	200	0	300	0
ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΕΙΡΗΝΙΟΥ	2725	0	2394	0
ΜΥΡΣΙΝΗΣ	354	0	554	0
ΡΟΔΙΑΣ	1400	0	1400	0
ΣΥΝΔΕΝΔΡΟΥ	1000	0	1000	0
ΦΕΛΛΙΟΥ	700	0	700	0

ΔΗΜΟΣ ΔΕΣΚΑΤΗΣ

Πίνακας 56. Έκταση και παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	13573	1301300	14540	1981200
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	3318	320800	3580	604000
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	3014	313680	3400	458000
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	1780	183000	1750	266000
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	1594	146400	1870	276600

Πίνακας 57. Έκταση και παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	1700	4200000	1800	1260000
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	1200	3060000	860	688000
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	1000	1640000	1000	1560000
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	17	13600	25	17500
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	200	140000	180	126000

Πίνακας 58. Έκταση και παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	1715	576850	2510	776100
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	850	507500	787	404590
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	345	245700	350	182500
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	42	29050	195	45500
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	237	110050	350	141200

Πίνακας 59. Έκταση και παραγωγή ψυχανθών στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	31	2480	20	1600
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	0	0	0	0
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	50	4000	10	800
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	0	0	0	0

Πίνακας 60. Έκταση και παραγωγή καπνού στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	3500	350000	3450	276000
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	1384	138400	1123	89840
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	400	40000	500	40000
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	5	500	5	400
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	600	60000	600	48000

Πίνακας 61. Έκταση και παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	0	0	0	0
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	0	0	0	0
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	0	0	0	0

Πίνακας 62. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	5	12500	3	7500
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	1	2500	1	2500
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	1	2500	1	2500
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	1	2500	1	2500

Πίνακας 63. Έκταση και παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	17	18800	32	43700
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	1	1000	2	1900
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	21	21000	3	2900
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	1	1000	1	1000

Πίνακας 64. Έκταση και παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	175	18500	328	18800
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	7	1750	20	4100
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	90	3700	90	3700
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	5	800	5	800
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	12	1650	20	1650

Πίνακας 65. Έκταση και παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	23	19000	25	19000
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	2	800	2	800
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	1	500	0	0
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	0	0	0	0

Πίνακας 66. Έκταση και παραγωγή πατάτας στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	17	17000	17	17000
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	10	10000	5	5000
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	0	0	0	0

Πίνακας 67. Έκταση και παραγωγή τριφυλλιού στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	50	25000	0	0
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	40	20000	0	0
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	55	27500	50	25000
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	0	0	0	0
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	0	0	0	0

Πίνακας 68. Εκτάσεις σε αγράνλαυση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Δεσκάτης

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	11000	0	11119	0
ΔΑΣΟΧΩΡΙΟΥ	1300	0	1713	0
ΠΑΛΙΟΥΡΙΑΣ	700	0	828	0
ΠΑΝΑΓΙΑΣ	563	0	578	0
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	1000	0	1211	0

ΔΗΜΟΣ ΧΑΣΙΩΝ

Πίνακας 69. Έκταση και παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Χασίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	15000	5250000	13700	4990000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	3482	1218700	2985	1069000
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	15500	5425000	17215	5965250

Πίνακας 70. Έκταση και παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Χασίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	7000	7700000	7500	9100000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	320	352000	300	300000
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	4000	4400000	3800	3800000

Πίνακας 71. Έκταση και παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Χασίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	1000	840000	1250	955000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	320	240000	325	222500
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	1100	860000	1000	840000

Πίνακας 72. Έκταση και παραγωγή ψυχανθών στο Δήμο Χασιών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	300	40000	520	52000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	20	4000	100	5000
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	400	80000	250	25000

Πίνακας 73. Έκταση και παραγωγή καπνού στο Δήμο Χασιών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	600	150000	550	110000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	15	3750	0	0
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	320	80000	300	60000

Πίνακας 74. Έκταση και παραγωγή μπιστανιών στο Δήμο Χασιών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	0	0	10	10000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	0	0	10	10000
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	0	0	15	15000

Πίνακας 75. Έκταση και παραγωγή τομάτας στο Δήμο Χασιών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	800	4800000	270	1350000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	5	25000	12	60000
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	200	1200000	69	345000

Πίνακας 76. Έκταση και παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Χασιών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	0	0	23	11800
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	22	25000	18	16400
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	0	0	27	21000

Πίνακας 77. Έκταση και παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Χασιών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	20	20500	20	20500
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	35	20600	35	20600
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	50	51000	50	51000

Πίνακας 78. Έκταση και παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Χασίον

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	0	0	130	0
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	16	200	35	100
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	32	4500	35	4500

Πίνακας 79. Έκταση και παραγωγή πατάτας στο Δήμο Χασίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	0	0	20	20000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	0	0	5	5000
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	0	0	10	10000

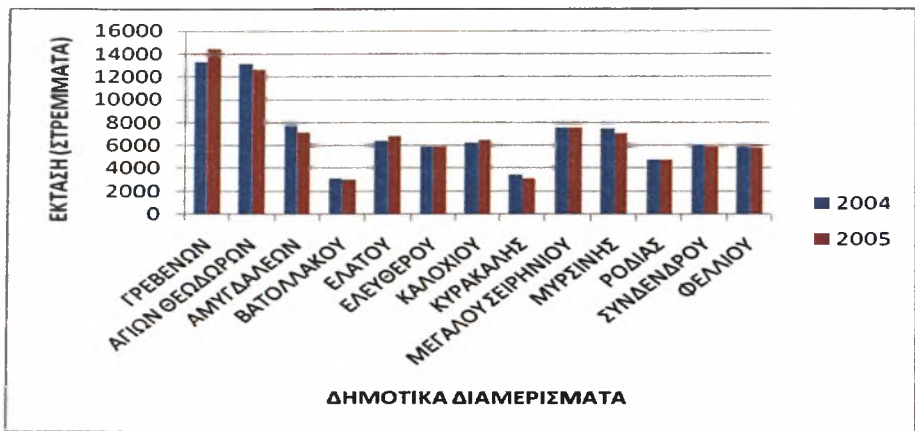
Πίνακας 80. Έκταση και παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Χασίων

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	500	2500000	700	3500000
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	0	0	0	0
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	100	500000	0	0

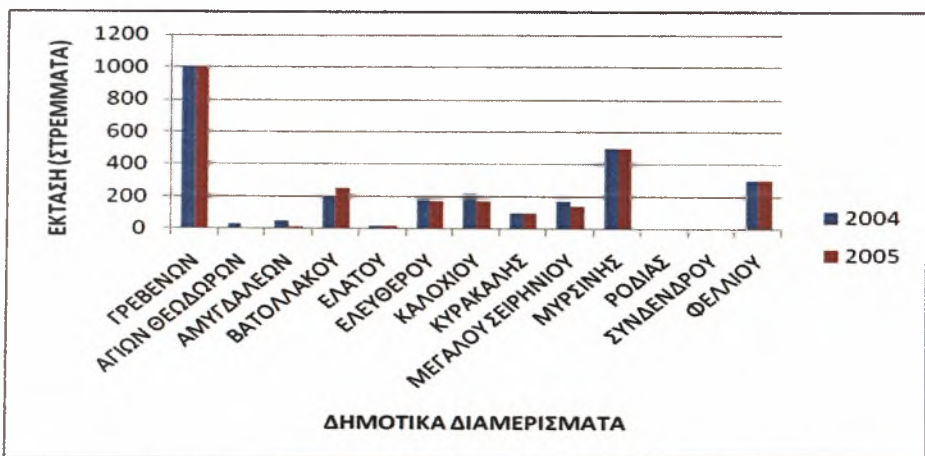
Πίνακας 81. Εκτάσεις σε αγρανάπανση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Χασιών

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΤΟΣ 2004		ΕΤΟΣ 2005	
	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ	ΚΑΛΛΙΕΡ. <u>ΕΚΤΑΣΗ</u> ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	<u>ΠΑΡΑΓΩΓΗ</u> ΓΕΩΡ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΙΛΑ
ΚΑΡΠΕΡΟΥ	1380	0	2245	0
ΚΑΤΑΚΑΛΗΣ	698	0	865	0
ΤΡΙΚΟΚΚΙΑΣ	2920	0	1700	0

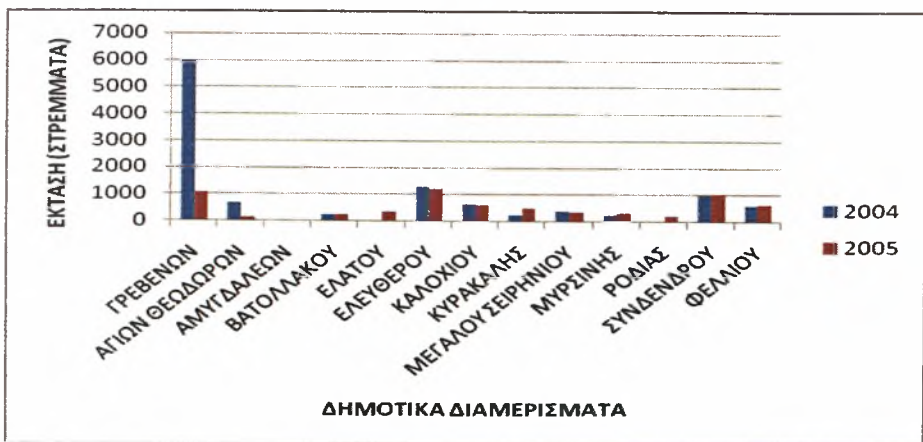
ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΟΥ Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ

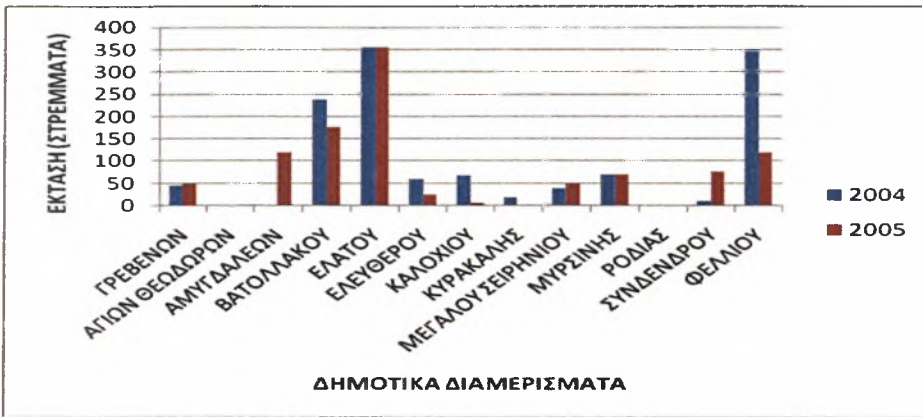
Σχήμα 80. Έκταση σιτηρών στο Δήμο Γρεβενών

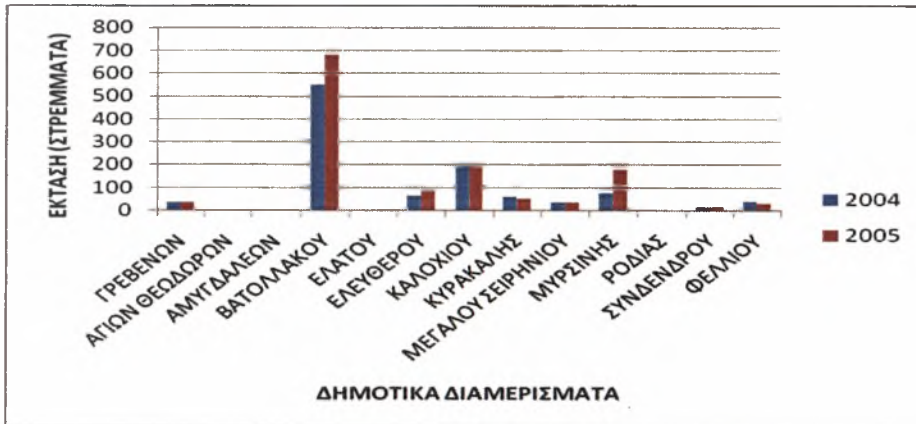
Σχήμα 81. Έκταση καλαμποκιού στο Δήμο Γρεβενών

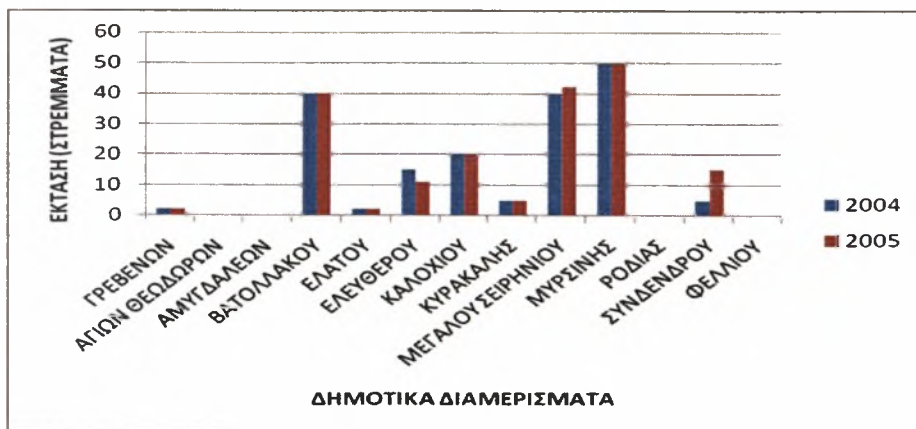
Σχήμα 82. Έκταση κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Γρεβενών

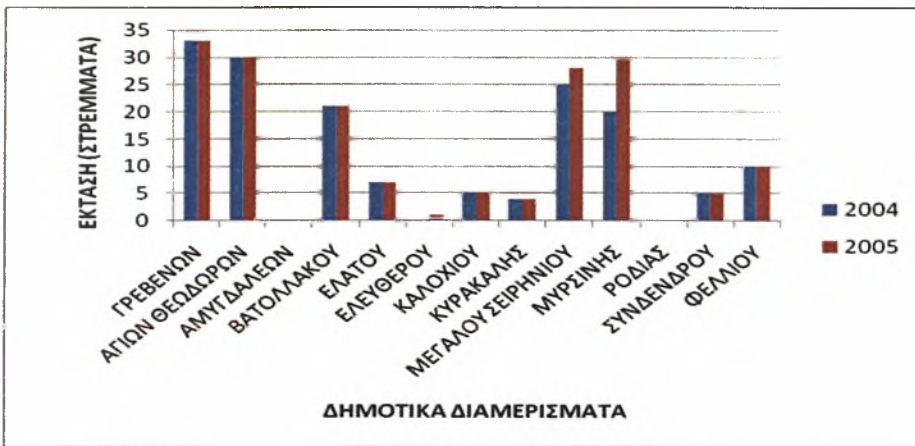
Σχήμα 83. Έκταση ψυχανθών στο Δήμο Γρεβενών

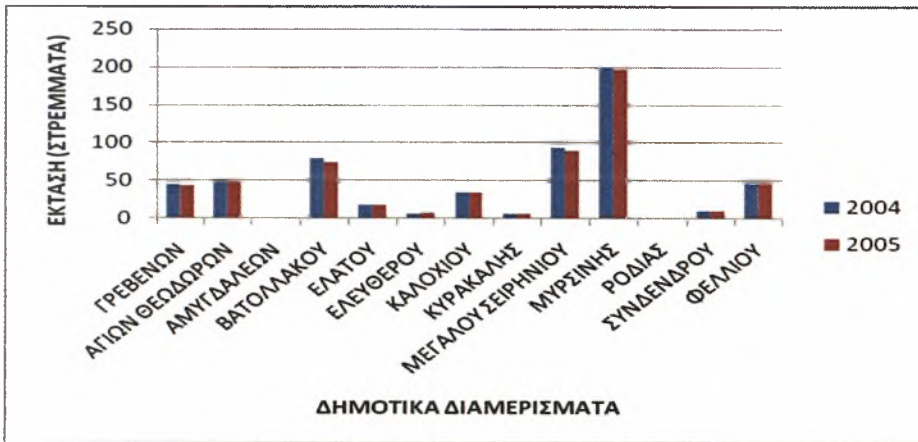
Σχήμα 84. Έκταση καπνού στο Δήμο Γρεβενών

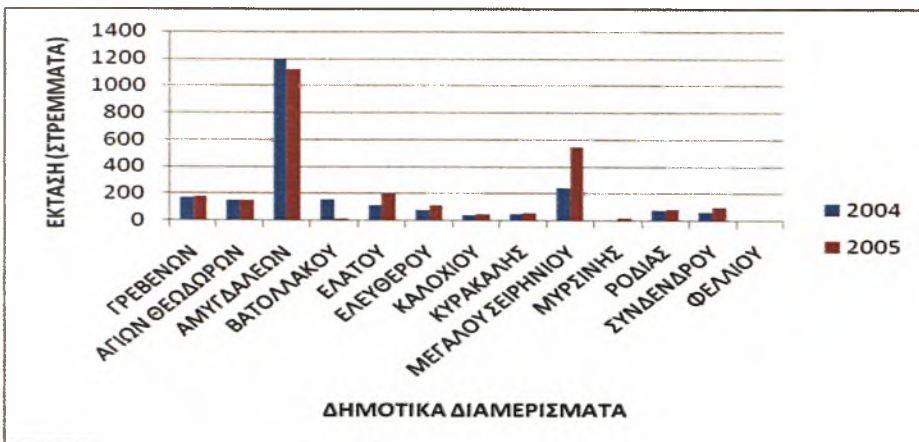
Σχήμα 85. Έκταση μπιστανιών στο Δήμο Γρεβενών

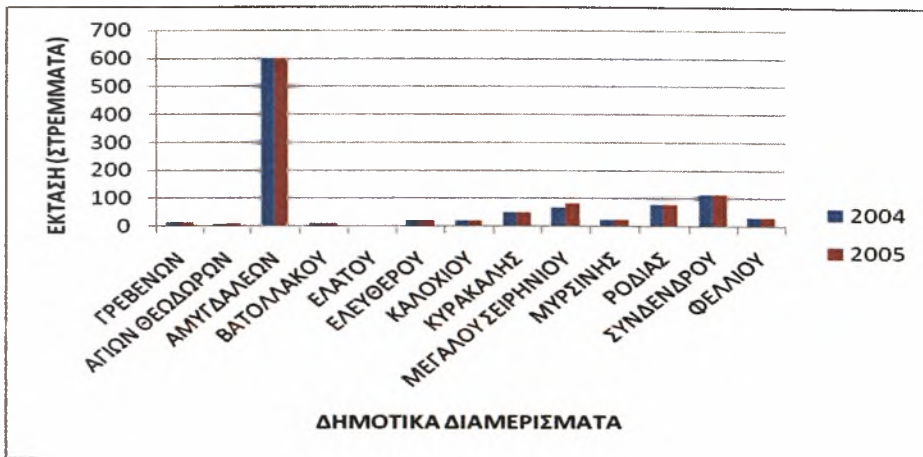
Σχήμα 86. Έκταση τομάτας στο Δήμο Γρεβενών

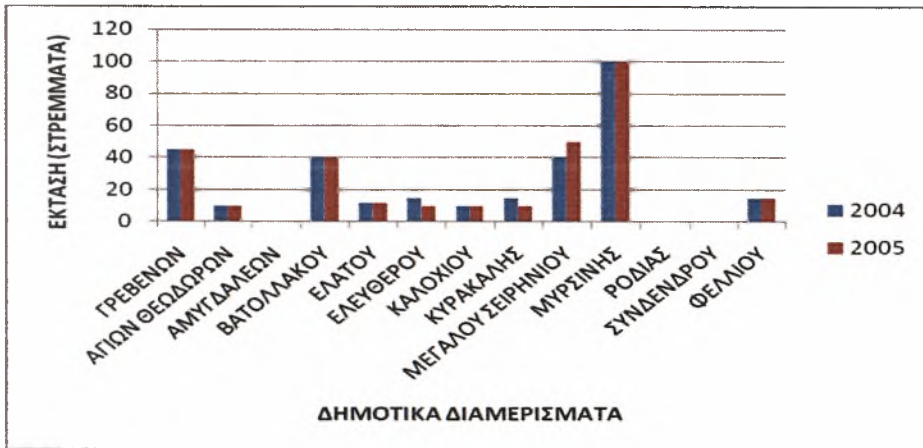
Σχήμα 87. Έκταση λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Γρεβενών

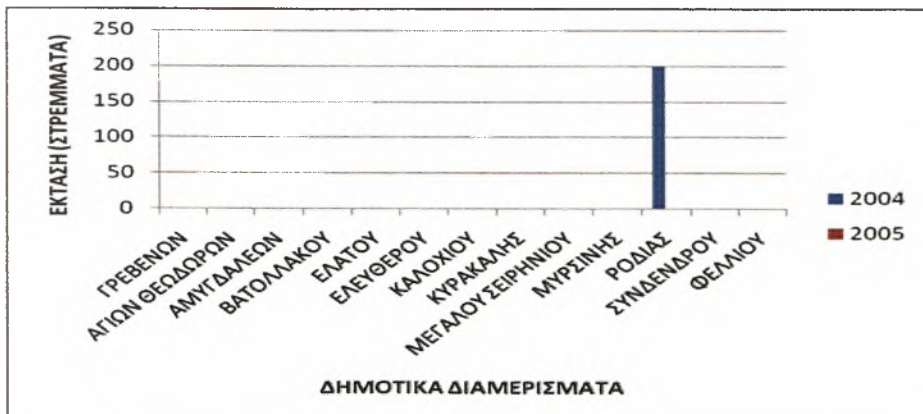
Σχήμα 88. Έκταση δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Γρεβενών

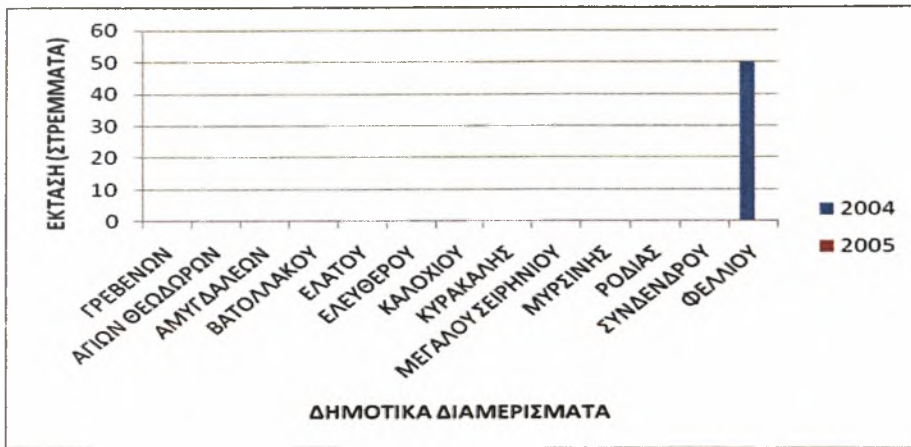
Σχήμα 89. Έκταση αμπελιών στο Δήμο Γρεβενών

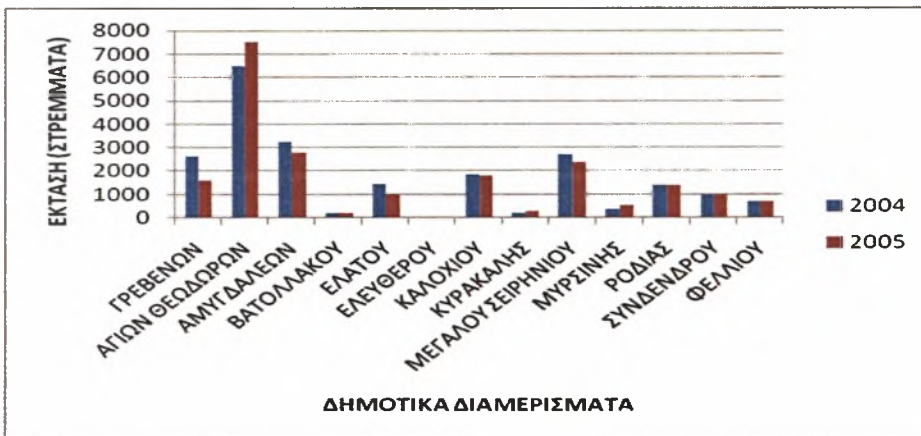
Σχήμα 90. Έκταση πατάτας στο Δήμο Γρεβενών

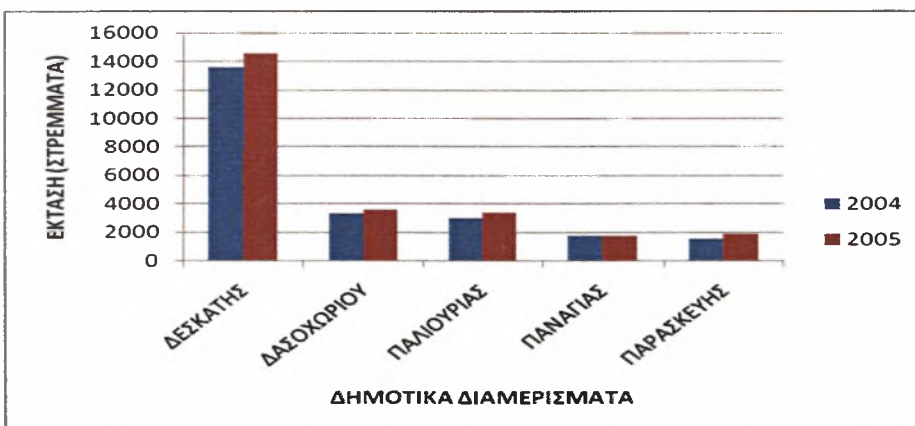
Σχήμα 91. Έκταση τριφυλλιού στο Δήμο Γρεβενών

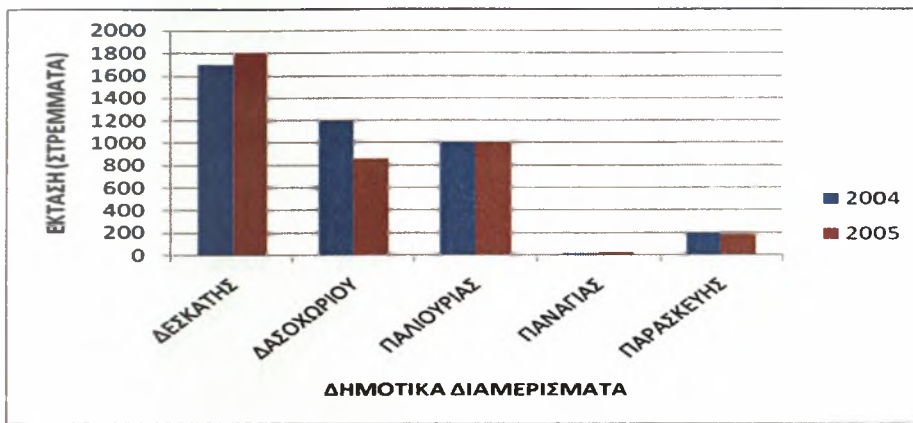
Σχήμα 92. Έκταση ζαχαρότευτλων στο Δήμο Γρεβενών

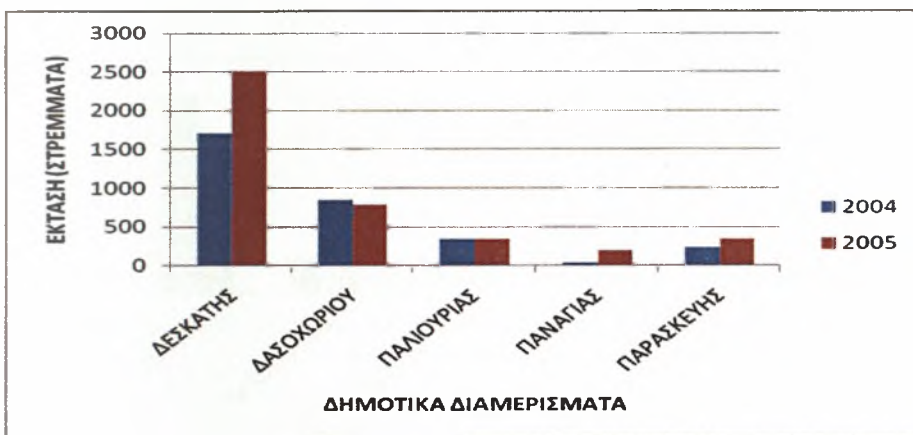
Σχήμα 93. Έκταση σε αγρανάπαυση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Γρεβενών

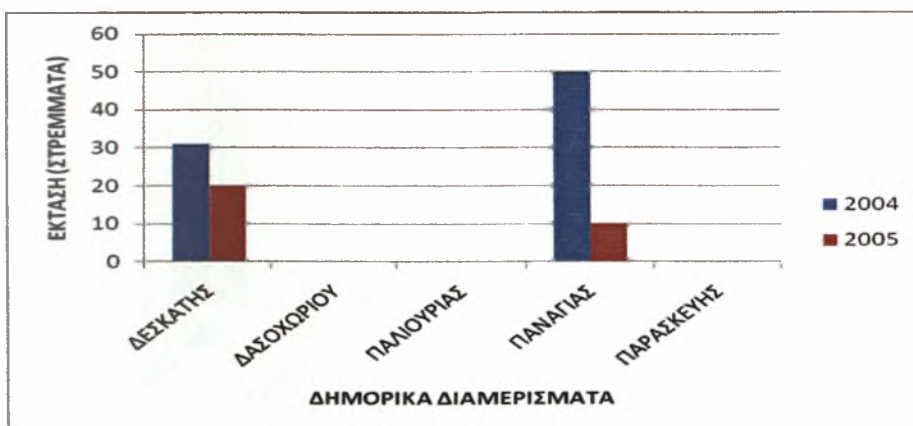
Σχήμα 94. Έκταση σιτηρών στο Δήμο Δεσκάτης

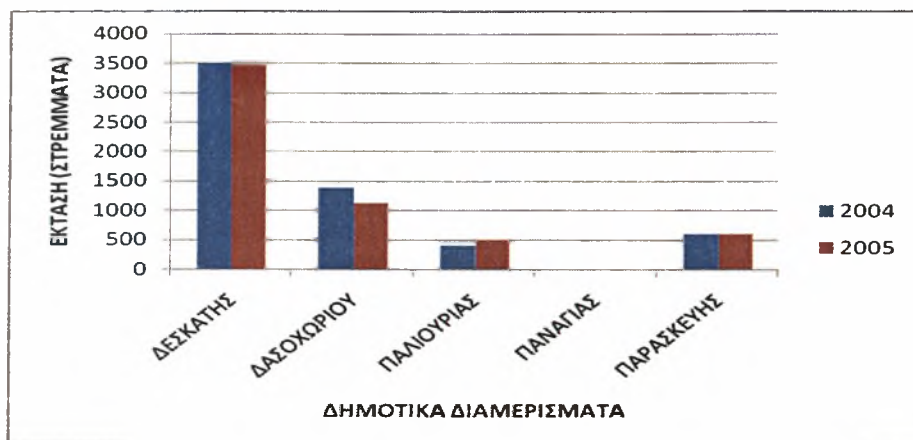
Σχήμα 95. Έκταση καλαμποκιού στο Δήμο Δεσκάτης

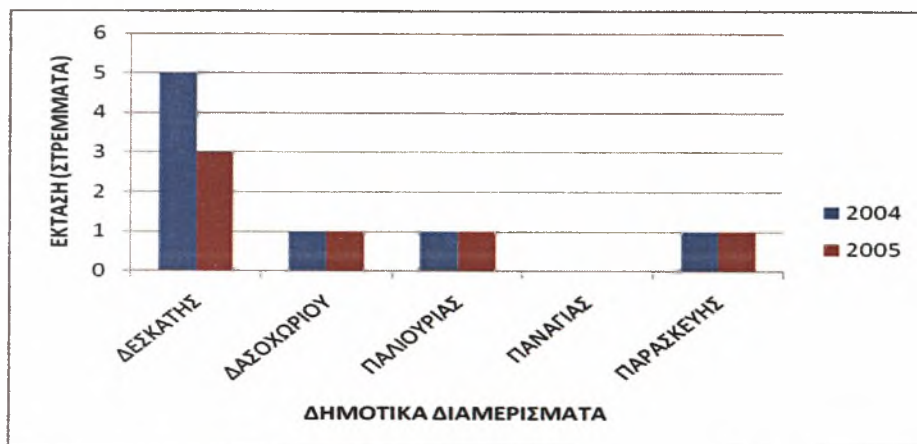
Σχήμα 96. Έκταση κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Δεσκάτης

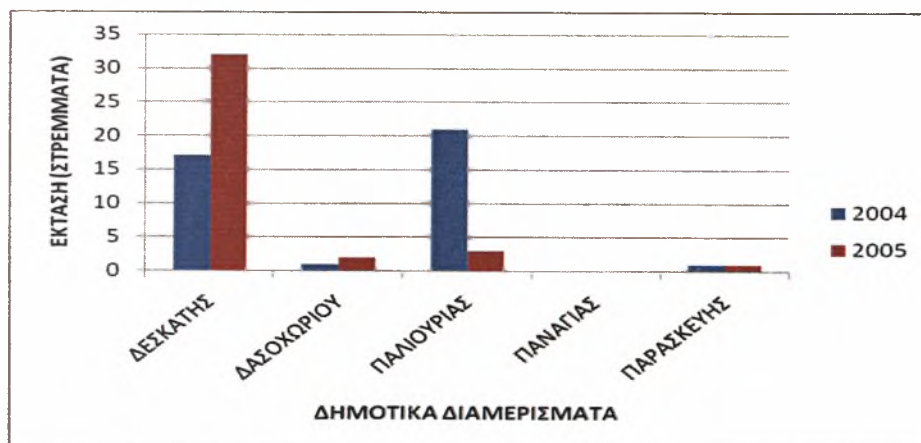
Σχήμα 97. Έκταση ψυχανθών στο Δήμο Δεσκάτης

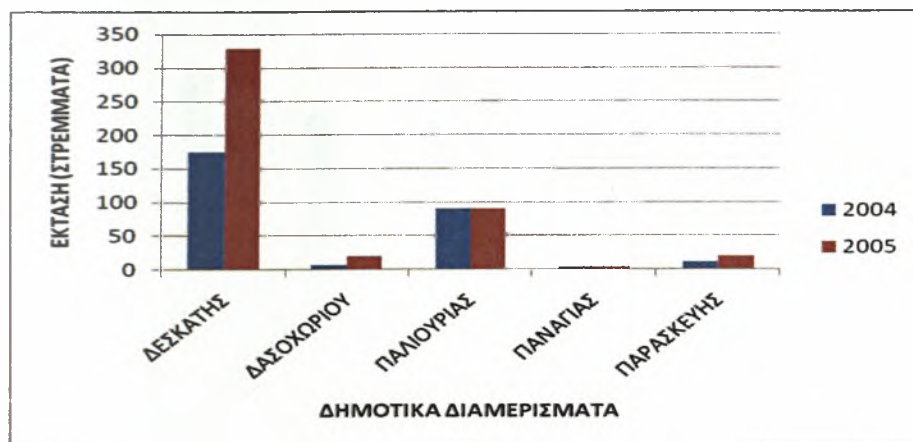
Σχήμα 98. Έκταση καπνού στο Δήμο Δεσκάτης

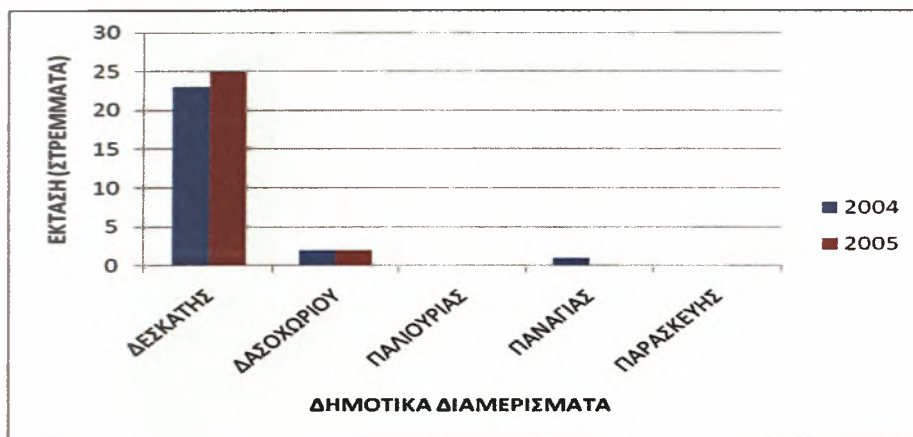
Σχήμα 99. Έκταση τομάτας στο Δήμο Δεσκάτης

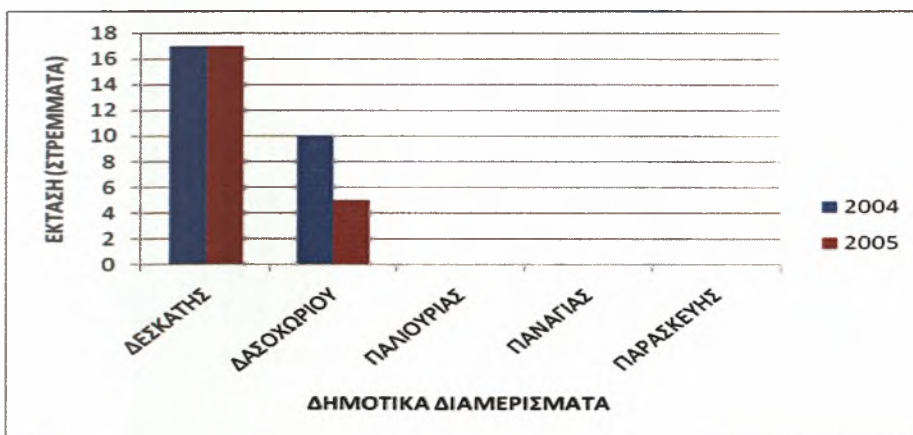
Σχήμα 100. Έκταση λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Δεσκάτης

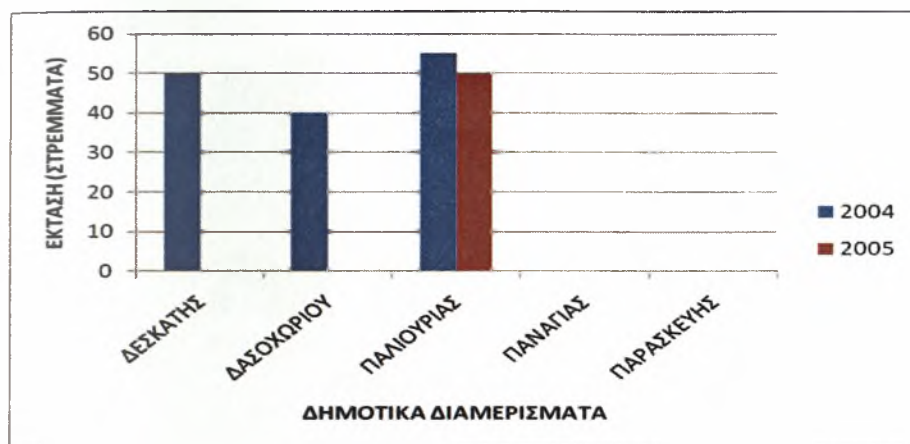
Σχήμα 101. Έκταση δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Δεσκάτης

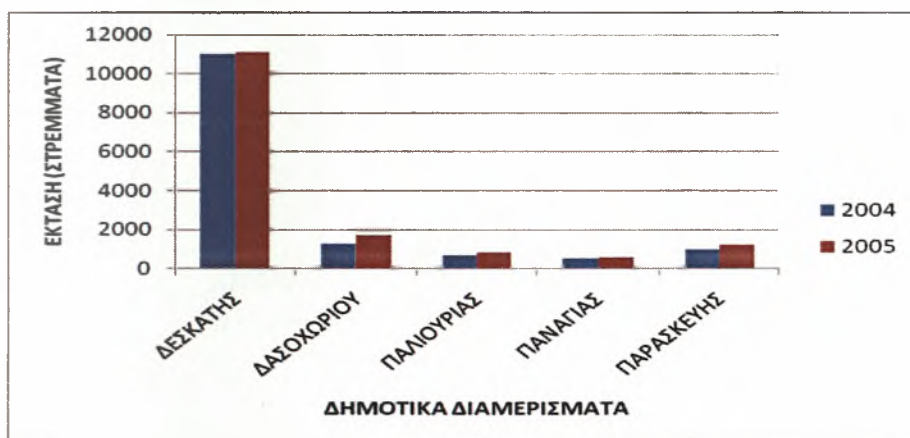
Σχήμα 102. Έκταση αμπελιών στο Δήμο Δεσκάτης

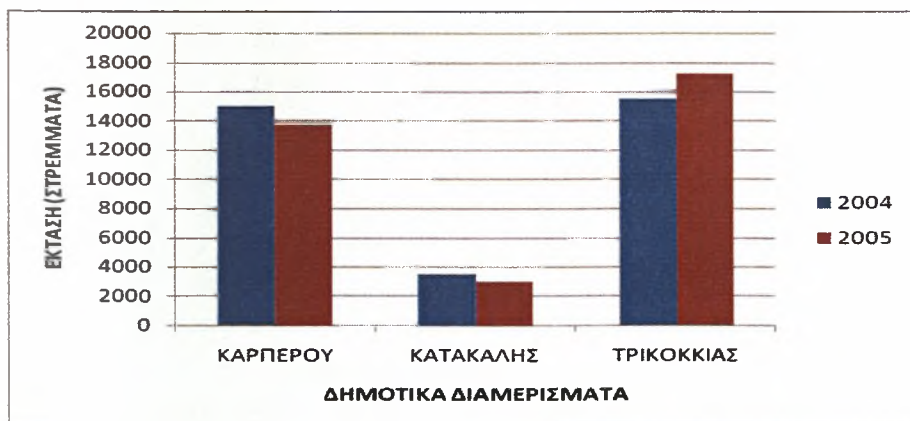
Σχήμα 103. Έκταση πατάτας στο Δήμο Δεσκάτης

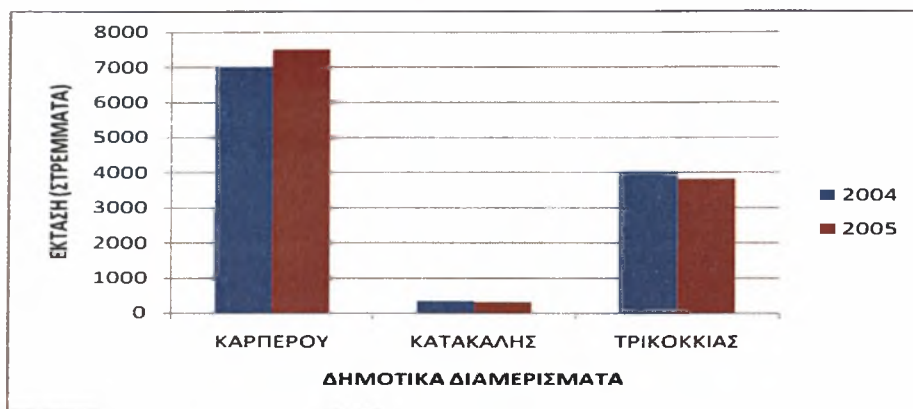
Σχήμα 104. Έκταση τριφυλλίου στο Δήμο Δεσκάτης

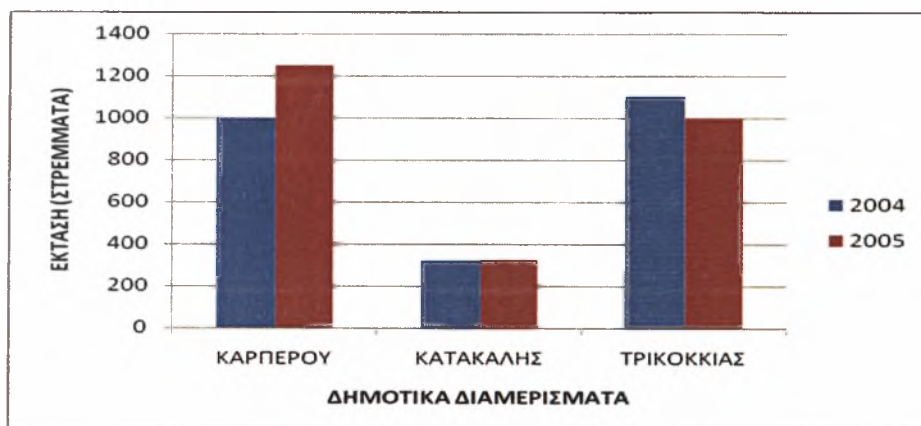
Σχήμα 105. Έκταση σε αγρανάπαυση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Δεσκάτης

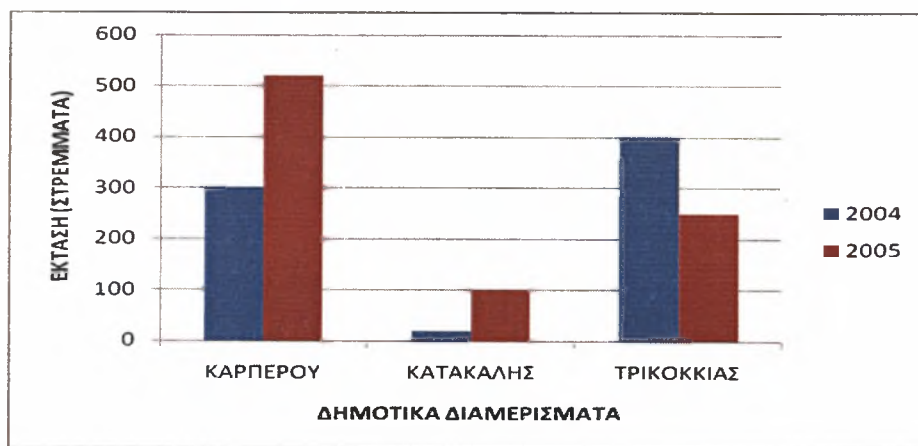
Σχήμα 106. Έκταση σιτηρών στο Δήμο Χασίων

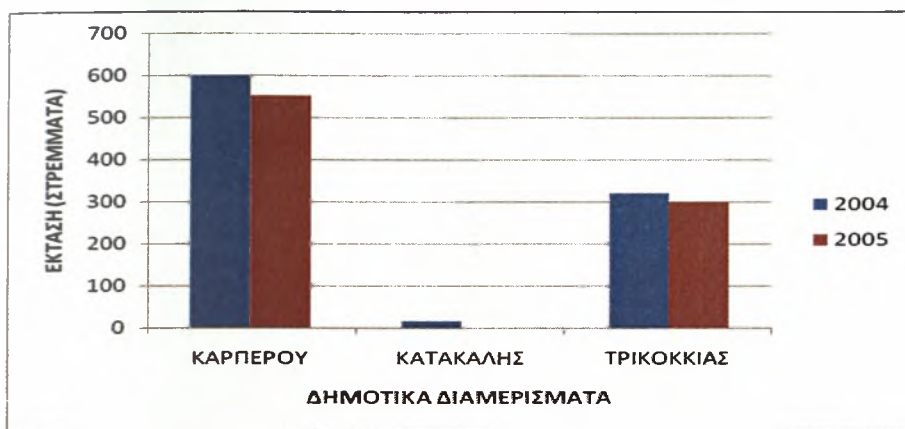
Σχήμα 107. Έκταση καλαμποκιού στο Δήμο Χασιών

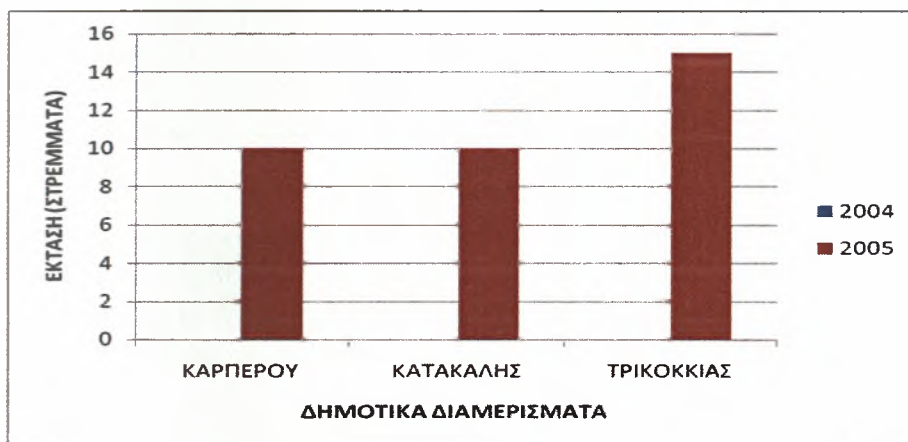
Σχήμα 108. Έκταση κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Χασιών

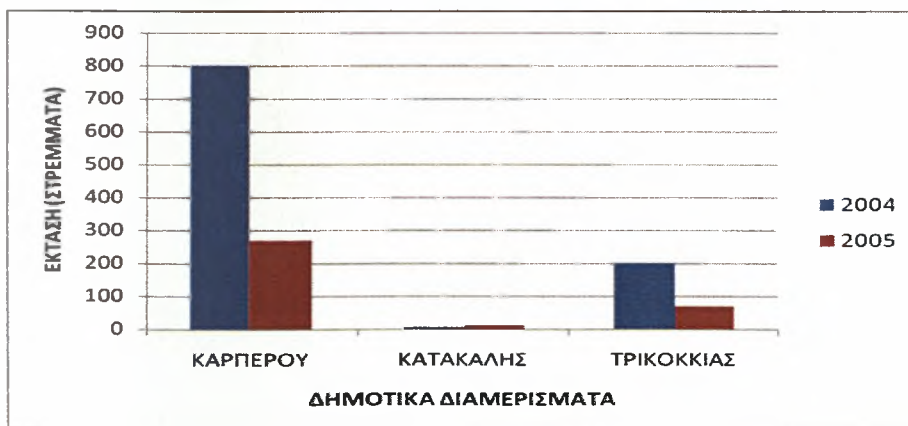
Σχήμα 109. Έκταση ψυχανθών στο Δήμο Χασιών

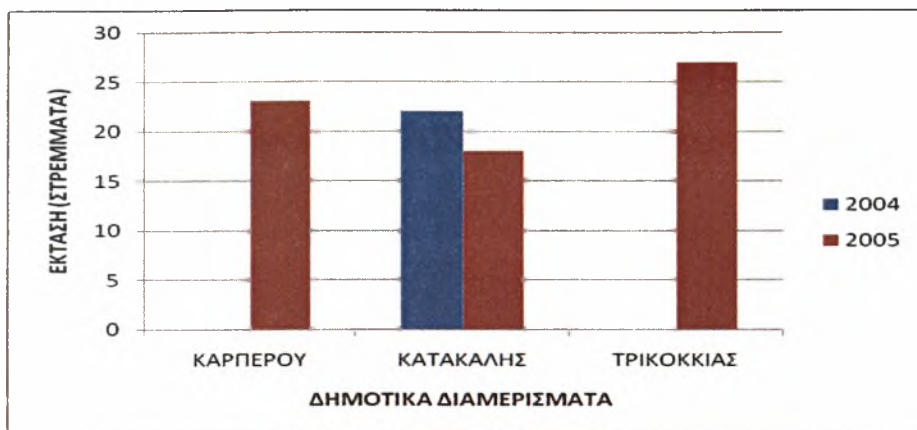
Σχήμα 110. Έκταση καπνού στο Δήμο Χασίων

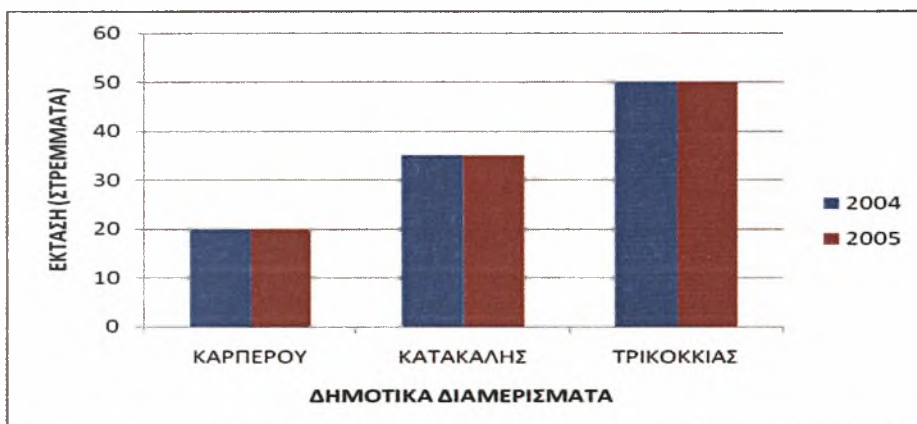
Σχήμα 111. Έκταση μπιστανιών στο Δήμο Χασίων

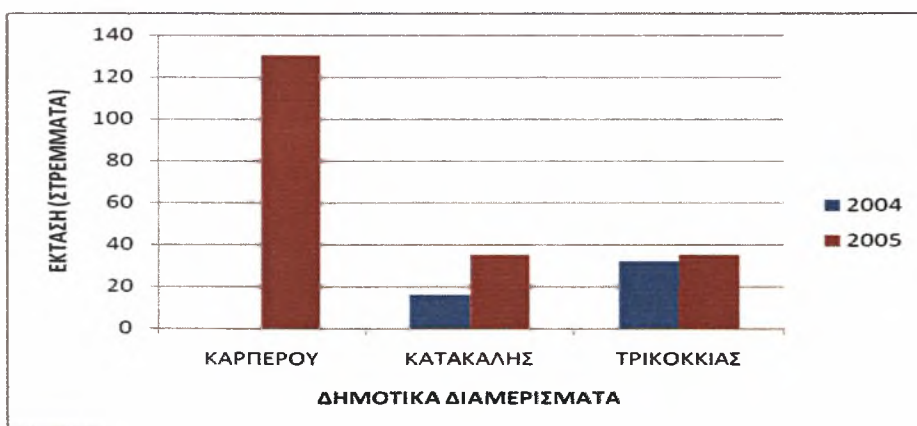
Σχήμα 112. Έκταση τομάτας στο Δήμο Χασίων

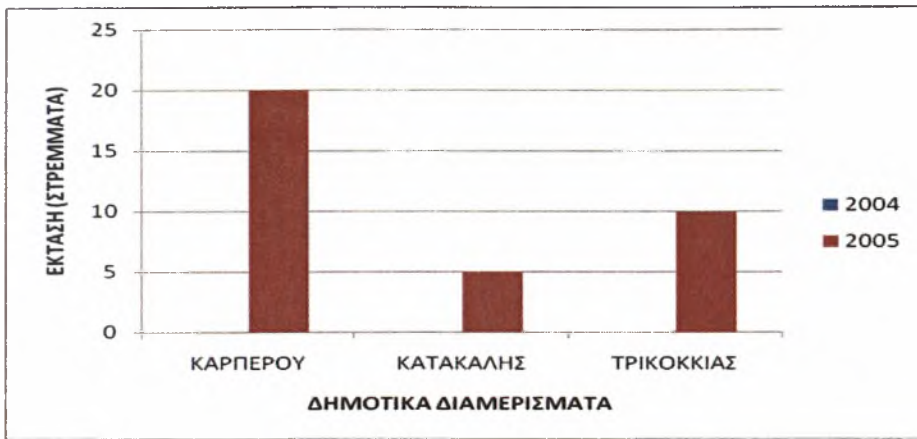
Σχήμα 113. Έκταση λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Χασίων

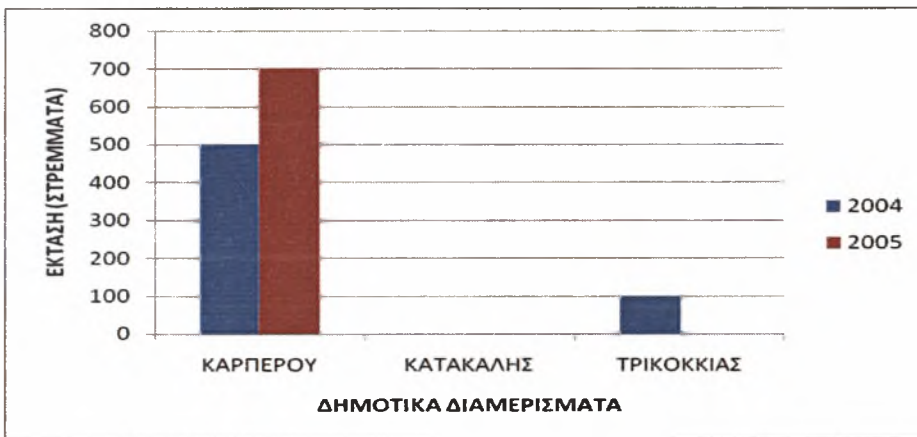
Σχήμα 114. Έκταση αμπελιών στο Δήμο Χασίων

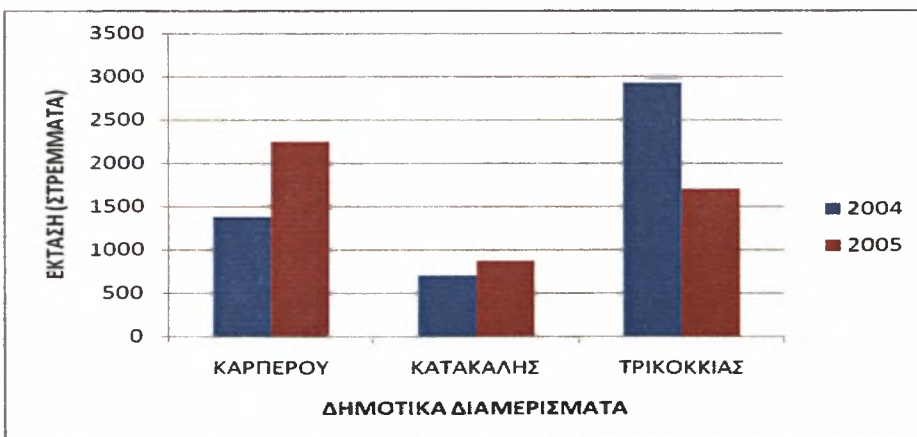
Σχήμα 115. Έκταση δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Χασίων

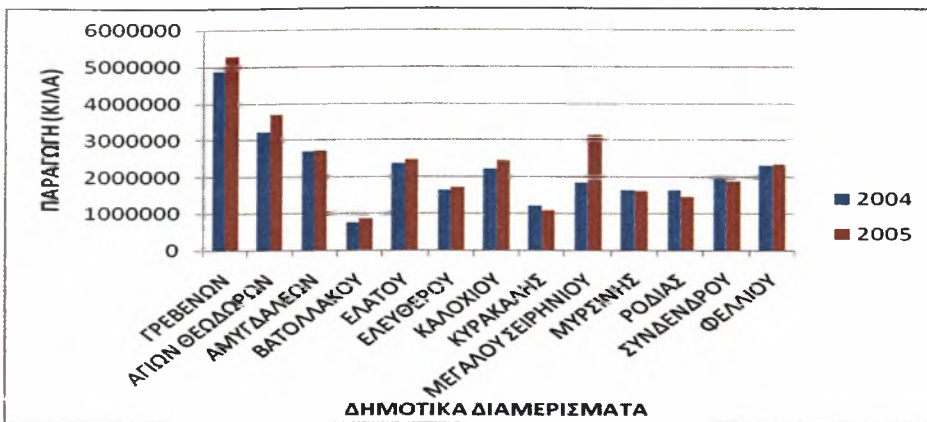
Σχήμα 116. Έκταση πατάτας στο Δήμο Χασίων

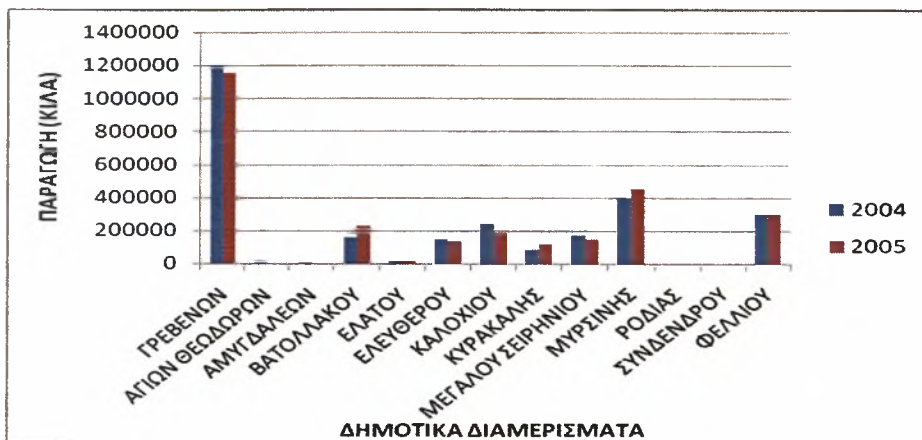
Σχήμα 117. Έκταση ζαχαρότευτλων στο Δήμο Χασίων

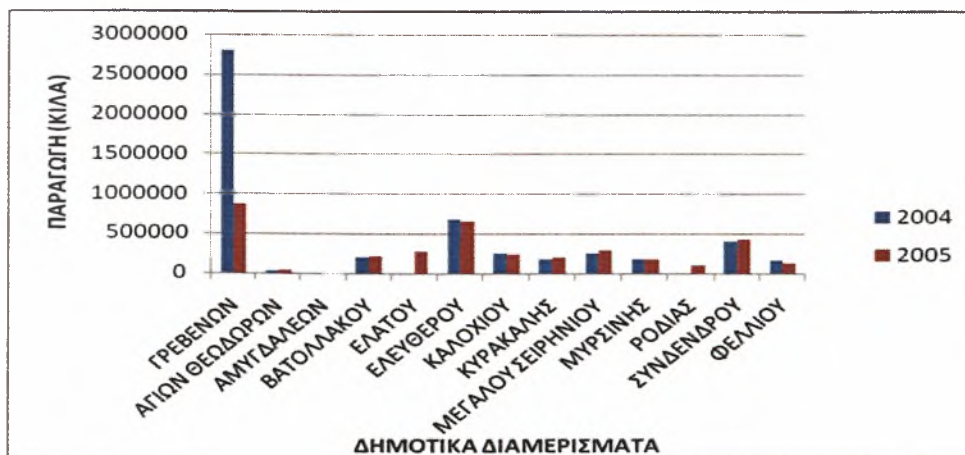
Σχήμα 118. Έκταση σε αγρανάπαιση από 1 έως 5 έτη στο Δήμο Χασίων

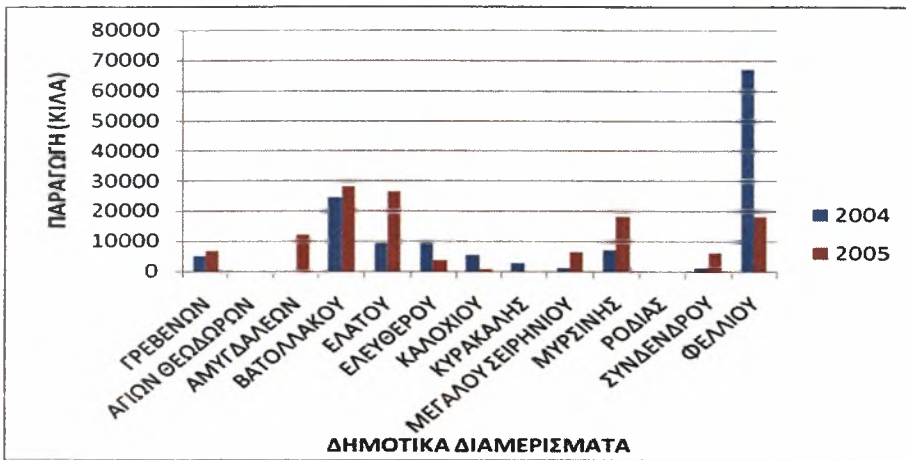
Σχήμα 119. Παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Γρεβενών

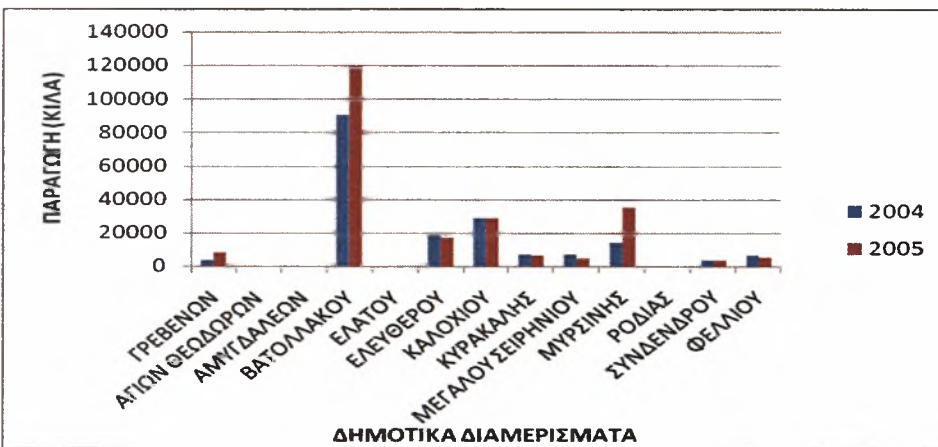
Σχήμα 120. Παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Γρεβενών

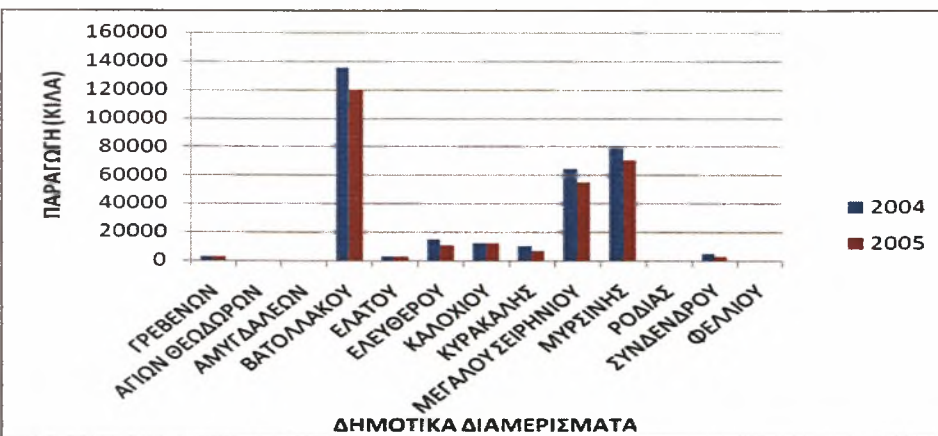
Σχήμα 121. Παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Γρεβενών

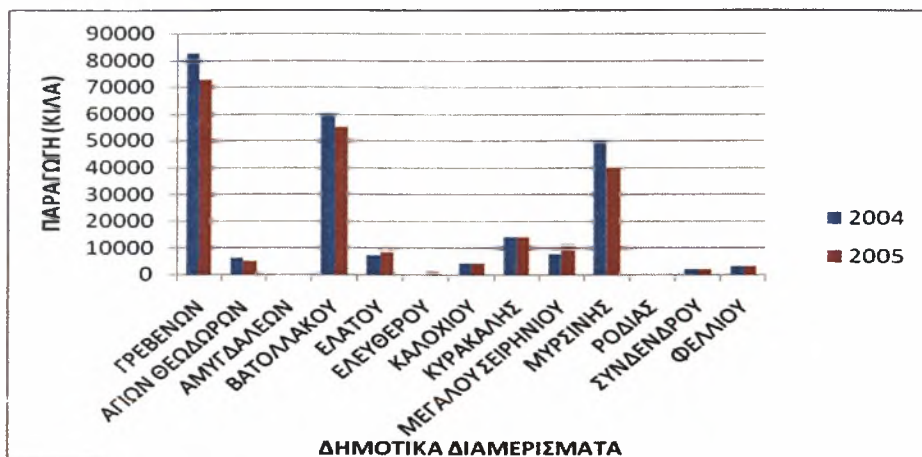
Σχήμα 122. Παραγωγή ψυχανθών στο Δήμο Γρεβενών

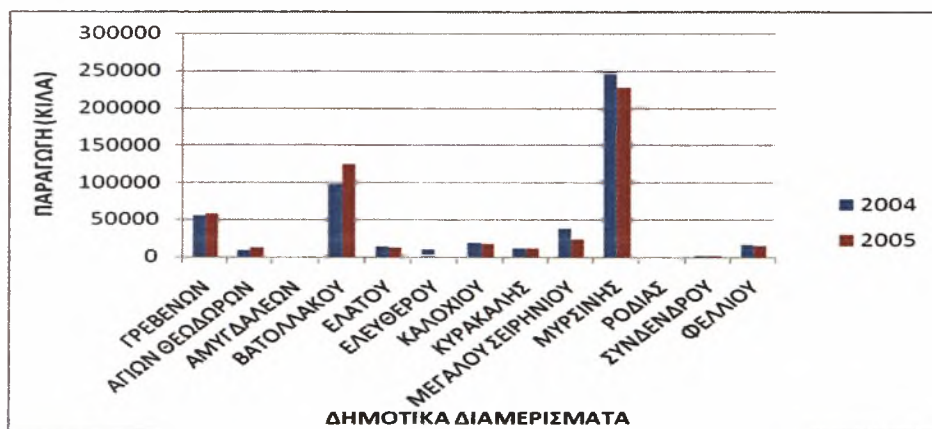
Σχήμα 123. Παραγωγή καπνού στο Δήμο Γρεβενών

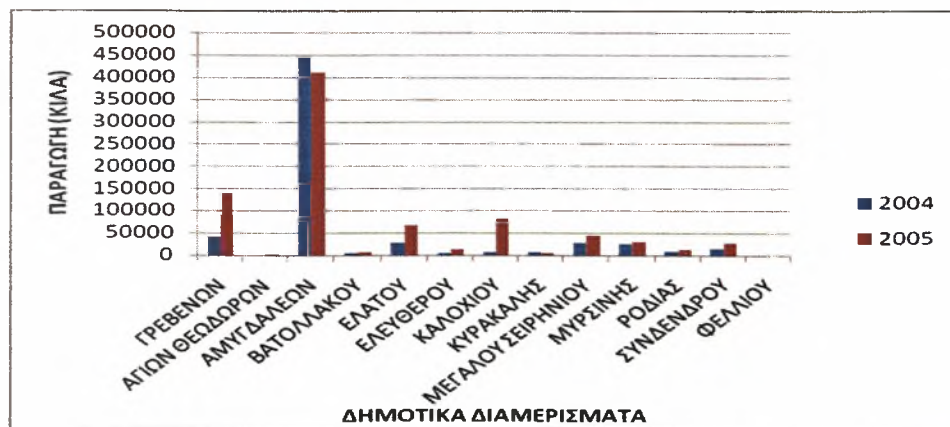
Σχήμα 124. Παραγωγή μπροστανίων στο Δήμο Γρεβενών

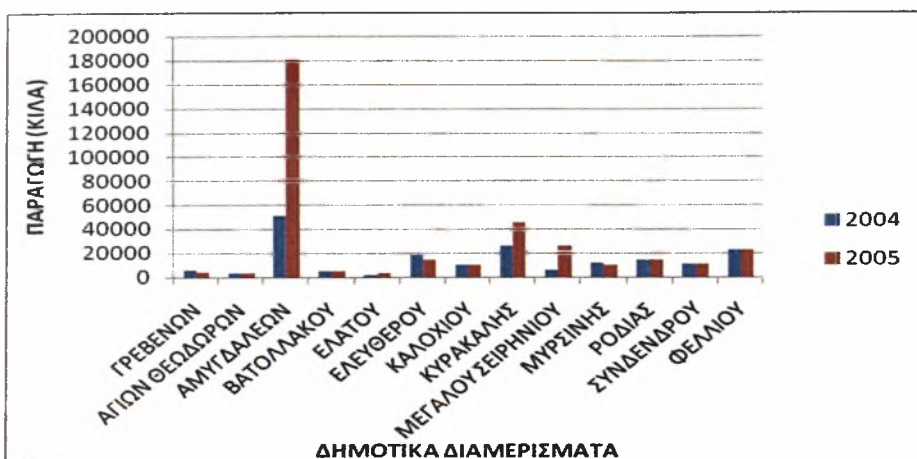
Σχήμα 125. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Γρεβενών

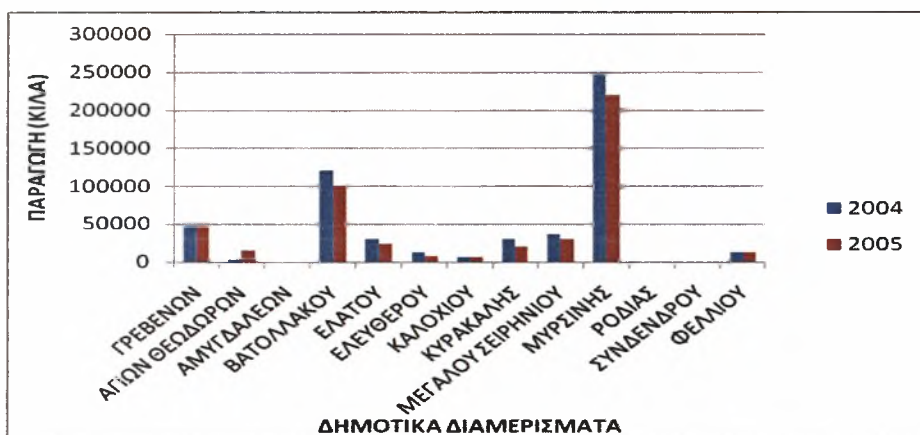
Σχήμα 126. Παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Γρεβενών

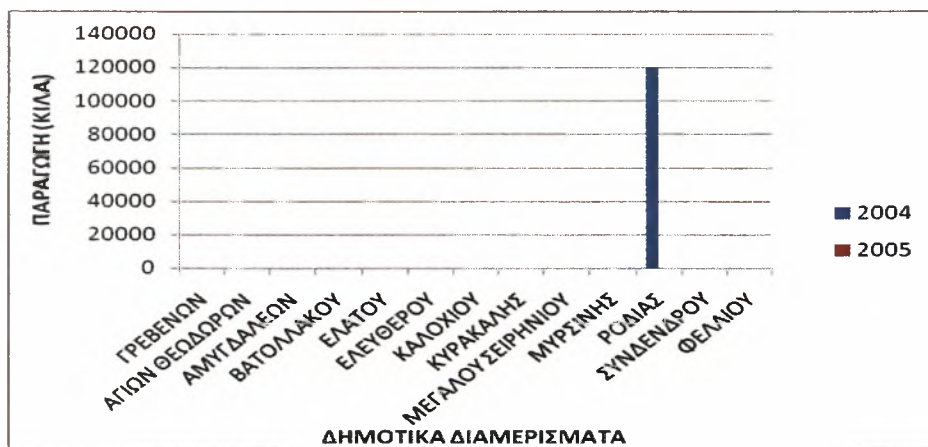
Σχήμα 127. Παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Γρεβενών

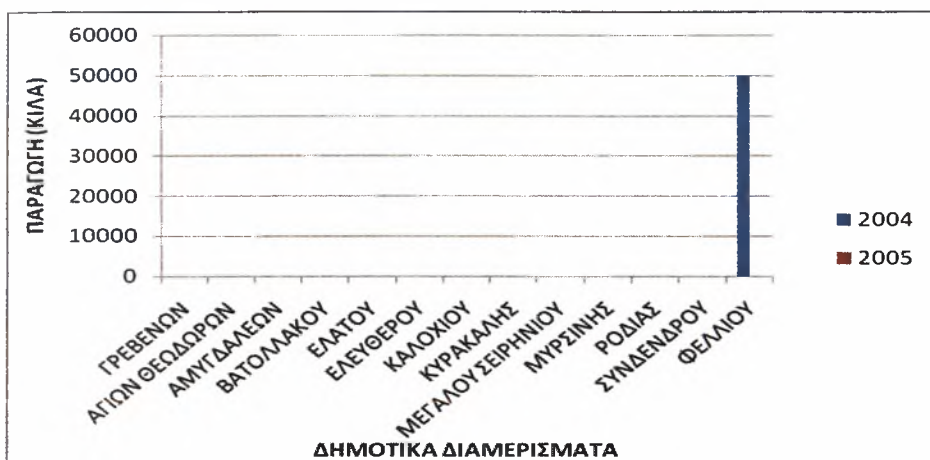
Σχήμα 128. Παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Γρεβενών

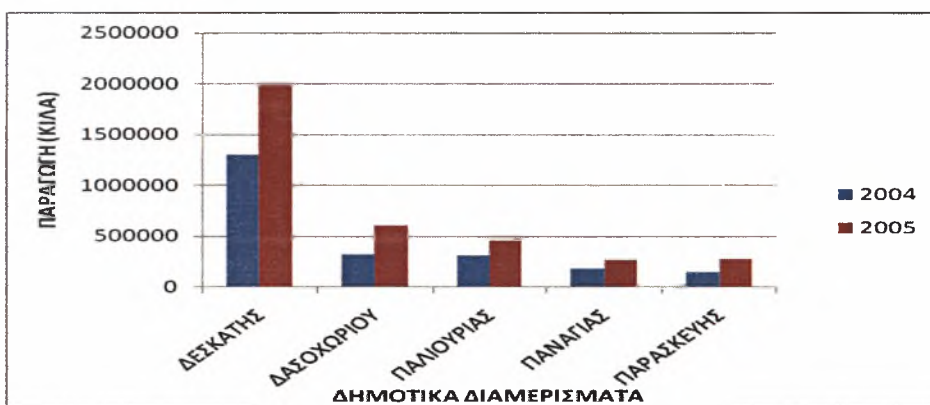
Σχήμα 129. Παραγωγή πατάτας στο Δήμο Γρεβενών

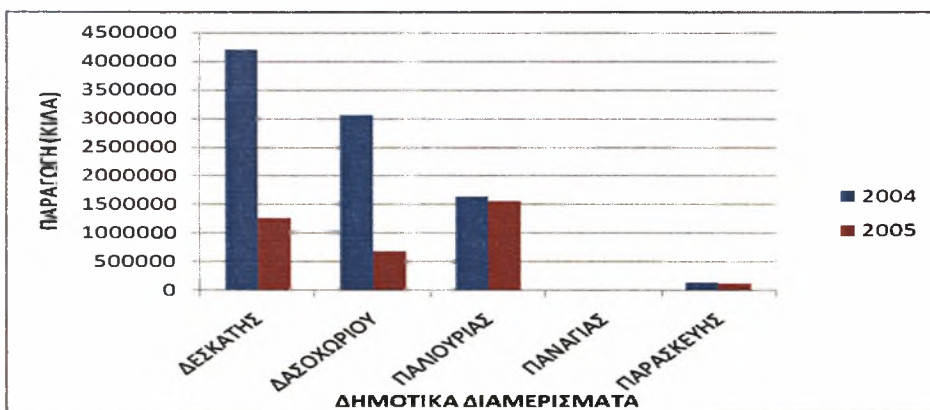
Σχήμα 130. Παραγωγή τριφυλλιού στο Δήμο Γρεβενών

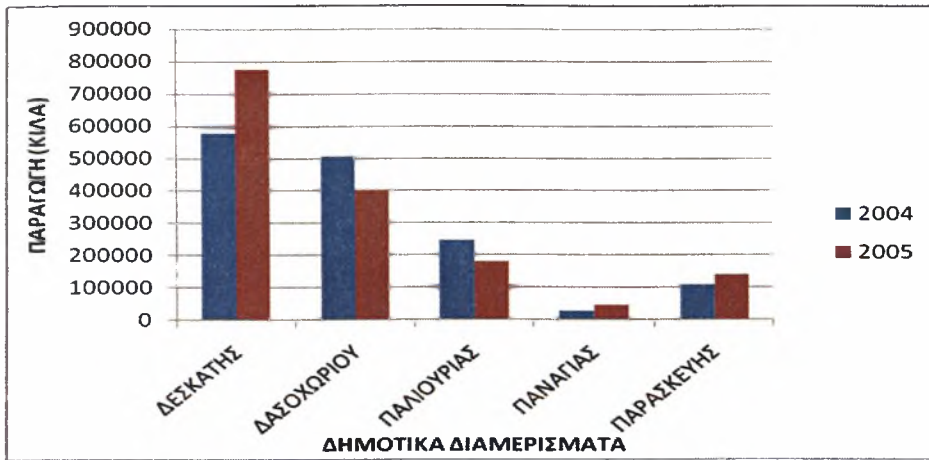
Σχήμα 131. Παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Γρεβενών

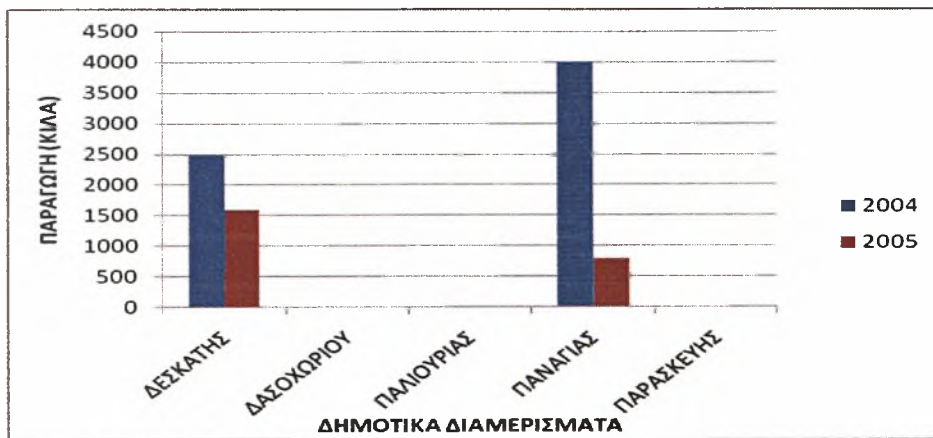
Σχήμα 132. Παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Δεσκάτης

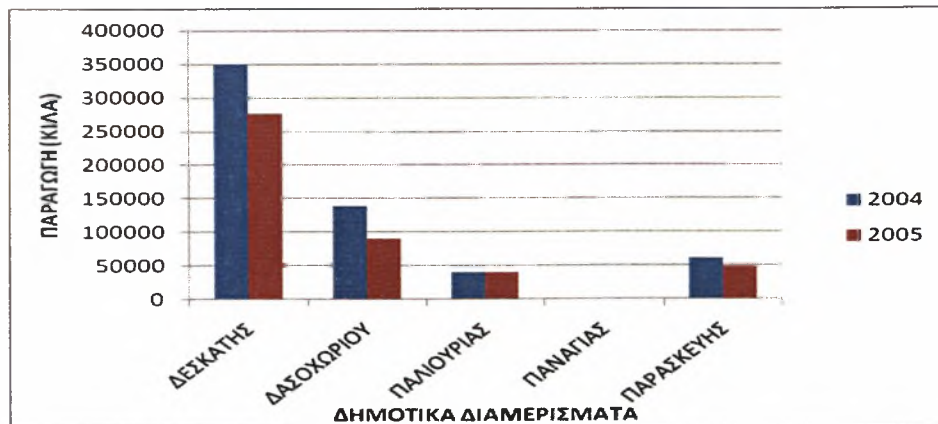
Σχήμα 133. Παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Δεσκάτης

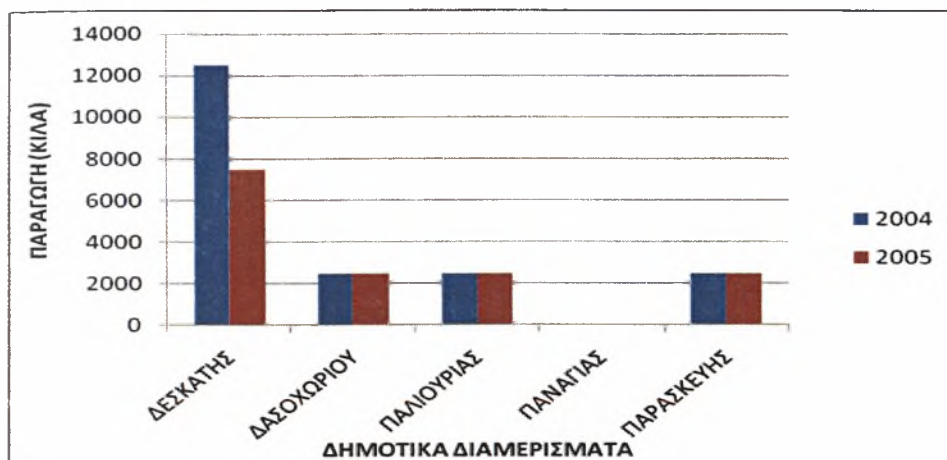
Σχήμα 134. Παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Δεσκάτης

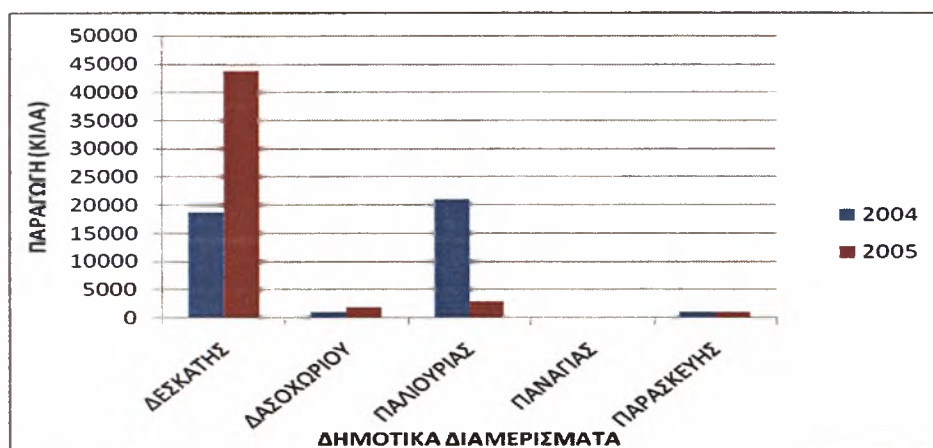
Σχήμα 135. Παραγωγή ψυχανθών στο Δήμο Δεσκάτης

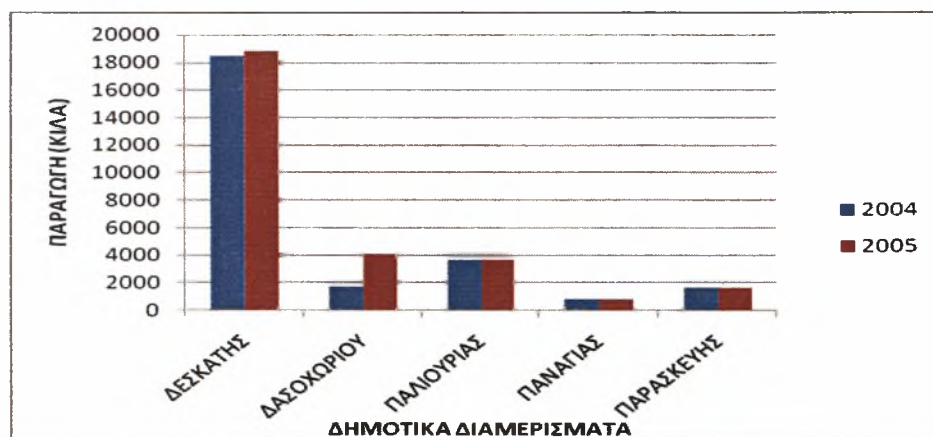
Σχήμα 136. Παραγωγή καπνού στο Δήμο Δεσκάτης

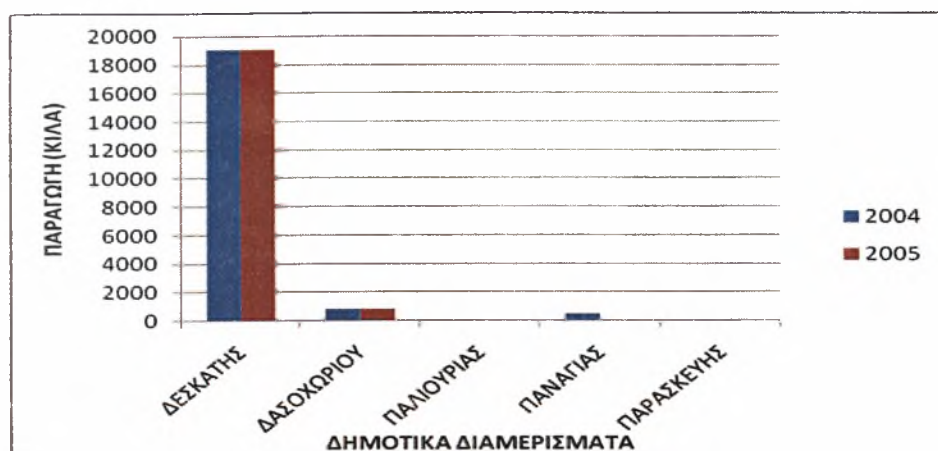
Σχήμα 137. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Δεσκάτης

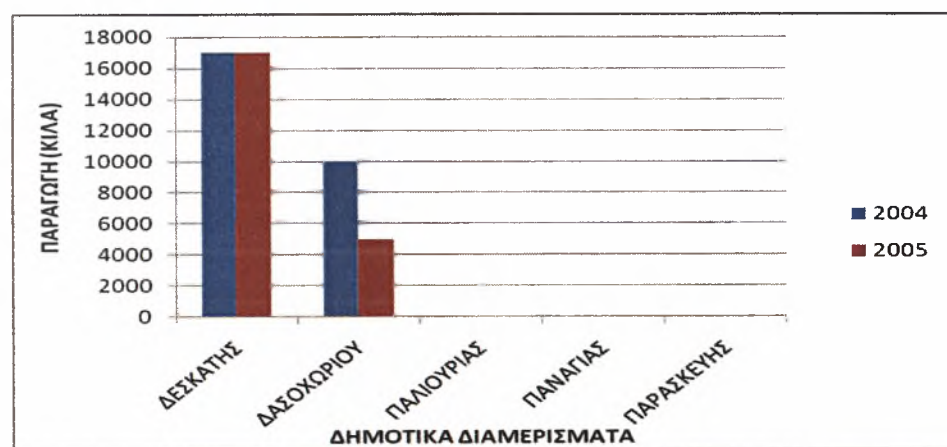
Σχήμα 138. Παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Δεσκάτης

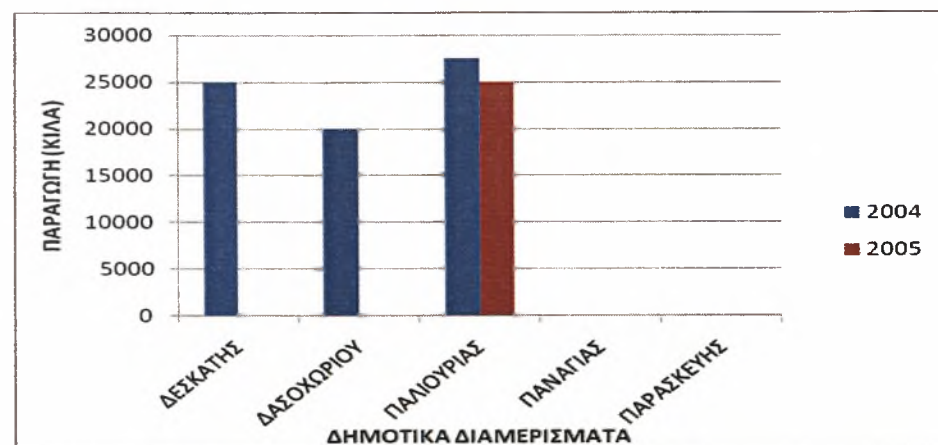
Σχήμα 139. Παραγωγή δένδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Δεσκάτης

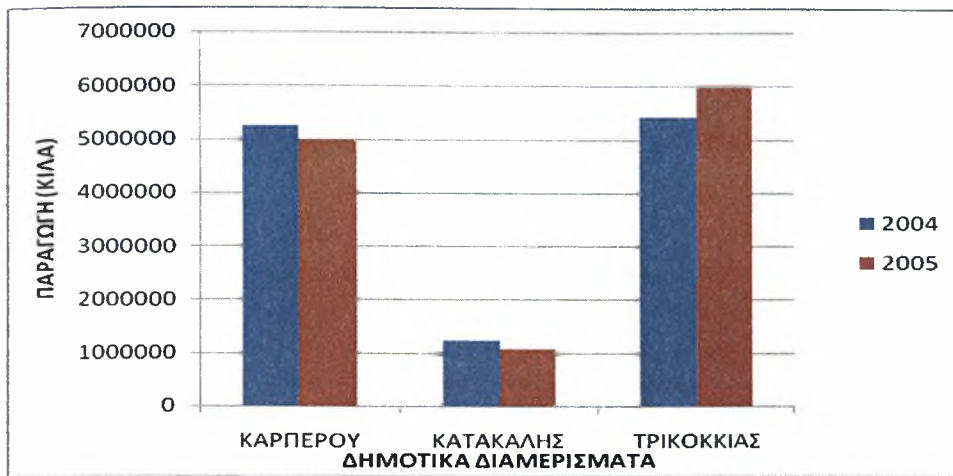
Σχήμα 140. Παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Δεσκάτης

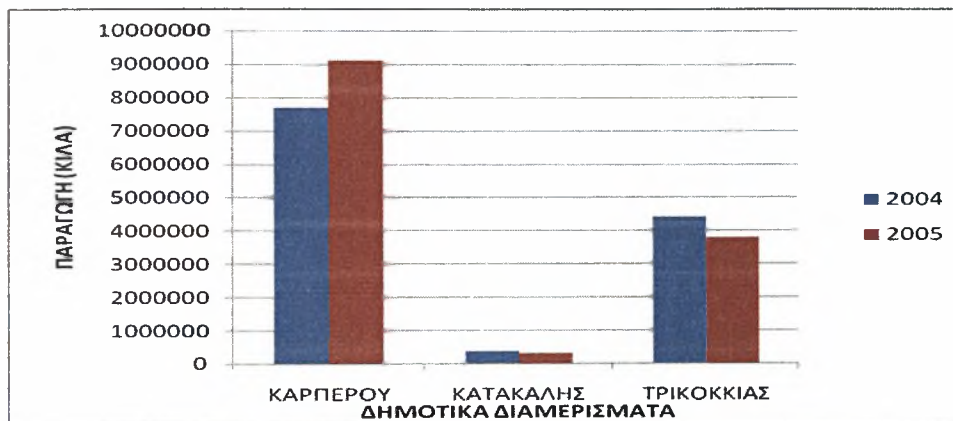
Σχήμα 141. Παραγωγή πατάτας στο Δήμο Δεσκάτης

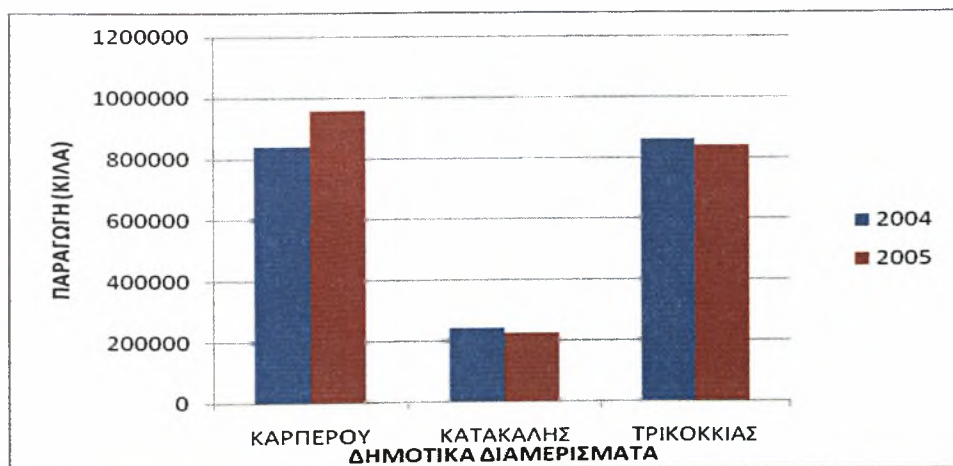
Σχήμα 142. Παραγωγή τριφυλλιού στο Δήμο Δεσκάτης

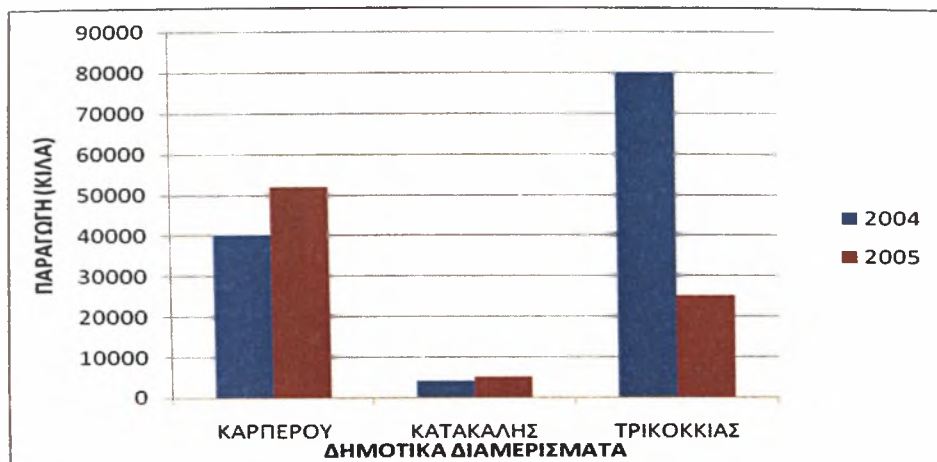
Σχήμα 143. Παραγωγή σιτηρών στο Δήμο Χασίων

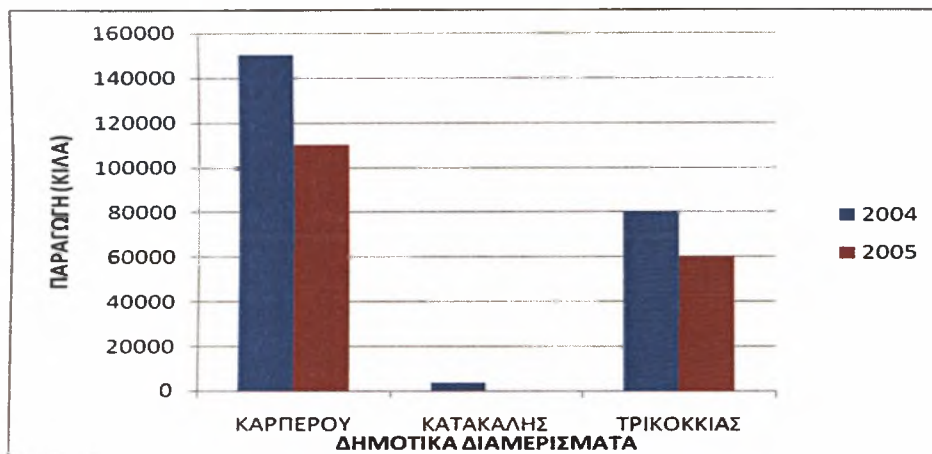
Σχήμα 144. Παραγωγή καλαμποκιού στο Δήμο Χασίων

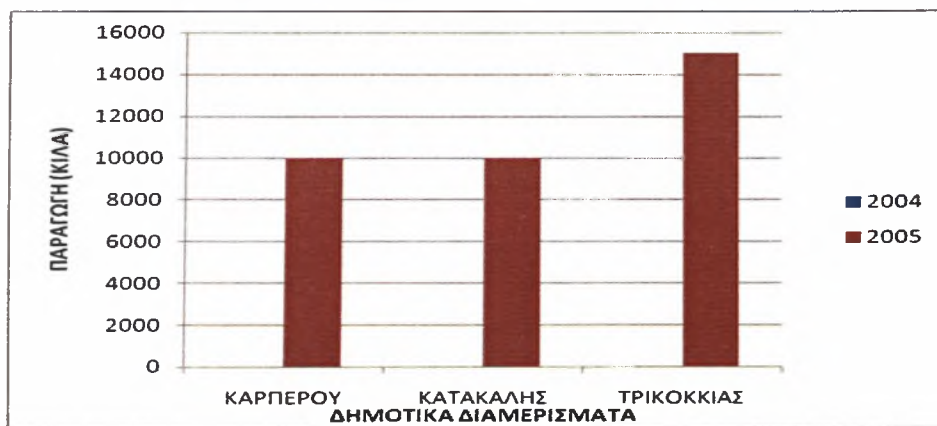
Σχήμα 145. Παραγωγή κτηνοτροφικών φυτών στο Δήμο Χασίων

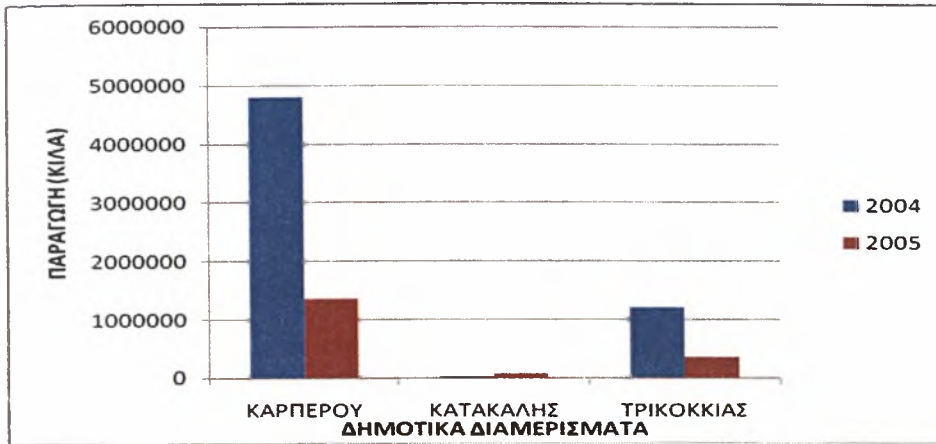
Σχήμα 146. Παραγωγή ψυχανθών στο Δήμο Χασίων

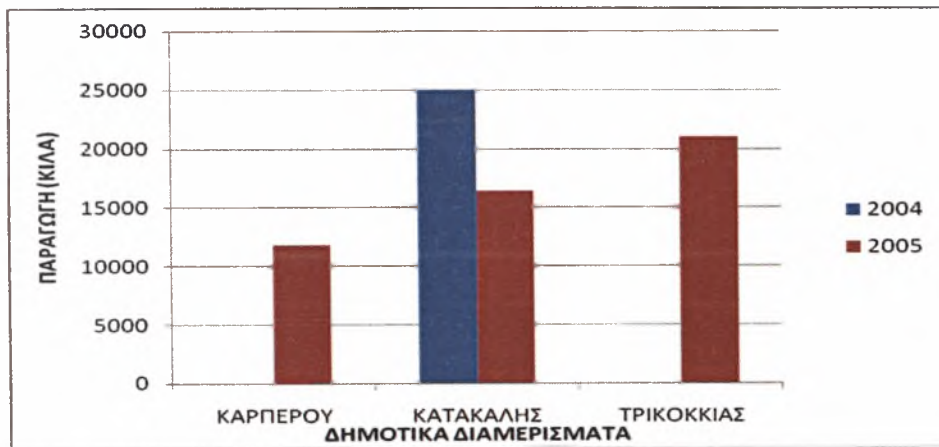
Σχήμα 147. Παραγωγή καπνού στο Δήμο Χασίων

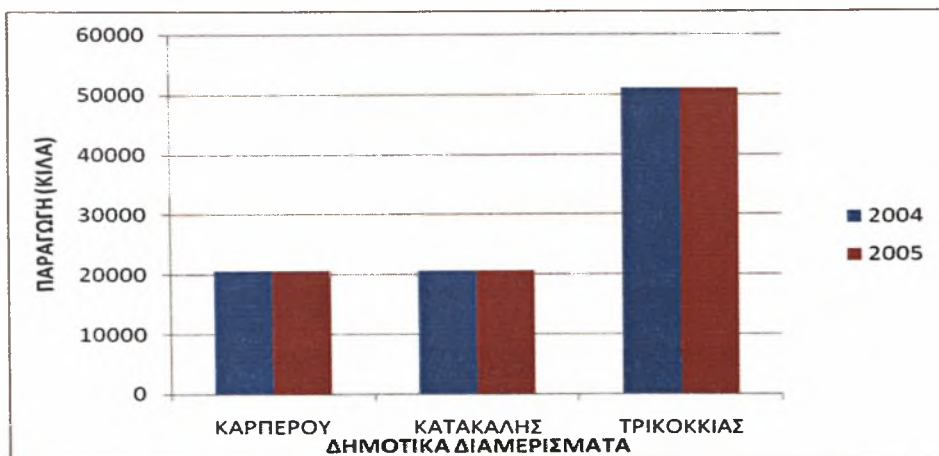
Σχήμα 148. Παραγωγή μπιστανίων στο Δήμο Χασίων

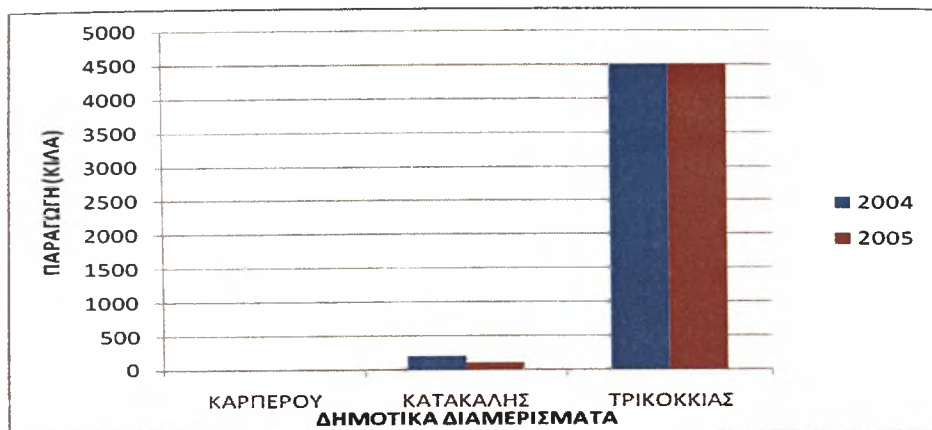
Σχήμα 149. Παραγωγή τομάτας στο Δήμο Χασίων

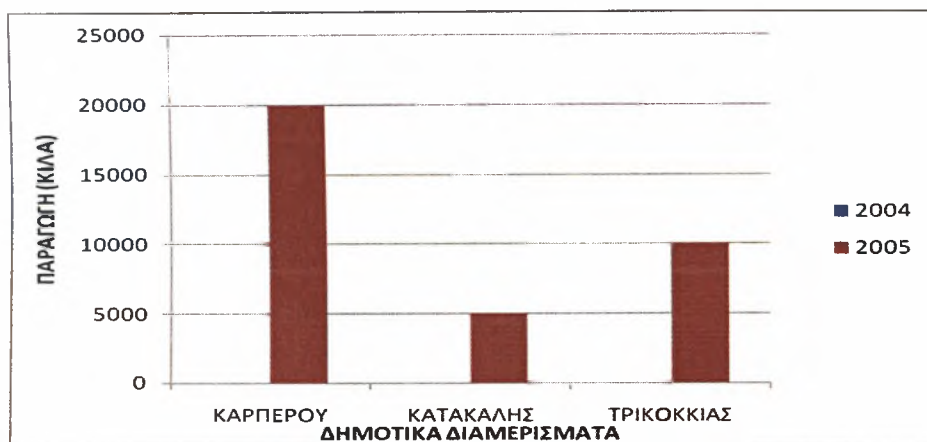
Σχήμα 150. Παραγωγή λαχανοκομικών ειδών στο Δήμο Χασίων

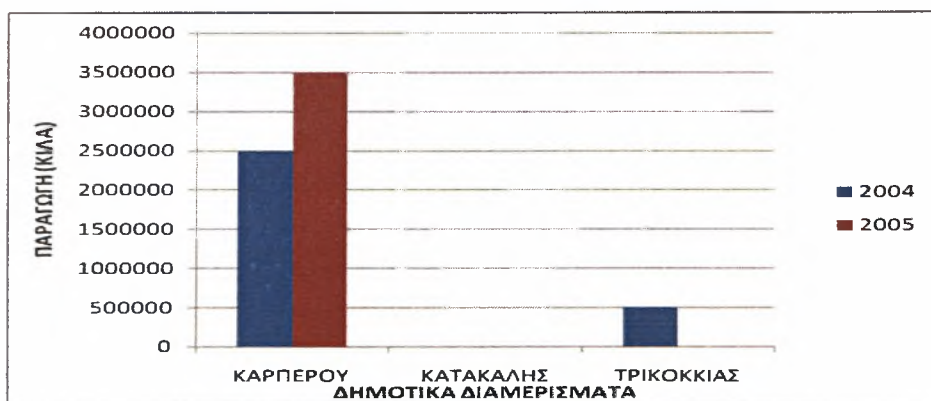
Σχήμα 151. Παραγωγή αμπελιών στο Δήμο Χασίων

Σχήμα 152. Παραγωγή δενδρωδών καλλιεργειών στο Δήμο Χασίων

Σχήμα 153. Παραγωγή πατάτας στο Δήμο Χασίων

Σχήμα 154. Παραγωγή ζαχαρότευτλων στο Δήμο Χασίων

Η Ετήσια Γεωργική Στατιστική Έρευνα του έτους 2006 των δήμων του Ν. Γρεβενών δεν ήταν διαθέσιμη.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Είστε κατ' επάγγελμα αγρότης ;
 - ναι
 - όχι

2. Έχετε δευτερεύουσα απασχόληση;
 - ναι
 - όχι

3. Αν ναι, ποια;
.....
.....

4. Ποιό το κύριο είδος το οποίο καλλιεργείτε;
 - βαμβάκι
 - καπνός
 - σιτάρι
 - τριφύλλι
 - άλλο (ποιό;).....

5. Πόσα στρέμματα καλλιεργείτε :
 - Βαμβάκι.....στρ
 - Καπνός.....στρ
 - Σιτάρι.....στρ
 - Τριφύλλι.....στρ
 - Άλλη καλλιέργεια.....στρ

6. Είστε ικανοποιημένος από τις τιμές των προϊόντων σας;
 - ναι
 - όχι

7. Θα ήσασταν ικανοποιημένος με μια αύξηση της τιμής ανά μονάδα μέτρησης κατά:
 - 10 %
 - 20 %
 - 30 %
 - άνω του 30 %

8. Θα είχατε τη δυνατότητα να παράγετε περισσότερο;
 - ναι
 - όχι

9. Πιστεύετε ότι είναι αναγκαίο να αλλάξετε την/τις καλλιέργεια-ες σας ;

- ναι
- όχι

10. Αν ναι για ποιο λόγο;

- Επειδή η καλλιέργεια μου απαιτεί πολύ νερό
- Επειδή η καλλιέργεια μου απαιτεί πολλά λιπάσματα
- Επειδή η καλλιέργεια μου απαιτεί πολλά φυτοφάρμακα
- Επειδή η καλλιέργεια μου δεν είναι αποδοτική
- Επειδή η καλλιέργεια μου δεν επιτυγχάνει καλές τιμές
- Επειδή το προϊόν που παράγω δεν απορροφάται στην αγορά

11. Γνωρίζετε ότι η πρώτη αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής έγινε το 1992;

- ναι
- όχι

12. Αν ναι, γιατί έγινε;

- επειδή η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν ανεπαρκής
- επειδή η παραγωγή αγροτικών προϊόντων στην Ε.Ε. ήταν πολύ μεγαλύτερη από τη ζήτηση
- επειδή τα δημοσιονομικά έξοδα της Ε.Ε. για τη στήριξη των αγροτών ήταν τεράστια
- επειδή δεν υπήρχε αποτελεσματική στήριξη των αγροτών
- για να προσαρμοστεί περισσότερο στις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος

13. Ποιες άλλες αναμορφώσεις της ΚΑΠ έχουν γίνει;

- 1997
- 1999
- 2001
- 2003

14. Ποια η άποψή σας για την ένταξη των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις επιπτώσεις της στην Αγροτική Πολιτική

- θετική
- αρνητική
- δεν έχω άποψη/ δεν γνωρίζω

15. Ποια η άποψή σας για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τις επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα

- θετικές
- αρνητικές
- δεν έχω άποψη/ δεν γνωρίζω

16. Πιστεύετε ότι ο Έλληνας αγρότης οφείλει να γίνει ανταγωνιστικός στην παγκοσμιοποιημένη αγορά;

- ναι
- όχι

17. Πιστεύετε ότι η Ε.Ε. οφείλει να συνεχίσει την προστατευτική της τακτική απέναντι στον αγρότη;

- ναι
- όχι

18. Αν ναι, με ποιό τρόπο;

- Με το να παράγει προϊόντα ανώτερης ποιότητας;
- Με το να παράγει προϊόντα με χαμηλότερο κόστος;
- Με το να πουλάει φτηνότερα;
- Άλλο. Ποιό;

19. Πιστεύετε ότι το κράτος θα πρέπει να παίζει ενεργό ρόλο στη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος;

- ναι
- όχι

20. Γνωρίζετε ότι οι εγγυημένες τιμές, ιδιαίτερα σε ορισμένα προϊόντα δημιούργησαν τεράστια δημοσιονομικά έξοδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

- ναι
- όχι

21. Λαμβάνετε εξισωτική αποζημίωση;

- ναι
- όχι

Συνυπευθυνότητα;

- ναι
- όχι

Ποσοστάσεις;

- ναι
- όχι

22. Αν ναι, συμφωνείτε με την τήρηση του “Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής”;

- ναι
- όχι
- Δεν γνωρίζω γι' αυτόν

23. Συμφωνείτε με τη «διασταυρούμενη/πολλαπλή συμμόρφωση, σύμφωνα με την οποία η πλήρης καταβολή των κατ'αποκοπήν κοινοτικών ενισχύσεων θα προϋποθέτει τήρηση κάποιων κριτηρίων, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, την ασφάλεια των τροφίμων, την καλή κατάσταση των ζώων κ.λπ.;

24. Αν όχι γιατί;.....

25. Αν ναι γιατί;.....

26. Συμφωνείτε με τη διοχέτευση περισσότερων χρημάτων στα διαθρωπικά προγράμματα (επενδύσεις στον αγροτικό τομέα) από ό,τι στη στήριξη των τιμών;

- ναι
- όχι
- δεν έχω γνώμη/ δεν απαντώ

27. Αν όχι γιατί;.....

28. Αν ναι γιατί;.....

29. Είστε δικαιούχος κάποιου Ευρωπαϊκού Προγράμματος;

- νέος αγρότης
- LEADER
- βιολογική γεωργία
- μείωση νιτρορύπανσης
- μακροχρόνια παύση καλλιέργειας
- άλλο (ποιό;).....

30. Πώς πουλάτε τα προϊόντα που παράγετε;

- Μέσω συνεταιρισμού
- Μόνος σας;
- Αλλιώς. Πώς;

31. Ποιο είναι το ύψος του ετήσιου εισοδήματός σας;

- < 10.000 ευρώ
- 10.000-20.000
- 20.000-30.000
- 30.000-40.000
- > 40.000

32. Αριθμός παιδιών:

- Κανένα
- Ένα
- Δύο
- Τρία
- Πάνω από τρία

33. Αν η ηλικία των παιδιών σας είναι πάνω από 18, πόσα από αυτά θα ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα;

- Κανένα
- Ένα
- Δύο
- Τρία
- όλα τα παιδιά μου

34. Αν κανένα από τα παιδιά σας δεν ασχοληθεί με τον αγροτικό τομέα, γιατί αυτό;

.....

.....

35. Σημειώστε το είδος των αγροτικών μηχανημάτων που κατέχετε.

-
-
-
-
-
-
-

36. Ποια είναι η ηλικία σας;

- 20-30 ετών
- 30-40
- 40-50
- 50-60
- > 60

37. Ποια από τα παρακάτω θα προτεινάτε για τη βελτίωση της Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

- Αύξηση των τιμών παρέμβασης όλων των αγροτικών προϊόντων
- Αύξηση των τιμών παρέμβασης ορισμένων αγροτικών προϊόντων
- Μείωση των τιμών παρέμβασης των αγροτικών προϊόντων
- Απελευθέρωση των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων από τρίτες χώρες
- Απαγόρευση των εισαγωγών από τρίτες χώρες
- Ενίσχυση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων
- Άρση των περιβαλλοντικών περιορισμών
- Ενισχύσεις χωρίς περιορισμούς και κριτήρια (ποιότητας, περιβαλλοντικά κ.λπ.)
- Διεύρυνση των διαθρωπικών προγραμμάτων
- άλλο (ποιό;).....

38. Πώς ενημερώνεστε σχετικά με τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

- σας ενημερώνει ο γεωπόνος της περιοχής
- σας ενημερώνουν συχνά κλιμάκια του Υπουργείου Γεωργίας
- από φίλους
- από τη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχίας
- αλλιώς (πως;).....

39. Πώς αυξάνετε την αξία των προϊόντων σας;

- τα τυποποιείτε
- τα μεταποιείτε (π.χ. κρασί)
- αλλιώς (πώς;).....
- δεν την αυξάνω

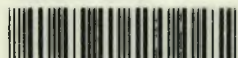
40. Με την κατάργηση των εγγυημένων τιμών, το εισόδημα σας

- θα παραμείνει σταθερό
- θα μειωθεί
- θα αυξηθεί
- δεν γνωρίζω/δεν απαντώ
(να δικαιολογηθούν οι παραπάνω απαντήσεις)

41. Ποιές είναι οι ενέργειές σας προκειμένου να προστατέψετε το εισόδημά σας από παύση των εγγυημένων τιμών;

- κάνω ήδη διαρθρωτικές αλλαγές
- αξιοποιώ προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- δεν κάνω τίποτα
- θα αλλάξω τότε επάγγελμα
- άλλη ενέργεια (ποια;).....

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000091140

